BÜYÜK TÜRK SPORCULARI

Milliyet
SPOR EKI

Milliyet'in GÜÇLÜ YENİLİKLERİ 11 EKİM PAZARTESİ

Bir kültür hizmeti daha

BÜYÜK TÜRK SPORCULARININ TABLOLARI

Yaşam öyküleriyle, isterseniz duvarınıza tablo olarak asın, isterseniz biriktirin. Milliyet'in parasız eki...

ve

PERŞEMBE 7 EKİM 1982

1983 ÜSS-ÜYS KURSLARI
ÖZEL UĞUR DERSANESİ
● LİSE SON SINIFLAR 16 Ekim
● BEKLEMELİLER 18 Ekim
KAYITLAR DEVAM EDİYOR
Gençtürk Cad. Laleli-İst. Tel: 20 57 35

YIL: 33, SAYI: 12547

BUGÜN 14 SAYFA 20 LİRA

Milliyet
Halk Gazetesi

KURUCUSU: ALİ NACİ KARACAN

SAMİ KOHEN
New York'tan bildiriyor

Evren ve Konsey üyelerine sunulan Türk-İş raporunda anayasadan duyulan kaygılar dile getirildi

ÇANKAYA'NIN

Milliyet'ten

YILIN RENKLİ TELEVİZYON OLAYI

SÜPER RENKLİ TELEVİZYONLAR

İNANILMAZ ÖDEME KOLAYLIĞI

Peşinatını 18 Ekim Pazartesi akşamına kadar yatıranlara

ÇİFTE ŞANS

Hemen yararlanın!

Ayrıca 48 BEDAVA VİDEO

1983 ÜSS-ÜYS KURSLARI

ÖZEL UĞUR DERSANESİ

● LİSE SON SINIFLAR 16 Ekim
● BEKLEMELİLER 18 Ekim

KAYITLAR DEVAM EDİYOR

Gençtürk Cad. Lâleli-İst. Tel: 20 57 35

BUGÜN 14 SAYFA 20 LİRA

YIL: 33, SAYI: 12551

Milliyet Halk Gazetesi

KURUCUSU: ALİ NACİ KARACAN

1983 ÜSS-ÜSY

Lise sonlar: 16 Ekim

Beklemeliler: 18 Ekim

yıldız dersanesi

BEŞİKTAŞ, İSTANBUL 60 25 30 - 61 32 92

PAZARTESİ 11 EKİM 1982

İşçi emekli aylıklarına yeni yılda yüzde 20 zam geliyor

● Sosyal Güvenlik Bakanı Sadık Şide, Bağ-Kur emeklilerinin aylıklarına da yüzde 39'a varan oranda zam yapılacağını açıkladı

Haberi 6. Sayfada

Servet beyannamesi,Bankalar Kanunu, tüm bankerzedelerin kurtarılması sorunları ele alındı

Ekonomiyi canlandırma operasyonu kasım'da

● Yeniden değerleme bu yıl sonu itibariyle bir kereye mahsus olmak üzere yapılacak ve tasarı Gelir Vergisi ile Kurumlar Vergisi mükelleflerini kapsayacak

● Güç durumda olan bazı bankaların birleştirilmesi için hazırlıklar yapılıyor

● Servet beyannamesi az bir vergi almak suretiyle değiştirilecek

BÜLENT EŞKİNAT

SAKIP SABANCI «VAK VAK» DANSI YAPTI

HASAN ESAT IŞIK ANAYASAYI ELEŞTİRDİ

«Anayasa tasarısı otoriteye dayalı düzen getiriyor»

Kapatılan CHP'nin eski yöneticilerinden, Dışişleri ve Savunma eski bakanı Hasan Esat Işık, anayasa tasarısı ile seçim ve siyasal partiler yasalarına ilişkin görüşlerini açıkladı. Danışma Meclisi'nden geçen anayasa metninin, otoriteye dayanan bir düzen getirdiğini belirten Işık, "Anayasa-

Güçlü Milliyet'in yenilikleri bugün başladı

BÜYÜK TÜRK SPORCULARI

● Yenilmeyen şampiyonlar.
● Unutulmayan maratoncular...

CİLT KAPAKLARI HAZIRLANIYOR...

BAŞLARKEN

MİLLİYET sunduğu **"TÜRK SPORUNUN BÜYÜKLERİ"** ekleri ile, okuruna ve kamuoyuna yararlı bir hizmeti yapmanın mutluluğu içindedir.

Bir yüzyıl ötelere giderek, minderlerde, pistlerde, salonlarda, futbol sahalarında ve sporun yapıldığı her alanda, Türkiye adına en büyük propagandayı yapan, kişilikleri ve sporcu güçleri ile inanılmaz başarıların altına imzalarını atan bu halk kahramanlarının hayat hikâyelerini sunarken, MİLLİYET olarak yararlı bir iş yaptığımız kanısındayız.

Yüzyıldan fazla bir zaman şeridi içinde, tanımaya başlayacağınız sporun bu halk kahramanları, temenni edilir ki, Türkiye'nin gelecekteki spor kuşağına ışık tutsun, rehberlik yapsın.

12 Eylül 1980'den sonra her kurumu ile yeniden yapımına başlanan Türkiye Cumhuriyeti, her alanda olduğu gibi, sporda da bir yenileşmeye ve silkinmeye muhtaçtır.

MİLLİYET, sporda da yenileşme ve silkiniş çarelerinin arandığı bu günlerde, **"TÜRK SPORUNUN BÜYÜKLERİ"** yazı dizisini gündeme getirmekle, hem okurun ve kamuoyunun belleklerini geçmişe götürmekte, fakat geçmiş içinde bu büyük sporcuların neden kahramanlaştıkları merakına ışık tutmaktadır. Çünkü **MİLLİYET** o inançtadır ki, Türkiye eski şampiyonların **"neden, niçin, nasıl"** şampiyonlaştıklarının becerisini çöze çöze yeni şampiyonlar yetiştirecektir.

KOCA YUSUF

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Kel Aliço Kırkpınar'da başa soyunan delikanlı Yusuf'a birkaç saatlik güreşten sonra şunları söylüyordu: «Bu meydan bundan sonra senindir evladım. Bu yılın ödülü de başpehlivanlık da senindir. Bu meydanı senin gibi bir adama bıraktığım için gözüm arkada kalmaz gayrı...»

Yıl 1898... Koca Yusuf Fransızların övündükleri La Bourgogne transatlantiğine binmiş yurda dönüyordu. Ama koca şampiyon Atlantik'i geçememişti... Yoğun sisten bir gemiye çarpıp batan gemide bütün yolcularla birlikte okyanusun karanlığına doğru iniyordu...

KOCA YUSUF

(Şumnu 1857 - Atlantik Okyanusu 1898)

"Bu diyarda güreş senin ülkendeki gibi meydanlarda değil, sınırlı bir minderde yapılır" dediler... **"Ben yeneceğim adamı dikildiğim yerde de yenerim"** diye karşılık verdi.

"Belirli süre içinde sırtı yere gelerek tuşla yenilen olmazsa, daha fazla oyun gösterip, daha fazla hamle yapan taraf galip sayılacak" dediler... **"Ben hasmımın sırtını yere yapıştıramadıktan kelli, siz beni galip saysanız kabul eder miyim?"** diye karşılık verdi.

"Belden aşağı tutulmayacak. Ayrıca çelme, tırpan, sarma da yok" dediler... **"Çapraz, boyunduruk, kemane, elense var mı? Öyleyse bana yeter"** diye karşılık verdi.

Ve Müthiş Türk, Koca Yusuf, yüzyılların birikimi ile karakterini kazanmış olan Türk güreşini uygulama, zaman ve alan açısından daraltan alafranga güreşe soyunan ve önüne gelen batılıyı, hem de onların istediği koşullar altında silip süpüren ilk Türk pehlivanı oldu.

★

Türk güreşi, Türk tarihi kadar eskidir. Eski Türklerde, değişik "boy"larda ve değişik bölgelerde aralarında küçük farklar olan pek çok güreş türü vardı. Buralardan en yaygını bugün de uygulanmakta olan karakucaktı. Yağlı güreş ise Eski Yunan'dan Bizans'a geçmiş, Osmanlılar Trakya'ya yerleştikten sonra Türkler arasında yayılmıştı.

19. yüzyılın ikinci yarısında güreş Türk toplumunda bütün çağlardakinden daha yaygın duruma gelmişti. Yine bu sıralarda Avrupa'da güreşe karşı büyük bir ilgi uyanmıştı. Profesyonel karşılaşmalar büyük seyirci çekiyor, hem güreşçilere hem organizatörlere büyük paralar kazandırıyordu.

İşte Türk güreşçilerinin Batı'ya açılası bu döneme rastlar. Aslında bu, geniş meydanlarda kıran kırana güreşe alışmış Türk pehlivanlarının sınırlı ringlere sığmak için değişmeye başlamaları dönemiydi.

★

O yıllarda dünyanın merkezi sayılan Paris'te güreş salonlarında iri gövdeli, beyaz çehreli, kara bıyıklı bir güreş devi boy gösterdi. 1.90'a yaklaşan boyu, 110 kilodan fazla çeken granit yapılı vücudu ile dikkatleri çeken bu güreşçinin normalden çok uzun kolları, inanılmaz biçimde iri elleri vardı. Ama bu yapısına karşılık bir pars gibi çabuktu.

Gençliğinde güreş yapmış Duoplier adında bir Fransız, Doğu'ya yaptığı bir gezide Şumnu şehrinde karşılaştığı, tuttuğunu yıkan, yakaladığını deviren bu Türk güreşçisini **"Mağrıp'ta"** yani Batı'da güreş tutmaya çağırmıştı. **"Karun olacağımı bilsem, diyar-ı küffâra gitmem"** diye direnen pehlivan sonunda bu işin bir çeşit **"İslâm cihadı"** olacağına kandırılmıştı. Koca Yusuf **"kandırılmıştı"** ama, bu olayla da Türk güreşinin Batı dünyasında adı yankılanan ilk büyük devinin yurt dışı serüveni başlamıştı.

Fransız Beden Eğitimi Profesörü Desbonnet'nin dünya spor literatüründe klasikler arasına girmiş "Les Rois de la Lutte - Güreş Kralları" adlı ünlü eserinde **"Bütün dünya güreşinde benzeri olmayan, gelmiş geçmiş güreşçiler arasında yeri doldurulmayan müthiş bir Türk"** diye söz ettiği Koca Yusuf, Balkanların Deliorman bölgesinde Şumnu'nun Karalar Köyü'nde 1857'de doğdu. Küçük Yusuf'un pehlivan olması kaçınılmaz bir olaydı. Çünkü Deliorman'da sağlıklı doğan her erkek çocuk pehlivan olurdu. Onceleri doğduğu bölgede adı duyulmaya başlayan genç pehlivan, genç yaşta Kırkpınar'a geldi.

Kırkpınar'da 26 yıldır başpehlivanlığı kimseye bırakmamış ve bir süredenberi karşısına kimse

Koca Yusuf'un dünya şampiyonu Birleşik Amerikalı Kober'i izleyicilerin üstüne fırlatışını yansıtan afiş görülüyor.

çıkmadığı için, o zamanki deyimle, gömlek çıkarmadan başpehlivan olan Kel Aliço adında bir efsane adam bekliyordu onu... Yusuf **"Başa soyunacağım"** deyince herkes ona acımış, genç olduğunu, daha pişeceğini, şimdilik başaltında soyunmasının uygun olacağını söylemişlerdi. Deliormanlı Yusuf'la, 26 yılın başpehlivanı Kel Aliço Kırkpınar er meydanında öylesine kapışmışlardı ki... Akşamın geç saatlerinde yenik düşen olmayınca Kel Aliço genç rakibinin omuzunu okşamış ve **"Bu meydan bundan sonra senindir oğlum,"** demişti. **"Bu yılın ödülü de, başpehlivanlık da senindir. Helal olsun. Bu meydanı senin gibi bir adama bıraktığım için artık gözüm arkada kalmaz gayri..."** demişti.

Kendisiyle, aynı dönemde güreş tutmuş bir başka Yusuf'tan, Tophaneli Yusuf Pehlivan'dan ayırt etmek için adaşından daha iri olduğu dikkate alınarak Deliormanlı Yusuf'a Koca Yusuf dediler. Başlangıçta Tophaneli Küçük Yusuf Pehlivan'dan ayırt edilsin diye verilen bu ad aradan yıllar geçtikçe ona daha fazla yakışır olmuştu.

Koca Yusuf'u organizatörler 1897'de Paris'e götürdüler. Karşısına Danimarkalı Beck-Olsen'i çıkarttılar. Yusuf'un ilk hamlesinde Olsen mindere yapışıyor ve daha sonraki günlerde aynı adam iki kez daha Koca Yusuf'la güreşmek istiyordu. Sonradan Olsen ilk güreşte nasıl yenildiğini anlayamadığını, öteki iki güreşi nasıl yenildiğini anlayabilmek için istediğini açıklayacaktı. Ne var ki, sonuncusunda Yusuf, Olsen'i çabuk yenmemiş uzun uzun ezdikten sonra güreşi kazanmıştı.

Sonra güreşler güreşleri kovaladı. Karşısına çıkan güreşçilerin hiçbiri sıradan adamlar değildi. Avrupa'nın hemen bütün ünlüleri Yusuf'un önünde şanslarını denediler. Fransa şampiyonu Paul Pons da bunlardan biriydi.

1897 yılını Paris'te güreşerek geçiren Yusuf, yurt özlemine dayanamamış ve Türkiye'ye dönmek istemişti. Organizatörler ona yepyeni bir dünya gösterdiler: Amerika... Hem orada güreş Avrupa'daki gibi değil, kıran kırana ve alıştığı gibi yapılıyordu. Üstelik para da daha çoktu. Yusuf bir de yeni dünyada şansını denemeyi kabul etti. 28 Ocak 1898'de New York Limanı'na indi.

Orada karşısına çıkartılan ilk rakip Amerika şampiyonu Robert olmuştu. O sıralarda yeni yapılmış olan (Yapımı: 1890) Madison Square Garden Salonu'nda tribünleri dolduran seyircilere seslenen Robert, **"Avrupa'da kimsenin yenemediği bu ayıyı, şimdi bir çuval gibi önünüze atacağım"** demişti. Bu sözler Yusuf'a çevrildiği zaman onun karşılığı **"Bak hele şu köstebeğe.."** demekten ileri gitmemişti. Ama güreş başlar başlamaz da Robert'i altına alıp iyice yoğurduktan sonra, bohça gibi katlayıp ringden aşağı fırlatmıştı. Amerika'da geçirdiği dört ay Koca Yusuf'un ününe ün, zaferlerine zafer katıyor, ama gel gör ki, yurt özlemini de büyüttükçe büyütüyordu.

21 Mayıs 1898 günü New York Limanı'nı Fransız bandıralı "La Bourgogne" vapuru ile terkederken Yusuf'un Rumeli işi kemerine yerleştirilmiş tam 800 altını vardı. Oysa organizatörlerin onun üzerinden kazandığı para kimbilir kaç binlere ulaşıyordu...

Fransızların varlığı ile övündükleri bu iki bacalı ve dört direkli transatlantik, Atlantik'te yoğun bir sise yakalandı ve 4 Haziran 1898 günü İrlanda bandıralı **"Cromarthyshire"** şilebiyle çarpışarak battı.

Gemi adamlarının tümü ve 720 yolcunun 566'sı Atlantik'in karanlık sularında boğularak öldüler. Onların arasında Türk sporunun, adı Batı dünyasında yankılanan, ilk büyük şampiyonu da vardı...

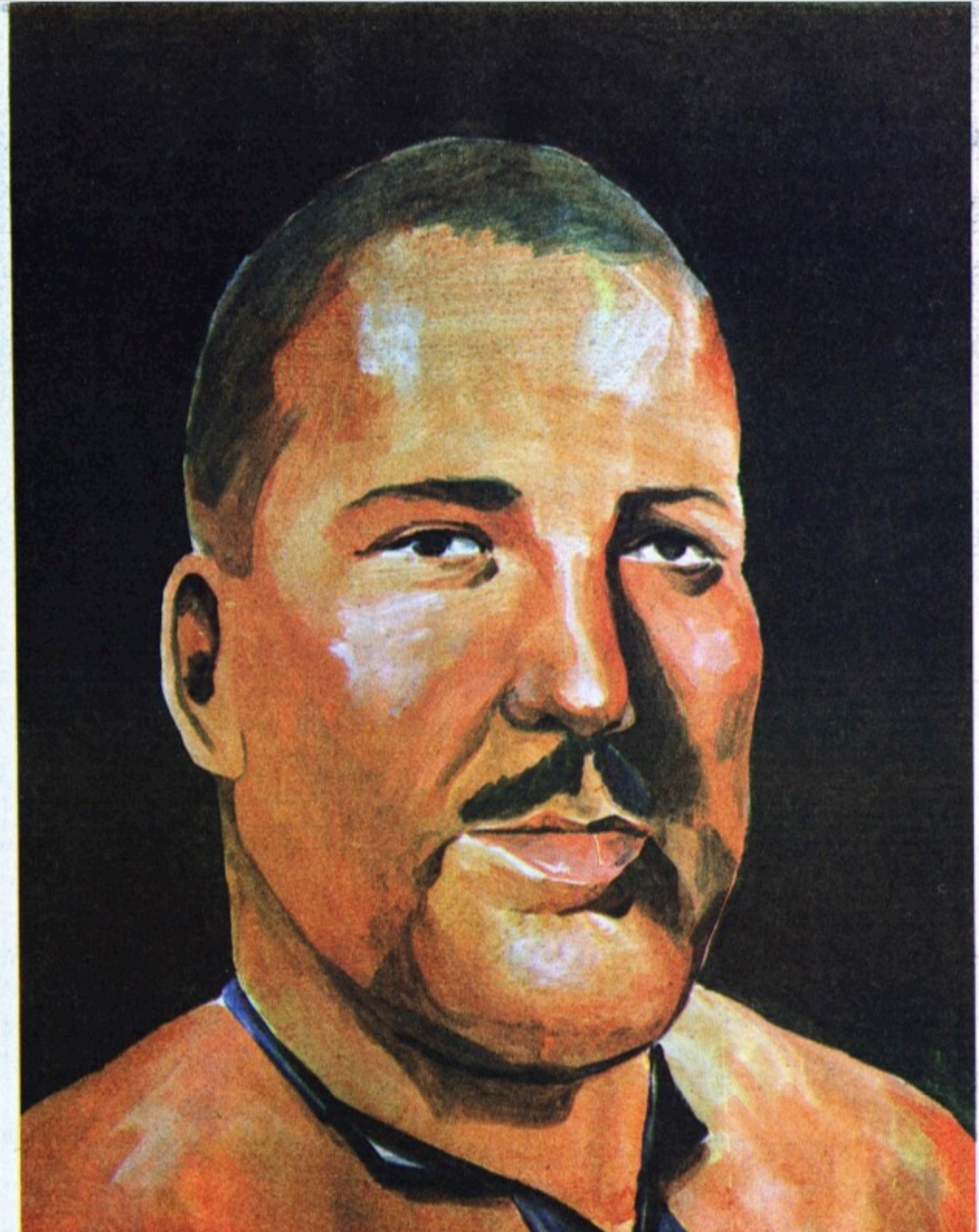

KARA AHMET

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Yıl 1899... Kent Paris. Tarihin ilk Dünya güreş şampiyonasını 29 yaşında boyu 1.80... Ağırlığı 103 kilo olan Kara bıyıklarının ince uçları yukarıya doğru kıvrık bir Türk kazanıyordu: Kara Ahmet...
Kara Ahmet, aslında Türkiye'nin ilk modern grekocusuydu...

24 Mayıs 1902 'de ağır bir idman dönüşünde Eyüp'deki ünlü Bahçeli Kahvesi'nde otururken ağır bir kalp krizi geçirdi. Elleri ile tuttuğu bahçe demirleri acı kuvvetten eğri büğrü olmuştu. İşte bu kalp krizi efsane güreş devinin yaşamla son güreşi oldu.

KARA AHMET

(Varna 1870 - İstanbul, Eyüp 1902)

Yıl 1899... Ondokuzuncu yüzyıl bitmek üzeredir. Fransızlar, yirminci yüzyılı karşılamak amacıyla büyük bir dünya sergisi düzenliyorlar. Bu sergi birçok alanda uluslararası etkinliklere olanak sağlarken bir de ilk kez düzenlenen Dünya Güreş Şampiyonası'na sahne oluyor.

Paris, 1899... Tarihin ilk Dünya Güreş Şampiyonası yapılıyor. Dünyanın dört bucağından kalkıp gelmiş güreşçilerin hepsi seçkin, hepsi profesyonel ve içlerinde ünü dünyaya yayılmış olanlar var. Bunların arasında 29 yaşında, iyice esmer, ünlü yazar Prof. Desbonnet'nin "Les Rois de la Lutte - Güreş İlâhları" adlı eserinde söylediğine bakılırsa, boyu 1.80 ağırlığı 103 kilo olan, kara bıyıklarının ince uçları yukarı doğru kıvrık, güleç yüzlü bir Türk var: Deliormanlı Kara Ahmet... Gerçi Koca Yusuf'un Paris'te kazanılığı büyük ün henüz tazedir ve "Müthiş Türk" Paris'te hâlâ günün adamıdır. Üstelik Paris halkı Yusuf'tan başka Kurtdereli Mehmet, Adalı Halil, Hergeleci İbrahim gibi Türk güreş devlerini de yakından görüp tanımıştır. Ama Türkiye'den her gelen pehlivan da bir Koca Yusuf olacak değildir ya... Hele bu güreşçinin o tarihten iki yıl önce bir kez daha Paris'e geldiği, iki ay süren bu turnesi sırasında yaptığı 12 güreşin hepsini kazandığı halde, o sıralarda Koca Yusuf'un çektiği büyük ilgi karşısında, buralarda fazla önemsenmediği için kısa sürede yurduna döndüğü düşünülürse.. Vücut ölçüleri açısından da bu kara vadız, genç adamın un yapmış Türk güreşçilerine kıyasla oldukça hafif kaldığı da ortada... Şu halde bu ilk Dünya Şampiyonası'nda Kara Ahmet'in büyük bir şansı olabileceğini kimse düşünmüyor, demektir.

Kara Ahmet, gerçekten şampiyona başlamadan önce favoriler arasında değildi. Ama Parislilerin bilmediği bir gerçek vardı: Kara Ahmet, kendisinden önce Avrupa'nın tanıdığı Türk pehlivanlarından farklıydı. Çünkü cimnastik dersleri almış, halter kaldırmış, o zamana kadar hiçbir Türk pehlivanında görülmemiş biçimde alafranga güreşe yatkın bir vücut geliştirmişti. Kara Ahmet aslında ilk Türk grekoromencisi idi.

İlk güreşinde Martinik'li Anguilia'yı, ikinci güreşinde Polonyalı Pitlazinsky'i, sonra da Fransızların "Beaucair Kralı" adıyla ünlü güreşçileri Laurent'i yendi. Şimdi gözler Kara Ahmet'e çevrilmişti. Danimarkalı Peterson da birkaç dakikadan fazla dayanamadı Türk güreşçisinin karşısında. Ondan sonra da Fransa'nın o güne kadar yetiştirdiği en büyük güreşçi olan ve dünya şampiyonluğunun en büyük favorisi arak kabul edilen Paul Pons çıktı Kara Ahmet'in karşısına. Pons, iki metreye yakın boyu ve 130 kiloluk vücudu ile gerçek bir insan azmanı idi, aynı zamanda Avrupa'nın en teknik güreşçisi olarak kabul ediliyordu.

Kara Ahmet güreşe hızlı girdi, karşısında ufak tefek kaldığı Pons'u birkaç dakika içinde mindere yapıştırdı, ne var ki, hakemler bu tuşu görmemezlikten geldiler. Pons'un hiçbir şey yapamadığı, hakemlerinde Ahmet'in oyun yapmasına izin vermediğikleri güreş, vaktinden önce bitirildi ve ertesi gün yenileneceği ilân edildi. Ertesi gün Kara Ahmet gene pek kısa sürede tuşla kazandı. Hakemler bu kez görmezlikten gelemediler. Ama Fransız güreşçi kararı kabul etmedi. Kara Ahmet'in çelme taktığını iddia ediyordu. Ahmet, Pons'u ayağa kaldırdı, tırpanı bastırıp yıktı aşağı... Tekrar kaldırdı, karşısına geçip bir tırpan daha taktı gene yıktı. Araya girdiler. Ne yapmak istediğini sordular. "Çelme atmadığımı ispatlıyorum, dedi. Eğer çelme atsaydım, ayakta bir saniye bile kalamazdı." Ve güreş bir kez daha ertelendi. Üçüncü akşam, Kara Ahmet, Paul Pons'u yedinci dakikada sırtüstü mindere yapıştırdı ve onu olduğu yerden kalkamayacak biçimde kıstırdı.

Paris, 1899... Ünlü "Folies Berger" Salonu"nda dünyanın ilk güreş şampiyonası yapılıyordu. Salonu dolduran büyük seyirci kalabalığı Fransa'nın büyük şampiyonu Paul Pons'u yenen Doğulu güreşçiyi alkışlıyor: "Vive Le Kara!.." Fransızlar kara sözcüğünün ne anlama geldiğini kuşkusuz bilmiyorlar bile... Ama Paul Pons gibi bir şampiyonu üç gün üstüste, açık haksızlıklar karşısında bile yenen bu gerçek şamipoyun ve adını şimdi çok sempatik buluyorlar. Oysa henüz şampiyonluğu kazanmış değil

Kara Ahmet'in cihan şampiyonluğu karşılaşması için Amerika'ya gitmeden önce çektirdiği fotoğraf.

Kara Ahmet. Finalde Rus güreşçisi Hacken Schmit'le karşılaşacak. Ama Kara Ahmet, Fransız halkı için artık tartışmasız dünya şampiyonudur. Gerçekten finalde Rus güreşçisini de su götürmez bir şekilde yeniyor.

Onun Paul Pons'la üç kez karşılaşması için duyulmamış haksızlıklar yapan hakemler, üzerinde "CHAMPION DU MONDE - DÜNYA ŞAMPIYONU" yazılı geniş kurdeleyi Kara Ahmet'in omuzuna asıyorlar.

Güreş tarihine ilk dünya şampiyonunun adı yazılıyor: KARA AHMET - TÜRK... diye.

Varna Limanı'na bakan bir tepenin üzerindeki Franga köyünde, Veli oğlu Hüseyin Ağa'nın gelini ve Tüfekçi İbrahim Ağa'nın kızı Zibâ Hanım 1870 yılında bir oğlan doğurdu, adını Ahmet koydular. Zibâ Hanım kocası Hasan'ı genç yaşında kaybetti. Ahmet küçücükken evinini erkeği oldu. Tarlada, ormanda, pazarda aile sorumluluğunu bilerek çalışıyor, bu arada güreşte de dev adımlarla ilerliyordu. Güreşi seviyor ama yaptığı öteki işler ona daha önemli geliyordu. Delikanlı olduğu zaman adı çoktan "Kara"ya çıkmıştı Ahmet'in. Ve de pehlivan olarak ünü çevreye yayılmıştı. Köyünden bir kıza gönlünü kaptırdı, istetti kızı Allah'ın emriyle. "Ben pehlivana kız vermem" cevabını alınca delikanlının dünyası yıkıldı. Durmadı köyünde. Evini de, tarlasını da bırakıp İstanbul'a göçtü.. Pehlivana kız mı vermezlermiş? Öyleyse pehlivan olup hayatını kazanacaktı Ahmet. Artık kispeti zembilinin içinde güreş kovalıyordu.

Bursa'da bir güreş sırasında Prens Abbas Halim Paşa'nın dikkatini çekti. Paşa, Ahmeti alıp İstanbul'a getirdi ve Boğaziçi'deki yalısına yerleştirdi. Ahmet orada çok iyi besleniyor, yanına çırak verildiği Hergeleci İbrahim pehlivan tarafından yetiştiriliyordu. Kara Ahmet, artık Prens Abbas Halim Paşa'nın pehlivanı olmuştu. Ama büyük bir şansı vardı Ahmet'in: Çünkü Paşa, ona Ali Raif Bey adında bir usta daha bulmuştu ve çağdaş metodlar içinde cimnästik dersi verdiriyordu. Belki de tarihte bilinçli metotla halter kaldırarak çalışan ilk Türk pehlivanıydı Kara Ahmet...

İyi yetişiyordu Kara Ahmet ama, yağlı güreşte büyük bir varlık gösteremiyordu. Bu başarısızlığın sebebini kendisi de anlayamıyor ve üzülüyordu. Oysa o, bambaşka, yepyeni değişik bir geleceğe hazırlanıyordu bilmeden. Belden yukarısı ile yapılan güreşte kimse ona rakip olamazdı. Acaba Abbas Halim Paşa, Kara Ahmet'i alafranga güreşe bilinçli olarak mı hazırlamıştı? Kara Ahmet 1899'da dünya şampiyonluğunu işte bu nitelikleri ile kazanmıştı.

Kara Ahmet Paris'ten dünya şampiyonluğu ile birlikte bir de gelin getirmişti. Paris'te tanıyıp âşık olduğu Juliette adlı kız Müslüman olup Fatma Zarife adını aldıktan sonra Kara Ahmet'le evlendi.

24 Mayıs 1902 günü ağır bir idmandan sonra Eyüp'te o zamanın ünlü Bahçeli Kahvesi'nde otururken ağır bir kalp krizi geçirdi. Acı içinde kıvranarak bahçenin demir parmaklıklarına sarıldı. Cihan Şampiyonu Kara Ahmet'in parmakları arasında demir çubuklar incecik teller gibi yamru yumru olurken koca şampiyon duvanın dibine yığıldı kaldı.

Kara Ahmet'in ölümü onu bir efsane kahramanı yaptı ve bu ölümle ilgili pek çok söylentiler çıktı. Bunlardan birine göre, Eyüp Sultan Kabristanı'na gömüldüğü gece mezarından iniltiler geldiği duyuldu ve ertesi sabah mezarı açıldı. Ceset kefenden sıyrılmış ve kasılmıştı. Elleri kan içindeydi.

Bir başka söylentiye göre de: Kara Ahmet kalb krizinden değil, Paris'te yakalandığı frengi yüzünden ölmüştü. Bu söylentilerin ne kadarının gerçek olduğu bugün bilinemiyor. Ama bu söylentiler birleştirilirse, frengi yüzünden geçirdiği bir kriz sonunda kendini kaybettiği ve öldü sanılarak gömüldüğü düşünülebilir.

Kesinlikle gerçek olan şu ki, tarihin ilk dünya güreş şampiyonu ve Türk tarihinin ilk grekoromencisi Kara Ahmet sadece 32 yaşında iken dünyadan göçüp gitmişti.

Şimdi Eyüp Mezarlığı'ndaki kabrinde, üzerinde Trablus sarığı bulunan mezar taşında sekiz dizelik bir yazıt vardır ve bu yazıtın son iki dizesinde ölümüne şu sözlerle tarih düşürülmüştür:

Sukut-u penç ile kaydoldu tarih.
Cihan'ın arslanı terk etti cihanı.

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Galata rıhtımından vapura binerken Saray'dan gelen bir mabeyinci Zat-ı Şahane'nin selamları var. Avrupa'da güreşirken benim taç ve tahtımın şerefini düşünsün dediğinde Kurtdereli'nin cevabı şu oldu: «Zat-ı Şahane'nin tahtının olduğu kadar benim de sırtımın şereli var...»

Kurtdereli'ye İngiltere'de bir güreş öncesinde öneri geldi, «Güreşi uzatırsan 200 altın... Ertesi güne bırakırsan 500 altın...» öneriden sonra başlayan güreşi Kurtdereli hiç uzatmadı ve de rakibini kısa zamanda yere indirerek parayı hiçe saydığını kanıtladı.

KURTDERELİ

(Deliorman 1864 - Balıkesir 1939)

Mezar taşlarına kitabeler yazılır. O mezarda yatan faninin ruhunu şâdedecek birkaç dize bulunur bu kitabelerde. Ve çok zaman o fâninin ölümünden sonra yazılmış şeylerdir bu kitabeler... Çünkü çok zaman ölülerin arkasından söylenen sözler, hayatında söylenenlerden daha fazla yüceltir ölüleri...

Oysa Balıkesir'in merkez ilçesine bağlı Kurtdere köyü mezarlığını gezerseniz, orada karşınıza çıkacak bir anıt - mezarın mermer kitabesinde bir ölümsüzün bir başka ölümsüze yazdığı mektuptan satırlar okursunuz.

Mütevazi bir köy mezarlığıdır burası... Oysa mezar gerçekten bir anıt-mezardır ve orada yatan başka fânilerden farklıdır: Adı ölümsüzler arasına karışmış bir anıt - insan yatar burada...

KURTDERELİ MEHMET PEHLİVAN.

Mermerin üzerinde ise şunlar yazılıdır:

"Mehmet Pehlivan

Seni cihanda ün salmış bir Türk pehlivanı olarak tanıdım . Parlak muvaffakiyetlerinin sırrını şu sözlerinle izah ettiğini öğrendim: Ben her güreşte arkamda Türk miletinin bulunduğunu ve millet şerefini düşünürüm. Bu dediğini en az yaptıkların kadar beğendim. Onun için bu değerli sözünü Türk sporcularına bir meslek düşturu olarak kaydediyorum. Bununla senden ve sözlerinden ne kadar memnun olduğumu anlarsın. Çoluk çocuğun için sana ufak bir armağan gönderiyorum. O, bu mektubumla beraberdir.

Pehlivan, ömrünün tam sağlıkla, uzun sürmesini dilerim.

Gazi Mustafa Kemal."

Bu anıt - mezarda yatan ünlü pehlivan, kitabede yer alan mektubun yazılışından yıllarca önce Avrupa'da güreşler yapmak üzere Galata rıhtımında vapura binerken saraydan bir mabeyinci (protokol memuru) yanına gelerek, **"Zât-ı şahanenin selâmları var, Avrupa'da güreşirken, benim taç ve tahtımın şerefini düşünerek güreş yapsın, buyurdular"** demişti. Pehlivan bu mabeyinciye dikkatle bakmış, sonra şu karşılığı vermişti: **"Zât-ı şahaninin taç ve tahtının olduğu kadar, benim sırtımın da şerefi vardır."**

Aradan geçen yıllar pehlivanda hiçbir şey değiştirmiş değildi. Değişen dünyanın ve ülkenin koşullarıydı. Zat-ı şaheninin tahtının şerefi için güreşmeyi reddeden büyük pehlivan, hiç kimsenin önerisi ve baskısı olmadan **"Ben her güreşte arkamda Türk miletinin bulunduğunu ve millet şerefini düşünürüm"** diyordu.

Atatürk, Kurtdereli'nin bu sözünü beğenerek onu kutlarken, pehlivanın "Zat-ı şahanenin şerefi için" güreşmeyi reddettiğini acaba duymuş muydu? Duymamışsa, duyduğu zaman kim bilir ne kadar daha çok beğenirdi Kurtdereli'yi?

Mehmet Pehlivan, adının Kurtdereli'ye çıkmasına ve öldüğünde Kurtdere köyüne gömülmesine rağmen aslında bu köyden değildi. O da birçok ünlü pehlivanlar gibi Deliorman'da 1864'de doğmuştu. 1877'de Osmanlı-Rus savaşı üzerine babası ile birlikte Bulgaristan'dan göç ederek Balıkesir'e gelmişler ve Kurtdere köyünde yerleşmişlerdi. Mehmet ve ailesi bu köyü artık vatanları, yuvaları biliyorlardı. Mehmet'in adı bir pehlivan olarak yayıldıkça köyünün adını da tanıtmaya başlamıştı. Babası oğlunun güreşmesini istemiyordu. Onun tarlada kendisiyle beraber olmasını diliyordu. Ne var ki, Mehmet'in yaşı büyüdükçe güreşe olan yatkınlığı da açıkça görülmeye başlamıştı. Sonunda oğlunun ilk kıspetini

Kurtdereli (solda) devrin usta pehlivanlarından Adalı Halil ile bir güreşten evvel.

babası diktirdi. Mehmet 1.92 boyunda ve 148 kilo ağırlığında yağız bir delikanlıydı. Çok kısa sürede başaltında kendisiyle güreşecek rakip bulamayınca başa soyunmaya kalkmış ve çok genç yaşında başpehlivanlığa soyunmuştu. Zamanın başpehlivanı Katrancı Halil ile Susurluk'un Kepenekli köyünde ilk güreşini tuttu. Ne var ki, kendisine çok güvenen bu toy pehlivan için çok acı bir ders oldu bu ilk başpehlivanlık güreşi ve ünlü Katrancı Halil'in karşısında feci bir hale düştü. Güreşten sonra ancak pehlivanların yardımıyla giyinebilen ve yaylı arabaya kucakta taşınarak yüklenen Kurtdereli yol boyunca kan kusarak ve bitkin halde köyüne getirildi. Bir yıla yakın bir süre yataktan kalkamadan yattı. Yakınlarının artık güreş hayatı bitti sandıkları bu süreyi Mehmet anasının ve eşinin bakımı ile atlattı. Ve yeniden er meydanlarına döndü. Kurtdereli Mehmet Pehlivan şimdi kıspeti omuzunda Katrancı'yı arıyordu. Aına onun yerine Gelibolu'da Koca Yusuf'la karşılaştı. Kurtdereli'nin bütün ömrünce tuttuğu güreşlerin belki de en büyüğü Koca Yusuf'la yaptığı bu ilk güreş olmuştu.

Ve bir gün Katrancı Halil'i yakaladı. Susurluk'ta bir köy düğününde kapıştılar. Aradan iki yıl geçmişti ve Katrancı bu kez genç Kurtdereli'ye dayanamadı.

Kurtdereli o sıralarda Türkiye'den pehlivan bulup Paris'e götürmek isteyen organizatörlerin dikkatini çekti. Turnenin ilk durağı tabii Paris oldu. Paris'te yaptığı birkaç güreşi rahatlıkla kazanınca onu bir Hintli ile karşılaştırdılar. Gulam Rüstem adındaki bu pehlivan da Kurtdereli'ye dayanamadı. Organizatörler Kurtdereli'yi bu kez İngiltere'ye götürdüler Chrystal Palace salonlarında yaptığı ilk güreşteChalve adında bir güreşçi ile güreşe başlamadan bir öneri geldi Mehmet Pehlivan'a: "Güreşi uzatırsan 200 altın... Yenmez de ertesi güne bırakırsan 500 altın... Ayrıca hasılatın yüzde onu." Kurtdereli için bu paralar çok çekici idi. Ama bunu kabul edersem milletimin şerefini, ayaklar altına almış olurum, diye düşündü ve Chalve'yi çok çabuk yenivердi.

Rus asıllı Hacken Schmit adındaki bir güreşçinin kendisine meydan okuduğu açıklandı. Ne var ki, Hacken Schmit bir gece Kurtdereli'nin kaldığı otele gelip, **"Ben haddimi bilirim, seninle güreşmek istemiyorum"** dedi. Kurtdereli'nin karşısına çıkartacak rakip aranırken, o sıralarda Almanya'da bulunan Adalı Halil'in de aynı durumda olduğu öğrenildi. Alman ve İngiliz organizatörler aralarında anlaşarak Manchester'de ikisini karşılaştırdılar.

Kıran kınara bir güreş tuttular iki Türk pehlivanı. Ve izleyenler dünyayı kasıp kavuran Türk pehlivanlarının nasıl bir güreş stili ile yetiştiklerini gördüler.Çünkü Kurtdereli ile Adalı Halil, Avrupalıların bildiği güreşi değil, kendi bildikleri güreşi yapmışlardı.

Kurtdereli sonradan Amerika'ya gitti. Orada da güreşler yaptı. Orada da rakiplerini yene yene ringlerden geçti. Hep arkasında Türk milleti olduğunu düşünerek, millet şerefini unutmayarak.

Yurda döndükten sonra da yıllarca güreş tuttu Kurtdereli Mehmet Pehlivan... Ve 11 Nisan 1939 günü 75 yaşında olduğu halde Balıkesir'de öldü.

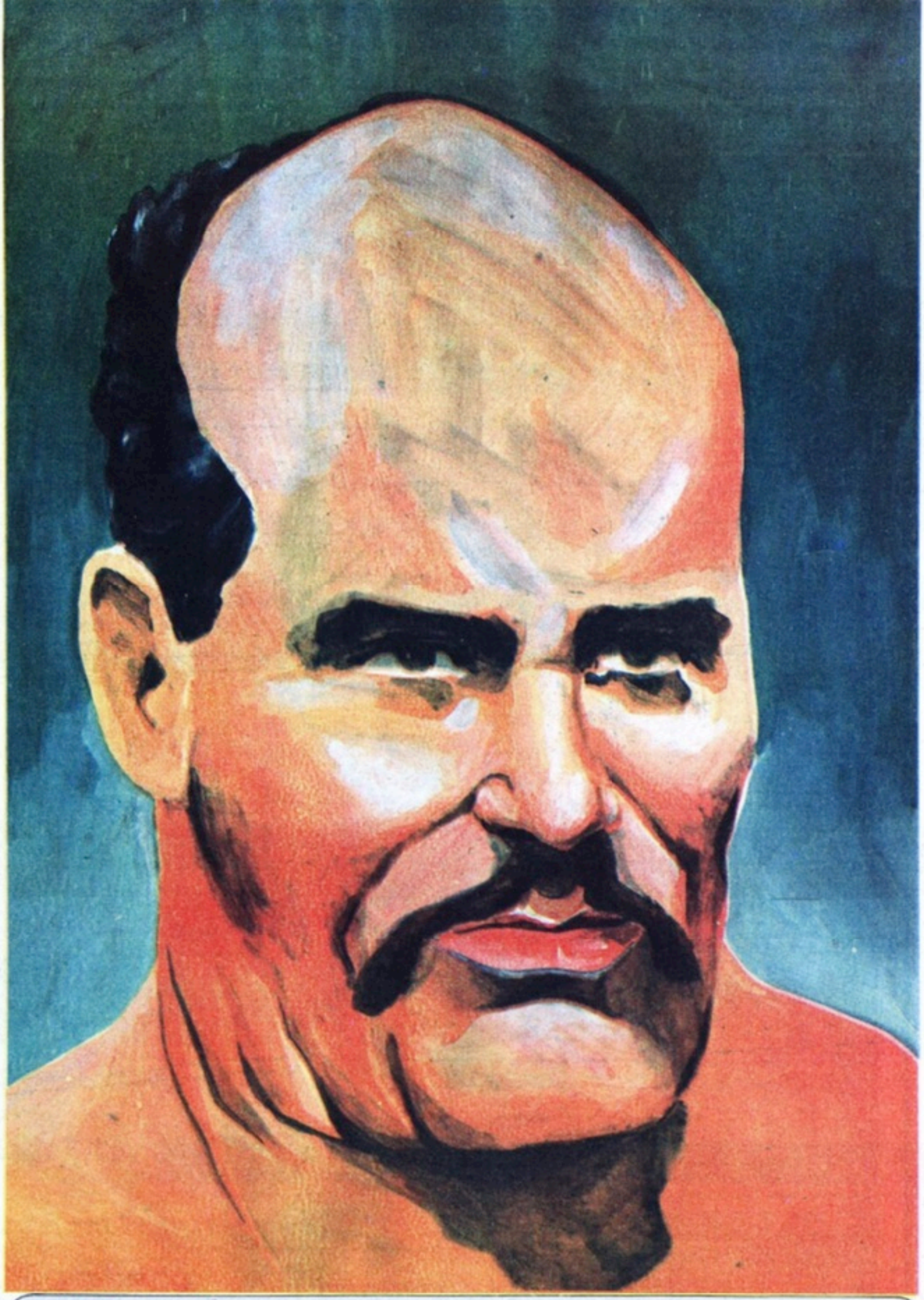

Yazısı arka sayfada...

Her hakkı MILLIYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

«Şampiyonluk güç bir doruktur, oraya tırmanmak değil, orada kalmak zordur» sözü Kel Aliço hayatta iken henüz söylenmemişti. Dünya spor tarihinde şampiyonluğunu en uzun sürdürmüş adam aranırsa, bu tereddütsüz Lofçalı Kel Aliço'dur. Aliço Kırkpınar şampiyonluğunu 26 yıl kimselere kaptırmamıştır.

Yaşı yetmişe gelmişti. Bir gün çırağı ona çok şeyler öğreten ustasına uluorta meydan okudu. Aliço bakımsız, idmansız ve çâresizdi. Ama onun kitabında meydan okuyan pehlivanın karşısında susup oturmak yoktu. Zembili sırtına vurdu Gelibolu'ya geldi. O yaşta bile çırağı Adalı Halil'i perişan etmişti.

KEL ALİÇO

(Deliorman 1845 - İpsala 1922)

"Şampiyonluk güç tırmanılan bir doruktur ki, orada kalmak oraya çıkmaktan çok daha güçtür" sözü Kel Aliço hayatta iken henüz söylenmemişti. Ve Aliço o dorukta 26 yıl kaldı.

Dünya spor tarihinde şampiyonluğunu en uzun zaman sürdürmüş olan sporcu aransa, bulunacak olan kişinin Lofçalı Kel Aliço Pehlivan'dan başkası olması düşünülemez.

Bir ulusal şampiyonluk demek olan Kırkpınar Başpehlivanlığı'nı tam 26 yıl kimseye kaptırmayan Kel Aliço, bu rekorunun dışında bir de 70 yaşını geçtikten sonra bile er meydanlarında güreş tutmasıyla ulaşılmaz bir başarının sahibi olmuştur.

Çağının ünlü pehlivanlarının çoğu gibi, Balkanların Deliorman bölgesinde yetiştiği, delikanlılığının ilk yıllarını da Lofça kasabasında geçirdiği bilinir ama, hangi köyde doğduğu belli değildir. Doğum tarihi 1845'dir.

Kendisi de zorlu bir güreşçi olan ve çağında Türk güreşinin gelişmesinde büyük yardımlar yapmış olan Sultan Aziz, kendisine "Maiyet Pehlivanı" seçmek üzere güvendiği adamlarıyla pehlivan yetiştiren bölgeleri taratır ve yetenekli gençleri bulup saraya alarak yetiştirirdi.

Padişahın böyle özel görevle Deliorman'a gönderdiği Kavasoğlu İbrahim Pehlivan, Lofça'daki bir güreşte 110 okka (150 kilodan fazla) çektiği halde fırtına gibi güreşen bir genç buldu.

Delikanlının güreş stili inanılmaz derece sert ve hırçındı. Çevrede adı "Gaddar Aliço" olarak yayılmıştı. Ama saçsız başına bakanlar ona "Kel" de diyorlardı. Kavasoğlu, İbrahim Pehlivan, Gaddar Aliço'yu İstanbul'a padişah sarayına gelmeye ve padişahın maiyet pehlivanı olmaya çağırdı. Aliço önce padişahın huzurunda yapılan "huzur güreşi"nin ne demek olduğunu anlayamamış, güreşi bildiği gibi yapamayacağını sanarak kabul etmemişti. Bir-iki hafta düşündükten sonra kıspetini zembiline, zembilini de sırtına vurduğu gibi Yıldız Sarayı'nın kapısına geldi. Padişahın Rumeli'den beklenen pehlivanı gelmişti. Başyaver Halil Paşa, Aliço'yu bir süre saray âdetlerine alıştırmak, huzurda tutacağı güreşin törelerini öğretmek istiyordu. Ama onun geldiğini öğrenen Sultan Aziz, bu gaddar pehlivanı hemen görmek istedi ve bir başka genç pehlivan olan Makarnacı Halil ile huzurda güreşmesini emretti. Ve bu patavatsız, protokol bilmez, padişah huzurunda olduğunun farkında olmayan gaddar güreşçiye hayran oldu.

Artık Aliço padişahın pehlivanı olmuştur. Ama saray ve sarayın töreleri onu sıkmaktadır. Zaman zaman saraydan kaçmakta köy düğünlerinde güreş tutmaktadır. Günün birinde saraydan temelli kaçıp Rumeli'de güreşe güreşe hayatını kazanmaya başlayınca, yolu ister istemez Kırkpınar'a düşecekti. Düştü de... Kırkpınar'da Kel Aliço adıyla ilk kez başpehlivanlığı işte o sıralarda kazandı. Her yıl zamanı geldiğinde Kırkpınar'a geliyor, karşısına çıkanları teker teker yenip ödülünü alıyor, sonra yeniden yollara düşüp gezginci pehlivanlığını sürdürüyordu. Ama sarayla ilişkisi de devam ediyordu.

Sultan Aziz tahttan indirilince, Serasker Hüseyin Avni Paşa padişahın bütün adamlarını İstanbul'dan uzaklaştırdı. Bu arada tabii pehlivanlar da köylerine gönderildi. Böyle Aliço eski hayatına bir kez daha ve kesin olarak döndü.

Aliço yaşlanıyordu. Ama yenilmiyordu. Yıllar yılları kovaladıkça Kırkpınar'da Aliço'nun karşısına çıkanlar da azalıyordu. O kadar ki, son yıllarında Aliço'dan başka "başa soyunan" pehlivan hiç çıkmadığı için Aliço o zamanın deyimi ile "gömlek çıkartmadan" başpehlivanlık ödülünü alıyordu.

Kel Aliço (solda) devrin ünlü ismi Hergeleci ile güreş tutarken...

İşte bu sıralarda bir köy düğününde "oynaş güreşi" yani gösteri yapması için karşısına çıkartılan Adalı Halil adında genç bir pehlivanı çok beğenmiş ve onu yanına çırak alıp, güreşin inceliklerini öğretmeye başlamıştı. B Bu Adalı Halil, Kel Aliço'nun hayatında çok önemli bir olayın kahramanı olacaktı, yıllar sonra.

26 yıl başpehlivanlık kazandıktan sonra, 27. yıl gene kıspetini heybesine atıp Kırkpınar'ın yolunu tutmuştu. Karşısına Koca Yusuf adında gencecik bir pehlivan çıktı. Aliço ilerlemiş yaşı ile ve yeteri kadar idmanlı olmadığı için bu çetin cevizin karşısında iyice zorlandı. Koşullar ihtiyar Aliço için tehlike yaratabilirdi. Kırkpınar'ın ileri gelenleri güreşin yarıda bırakılmasını istediler. İhtiyar koçyiğit, Kel Aliço bu öneriye isyan etti: **"Buncağız Kırkpınar'dır be yahu! Burada yenişene kadar güreş tutulur. Bu koca oğlanın kaderinde Aliço'yu yenmek varsa, onu neden mahrum edersiniz. Gelecek yıl ben buralarda mıyım? Aliço'yu yenmek fırsatını verin bu Yusuf çocuğa. Lâyıktır ona. Bu da başpehlivanlık gibi bir ödüldür be yahu!.."**

Ve Koca Yusuf, o gün Kırkpınar'da Kel Aliço efsanesini bitirdi. Daha doğru bir deyişle Kel Aliço efsanesini tarihe mal etti.

Kel Aliço güreş meydanlarında kazandığı bunca zaferden sonra ihtiyarlık günlerinde rahat edemedi. 26 yıl sürmüş başpehlivanlığa ve yıllarca sarayda maiyet pehlivanlığı yapmasına rağmen para sahibi olamamıştı. Bu nedenle ileri sayılacak yaşlarda bile güreşerek para kazanmak zorunda kaldı. Son günlerinde de Malkara civarında köy bekçiliği yapmaya başladı.

Ama Kel Aliço'nun kaderindeki pehlivanlık süreveni bitmiş değildi. Yaşı yetmişi geçtikten sonra bir gün eski çırağı, kendisine çok şeyler öğrettiği Adalı Halil, ustasına uluorta meydan okudu. Yaşı yetmişi geçmişti Aliço'nun. Bakımsızdı, idmansızdı, çaresizdi... Ama onun kitabında, meydan okuyan pehlivanın karşısında susup oturmak da yoktu... Karısı destek oldu Aliço'ya, kabul etti meydan okumayı... Önce iki öküzünden birini kesip besledi kendisini, idmana başladı.

Kendisini iyi hissedince duvara asılı kıspetini indirdi, heybesini sırtladı, tıpkı gençlik yıllarında olduğu gibi. Ve Gelibolu'nun yolunu tuttu. Güreş hayatının en iyi yıllarını yaşamakta olan Adalı Halil adındaki çırağının karşısına dikildi.

Kel Aliço, hayatının bu son güreşinde artık "Kel" değil meydanlara çıktığı ilk günlerdeki adıyla "GADDAR"dı. Bu hız, bu güç, bu nefes yalnız izleyenleri değil, Adalı Halil'i de şaşırttı.

Yaşı yetmişti, Aliço'nun ve o sıralarda zağlı bir pehlivan olan Adalı Halil'i perişan etti.

Aliço birkaç yıl daha sıkıntı içinde ve köy bekçiliği yaparak yaşadı. 1922 yılında 77 yaşında hayata gözlerini yumdu. İpsala'nın Kumdere köyündeki mezarı bakımsız bir köy mezarı halinde iken son yıllarda Vefa-Simtel kulübü tarafından yeniden yaptırıldı.

"Şampiyonluk güç tırmanılan bir doruktur ki, orada kalmak oraya çıkmaktan daha güçtür" sözü Kel Aliço hayatta iken henüz söylenmemişti. Ama o, dorukta 26 yıl dayanmıştı.

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz....

Kimdi bu Bekir? Amansız şutları ile kaleciler sakatlanmasın diye sol ayağı mühürlenmiş bir masal kahramanı mıydı, yoksa bir şutta manda kaburgaları kırmış bir efsane adam mı? 1899 yılında Kadıköy'de dünyaya gelen Bekir sanki mitoloji dünyasından futbol sahasına inmişti...

Uzun süre Almanya'da top koşturan ve Karlsruhe'deki unutulmaz oyunlarla devrinin Avrupalı dev futbolcuları arasında gösterilen Bekir Refet futbolu bıraktıktan sonra yerleştiği Almanya'da mutlu olamadı. Onu Almanya'da oturtan neden çok sevdiği oğlu Nuri idi. Onu yalnız bırakamadı.

BEKİR

(Kadıköy 1899 - Karlsruhe 1978)

Kimdi bu Bekir? Gerçekten yaşamış mıydı? Amansız şutlarıyla kalecileri sakatlamasın diye sol bacağının mühürlendiği doğru muydu? Bir şutla bir öküzün kaburgalarını kırdığı, kale direklerini devirdiği söylentileri hepten bir masal mıydı? Yoksa bütün bunlar gerçek olmasa bile benzer olaylara dayanarak abartılmış öyküler miydi?

Yaşları bugün kırkla altmış arasında olan futbolseverler için Bekir, mitoloji dünyasından futbol sahalarına inmiş bir efsane adamdı. Oysa 1899 yılında Kadıköy'de doğmuş olan Bekir Refet adındaki çocuk, bir gün adı çevresinde böyle öyküler uydurulacağını bilse herhalde aklını oynatırdı. O, sadece futbol dener bu oyunu çok seven bir haşarı oğlandı. Kadıköy Sultanisi'nin ilk kısmında öğrenci iken, okulda beden eğitimi öğretmeni olan eski bir sporcunun, Galatasaray'ın ilk kalecilerinden Ahmet Robenson'un dikkatini çekmiş ve okul takımına alınmıştı. Kısa, tıknaz, karayağız bir çocuk olan 14 numaralı öğrenci Bekir, okul takımı ile Fenerbahçe genç takımının karşısına çıktığı gün henüz on üç yaşında idi. O gün okul takımı 3-1 yenilmişti, ama sağ açıkta oynayan o küçük fırtına, hem takımın şeref golünü atmış, hem de görenleri hayran bırakmıştı. Onların içinde Fenerbahçe kulübünün idarecisi, sonradan Türk futboluna nice değerler kazandıracak olan Elkâtip Mustafa Bey de vardı. Bekir böylece 13 yaşındayken kendisini Fenerbahçe genç takımında Zeki Rıza, Alaeddin, Baron Fevzi, Refik Osman gibi futbol şeytanlarının arasında buldu. 1913-1914 sezonunda ilk kez düzenlenen genç takımlar ligini rahat aldılar. Ama Bekir bu takımdan çabuk ayrıldı, çünkü daha 16 yaşında iken onu genç takımdan alıp birinci takımda Galatasaray'a karşı oynattılar. 19 Şubat 1915 günü Bekir Refet birinci takım futbolcusu oldu. Fenerbahçe'nin o günkü 4-0'lık zaferinde Bekir'in payı büyüktü. Aradan bir yıl geçtikten sonra o dönemin sağ açığı Otomobil Nuri, Fenerbahçe'ye komşu olan Altınordu kulübüne geçerken altı arkadaşını da beraber götürüyordu. Bekir de onların arasındaydı.

Küçük Bekir gelişiyor ve her gittiği kulübü şampiyonluğa götürüyordu. Altınordu üst üste şampiyonluklar alırken hepsinde Bekir'in imzası vardı. Altınordu kulübü dağılırken oradan ayrılan futbolcular İttihat Spor'u kurdular, o kulübün başarıları da gene Bekir'in damgasını taşıyordu.

1921 yılında Galatasaray bir Avrupa turnesine çıktı. Fenerbahçe'den Zeki Rıza, Galip ve Yavuz İsmet'i, İttihat Spor'dan da Bekir'le Refik, Osman'ı beraber götürmek istediler. Önce İsviçre'de maçlar yaptılar, sonra Almanya'ya Karlsruhe şehrine geçtiler. Burada Phönix adlı bir takımla yaptıkları maç, Bekir'in yalnız futbol yaşamının değil tüm yaşantısının dönüm noktası oldu. Sahada ele avuca sığmayan, çabuk, sert, girgin, şimşek gibi genç futbolcu Almanları kendisine hayran etti. Phönix takımının sağ beki Galatasaray'da futbol oynamış bir Alman olan Küçük Oberle idi. Bekir kendisine yapılan öneriyi kabul etti ve turne dönüşü Karsruhe'de kalmaya söz verdi. Ama turnenin altıncı maçında Hamburg'da dizine yediği sert bir tekmeyle sakatlanınca arkadaşlarından ayrıldı ve 1921 yılının Ekim ayında Almanya'da Karlsruhe takımı ile anlaşarak yurt dışına transfer olan ilk Türk futbolcusu oldu.

Artık Bekir, Türk futbolu için sadece bir göktaşı gibi parlayıp geçmiş bir yıldızdı. Başarı haberleri geliyor, dünyanın en büyük spor dergilerinden biri olan "Kicker" onu dünyanın en büyük futbolcuları arasında sayıyordu. Bekir, Türkiye'de gözden ıraktı, fakat adı büyüyordu.

1924 Paris Olimpiyatları'na futbol takımımızın da katılması söz konusu olunca Futbol Federasyonu'muz Bekir'in kulübünden izin aldı ve Paris'e çağırdı. Olimpiyatlardaki ilk maçımızda Çekoslovakya'ya karşı takım kaptanı olarak çıkan Bekir görkemli bir futbol oynadı ve 5-2 kaybettiğimiz maçta iki golümüzü attı. Bir kez daha Türkiye'de sporseverlerin dünyasında Bekir'in adı yankılandı.

Bir yıl sonra Çekoslovakya'nın ünlü şampiyonu Slavia İstanbul'a geldi. Fenerbahçe kulübü bu maç için Bekir'i de getirtti. İlk maçta yorgun Bekir, takımın da varlık gösterememesi yüzünden hiçbir şey yapamadı. İkinci maçta Fenerbahçe, Galatasaray karması oynayacaktı. İlk devreyi karma 2-0 yenik bitirdi. İkinci yarının başında Bekir bütün Çek defansını buldozer gibi eze eze ilk golü attı. Kısa bir süre sonra gene Bekir bomba gibi bir şutla beraberliği sağladı. Sonra Zeki Rıza'nın iki golü geldi. Ve maçın sonlarında doğru Bekir beşinci golü de Slavia ağlarına gönderdi. Almanya'da geçirdiği dört yıl içinde Türk sporseverlerinin gönlünde çok büyümüş olan Bekir, dört yıllık hasretten sonra İstanbulluların gözleri önünde değişivermişti. Artık Bekir Türkiye'de kalabilirdi. Ne var ki kulüpçülük çekişmeleri yüzünden Bekir'in profesyonelliği söz konusu edildi ve Türkiye'de futbol oynamasına engeller çıkarılacağı söylendi ve o yeniden Almanya'ya döndü.

Bekir (okla işaretli) bir milli maç öncesi...

Aradan üç yıl daha geçecek Türk futbolunun Almanya'daki temsilcisi Bekir'in Türkiye'deki ünü artık doruklara yükselecekti. 1927 yılında aynı Slavia bir kez daha Türkiye'ye geldi ve Fenerbahçe bir kez daha Bekir'i Almanya'dan getirtti. 3 Haziran 1927 günü Sirkeci'de trenden inen Bekir bir otomobile bindirilerek doğru Taksim Stadı'na getirildi. Slavia ilk maçını Galatasaray'la oynuyordu ve 4-1 galipti. Herkes Bekir'in geleceğini biliyor ve Fenerbahçe'nin efsane futbolcusunu bekliyordu. Bekir, Taksim Stadı'nın şeref tribünü olan balkonunda görüldüğü zaman o günler için çok büyük bir kalabalık olan 4-5 bin seyirci çılgınlar gibi coştu. Ve 5 Haziran 1927 Pazar günü Fenerbahçe formasıyla sahaya çıkan Bekir gösterilen bu büyük sevgiye karşılığını verdi. 17. dakikada solaçık Nevzat'ın yaptığı bir korner atışında fırlayıp çaktığı kafa ile dünyanın en büyük kalecilerinden biri olan Ştaplik'in kalesine topu atıverdi. Maç bu golle bitiyor ve "Büyük Slavia Zaferi" olarak tarihe geçecek olan bu maçın yıldızı gene Bekir oluyordu. Bekir bu gelişinde Türkiye'de beş ay kaldı. Beş ay içinde Fenerbahçe formasıyla yedisi yabancı, takımlara, üçü İzmir'de İzmir takımlarına, biri de Beşiktaş'a karşı olmak üzere 11 maç yaptı. Bu maçlarda Fenerbahçe'nin attığı 27 golün 14'ü onun imzasını taşıdı. Ve 24 Ekim 1927'de Bulgaristan'ı 3-1 yendiğimiz maçta millî formayı bir kez daha giydi.

Ama gene cadı kazanı kaynamaya başladı ve spor dünyamızda gene Bekir'in aleyhine bir hava estirildi. Bekir bir kez daha Almanya'ya döndü. Karlsruhe'deki yeni başarılar onu bekliyordu. 1928'de Amsterdam Olimpiyatları için Bekir yeniden göreve çağrıldı. Mısır'a karşı yaptığımız maçta gene golünü attı, ama maç 7-1 aleyhimize bitti. Bekir Almanya'ya döndü ve daha yıllarca başarılı futboluna devam etti. Artık Türk kamuoyuna Bekir'den hiçbir haber gelmiyordu. Ama yurda her gelişinde şimşek gibi parlayan, sonra gene kuyruklu yıldız gibi gözlerden kaybolan Bekir, her gün biraz daha masallaşıyordu.

Oysa futbolu bıraktıktan sonra Almanya'da hiç de rahat bir hayat yaşamamıştı. Evlendiği bir Alman kızından bir oğlu olmuş, çok sevdiği arkadaşı Otomobil Nuri'nin anısı için oğluna Nuri adını koymuştu. Eşinden kısa sürede ayrılınca Mahkeme çocuğu annesine vermişti. Bekir futbolu bıraktıktan sonra yurda dönmeyi düşündü, ama oğlundan kesinkes ayrılmayı gözü kesmedi ve haftada bir oğlunu görmek uğruna Almanya'da kaldı.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya'dan gelen bir haber Türkiye'de büyük yankılar yaptı: Koca Bekir ölmüştü. Bu haber basını ve tüm kamuoyunu öylesine işgal etti ki, sporsever Başbakan Şükrü Saracoğlu, artık ulusal bir kahraman olan Bekir'in cenazesini Türkiye'ye getirtmek için diplomatik atılıma geçti.,. Neden sonra anlaşıldı ki ortada bir yanlışlık vardır ve Bekir, Karlsruhe şehrinde bir tütüncü dükkânı işletmektedir.

Bekir son kez anayurduna 1951 yılında geldi. 21 Kasım 1951'de İstanbul'da oynanacak olan Türkiye-Federal Almanya maçının şeref konuğu olarak Futbol Federasyonu tarafından davet edilmişti.

Kimdi bu Bekir? Gerçekten yaşamış mıydı? Mühürlenen bacakları, devrilen kale direkleri, boğaların ölüşü. Bunlar masal mıydı?

Evet, elbette masaldı. Gerçek olan Bekir'in varlığı idi. Bekir'in futbol sahalarında unutulmaz bir yıldız oluşu idi. Bekir'in yurdundan uzak başarıdan başarıya koşmasıne zaman Türkiye'ye gelse önünü büyütecek zaferler sağlaması idi. Gerçek olan Bekir Rafet adındaki Türk futbolcusunun, yabancı bir ülkede Türk futbolu adına harikalar yaratırken, yurt hasretinden kıvranıp durmakta oluşu idi.

Her hakkı MILLIYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Bir futbol devi, bir gol makinası,bir büyük kaptandı Zeki Rıza... Tam 19 yıl Fenerbahçe'nin santrforu olarak efsanesini sürdürdü. Ve her şeyden daha önemlisi hayata sanki «Bey» olarak doğmuştu. Çünkü ismi takım arkadaşları arasında «Zeki Kaptan» yerine, «Zeki Bey»di. Hep öyle kaldı...

Futbol tarihimizin en büyük golcüsü Zeki Bey'in futbol hayatında attığı gol sayısının 800'ü aştığı söylenir. Millî Takımda 16 maç oynayıp 15 gol atan Zeki Rıza, 52 yıldır Türk futbolunda kırılamamış bir rekorun sahibidir. 4-0 biten Finlandiya maçının bütün gollerini Zeki Bey atmıştır...

ZEKİ RIZA SPOREL

(Kadıköy 1898 - Kadıköy 1969)

Zeki Rıza Sporel (solda) Fenerbahçe forması ile bir maçta gol arıyor...

1916 yılı kasım ayının onaltıncı günü idi. Fenerbahçe takımı, o günlerin güçlü bir futbol ekibi olan Anadolu ile karşılaşacaktı. Üsküdar'ın bir semt kulübü olan Anadolu'da güçlü ve olgun yaşta futbolcular vardı. Ama bu maçtan umutluydular ve Fenerbahçe'yi yeneceklerine inanıyorlardı. Çünkü çok kısa bir süre önce Fenerbahçe birinci takımının yedi futbolcusu, aralarında devrin en büyük futbolcuları olan Otomobil Nuri, Baron Fevzi, Refik Osman ve Bekir de bulunduğu halde Altınordu kulübü'ne geçmişlerdi. Belki de Fenerbahçe, bu maçta Anadolu'nun karşısına doğru dürüst bir takım bile çıkartamayacaktı.

1916 yılının kasım ayının onaltıncı günü Anadolu ile karşılaşmak üzere sahaya çıkan Fenerbahçe takımını gören Anadolu yöneticisi, Üsküdarlı Burhan Bey (Sayın Burhan Felek) Fenerbahçeli yöneticilere dönerek, **"Bu çoluk çocukla futbol maçına mı, çelik çomak oynamaya mı geldiniz?"** diye sormuştu. Aslında Fenerbahçeliler de maçın sonucundan umutlu değildiler.

Ve maç bittiği zanan sonuca kimse inanamamıştı: Fenerbahçe 7-0 galipti... Gollerin üçü hayatında ikinci kez birinci takımda oynayan genç santrfor Zeki Rıza'dan gelmişti... Fenerbahçe tarihine bu görkemli sonucu armağan edenler Zeki Rıza ile birlikte o gün birinci takıma geçen yedi gencecik futbolcuydu. Zeki Rıza birinci takımdaki ilk maçını o tarihten bir yıl önce 27 Kasım 1915'de Anadoluhisarı sahasında Anadoluhisarı takımına karşı oynamış iki de gol atmıştı.

İşte o Zeki Rıza idi, 1935 yılına kadar tam on dokuz yıl Fenerbahçe takımının orta hücumcusu olarak futbol oynayan adam... On dokuz yıl içinde bugün bile henüz kırılamamış gol rekorlarına ulaşarak Fenerbahçe'yi zaferden zafere koşturan büyük futbolcu, 4 Kasım 1916'nın gencecik golcüsü idi. Zeki Rıza bu 19 yılın 15 yılını üstelik takım kaptanı olarak geçirdi. Bu 19 yılda takımda yerini almadığı maçlar iki elin parmaklarının sayısını geçmezdi.

Bir futbol devi, bir gol makinesi, bir büyük kaptandı Zeki Rıza .. Ve hepsinden önemlisi sanki "Bey" olarak doğmuştu. Çünkü adı arkadaşları arasında bile "Zeki Bey"di.

Zeki Rıza, Mızıka-i Hümayun'da Kolağası Ali Rıza Bey'in dört oğlundan ikincisi olarak 28 Şubat 1898 günü Kadıköy'de doğmuştu. Küçük Zeki'nin günleri Kadıköy'de Kurbağalıdere'nin iki tarafına yayılmış büyük çayırlarda İngilizlerin oynadıkları futbolu seyrederek geçerken, birdenbire kendisini de o yeşil çimenlerin üzerinde top koştururken bulmuştu. O Kadıköy çayırları ki, gelecekte oralardan yetişen nice delikanlılar Ay-Yıldızlı Millî Takım'ın gedikli elemanları olacaklardı. Kadıköy çayırları, Türk futbolunun bereketli bir futbolcu tarlası olmuştu. O çayırlarda küçük Zeki'den önce ağabeysi Hasan Kâmil de top koşturmuştu. Sonra da küçük kardeşi Arif'e sıra gelecekti... Ve bir gün gelecekti ki, Kolağası Ali Rıza Bey'in üç oğlu ünlü Fenerbahçe'nin yenilmez armadasında birlikte yer alacaklardı.

Zeki Rıza 1911 yılında Bursa Askerî İdadisi'ne yazıldı. Bursa'ya giderken yanında, harçlığından biriktirerek aldığı bir de futbol topu götürüyordu. Belki de Zeki, Bursa şehrine futbol topunu sokan kişi oluyordu.

Zeki 1913 yılında İstanbul'a döndü. Yeniden Kadıköy ve Moda'nın çayırları ve yeniden futbol... Sonra da Elkâtip Mustafa Bey'in daveti ile Fenerbahçe genç takımına giriş ve orada Bekir gibi, Alâeddin gibi, Refik Osman gibi, Cafer gibi, Necip Şahin gibi, Baron Fevzi gibi yakın geleceğin millî futbolcuları ile buluşma...

Zeki Rıza'nın Fenerbahçe birinci takımında attığı goller 470 olarak saptanabilmiştir. Bu sayı onun birinci takıma geçtikten sonra ve sadece Fenerbahçe formasıyla attığı golleri kapsar. Oysa Zeki, yılda ortalama 8-10 kez Millî Takım, İstanbul temsilî takımı ya da kulüpler karması ile maça çıkardı. O maçlarda attığı goller de 300'ün üzerinde olarak tahmin edilmektedir. Böylece Zeki Rıza'nın 19 yılda attığı gol sayısının 800'ün üzerinde olduğu rahatça söylenebilir.

Bu büyük golcü Millî Takım'da 16 maç oynadı. 16 maçta attığı 15 golle Millî Takım'ın gol kralığı tahtına oturmuştu ve tam 36 yıl bu tahttan aşağı inmedi. Tâ ki, bir gün Lefter adlı bir futbol şeytanı gelip ondan daha fazla millî maçta oynadığı için ondan daha fazla gol atana kadar...

Bu büyük golcünün 17 Haziran 1924 günü Helsinki'de Finlandiya'ya karşı Ay-Yıldızlı takımda oynarken kırdığı rekor, bugün 1982 yılında, 52 yıldır kırılamamış bir rekor olarak durmaktadır: Bir millî maç tek başına dört gol. Maçın sonucu ise: 4-0...

Türk futbol tarihinin en büyük golcüsünün 12 Şubat 1931 günü elde ettiği bir başka rekor da, 51 yıldır yanına yaklaşılamamış bir başarı olarak kırılmayı beklemektedir: Bir maçta tek başına sekiz gol... Rakip Anadolu, maçın sonucu: 11-0...

Bu, futbol tarihimizin en büyük golcüsünün 23 Ekim 1925'de Taksim Stadı'nda bir İngiliz karmasına, İstanbul karması formasıyla attığı yedi gol de henüz erişilmemiş bir başka rekordur.

Bu büyük Fenerbahçeli, 75 yıldan fazla sürmüş büyük rekabetler içinde hiçbir Fenerbahçeli'nin erişemediği bir büyük onura da sahip olmuştur: Hem Beşiktaş'a, hem Galatasaray'a bir maçta tek başına dört gol...

Bu, büyük Fenerbahçeli Galatasaray'a karşı 40 maç yapmış, Fenerbahçe formasıyla ve toplam 35 gol atmıştır...

Millî Takımımızın gol kralığını 36 yıl elinde tutmuş olan bu büyük gol adamı, Ay-Yıldızlı takımın ilk gollerini atmak onurunu da sonsuza kadar taşıyacaktır: 26 Ekim 1923'de Romanya ile 2-2 berabere kaldığımız maçta iki golümüzü de o atmıştı...

Zeki Rıza Sporel, Türk futbol tarihinin gelmiş geçmiş en büyük golcülerinden biri, en saygın takım kaptanlarından ve en başarılı yöneticilerinden biri olmuştu. Futbolu bıraktıktan sonra Fenerbahçe'de 26 yıl yönetici olarak çeşitli görevler yapmış ve beş kez başkan seçilmişti.

Zeki Rıza Sporel'in Türk spor tarihindeki yeri bu kadarla kalmadı. Birçok dallarda başarılı bir spor adamı olarak da unutulmazlar arasında yer aldı. Bir zamanlar Türkiye'de büyük ilgi gören hokey de Fenerbahçe takımının golcüsü idi... Fenerbahçe formasıyla pek çok kürek şampiyonlukları kazandı... 1930'lu yılların tenis yıldızlarından biriydi ve 1933 Balkan Tenis Şampiyonası'nda Millî Takım'da yer aldı...

Bununla da yetinmedi: 1945-47 yılları arasında Su Sporları Federasyonu Başkanlığı, değişik zamanlarda İstanbul Futbol Ajanlığı, Tenis Ajanlığı yaptı...

Baytar Mekteb-i Âlisi (Yüksek Veteriner Okulu) mezunu olan Zeki Rıza Sporel, uzun süre Sirkeci'de bir spor malzemesi mağazası sahibi olarak ticaret yaptıktan sonra 1950-1957 yılları arasında milletvekilliği de yaptı.

3 Kasım 1969'da bir kalb krizi sonucu geride 71 yıllık ömre sığdırılmış sayısız spor başarıları bırakarak göçtü, gitti...

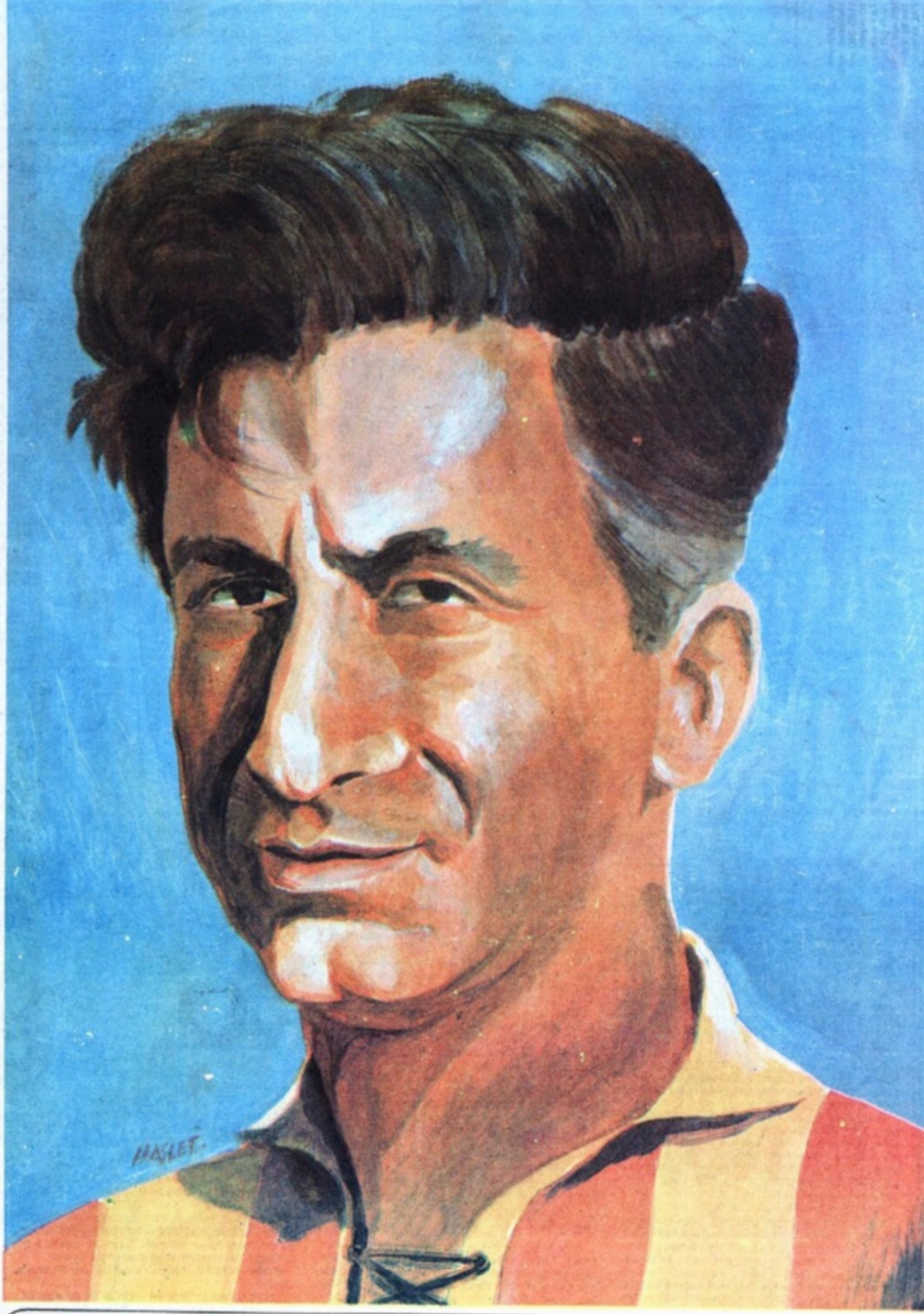

ARSLAN NİHAT

Yazısı arka sayfada...

Nihat Asım neden sonraları Arslan Nihat olmuştu? Olmuştu çünkü sonsuz bir güveni vardı. Çünkü Galatasaray saha içinde sarsıldığı, genel moralin bozulduğu sıralarda sahneye çıkar ve arkadaşlarına hiçbir şey söylemediği halde onlara güç ve cesaret, umut mücadele ve direnç verirdi. Onun için ARSLAN'dı.

Arslan Nihat büyük bir futbolcu oluşunun yanında atlet komple idi. 1923 yılında 21 yaşına basan Arslan Nihat İstanbul Atletizm Şampiyonası'nda 1.58'lik yüksek atlama, 11.92 'lik üç adım atlama ile rekorlar kırarak birinci oluyordu. Arslan Nihat bunların yanında yaman yelken kullanan bir insandı.

ARSLAN NİHAT

(İstanbul 1902 - İstanbul 1976)

Takma adlar vardır, vücut yapısının özelliklerine bakarak insanlara takılmıştır; takma adlar vardır yakın arkadaşların yarattığı ince bir buluşla insanlara yakıştırılmıştır; takma adlar vardır insanlara, kendi alışkanlıklarının bir anısı olarak uygun görülür.

Takma adlar da vardır kimin, neden, nasıl yakıştırdığı bilinmeden, halkın sağduyusu, halkın sezgisi, halkın buluşu olarak insanlara takılır ve ölünceye kadar taşınır.

İşte genç futbolcu Nihat Asım'a "ARSLAN" denilmesi böyle olmuştur.

Orta boylu, sırım gibi vücutlu, ince uzun ve kemikli bir yüz yapısı olan, bu esmer delikanlının görüntü olarak ARSLAN'a benzer hiçbir yanı yoktu.

Nihat Asım, neden ARSLAN NİHAT olmuştu? Neden mi? Çünkü yürekliydi. Çünkü kendine olan güveni onu hiçbir davranışı olmadığı zaman bile çevresinin kralı yapıyordu. Çünkü takımının sarsıldığı, genel moralin bozulduğu sıralarda sahneye çıkar ve arkadaşlarına hiçbir şey söylemediği halde onlara güç ve cesaret, umut ve direnç verirdi... Çünkü aleladelik görüntüsü içinde bir büyük ruh taşırdı.

Ve önce Galatasaray'ın orta hafına, bugünkü futbol sistemine göre stoper olarak oynayan adamına verilen ARSLAN adı, tribündeki heyecanlı taraftarların içgüdüsü ile kısa zamanda Galatasaray'a yakıştırıldı: ARSLAN GALATASARAY..

1909 yılında henüz yedi yaşında iken Galatasaray Sultanisi'nin ilk kısmına başlayan Nihat, o yaşta Galatasaray'ın malı oluyordu. Bu kopmaz bağ, Nihat'ın bir delikanlı olarak okulunu bırakıp Bahriye Mektebi'ne (Deniz Lisesi'ne) gitmesiyle elbette kopmayacaktı. Kopmadı da... Ve taaa ölümüne kadar sürdü gitti.

Arslan Nihat futbolu ve aktif sporu bıraktıktan çok sonra bile Galatasaray'ın sembolü olarak yaşadı.

İlkokulun ilk sınıflarında futbolla tanışmıştı Nihat. Çünkü Galatasaray'ın ilk kısmında bile herkes sporcu idi o tarihlerde. Liseye geçtikten sonra kısa bir süre sonra Deniz Lisesi'ne ve oradan da Harp Okulu'na geçti ve hayata deniz teğmeni olarak atıldı.

Doğuştan sporcu idi. Bitip tükenmeyen enerjisi, yenilgiyi kabul etmeyen ruh yapısı, çevikliği, çabukluğu sevmesi, istemese, kaçsa bile onu kesinlikle sporcu yapacaktı.

Daha ortaokul sınıflarında iken Galatasaray'ın genç takımlarında futbol oynamaya başlamıştı. 1916 yılında henüz 14 yaşında iken Galatasaray'ın birinci takımında yer aldı. Tam 20 yıl takımdaki yerini kimseye bırakmadı. Ve 1924 yılında getirildiği kaptanlığı, futbola veda ettiği 1936'ya kadar sürdürdü.

Nihat'ın spor yaşamında 1923 yılı en büyük yıl olmuştu. Bu 21 yaşındaki genç, yaz aylarında İstanbul Atletizm Şampiyonası'nda yüksek atlamayı 1.58'lik bir derece ile ve Türkiye rekoru kırarak kazanıyor, üç adım atlamada da 11.92'lik derecesiyle gene Türkiye rekoru kırıyordu. Aynı yılın ekim ayında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan üç gün önce ilk kez sahaya çıkan Ay-Yıldızlı formanın da sahipleri arasına katılıyordu. Millî Takımın ilk maçında millî olan Nihat, daha önce 1921 yılında Galatasaray'ın yaptığı Avrupa turnesine de katılmış ve takımın Avrupa'da yaptığı 17 maçın hepsinde oynayan iki kişiden biri olmuştu.

Arslan Nihat (sağda) bir millî maçta rakibi ile mücadele ederken...

Arslan Nihat, Millî Futbol Takımımızın ilk 18 maçının hepsinde yer alarak kendi döneminde en fazla millî olan futbolcu durumuna gelmişti.

Arslan Nihat, Galatasaray'ın sembol adamı olmuştu. Ama futbolu bıraktıktan sonra Galatasaray kulübünde yönetici olmak için ne istek gösterdi ne de yapılan ısrarlı önerileri benimsedi.

Futbol oynadığı yıllarda Galatasaray'ın her daraldığı, her üçlük çektiği maçta takıma hız ve cesaret veren adam olan Arslan Nihat, futbolu bıraktıktan sonra sporculara karışmayı sempatik bir iş olarak görmemişti.

Ama yalnız Galatasaray'ın değil, Türk futbol dünyasının Arslan Nihat'ı atletizm pistlerinin birkaç dalda şampiyon olan rekortmen atleti ve Galatasaray adına yüzme havuzlarında da puanlar toplamış yüzücü, başarılı olduğu bu spor alanlarından ayrıldıktan sonra yepyeni bir alanda adını duyurmaya başladı: Sipahi Ocağı Parkuru'nda konkurhipikleri ünlü bir binicisi oldu.

Altı yıl adı ön planda geçen bir binici olarak konkurhipiklere katılırken, "Arslan" adını taşıyan teknesiyle Marmara'da yelken yarışlarında kolay yenilmez bir denizci oluyor, artık ilerlemeye başlamış yaşına rağmen Boğaz'ı yüzerek geçme yarışmalarında dereceler alıyordu. Sonra Atlantik'i geçen ilk Türk yelkencisi olan Haşim Mardin'in "Rüyam" kotrasında tecrübeli bir denizci olarak görev aldı.

Türk futbol tarihinin unutulmaz adamı Arslan Nihat, futbol sahalarında kazandığı büyük üne rağmen aslında bir futbolcu olmaktan çok önde çok üstünde, çok büyük bir niteliğe sahipti: Arslan Nihat Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük komiple sporcu idi.

Sporculuğun da ötesinde, insan olarak büyük bir değer taşıyan Nihat Bekdik, Deniz Harp Okulu'nu bitirdikten sonra Deniz Kuvvetleri'nde uzun zaman kalmamıştı. Futbol yaşantısının en parlak günlerinde Beyoğlu'nda modern bir spor malzemesi mağazası açarak bir süre ticaret yapmış, daha sonra başka alanlarda da işadamı olarak başarılar kazanmıştı.

1957 yılında politik hayata da atılarak İstanbul'dan milletvekili seçildi ve 1960'ta bir süre Yassıada'da kaldıktan sonra beraat ederek serbestliğe kavuştu.

Arslan Nihat, Galatasaray'ın ve Galatasaraylıların sevgilisi idi, fakat Galatasaray da onun için bir inanç, yürekten bağlandığı bir kutsal varlıktı.

Onun futbol alanlarından ayrılışı işte bu büyük bağlılığın acılı bir sonucu oldu: 23 Şubat 1936'da Arslan Nihat 34 yaşında olduğu halde takımının başında kaptan olarak Fenerbahçe Stadı'nda yapılan bir Fenerbahçe maçına çıktı. Bu, onun birinci takımda 268. maçı idi. Bu maçta Galatasaray takımı inanılmaz derece durgun ve bozuktu. Fenerbahçeliler üstelik kendi sahalarında Galatasaray'ı böyle yakalayınca birbiri üstüne attıkları gollerle maçı 6-1 gibi çok büyük bir skorla kazandılar.

Yaşı 34'tü Arslan nihat'ın takımın kaptanı idi ve 20 yıldır böyle ağır bir yenilgi görmemişti Galatasaray forması altında. Üzüldü. Kırıldı. Sarsıldı... Ve futbolu bir gün içinde bıraktı.

Takma adı, kulübüne sembol olmuş bir futbolcu, adı sonradan efsaneleşecek bir sporcu, yıllarca ter döktüğü ve takımını zaferden zafere koşturduğu sahalardan sessiz sedasız ayrıldı.

Arslan Nihat'ın futbolu bıraktığı neden sonra duyuldu.

1976 yılında birkaç yıl sürmüş bir rahatsızlıktan sonra hayata veda eden Nihat Bekdik, Türk sporunun ölümsüzleri arasındaki saygın yerini çoktan almış bulunuyordu.

Yazısı arka sayfada...

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Futbol yaşamında 12 kulüp değiştiren Refik Osman Top, Golspor isimli bir dergide «Yağma Hasan'ın Böreği» başlığı altında ağır yazılar yazdığı için teşkilât tarafından ebedî boykot cezasına çarptırıldı. 26 yaşında futbolu bırakan Refik Osman, attığı 97 penaltıdan 91'ini gol yaptı...

Futbolu İngiliz ve Rumlar oynarken tanıdı. O zaman yatak altında sakladığı havalı yuvarlağın ne işe yaradığını öğrendi. Evin bahçesinde bu yuvarlak nesne ile çalışmaya başladı. İşte bu çocuk daha sonraları Beşiktaş ve Türk futbolunun en büyük ünlülerinden Şiir Osman Top olacaktı...

REFİK OSMAN TOP

(Beşiktaş 1897 - Beşiktaş 1957)

Futbolun her şeyden önce kuvvetle, nefesle, dayanma ve direnme gücüyle oynandığı çağda İstanbul'daki futbol sahalarında hareketlerine bir şiir güzelliği ve uyumu veren ince ve zarif bir futbolcu çıkıvermişti.

Daha 13 - 15 yaşlarında iken mahallesinde kulüp kuracak kadar çabuk gelişen, sonra pek çok kulüpte top koşturan bu futbolcuya arkadaşları ve futbolseverler bulunabilecek en güzel adı buldular: Şiir Refik...

Türk futbolunun Şiir Refik'i Beşiktaş'ta Valideçeşmesi semtinde Ekmekçi Ali Ağa Mahallesi'nin 23 kapı sayılı ahşap evinde Osman Hilmi efendinin oğlu olarak 1897 yılında doğmuştu.

Futbol topunu ilk kez 11 yaşında iken bir rastlantı sonu görmüştü küçük Refik... Küçükçiftlik parkının duvarı dibinden geçerken ayaklarının dibine düşen bir meşin yuvarlak onun dikkatini çekmişti. Sonradan küçük bir ihtiras haline gelecek olan ilk sempati, işte orada ilk görüşte doğdu. 11 yaşındaki çocuk sevdiği bir zıplayıcı yuvarlağı tenhada ayakları dibinde bulunca ne yapacaksa Refik de onu yaptı: Kaptı ve kaçtı...

Kısa bir süre sonra Taşkışla'nın avlusunda İngilizlerle Rumların böyle bir topla oynadıklarını gördü. Merakla, izledi. Topa duyduğu sempati bir sevgiye dönüştü. O güne kadar yatak altında sakladığı meşin yuvarlağın ne işe yaradığını anlayınca, evin bahçesinde tek başına oynamaya başladı. İngilizlerin ve Rumların hangi gün nerede maç yapacaklarını öğrenip onları izlemeye başladı. Hele bir de Türkiye'ye gelen ilk yabancı futbol takımı olan bir Macar ekibinin Kadıköy'de yaptığı maçı da Kadıköy'e kadar gidip izleyince... Sempatiden sevgiye dönüşen duygu şimdi bir kara sevda olmuştu.

Sonradan biri Beşiktaş'ta diğeri Altınordu'da ünlü iki futbolcu olacak, iki yaşıtı ile Valideçeşmesi'nde bir futbol takımı kurmaya karar verdiler. Ne var ki, o sırada Valideçeşme'sinde semtin adını taşıyan bir kulüp daha kurulmuştu. Bunun başında da, sonradan Beşiktaş'ın ölümsüz yöneticisi olacak biri, Ahmet Şerafettin bey vardı. Refik ve arkadaşlarının kurduğu **"BASİRET"** kulübü kısa zamanda semtin adını taşıyan kulüple birleşti.

Küçük Refik'in bu ikinci kulübü de uzun ömürlü olmadı. Çünkü Şerafettin Bey, 1903 yılındanberi çalışmakta olan ve jimnastik, halter, eskrim sporlarıyla uğraşan Beşiktaş Osmanlı Jimnastik Kulübü'nde bir futbol şubesi açmak için atılıma geçti. Ve başardı da...

Valideçeşmesi takımının bütün futbolcuları Beşiktaş'a geçtiler. Ama Beşiktaş'ın adı ve çevreci vardı. Çevreden pek çok genç futbol şubesine ilgi gösterdiler ve Valideçeşmesi'nden gelen küçük futbolculara bu arada Refik Osman'a takımda yer kalmadı. Futbol şubesine gösterilen büyük ilgi Beşiktaş'ın eskilerini rahatsız etti. Bunu hisseden Şeref Bey'le Beşiktaş'tan ayrılarak, Şişli'de, **"SEBAT"** adında bir başka kulüp kurdular. Bu kulüp Refik'in üçüncü kulübü oluyordu. Oysa henüz 15 yaşında idi. Şeref Bey yeniden Beşiktaş'a dönünce tabii Sebat Kulübü de kapandı ve küçük Refik yeniden Beşiktaş'ın üçüncü takımına itildi. Beşiktaş, Refik'in dördüncü kulübü oluyordu. Üzgündü Refik,... Bir genç takımlar maçında Fenerbahçeli Elkâtip Mustafa Bey, bu yaşta kendine özel bir stille futbol oynayan çocukta büyük bir gelecek gördü ve onu Fenerbahçe'ye çekti aldı.

1913 yılındaki Fenerbahçe genç takımı çok kısa bir süre sonra Türk futbolunun en büyük isimleri olacak çocuklardan kurulu idi: Baron Fevzi, Bekir, Zeki Rıza, Alaeddin, Necip Şahin gibi... Şimdi bunların arasına birkaç yıl sonra Şiir adını alacak olan Refik Osman da katılıyordu. Fenerbahçe 15 yaşındaki Refik'in beşinci takımı idi, İyi ama o, artık genç takımda oynamak istemiyordu ki... Üstelik Valideçeşmeli 15'lik delikanlının Kadıköy'deki kulüpte futbol

Refik Osman Top — Futbolumuzun şiir adamı...

oynaması da güçtü. Bir süre sonra Galatasaray'la Anadolu arasında yapılacak bir maçta soliç Hasnun Galip gelmeyince, orada hazır bulunan Refik Osman'ı takıma koyuverdiler. Bu 17 yaşındaki delikanlı Galatasaray takımında Büyük Oberle ve Selami İzzet gibi iki ağabeyin arasında soliç olarak nefis bir futbol oynadı. İki de gol attı. Takıma yerleşti. Futbolun kara sevdalısı Refik Osman, direnmiş direnmiş birinci takım futbolcusu olmuştu. Ama Galatasaray'da Refik Osman'ın altıncı kulübü olmuştu. İki yıl Galatasaray forması altında şampiyonluk gururunu da tattı.

Oysa Refik bir yerde fazla duramıyordu. Fenerbahçe genç takımından arkadaşı olan Baron Fevzi , yeni kurulmakta olan Altınordu kulübüne onu çağırınca hemen kabul etti ve Altınordulu oldu. Bu da onun yedinci kulübü oluyordu... Küçük futbol delisi artık büyüyor, gelişiyor ve şiir gibi futbolu dillere destan oluyordu.

1921 yılında Galatasaray Avrupa turnesine çıkarken, Fenerbahçe ve Altınordu'dan birkaç futbolcunun bu tura katılmasını istedi. Fenerbahçe izin verdiği halde Altınordu futbolcularına izin vermedi. Bunun üzerine Refik'le birlikte Bekir ve Cafer de kulüpten ayrıldılar ve Galatasarayla birlikte Avrupa'ya gittiler. Galatasaray'ın bu turnesinde yalnız iki futbolcu, Arslan Nihat ve Şiir Refik yapılan 17 maçın hepsinde yer aldılar. Bu seyahatte Karlsruhe'de Bekir'e yapılan öneri gibi Bremen'de de Şiir Refik'e bir öneri geldi. Kabul etmedi ve arkadaşlarıyla birlikte İstanbul'a döndü.

Altınordu'yu büsbütün dağılmak üzere buldular. Oradan ayrılanlar yeni bir kulüp kurmak üzereydiler: Union Club (İttihat Spor) ... Refik düşünmeden o takımın formasını giydi. İttihat Spor, Refik'in sekizinci kulübü oldu. Orada da duramadı, önce yeniden Fenerbahçe'ye (dokuzuncu kulüp), sonra da yeniden Galatasaray'a geçti (Onuncu kulüp)

1923'de Şeref Beyin ısrarı ile bir kez daha Beşiktaş'a geldi: O yıl solbekte yer aldığı Siyah - Beyazlı takım İstanbul şampiyonu oldu. (11'inci kulüp).

O yılların en usta, en zarif, en büyük futbolcularından biri olduğu halde 1924 Paris olimpiyatlarına giden takıma seçilmeyişi onu kızdırdı. Federasyon Başkanı Yusuf Ziya Öniş, Galatasaraylı olduğu için onu almadığı düşüncesine kapıldı ve yeniden Galatasaray'a geçti (12'nci kulüp). Rastlantıya bakın ki, aynı yılın kasım ayında yapılan Rusya gezisine Galatasaraylı Refik olarak katıldı. Orada ilk ve son kez Millî Formayı giydi.

O sıralarda Türkiye'de sporu İdman Cemiyetleri İttifakı yönetiyordu. Refik Osman'ın bu örgütle arası açıldı. Goldspor adında haftalık bir dergi çıkartmaya başladı ve orada **"Yağma Hasanın Böreği"** başlığı ile örgüt aleyhine çok ağır bir yazı yazdı. Bu yazıdan ötürü ömür boyu boykot cezasına çarptırıldı. Böylece Türk futbolunun ŞİİR'i henüz 26 yaşında iken futbola veda ediyordu.

Futbol yaşamında tam 2264 maç yapmış olan Şiir Refik, bu kadar kısa zamanda bu sayıya ulaşmakla erişilmez bir rekor kırıyordu. Ayrıca Türk futbolunda haklı olarak PENALTI KRALI olarak da ün saldı: Resmî maçlarda attığı 92 penaltının 91'ini gole çevirmişti.

Cezası affedildikten sonra, , Gençlerbirliği'ne karşı bir tek kez daha Beşiktaş formasını giydi (13'üncü kulüp) ve ancak bir devre oynadı. Ondan sonra da, Beşiktaş'ın Şükrü ve Kemalli, beş yıl arka arkaya şampiyon olan takımının antrenörü oldu...

Bünyesini içten içe kemiren şeker ve onu izleyen üremi Türk futbolunun büyük ve renkli yıldızı Şiir Refik'i 26 Nisan 1957'de aldı götürdü.

Beşiktaş sırtlarındaki Yahya Efendi dergahında iki büyük Beşiktaşlı Şeref Bey ve Baba Hüsnü ile yan yana yatmaktadır.

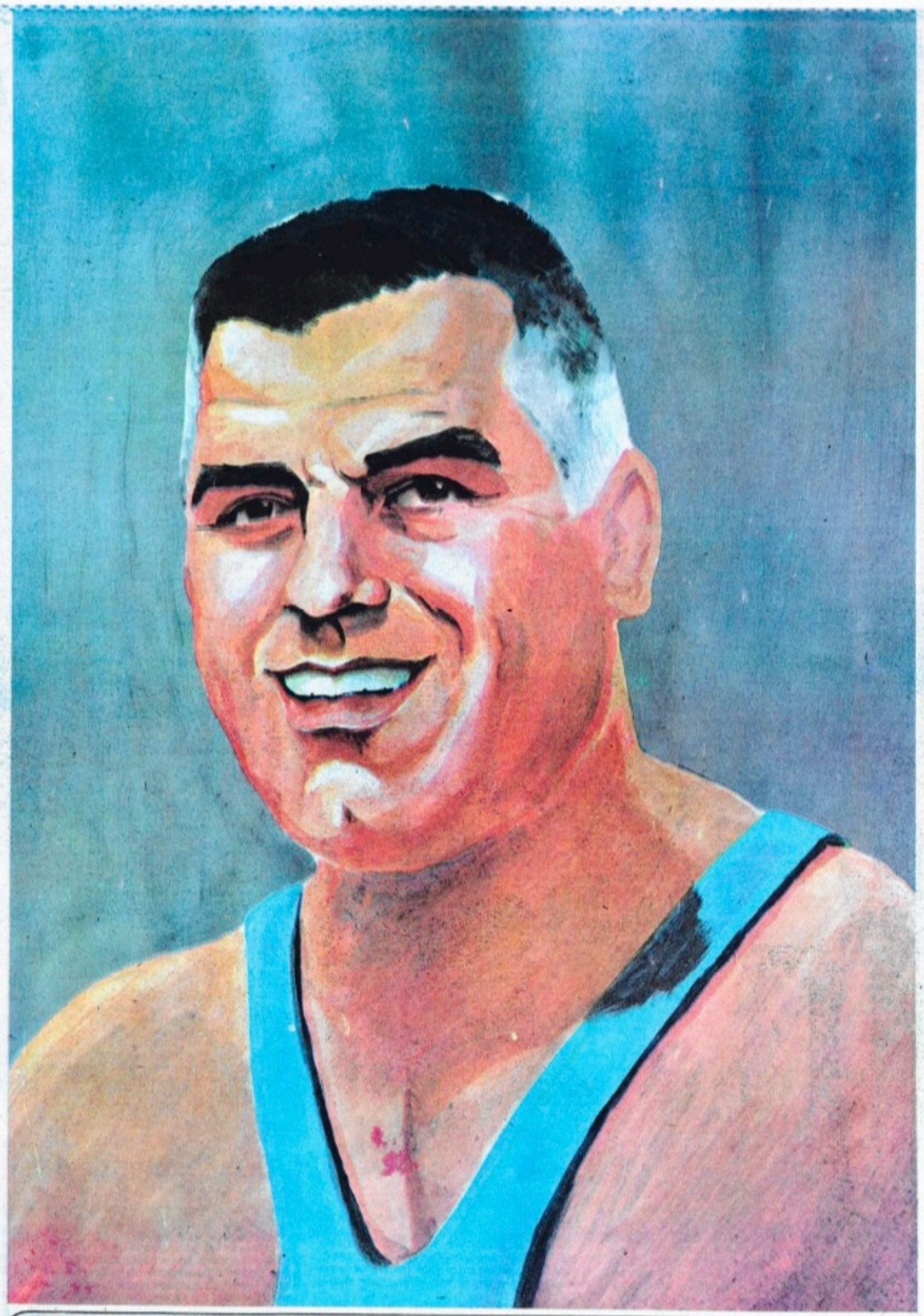

Yazısı arka sayfada...

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Büyük şampiyon sadece 1939'da Oslo'da yapılan Avrupa Grekoromen Şampiyonası'nda 66 kiloda Estonya'lı Toots'a yenildi. Bir olimpiyat ve bir dünya şampiyonluğu kazanan büyük Doğu, dünya güreş tarihine sırtı minder görmemis şampiyon olarak geçer. Başlangıçtan bitime kadar bir minder ilahı...

15 Ekim 1955'te Millî Takım antrenörü olarak İsveç'te bulunurken, ağır bir kalp krizi geçirdi. İsveç'te uzun süre tedavi görüp yurda döndü. Fakat hareketsiz yaşama dayanamadı. Genç güreşçiler yetiştirmek için tekrar mindere döndü. Ağır çalışmalar yeni bir krizi getirdi, 8 Ocak 1961...

YAŞAR DOĞU

(Samsun 1915-Ankara 1961)

Bir yıl önce Avrupa Serbest Güreş Şampiyonluğu'nu kazanmıştı. Şimdi de Grekoromen şampiyonluğuna kararlıydı. İlk güreşinde karşısına İtalyan şampiyonu çıktı. Tuşla yendi... Arkadan Hollandalı ve Mısırlı rakipler geldi... Onlar da tuş oldular... Dördüncü rakip evsahibi Çekoslovak güreşçisi idi. O da dayanamadı ve tuş oldu... Şimdi şampiyonluk için tek engel kalmıştı. Finali Sovyet güreşçisi Kozarsky ile yapacaktı. İki rekât namazını kılıp duasını bitirdi ve ringe çıktı. Biliyordu zor bir güreş olacağını. Ama kararlıydı. Ve iyi başladı güreşe. Hattâ kısa zamanda tuşunu yaptı. Ne var ki hakemler tuşu vermediler. Güreş devam etti. Bir kez daha taktı kleyi, bastırdı, gördü. İnandı. Emin oldu. Tuş... Ama hakemler bu tuşu da vermediler. Kızdı. Bir "Lâhavle... " çekti ve yeniden girdi güreşe...

Bu işi tüm dünyanın kabul edeceği bir biçimde bitirmekten başka çare kalmadığını görüyordu. Şu halde tartışmasız bir iş yapmalıydı. İndirdi rakibini, çevirdi. Köprüyü kurmasına izin verdi. Kırmadı köprüyü. Bekledi ve belden başına doğru kanırttı rakibini, iyice alnı otursun minderе diye... Yüklenip köprüyü kırmak işten bile değildi. Üstelik Nuri Hoca da kenardan bağırıyordu: "Bastır, kır köprüsünü..."O başını kaldırmadan tarlasını süren bir köylü ciddiyeti ile sürüyordu minderin üstünde rakibini. Minder kenarına yaklaşırken, toparlandı, kavradı belinden ve geriye, ortaya aldı. Sonra yeniden başladı, o öldürücü sürme... Alttaki pehlivanın alnı kanlar içinde kalmıştı. Alın derisi hepten soyulmuştu. Bir kez daha kavradı belini alttaki güreşçinin ve bastırıp mindere. Sonra da kendini kaydırdı ileri doğru, tüm vücudu ile yaşlandı yatan rakibin üzerine. Oturur gibi... Hakemlere baktı. Bekledi. Tuş kararını ilân ettiler ve kalktı.

Yaşar Doğu, 1947'de Prag'da yapılan Avrupa Grekoromen Güreş Şampiyonası'nda 73 kilo şampiyonluğunu işte böyle kazandı. Ama güreşten sonra üzgün ve rahatsızdı. "Yazık oldu, diyordu, hakemlerin haksızlığının cezasını pehlivan çekti. Oysa yiğit ve zağlı bir adamdı."

Ay-Yıldızlı mayo ile tam 47 güreş yaptı Yaşar Doğu. Bu güreşlerin yalnız birinde 1939'da Oslo'da yapılan Avrupa Grekoromen Şampiyonası'nda 66 kiloda güreşirken karşısına çıkan Estonyalı Toots'a sayı ile yenildi. Evet uluslararası minderlerde Yaşar Doğu'yu yenmiş olmak şerefi sadece ona Estonyalı Toots'a nasib olmuştu. Yaşar Millî Takım'da kazandığı 46 güreşin 33'ünü tuşla kazanmıştı. Kazandığı 46 güreşin normal zamanı toplamı 690 dakika olduğu halde, kısacık sürelerle yaptığı tuşlar yüzünden kazandığı 46 güreşin toplam süresi 372 dakika 26 saniye olmuştu.

1915'de Samsun'da Kavak ilçesine bağlı Karlı köyünde doğan Yaşar'ın doğumundan önce babası askere gitmiş ve kendisi mini mini bir bebekken babasının şehadet haberi geldi. Genç anne minik oğlunu alıp, kocasının köyü Emirli'ye göçetti. Yaşar işte bu köyde büyüdü ve burada güreşe başladı. Daha onbeş yaşında iken çevrenin en ünlü pehlivanları arasındaydı.

1936'da Ankara'da askerliğini yaparken Güneş Kulübü'ne girdi ve minder güreşine başladı... İlk hocası Ankara Güneş Kulübü Antrenörü Faik Hoca idi. 1938'da eskerliği bitirdi ve Ankara'da kaldı. Kulübü adına lisans çıkartarak güreşlere katılmaya başladı. Millî Takım Antrenörü Finlandiyalı Onni Pellinen, onu gördü ve derhal Millî Takım'a aldı.

25-29 Nisan 1939'da Oslo'da yapılan Avrupa Grekoromen Şampiyonası'nda ilk kez Ay-Yıldızlı mayoyu giydi. İlk güreşinde Danimarkalı Meyer'i

Yaşar Doğu... Güreştiği sürece kolu yere lamedi...

ittifakla yendi ve ikinci güreşinde ömrünün ilk ve son uluslararası yenilgisini aldı. Sonra Norveçli ve İsveçli rakiplerini yenerek ikinci oldu. Bu Yaşar Doğu'nun katılıp da şampiyon olamadığı tek uluslararası turnuva oldu. Artık zaferler zaferleri şampiyonluklar şampiyonlukları kovalayacaktı.

1940'da İstanbul'da Çemberlitaş Sineması'nda yapılan Balkan Şampiyonası'nda üç tuşla galibiyet alarak şampiyon oldu. Araya giren İkinci Dünya Savaşı yüzünden 1946 yılına kadar Ay-Yıldızlı mayo güreş minderine çıkmadı. O yıl Kahire ve İskenderiye'de yapılan iki millî karşılaşmada iki tuş yaptı. Gene 1946'da Stockholm'da Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda altı güreş yapıp Fransız, Belçikalı, İngiliz, İsveçli, İsviçreli ve Macar rakiplerini yenerek ilk kez Avrupa Şampiyonluğunu kazandı. Ertesi yıl Prag'da Grekoromen Avrupa Şampiyonu oldu...

Ve 1948'de Londra'da Olimpiyat şampiyonluğu Yaşar Doğu'nun güreş hayatının en büyük olayı oldu. İlk dört güreşinde Hintli, İranlı, Macar, Avustralyalı rakiplerini tuşla yendikten sonra finalde karşısına gelen Amerikalı Merill'i devamlı kaçak güreştiği için yakalayıp da tuşa getirememişti.

1949'da Türk Millî Takımı bir Avrupa turnesine çıktı ve İtalya'da, İsviçre'de, Finlandiya'da, İsveç'te, Belçika'da takımın 79 kilo elemanı olarak 7 güreş yaptı Yaşar Doğu. Bu turnuvada kişisel bilançosu şuydu: 6 tuş, 1 sayı ile galibiyet...

Aynı yıl Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası İstanbul'da yapıldı. Yaşar gene 79'da güreşti ve Belçikalı, Fransız, Mısırlı rakiplerini tuşla, finalde İsveçli ünlü rakibi Groemberg'i de sayı ile yenip bir kez daha şampiyon oldu.

Bu yenilmez güreşçi güreş yaptığı süre içinde bir tek Dünya Şampiyonasına katılmak şansına ulaştı. Onun içindir ki, Yaşar Doğu'nun arşivlere geçmiş ancak bir Dünya Şampiyonluğu vardır.

Yıl 1951'dir. Yaşar Doğu artık 30 yaşındadır. Kilosu 87'ye çıkmıştır. Boyu ve kolları kısa olduğu için bu kiloda güreşmesi çok güçtür. Gene de karşısına çıkan Finlandiyalı, İranlı, Alman, İsveçli güreşçileri teker teker yenerek ömrünün ilk ve son Dünya Şampiyonluğu'nu kazandı.

Güreşi bırakacağı yıllarda Bağdat, Basra ve Lahor'da yaptığı güreşleri hep tuşla kazanarak ününü Doğu âlemine de yaydı.

Londra Olimpiyatları'ndan sonra kendilerine birer ev armağan edilen şampiyonları Millî Olimpiyat Komitesi'nin profesyonel ilân etmesi üzerine 1952 Helsinki Olimpiyatları'na katılamadı.

15 Aralık 1955'de Millî Takım Antrenörü olarak İsveç'te bulunurken ağır bir kalp krizi geçirdi. Uzun bir bakımdan sonra kesin dinlenme ve iyi bakım önerisi ile hastaneden çıktı. Fakat yurda döndükten sonra genç güreşçileri yetiştirmek için çalışmaya devam etti.

Yeni bir kriz 8 Ocak 1961 günü yenilmez pehlivan Yaşar Doğu'yu ölümsüzlüğe götürdü.

Yaşar Doğu, sporcu olarak katıldığı bir Avrupa Şampiyonası'nda şampiyon takıma verilen şampiyonluk kupasını takım kaptanı olarak alırken, kendi heykelini kucaklamış olan adamdır. Böyle bir onur herhalde dünyada hiçbir sporcuyu nasip olmuş değildir. Gerçekten, 1949'da Cumhurbaşkanı İnönü tarafından Avrupa Şampiyonu olacak takıma verilmek üzere hazırlanan kupa Yaşar Doğu'nun bir boy heykeli idi. Ve Türk Millî Takımı kaptanı Yaşar Doğu aldı bu kupayı...

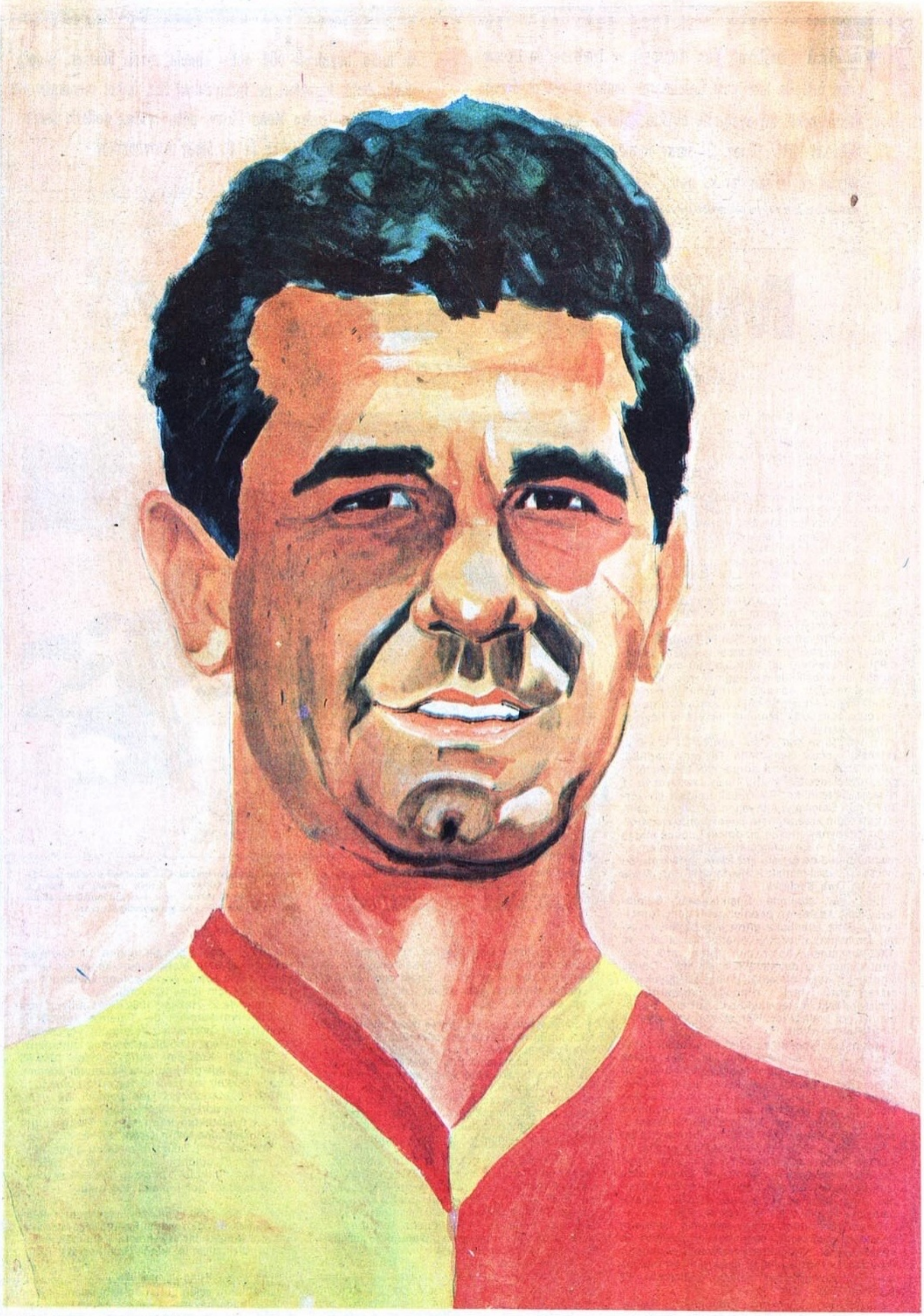

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Damlacık'ta başlayan, Yün Mensucat ve İzmirspor'da devam eden futbolla tanışması Galatasaray santrforu olarak doruğa yükselecekti. İki ayağı ile birlikte kafasını da eşsiz biçimde kullanan Metin Oktay, G. Saray forması altında gelmiş geçmiş en iyi santrfor ve golcü oldu...

Tüm futbol hayatında 608 golün altında imzası bulunan, sadece futbolu değil, karakteri ile Türkiye'deki tüm futbol meraklılarının sevgilisi haline gelen Metin Oktay, ağları yırtan gollerin sahibi olarak 1969'da F. Bahçe ile G. Saray'ın oynandığı bir jübile ile futbolu bıraktı...

METİN OKTAY

(İzmir 1936)

1936 yılının 2 Şubat günü İzmir'in Karşıyaka'sında bir KRAL doğdu. Ama kimse bu doğumu "Bir prens doğdu" diye müjdelemedi. Sadece "Hasan Efendi ile Fatma Hanım'ın bir oğlu oldu" dediler.

Kimsenin farkında olmadığı bu kral aslında afacan bir karaoğlandan başka bir şey değildi. Okula Alsancak İlkokulu'nda başladı. Futbola da. Seviyordu futbolu, gelecekte egemen olacağı ülkenin taşı, toprağı, insanı gibi bakıyordu futbol dünyasına. İlk kez 1951'de 15 yaşında iken bir futbol takımı ile sahaya çıktı. Okuduğu ortaokulun takımıydı bu... Aynı yıl okuldaki birkaç ağabey onu alıp Damlacık kulübüne götürdüler. Bu kulübün antrenörü Arif Hoca onu Damlacık kulübüne alıp lisansını çıkartırken bir de armağan vermişti: İki buçuk lira.

Bu kulüpte ancak bir yıl oynayabildi. Bir ağabey gelip onu Yün Mensucat kulübüne götürmüştü. Orada hem antrenör hem de oyuncuydu bu ağabey ve belki de geleceğin kralını ilk tanıyan kişi de oydu: Adnan Süvari. İzmir'in tanınmış futbol adamı Adnan Süvari'nin son yılları ile yakın geleceğin kralı Metin'in ilk yılları böylece birbirine karıştı.

Yıl 1953'tü ve kral 17'sini sürüyordu. O yıl bu yetenekli çocuk Genç Millî Takıma önerildiği halde almadılar. Bir yıl sonra Yün Mensucat'ın genç futbolcusu Genç Millî Takıma alınıyor ve 11 Nisan 1954'te ilk kez Ay-Yıldızlı formayı giyiyordu. O gün Belçika'yı 4-0 yenen takımın iki golünü geleceğin kralı atmıştı. İkinci maçta sakat olduğu için oynayamayan bu golcü, üçüncü maçta F.Almanya'nın karşısına çıktı. 2-1 kaybedilen bu maçın golünü de gene o attı. Geleceğin kralı, bu maçta bir başka isimsiz kralla tanıştı. Karşısında oynayan Uwe Seeler'di.

1954 yılı sonunda Beşiktaş'tan, Galatasaray'dan, Adalet'ten öneriler geldi genç futbolcuya... Ama İstanbul'a gitmeyi gözü kesmiyordu. İzmirspor'un yaptığı öneriyi kabul etti ve 5000 lira transfer ücreti aldı. Şimdi artık genç futbolcunun adı duyulmaya başlamıştı. Çünkü sıradan bir adam olmadığı, geleceğin büyük yıldızlarından biri olacağı anlaşılmıştı. İzmirspor'daki ilk sezonunda 17 gol attı. Bu, onun ilk gol krallığı idi. Gerçek kral yavaş yavaş meydana çıkıyordu.

Metin, İzmirspor'da da uzun süre futbol oynayamadı. Çünkü o futbol için bir KRAL olarak doğmuştu. İzmir'in bu mütevazi kulübü ise bir futbol kralını barındıracak kadar güçlü değildi. Kader onu mutlaka krallığını rahatça ilân edebileceği bir ortama götürecekti. Bundan kaçınmak söz konusu olamazdı. 7 Mayıs 1955'te İstanbul seyircisi artık adını çok iyi bildiği fırtına gibi bir hücum adamı ile tanıştı. Galatasaray forması ile Atatürk Kupası adı altında bir özel maç yapan Beşiktaş'ın karşısına çıktı Metin. Olaylar oldu İzmirsporlu ve Galatasaraylı yöneticiler arasında. Ama Metin 11 Temmuz 1955'te Galatasaray'la beş yıllık bir kontrat imzaladı.

Bir büyük futbol adamı sonunda kendisini doruklara çıkartacak, başarının ve şöhretin en yükseklerine yerleştirecek çevreyi bulmuştu. Galatasaray forması ile attığı ilk gol, bir hazırlık maçında Beyoğluspor kalesinde patladı: 28 Ağustos 1955.

Küçük Metin büyüyordu. Büyümüştü. Galatasaraylı Metin olmuştu. Şimdi onu bir büyük forma daha bekliyordu: Gerçek Millî Takım forması ve 18 Aralık 1955'te ilk kez A Millî Takımla birlikte Mithatpaşa Stadı'nda yer aldı. Portekiz'e 3-1 yenildiğimiz maçın şeref golünü attı.

Metin Oktay... İzmir doğumlu. Topla ilkokulda tanışmalı. Futbolun forma denen yeleğini Damlacık'ta giydi. Sonra sırası ile Yün Mensucat, İzmirspor ve G. Saray... G. Saray'da doruklaştı, efsane adam oldu. O kadar ki, kavram kargaşası belirdi. Çok zamanlar taraftar ona "G. Saraylı Metin Oktay..." demek yerine, G. Saray'a, "Metin Oktay'ın takımı" dedi. İşte bu unutulmaz adamdan, tarihe gömülmüş bir gol seyrediyorsunuz...

1953 yılında Damlacık'tan Yün Mensucat'a geçen Metin Oktay, iki yıl içinde Türkiye'nin en büyükleri arasına giriyordu. Kader onu hakettiği yere götürüyordu. Ama çabuk, ama göz kamaştırıcı bir hızla.

Ondan sonra goller, golleri izledi. Metin, Türk futbolunun en büyük gol adamlarından biri ve kendi çağının tartışmasız en büyüğü oldu. Denebilir ki "10" numaralı forma Metin Oktay'la büyüdü. Müthiş bir sol ayağı vardı, sağ ayağını da rahatça kullanabiliyordu. Ve bunlardan daha önemlisi kafa şutları balyoz gibiydi. Gol kokusu aldığı zaman şimşek gibi çabuklaşan, sahanın bir yanına deplase olduğu zaman rakip defansı o tarafa çeken, yığan bir tehlike adamdı.

Vurdu Metin meşin topa. Şahmerdan gibi, balyoz gibi vurdu. 1961 yılı Temmuz ayında İtalya'nın Palermo kulübü ile anlaşıp 45 milyon liret (675 bin TL) karşılığında transfer olduğu zaman Türkiye'nin en büyük futbolcusu olarak İtalya'ya uğurlandı. 13 Ağustos'ta Palermo formasıyla çıktığı ilk maçta iki gol atarak Portekiz'in Sporting takımını tek başına yendi: 2-0.

Ne var ki Türk futbolunun kralı Metin, İtalya'da umulduğu kadar başarılı olamadı. Bu başarısızlık onun futbolculuktaki eksikliklerinden değildi. Metin yurt özlemine esir olmuştu.

Futbol sahalarında özellikle rakip kale önlerinde yırtıcı bir panter, vurucu bir şahmerdan, saldırgan bir arslan olan Metin kişisel hayatında alabildiğine duygusal bir ince insandı. Yurdunda bıraktığı onbinlerce sevgilisi vardı. Bir gün bir mektup, bir başka gün bir telefon, bir özlem anlatan birkaç satır Metin'i içine kapatıyor ve o panter güçlü adam, evinin yolunu kaybetmiş bir çocuk gibi için için ağlıyordu.

Sonunda 21 Haziran 1962'de 11 milyon liret (160 bin lira) karşılığında Palermo kulübü ile sözleşmesini bozmaya Palermolu yöneticileri razı etti. Böylece 1955-56 sezonunda İzmir'de İzmir Ligi gol krallığını aldığı günden 1964-65 Türkiye Ligi'nde gol krallığını kazandığı döneme kadar yalnız bir tek sezonda İtalya'da bulunduğu 1961-62 sezonunda gol kralı olamadı. Bir yıl İzmir Ligi'nde, dört yıl İstanbul Ligi'nde, sonra da Millî Lig başladıktan sonra beş kez Türkiye Ligi'nde gol kralı olan Metin Oktay, 37 kez "A", dört kez de Genç Millî Takım formalarını giydi. Millî Takımın 18 golüne imzasını attı. 1952-53 sezonundan futbolu bıraktığı 1968-69 sezonuna kadar attığı gol toplamı 608 oldu.

12 Aralık 1960 günü Galatasaray'ın Fenerbahçe'yi 5-0 yendiği maçta Fenerbahçe kalesine dört gol atarak, bir tek maçta Fenerbahçe kalesine dört gol atan ikinci Galatasaraylı oldu.

Ve...

10 Haziran 1959 günü ezelî rakip Fenerbahçe'nin ağlarını delen golün de kahramanı oldu...

Tüm spor hayatında sadece üstün başarılarla değil, efendi karakteri ile dikkatleri çeken Kral Metin, 23 Ağustos 1969'da İstanbul'da Fenerbahçe'ye karşı bir jübile maçında, sonra da 27 Ağustos'ta İzmir' de Galatasaray - Göztepe maçında oynayarak futbola veda etti.

Her hakkı MİLLİYET'e aittir. . Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Kuzey Avrupa ülkelerinin güreşte ön planda olduğu yıllarda, birden bire ortalığı kasıp kavuran Türk güreşçilerine, "siyah saçlı güreş ilâhları" denmişti. İşte Gazanfer Bilge, "o siyah saçlı güreş ilâhlarının en gösterişli, en hareketli, çevik, cesur akıllı ve becerikli olanı idi"

62 kiloya soyunduğu yıllarda Gazanfer Bilge, Türkiye ve dünyada rakip tanımıyordu. Özel maçlarda, kamp ve idmanlarda yendiği 100 kiloluk adamlar daha sonraki yıllarda dünya ve olimpiyat şampiyonları olacaklardı. Denebilirki, bugünkü hız güreşine, tek uyacak adam Gazanfer'di...

GAZANFER BİLGE

(Karamürsel 1925)

Sporcular vardır, gelirler, şampiyon olurlar ve geçip giderler... Rekorları ve şampiyonlukları arşivlerde kalır.

Sporcular vardır, gelirler, şampiyon olurlar... Şımarırlar ve yaptıkları hatalarla, daha istim üzerinde iken, halkın sevgilisi iken kaybolup giderler. Onların rekorları ve şampiyonlukları arşivlerde kalsa da hatırlanmak bile istenmez.

Sporcular vardır, gelirler, şampiyon olurlar. Dönemleri biter. Spor alanlarından, yarışma yerlerinden çekilirler. Ama adları sadece arşivlerdeki şampiyonluklarla değil her fırsatta hatırlanır. Sporu bıraktıktan sonra da büyümekte devam ederler. Şampiyonlukları üzerine öyküler, efsaneler yaratılır. Kuşaklar geçmiştir onların şampiyonlukları üzerinden ama onlar sanki bugünün şampiyonu imiş gibi gözlerde, gönüllerde yaşarlar.

Gazanfer Bilge işte o çeşit sporculardandır.

Kuzey Avrupa ülkelerinin güreş dünyasında ön planda oldukları yıllarda, güreş minderlerinde çoğunlukla kuzeyli, Slav ve Germen ırkından gençlerin hegemonyası sürüp giderken, ortalığı kasıp kavuran Türk güreşçilerine haklı olarak **"Siyah Saçlı Güreş İlahları"** denmişti.

İşte Gazanfer Bilge o "Siyah Saçlı Güreş İlahlarının" en popüler, en gösterişli, en hareketli ve becerikli olanıydı.

Yazık ki, çağdaş Türk güreşinin yetiştirdiği bu en usta ve yetenekli elemanı aktif spor hayatını sadece bir olimpiyat ve bir Avrupa şampiyonluğu ile kapattı. 1946 da Stockholm'da Avrupa 62 kilo serbest güreş şampiyonluğu ve 1948 de Lonra'da olimpiyat 62 kilo serbest güreş şampiyonluğu... 1949 da ağır şekilde hasta olduğu için İstanbul'da yapılan Avrupa Şampiyonası'na katılamıyor, 1952 de Helsinki Olimpiyatları'na, 1948 'deki şampiyonluğu için armağan edilen evler yüzünden öteki şampiyonlarla birlikte profesyonel ilân edildiği için gidemiyordu.

Kıvrak ve süratli güreşi ile çağının dünya şampiyonları içinde bugünkü hızlı güreşe uyum sağlayabilecek ilk adam belki de Gazanfer Bilge idi.

★

1925 yılında güreşçi bir babanın, eski belediye başkanı İsmail Bilge'nin oğlu olarak Karamürsel'de doğdu. Güreşe denebilir ki, daha bebekliğinde babası ile oynaşırken başlamıştı.

Karamürsel'deki ilkokuldan sonra Gölcük Sanat Okulu'na yazılan Gazanfer, bir süre sonra İstanbul'a taşınarak Sultanahmet Sanat Okulu'na geçti. 1942'de Kasımpaşa Güreş Kulübü'nde minder güreşine başladı. Babasından sonraki ilk antrenörü birçok Türkiye şampiyonlarını yetiştirmiş olan Şaban Kaptan'dı. Birkaç yılda Kasımpaşa güreş takımının en güçlü elemanı oldu. Ay-Yıldızlı mayo İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden güreş minderlerine çıkarken, o mayoyu giyenler arasında Gazanfer de vardı. O yıl Kahire ve İskenderiye de ilk kez Ay-Yıldızlı mayoyla güreşti.

Aynı yıl Stockholm'da yapılan Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda 62 kiloda güreşen Gazanfer, yaptığı dört güreşi kazanarak, o sıralarda dünyanın en teknik ve en büyük güreşçilerinden biri olan İsveçli Andenberg'in sikletinde Avrupa şampiyonluğunu kazandı.

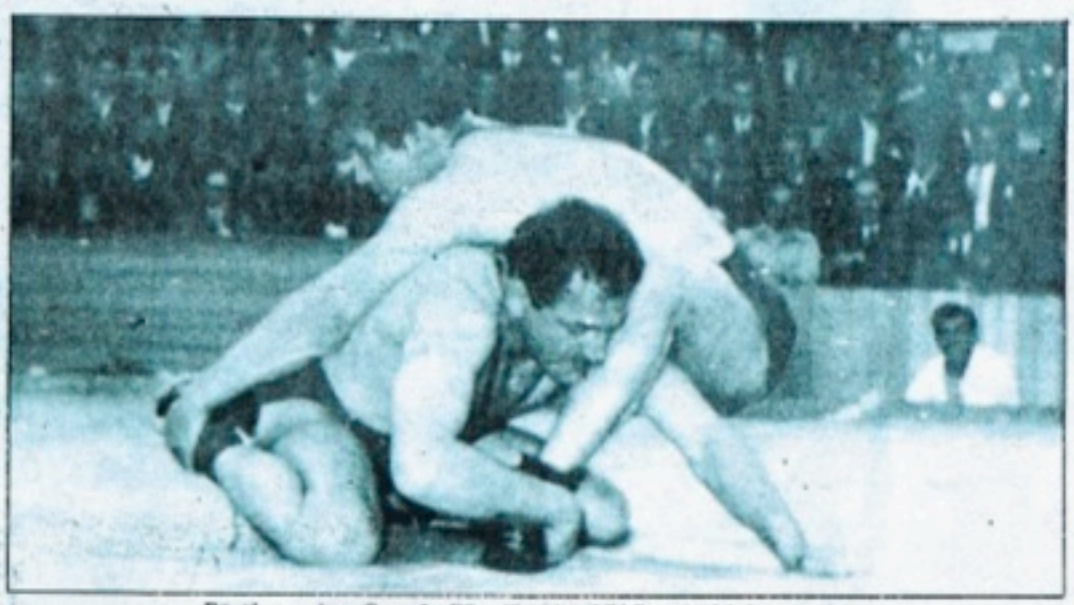

Büyük şampiyon Gazanfer Bilge (üstte), rakibi ile mücadelede...

Yurt içinde rakip tanımıyordu. Kendisinden daha yağız pek çok güreşçiyi resmî maçlarda, kamplarda, seçmelerde yenmişti. Bu yendiği arkadaşları arasında daha önce ve daha sonra Avrupa, olimpiyat ve dünya şampiyonluğunu kazanmış ve kazanacak olanlar vardı.

Stockholm'dan iki yıl sonra Londra'da olimpiyatlar sırasında kendisinin ve arkadaşlarının yaptıkları güreşler ve kazandıkları zaferler destansı öykülere konu olacak kadar görkemli oldu. Serbest güreşte Türk güreşçileri birbiri üstüne rakiplerini minderlere yapıştırırken yalnız orada olanları görenler ve Türkiye'de iyi haberler bekleyen kişiler değil, tüm dünyada güreş sporu ile ilgili kamuoyu da hayretler içinde kalıyordu. 62 kiloda Gazanfer'in karşısına beş güreşçi çıktı, beşi de tuşla yenildiler. Artış güreş dünyasında Türklerin hegemonyası kesinlikle başlamıştı. Final güreşlerine sıra geldiği zaman modern çağların üç büyük güreş devi, üç ayrı minderde güreşe başlamışlardı. Bir minderde Gazanfer, ikincisinde Yaşar Doğu, üçüncüsünde Celâl Atik vardı. Güreşlere başlamak üzere kendi minderlerine gitmek için ayrılırken birbirlerine başarı dilemek şöyle dursun, iddialaşıyorlardı: Kim bu işi daha çabuk bitirecek, diye...

Salonu dolduran bir avuç Türk, içlerinden birinin yaptığı bir oyunla coşarken, öteki ikisi gürültünün sebebini anlamak için rakiplerini bağlayıp başlarını kaldırıyorlar ve kimin ne yaptığına bakıyorlardı. Olimpiyatlar tarihinde az bulunur bir olay birkaç dakika sonra yaşanacaktı: İçlerinden birinin güreşi bitirdiğini gören diğer ikisi de işlerini bitiriyorlar ve üç ayrı minderde üç Türk güreşçisinin kolları hakemler tarafından aynı anda kaldırılıyordu. Güreş tarihinin üç devi aynı anda olimpiyat şampiyonu oluyorlardı.

Ama bu üç devin birbirleriyle yaptıkları güreşlerde insanın tüylerini ürperten ne sahneler geçtiğini dünyada pek az insan bilebilirdi. Bu üç devin kiloları birbirine çok yakındı ve zaman zaman şu siklette mi, bu siklette mi güreşecekler diye aralarında çekişmeler olurdu. Güreş tarihi için bu güreşler efsane olaylar olarak ve sonuçları açıklanmaz özel karşılaşmalar olarak kalacak.

Londra Olimpiyatları'na gidilmek üzere takımlar seçilirken Gazanfer, Celâl ve Yaşar'ın aynı zamanda grekoromende de güreşmeleri düşünülmüş gene de yedekleri takıma alınmıştı. Nuri Boytorun Londra'da bu üç şampiyonun yeniden güreşmesini uygun görmedi. Belki de güreşçilerinin şampiyon olduktan sonra yıpranmalarını istemiyordu. Ama işe bakın ki, Gazanfer'in kilosunda grekoromene çıkan Mehmet Oktav da olimpiyat şampiyonu oluyordu.

★ ★

Olimpiyatlardan sonraki yıl Gazanfer için bir kara yıl oldu. Ağır bir ciğer hastalığı bu koca şampiyonu yatağa mıhladı. Genç ve sağlam vücut ölüm kalım savaşını iyi atlattı. 1949'da İstanbul'da yapılan Avrupa Şampiyonası'nda minderlerde Gazanfer yoktu. Ama seyirciler kenarda onu gördüler. Mindere çıkartıldı. Başta ünlü Andenberg olmak üzere rakiplerinin hepsi üzüntülerini belirtiyorlardı ama, bir şampiyonun aralarından eksilmiş olması onlara yarıyordu.

1952 de Helsinki Olimpiyat Oyunları için seçilen güreş takımında Gazanfer gene yerini almıştı. Ancak, Milli Olimpiyat Komitesi Londra şampiyonlarının kendilerine armağan edilen evleri kabul etmelerini profesyonellik sayıyor ve amatörlük belgesini vermiyordu.

Kuzey Avrupa'ya yapılan bunca şampiyonluk gezisi sırasında tanıştığı Finlandiyalı bir Türk kızı ile evlenerek Karamürsel'e yerleşen Gazanfer Bilge, güreşi bıraktıktan sonra iş hayatında da büyük başarılar kazandı.

Şanssızlıkların kurbanı olarak birçok dünya şampiyonluklarını kazanmamış olan bu büyük güreşçi sahneden çekildikten sonra da büyümeye devam eden o az bulunur sporculardan biri olarak spor tarihimizde yerini aldı.

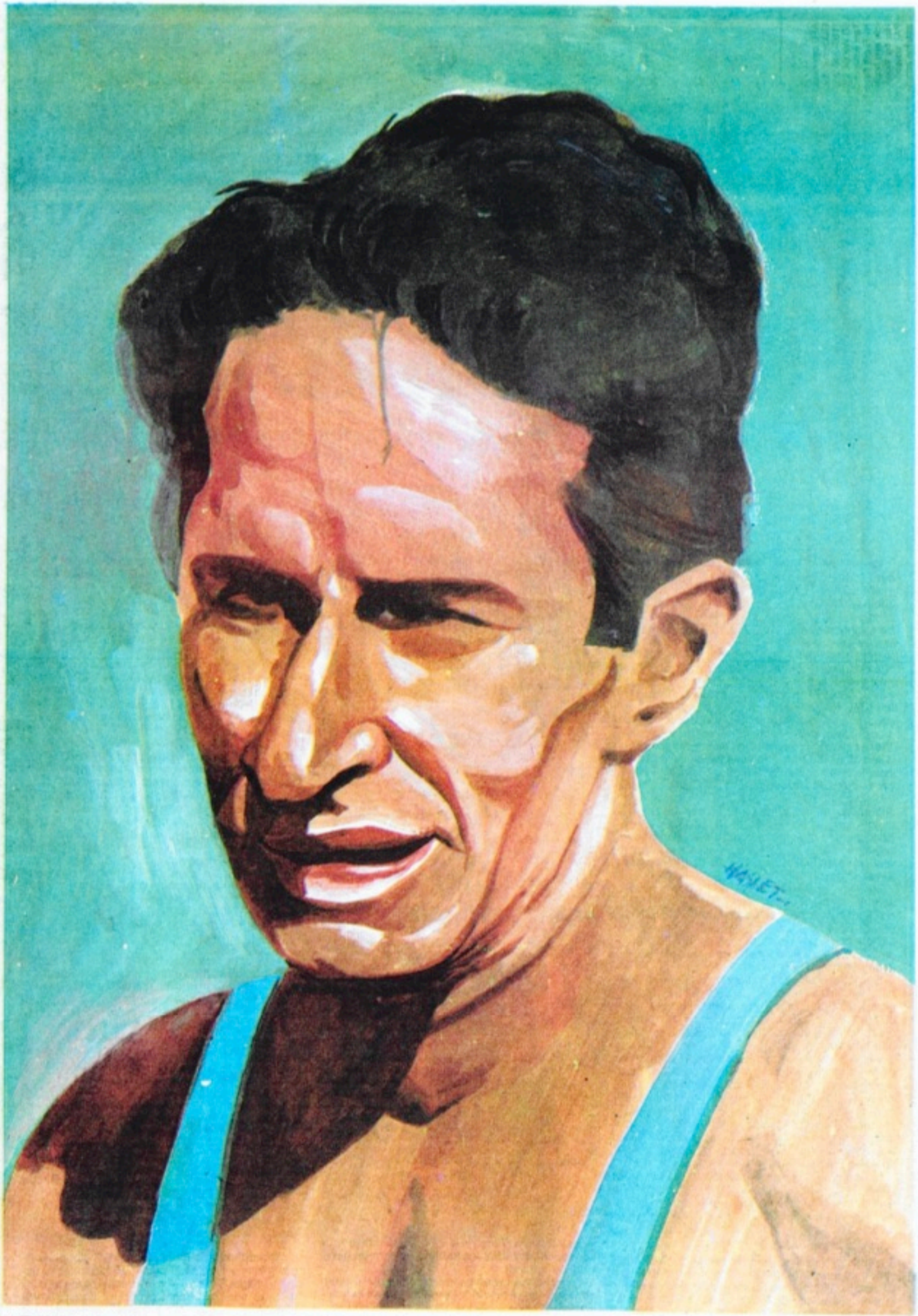

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Yıl 1948, yer Londra... Naili Moran ve Ruhi Sarıalp olimpiyat stadına üç adım atlamaya gidiyorlardı. Sarıalp Mr. John'un verdiği parayı düşünmeden ağzına götürüp dilinin altına sürdü. Sonra, «Şampiyonluktan vazgeçtim, bir üçüncülük fena mı?» İşte Türk atletizm tarihinin altın adamı Sarıalp...

1951 ve 1952 yıllarında katıldığı ordulararası şampiyonada dünya birincisi olarak iki altın madalya kazanan Ruhi Sarıalp, üstelik ordulararası dünya üç adım atlama rekorunu da kırdı. Bir rahatsızlık sebebi ile atletizmi çok genç yaşta 28'inde bırakan Sarıalp, sonraları eğitimci olarak görev yaptı

RUHİ SARIALP

(Manisa 1924)

O gün sabahın çok erken saatlerinde uyandırmışlardı. Heyecan da uyandığı anda bastırmıştı bir karabasan gibi. Wembley Stadı'na girerken heyecandan titriyordu, üstelik yanındaki yöneticisi ve kendisinden çok daha tecrübeli bir spor adamı olan Naili Moran da ondan daha az heyecanlı değildi. Stada girdikten sonra yanlarına bir görevli yaklaştı: **"Ne oluyor Türk?"** dedi **"Çok mu heyecanlısın?"** Durakladılar. Adam nezaketten daha fazla bir şeyle , dostlukla konuşuyordu. Cebinden madenî bir para çıkardı ve uzattı: **"İzin verin, dedemin dedesinin size olan borcunu ödemek istiyorum."** Bizimkiler şaşırıp kaldılar, adam deli olmalıydı. Devam ediyordu, **"Benim dedemin dedesi Kırım savaşına giderken İstanbul'da, Selimiye Kışlası'nda öteki müttefik askerleriyle birlikte konaklamış. Savaştan korkuyor ve bunu da gizlemiyormuş. Bir Türk çavuşu, ona** (korkma) **demiş,** (sana bir Türk parası vereceğim, koy dilinin altına ve savaş sonrası için dileğini tanrıya söyle, mutlaka olur). **Dedem, çavuşun dediğini yapmış ve Kırım savaşından sağ-salim dönmüş. Şimdi sana bir İngiliz parası vereceğim dilinin altına koy ve dileğini söyle. Kazanacaksın."**

İki Türk, Naili Moran ve Ruhi Sarıalp, Mr. John'un hikâyesine kahkahalarla güldüler. Ruhi, Naili'nin hayret dolu bakışları altında Mr. John'un uzattığı parayı aldı ve mikrop yuttuğunu filan hiç düşünmeden dilinin altına değdirdi ve Moran'a dönerek: **"Şampiyonluktan vazgeçtim, bir üçüncülük fena mı?"** dedi.

Bu üçüncülük sözü sebepsiz gelmemişti Sarıalp'in dilinin ucuna. İstanbul'dan ayrılırken gazeteci arkadaşları sormuşlardı, **"Umidin nedir?"** diye. O da **"Son derecelerim ve dünyadaki öteki dereceler dikkate alınırsa üçüncülük umabilirim"** demişti.

Ve Ruhi Sarıalp o gün Londra Olimpiyatları'nın üç adım atlama yarışmasında 15 metre 2.5 santimlik atlayışı ile üçüncü olarak bronz madalya kazandı. Kader Ruhi'ye oyun oynamıştı. Londra'ya gitmeden önce 15 metre 7.5 santimle Türkiye rekoru kırmış olan genç atlet, olimpiyatta yarım santimlik bir faulle 15.57'lik bir atlayış yapmıştı ve o gün altın madalya kazanan ünlü İsveçli atlet Ahman'ın derecesi 15.40 idi.

Naili Moran talihsiz bir otomobil kazası sonucunda vefat edinceye kadar bu iki değerli atletizm adamı ne zaman karşılaşsalar şakalaşırlardı: **"Mr. John, dile benden dediği zaman, şampiyonluk isteseydik, altın madalya bizimdi"** diye.

Ana spor atletizmde Türk bayrağını olimpiyat direğine ilk kez (**ve şimdilik tek kez**) çektirmiş olan ünlü atlet Ruhi Sarıalp 1924 yılında Manisa'da doğdu. İlkokulu ve ortaokulu Manisa'da okuduktan sonra Konya Askerî Lisesi'ne girdi. Atletizme orada başladı. Önceleri sürat koşularına tek ve 3 adım atlamalara çalışıyordu. Hayatının ilk yarışmasında uzun atlamada 6.23'lük derecesi ile birinci olurken Konya rekorunun kırdı. 3 adıma da katıldı ve 13.98'le yine bir Konya rekoru kırdı. 1944'de İstanbul'a geldi ve Haydarpaşa Lisesi'ne girdi. O yıl 3 adımda 14.77 ile Türkiye rekoruna sahip oldu. 1945, 46 ve 47 yıllarında derecelerini devamlı ilerleterek pek çok şampiyonluklar kazandı ve rekorlar yenîledi. Artık sadece üç adım atlama üzerinde çalışıyordu.

22 Mayıs 1948'de atletizm yaşamının en iyi derecesini Ankara'da 19 Mayıs Stadı'nda yaptı. Londra Olimpiyatları'na katılma hakkını bu derecesi ile kazandı.

Ruhi Sarıalp, Londra Olimpiyatları'nda kendisine üçüncülük getiren atlayışını yaparken...

Sarıalp o gün yaptığı bu derece ile Avrupa'nın dünyanın en iyi yedinci üç adım atlayıcısı oluyordu.

Ve eğer... o gün o İngiliz parasını üç adım ağzına aldığı zaman birinciliği aklından geçirse daha doğrusu, 15 buçuk metreden daha iyi atlayışı yaptığı zaman bir santim geriye bassa Londra Olimpiyat Oyunları'nda İstiklâl Marşımızı dinletecekti.

Ruhi Sarıalp'in olimpiyat üçüncülüğü gibi hiçbir Türk atletinin ulaşamadığı büyük başarısı onun uluslararası yarışmalarda kazandığı öteki derecelerini yazık ki unutturdu. Çünkü Ruhi, Londra'dan iki yıl sonra Brüksel'de Avrupa Atletizm Şampiyonası'nda 14 metre 54 santimlik derecesiyle Avrupa üçüncüsü olurken Avrupa atletizm şampiyonaları tarihinde de bayrağımızı şeref direğine çektiren ve madalya alan ilk Türk atleti olmak onurunu da kazanıyordu.

Onun atletizm pistlerindeki büyük başarısı bununla da kalmadı. 1951 ve 1952 yıllarında askerlik görevini yaparken Ordulararası Dünya Atletizm Birincilikleri'ne de katılmıştı. 1951'de 14 metre 79 santimle ordulararası dünya birincisi olarak altın madalya alıyor, 1952'de ise, 14 metre 87 santimlik derecesiyle hem yeni bir altın madalya alıyor hem de o zaman için ordulararası 3 adım atlama dünya rekorunu kırıyordu.

Sarıalp, 1952'de 28 yaşında idi daha bir süre atletizme devam edebilir ve hem derecesini daha iyiye götürebilir, hem de Türkiye'ye başka madalyalar getirebilirdi. Ama o yıl geçirdiği bir hastalık onu bir süre için spor yapmaktan yoksun bıraktı. Hastalığı atlattıktan sonra da yeniden eski formuna dönmesi hemen hemen olanaksızdı. Ve atletizmi bıraktı.

Türk spor tarihinde Rupi Sarıalp, atletizmde hiçbir atletin erişemediği başarılara erişmişti.

Kendi dalında hiçbir yurttaşının erişemediği bir yere yükselmekle spor tarihinin altın adamlarından biri olan Ruhi Sarıalp, sporu bıraktıktan sonra da hizmete devam etti. Bu hizmet sırasında bir yandan yetişecek yeni kuşaklara en bilimsel biçimde yol göstericilik yaparken, yurt dışında da bir spor eğiticisi olarak büyük başarılar kazandı.

Liseden sonra Gazi Eğitim Enstitüsü'nün beden eğitimi bölümünü bitirmiş, daha sonra da Birleşik Amerika'da Texas Universitesi'nde daha üst düzeyde eğitim görmüştü. Amerika'da bulunduğu dört yıl içinde (**1963-1967**) Birleşik Devletler Deniz Ticaret Akademisi, Denizcilik Akademisi gibi okullarda öğretim görevlisi olarak da çalıştı. Türkiye'de Kuleli Askerî Lisesi, St. Benoit Lisesi, Avusturya Lisesi gibi okullardan sonra uzun yıllar da Yüksek Denizcilik Okulu'nda çalıştı.

"Conditioning - Reconditioning" kondisyon geliştirme ve yeniden kondisyon kazandırma uzmanı olarak Türkiye'nin en üst düzeyde eğitim görmüş spor öğretmeni olan Ruhi Sarıalp'in yayınlanmış otuzdan fazla makale ve incelemesi "Denizciler İçin Fizik Kondisyon", "Denizde Özgüven", "Sun'i Teneffüs", "Bandajlama", "Liderlik Psikolojisi" gibi eserleri vardır.

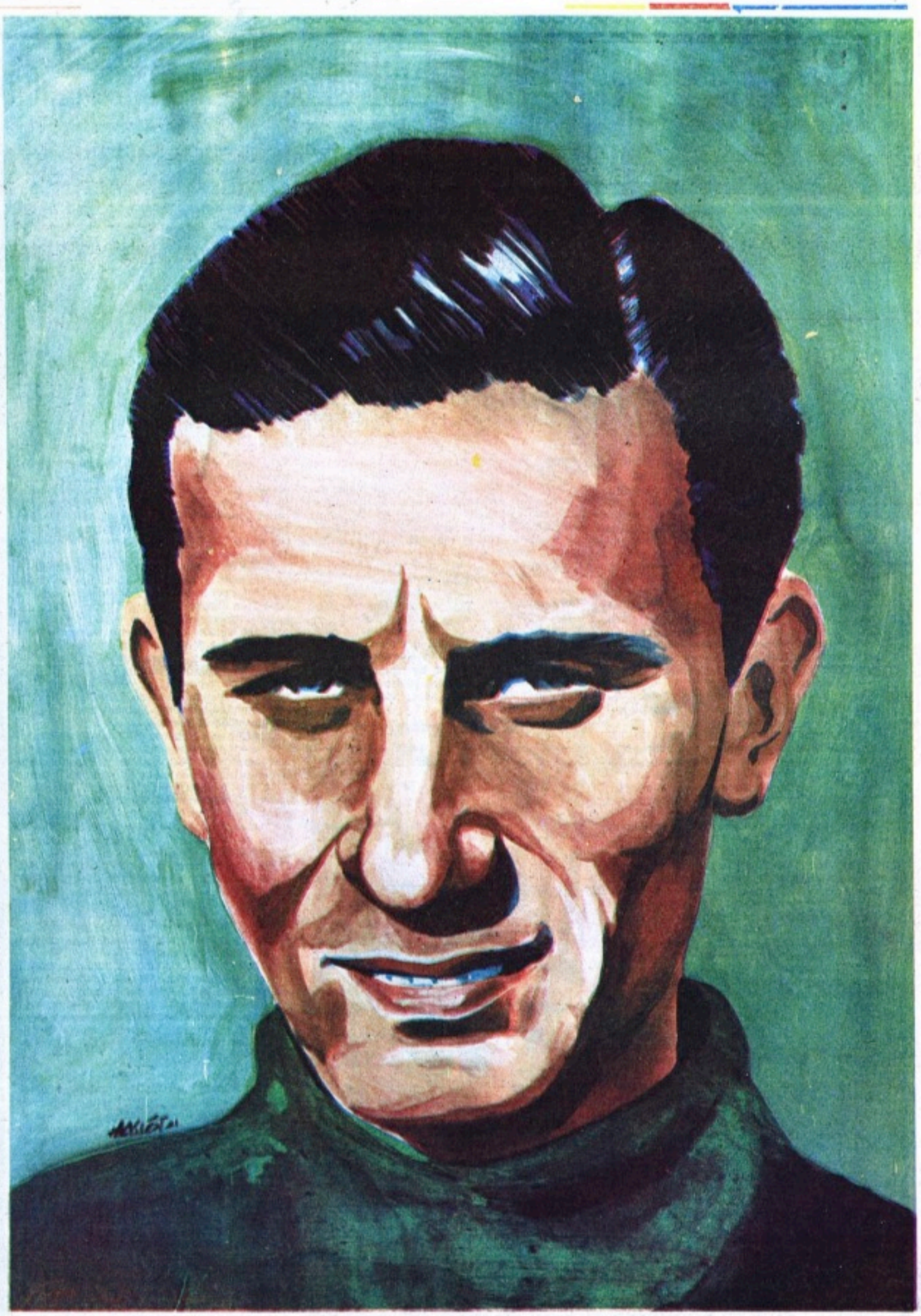

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

18 yaşında teslim aldığı F. Bahçe ile millî takım kalesini 31 yaşında bile kimseye bırakmadı. Özel bir stili, özel ve itinalı giyimi vardı. Disiplinli bir hayat süren ve çok çalışırdı. Mahalle aralarında, arsalarda idman sahalarında binlerce çocuk Cihat'a benzemeye çalışırdı.

Cihat Arman, 1947 yılında unutulmaz Macar santrforu Deak karşısında, F. Bahçe kalesini kapatan adamdır. Cihat Arman bu efsane sonuçtan sonra, Deak'la birlikte soyunma odasına omuzlarda götürülen adamdır. Cihat Arman Deak'ın, "hayatımda gördüğüm en büyük kalecidir" dediği adamdır

CİHAT ARMAN

(İstanbul 1918)

Cihat Arman, 18 yaşında teslim aldığı Millî Takım kalesini 31 yaşında bile elinde tutan bu arada hiç kimseye kaptırmayan bir kalecinin adıdır. 1930'lu yılların sonunda Türk futbol dünyasına güneş gibi doğan bu büyük kaleci, 1940'lı yılların sonuna kadar gittikçe büyüyerek, gittikçe olgunlaşarak bir numaralı adam olmak niteliğini kaybetmemiştir..

Üç kulüpte futbol oynamış, kalesine geçtiği takımların başarılarında her zaman "en etkili adam" olarak alkışlanmıştır. Kendisine özel bir stili, kendisine özel, çok ciddî ve disiplinli bir futbol giyimi olduğu için yeni yetişen gençlerin büyük çapta ilgilerini çekmiş ve yıllarca okul bahçelerinde, mahalle aralarındaki arsalarda, hatta birçok kulüplerin antrenman sahalarında "Cihat gibi olmak", "Cihat'a benzemek" biçiminde problemler yaratmıştır.

Zayıf, ince, uzun ve güçsüz gibi görünen vücudu olduğu halde çabuk, çevik ve cesur bir futbolcu tipinin de temsilcisi olmuştur.

Cihat Arman'ın tüm spor yaşamı bir bütün olarak örnek bir sporcu yaşamıdır. Futbola başladığı yıldan, bıraktığı zamana kadar başarı grafiği hiç düşmemiş, böylece yirmi yıla yakın sürmüş bir yaşantı, tek bir başarının öyküsü olmuştur. Böyle olduğu halde onun futbol yaşamında her biri, bir sporcuyu ünlü yapacak ve tarihe mal edecek, sayılamayacak kadar çok olaylar vardır.

★

Cihat Arman, 1918 yılında İstanbul'da doğdu. Okula Galatasaray Lisesi'nin ilk kısmında başladı ve oradan Galatasaray'ın Beyoğlu'ndaki binasına geçti. Hasta ve sakat olmayan her Galatasaray öğrencisi az veya çok futbol oynadığı için futbol Cihat için de kaçınılmaz bir oyundu. Ama Cihat o okulda büyüyüp "Grand Court"a geçerneden, Ziraat Bankası'nda memur olan babasın.n atanması üzerine Ankara'ya göçtü. Ankara Lisesi'nde devam etti futbola... Ankara o zamanlar, dar bir çevre idi. Bir yetenekli genç ortaya çıkarsa bunun hemen dikkatleri çekmemesi olanağı yoktu. Ve 1933 yılında o zamanlar çok güçlü bir takım olan Gençlerbirliği'nin genç takım kalesine geçiverdi. Ne var ki onbeş yaşındaki bu fidan gibi liseli o takımda fazla kalamazdı. Çünkü sporda süper adamların çok çabuk ve duraklamadan yükselmesi şaşmaz bir kuraldı. Genç takımda sadece iki maç oynadı ve Gençlerbirliği birinci takımının kalesine böylece 15 yaşında iken yerleşti. Oysa, sıralarda Kırmızı-Siyahlı takımın kalesi boş değildi ve Cihat kendisini kabul ettirerek kaçınılmaz kaderine, doruklardaki yerine yükseliyordu.

Daha 18 yaşına gelmeden Cihat'ı Ankara karmasının kalesinde de görüyoruz.

Ve aynı yıl, 1936'da yani henüz 18 yaşını sürerken Fenerbahçeli Hüsamettin ve Galatasaraylı Avni gibi çok zorlu, çok tecrübeli ve usta rakipler olduğu halde Millî Takım kalesini de teslim aldı. Yugoslavya ile Taksim Stadı'nda yapılan ve 3-3 biten maçta yediği gollere karşın inanılmaz kurtarışlar yaptı ve güven verdi. 12 Temmuz günü yapılan bu maç Berlin Olimpiyatlarına katılacak Millî Takım için bir hazırlık maçıydı. Kısa bir süre sonra 3 Ağustos 1936'da Berlin'de Norveç'e karşı oynadığımız maçta yine Millî Takım'ın kalesinde idi.

Norveç maçı Cihat için de Türk Millî Takımı için de talihsiz bir maç oldu. Takımımız genellikle başarısızdı, bizden daha çabuk, daha sert ve futbol görgüsü daha üstün olan Norveç bizi 4-0 yendi.

1936 yılı Türk futbolunda bir önemli olayın yaşandığı yıldı: Galatasaray Kulübü'nde çıkan bir anlaşmazlık sonunda kulüpten ayrılan önemli bazı yöneticiler ve futbolcular tarafından kurulan Güneş kulübü'nün futbol takımı, bu yıl büyük gücünü kazanmıştı ve İstanbul futbol dünyasında varlığını kabul ettirmişti. İşte Ankara'nın kısa zamanda güneş gibi parlayan kalecisi için kaderin ördüğü "doruklara yükselme" ağı onu Gençlerbirliği'nden çekti ve daha fazla göze batacağı Güneş Kulübü'ne getirdi. Cihat, Güneş takımının kalesine geçerken, tıpkı Gençlerbirliği ve Millî takım'da olduğu gibi yine zorlu ve tecrübeli bir rakiple karşı karşıya idi. Devrin en iyi kalecilerinden biri olan bu rakibin adı Safa idi.... Cihat, Güneş takımının kalesine yerleşti ve bu kulüp birkaç yıl sonra kapanıncaya kadar da oradan kopmadı.

Türk futbolunun unutulmaz ismi Cihat Arman (sağda), bir maça çıkıyor...

15 yaşında birinci takım futbolcusu olan, 18 yaşında Millî Takım'a yerleşen zayıf, çelimsiz, çöp gibi çocuk büyüyoru. Her pazartesi günü sporseverlerin dilinde o vardı: Güneş kalesini gene kapatmıştı... Evet üç direk önünde etten,. kemikten bir duvar örerdi Cihat.

Yazık ki, genç kalecinin böylesine devleştiği yıllarda Avrupa ve dünyada futbol ancak askerlerin talim meydanlarında ve esir kamplarında oynanıyordu. Çünkü dünya İkinci Dünya Savaşı'.ın açtığı kan g_lünde yüzüyordu. Yetenekleri ve stili ile dünya çapında bir ün yapabilecek olan talihsiz Türk kalecisi bütün büyüklüğünü ancak yurt içinde gösterebiliyordu. Ve tam 11 yıl futbol hayatının en güçlü, en görkemli dönemini yurt sınırları dışına çıkamadan geçirdi. Tâ 1948 yılında 23 Nisan günü Atina'da, Yunanistan'ı 3-1 yendiğimiz ve onun ilk kez Millî Takım kaptanı olduğu maça kadar...

Evet 1936 ve 1937 yıllarında türkiye'nin en iyi kalecisi olan Cihat Arman aradan geçen 11 yıldan sonra gene tartışmasız en iyi kaleci idi. Ve bu durum kendisi yaşlanıp, Turgay adında bir başka filiz ortaya çıkıncaya kadar sürdü.

Güneş Kulübü futbol şubesini kapatınca Cihat da Rebil Erkal, Melih Kotanca, Boncuk Ömer gibi arkadaşlarıyla Fenerbahçe'ye girdi. Bir yıl sonra da takımın kaptanlığını yüklendi. 306 kez Fenerbahçe formasını giydi Cihat Arman... Fenerbahçe takımında en fazla kaptanlık eden birkaç adamdan biri oldu. Futbolu bırakalı 20 yıl geçtiği halde bugün bile öyledir.

Cihat Arman, 20 Mayıs 1949'da Atina'da İtalya (B) takımı ile yaptığımız ve 3-1 yenildiğimiz Akdeniz Kupası maçına kadar 13 kez millî oldu ve bunun dokuzunda kaptanlık yaptı. 12 Temmuz 1936 'dan 20 Mayıs 1949'a kadar Millî Takımımız sadece 13 maç yapmıştı. On üç yılda sadece 13 maç... Eğer Cihat Arman Türk futbolunda ilk altın madalyalı adam olarak tarihe geçemedi ve bu onuru takım arkadaşı Lefter'e kaptırdıysa, bunda kendisinin hiç kusuru yoktur.

Bütün futbol hayatı tek bir an gibi "başarı"dan ibaret olan bu futbol adamının 20 yıllık futbol serüveninde o kadar çok unutulmaz olaylar vardır ki:

Cihat, Sarı - Lâcivertli takımda oynadığı bir maçta İngiliz hakeminin kendisini kutlamak için oyunu durdurduğu adamdır (14 Aralık 1941 Fenerbahçe - İngiliz Orta Doğu Birlikleri karması).

Cihat, 1936'da Moskova'daki (millî sayılmayan) millî maçta Ayyıldızlı takımı belki de tarihin en büyük hezimetinden kurtardıktan sonra onu kutlamak için otelin önüne gelen binlerce Moskovalının gürültüsü karşısında, maçta kırılan parmağının tedavisi bırakılıp zorla balkona çıkartılan sporcudur.

Cihat, ünlü Avusturya Millî Takımı'nın ünlü golcüsü Aurednik'e "Gol atamazsam saçlarımı keserim" dediği için saçlarını kestiren kalecidir.

Cihat, 1947'de Avrupa'yı kasıp kavuran Macar santrforu Deak'ın karşısında Fenerbahçe kalesini kapatan ve maçtan sonra değerbilir Türk sporseverlerinin omuzlarında Deak'la birlikte sahadan ayrılırken Deak'ın "Hayatımda gördüğüm en büyük kaleci budur" dediği Fenerbahçelidir.

Cihat, 1953'de dünya üçüncüsü, 1954'de dünya dördüncüsü olan Genç Millî Takımımızı yetiştiren, 1954'de ülkenin birçok şehirlerinden toplayıp getirdiği gençlerin birkaç yıl geçmeden Türkiye'nin yıldızları arasına girdiğini gören antrenördür.

Cihat Arman 1933'de 15 yaşında başladığı futbolu 1953'de 35 yaşında bırakmış ve hemen antrenörlük hayatına başlamıştır. 1949'daki son millî maçlarında ise Türk futbol tarihinde ilk olarak hem futbolcu, hem kaptan, hem de çalıştırıcı olarak görev almıştır. Futbol oynadığı 1948 yılında çıkarttığı Öz Fenerbahçe adlı dergi ile spor yazarlığı mesleğine de girmiş olan Cihat Arman, 1982 yılında bu mesleğine de devam etmektedir.

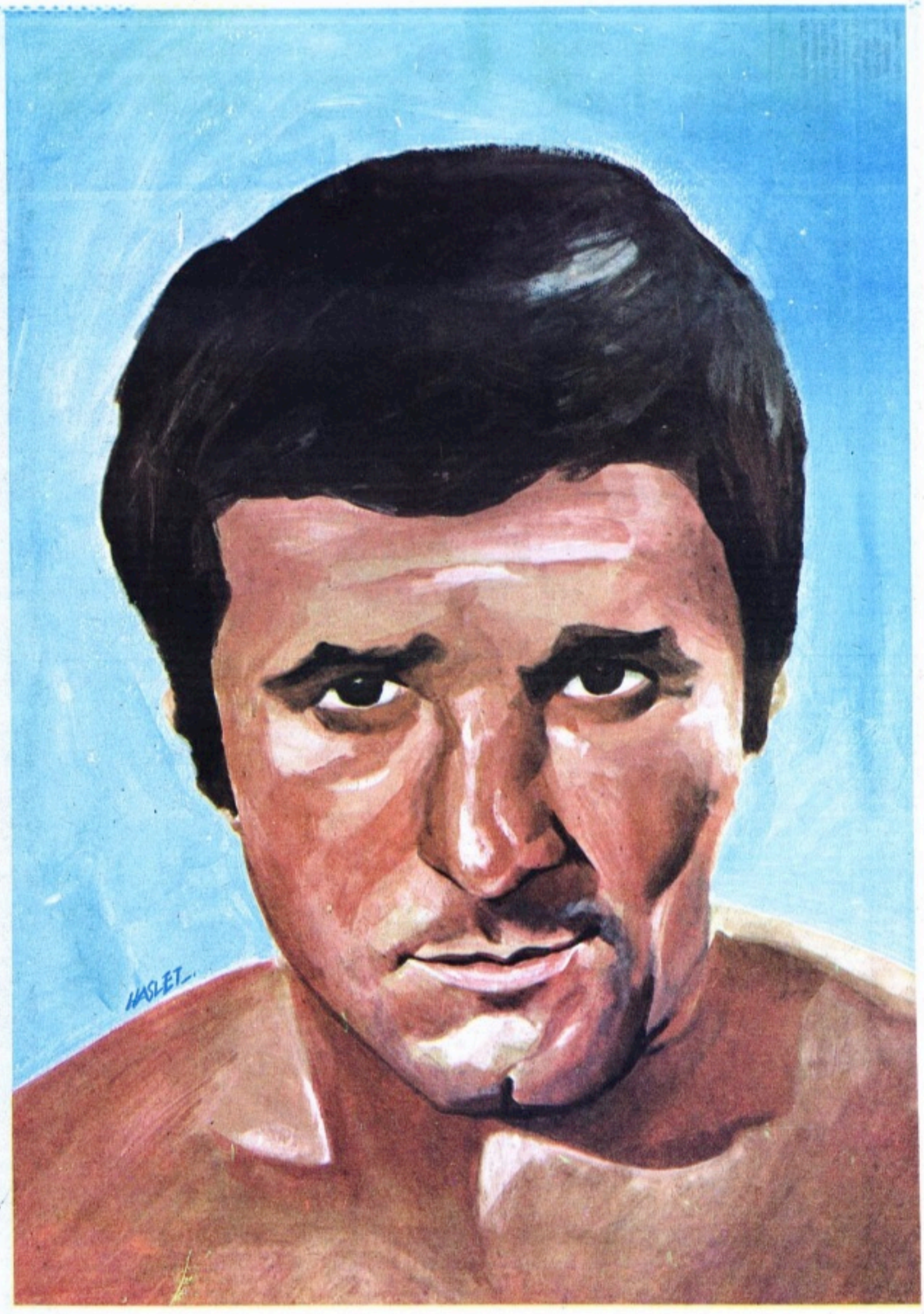

YAZISI ARKA SAYFADA

Her halde MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Tarihler 1 Ekim 1972'yi gösteriyordu. 25 bin seyirci ringte Kamacı ve Zami arasında yapılan 63.5 kilo Avrupa Profesyonel Boks Şampiyonası'nı nefeslerini tutmuş seyrediyorlardı. Maç bitmiş karar bekleniyordu. Kamacı'nın eli orta hakem tarafından şampiyon diye kaldırılıyordu

Kamacı, profesyonel boks yaşamında hâmisi Hasan Cansız ve ilk menaceri Avusturyalı Riepl'e çok şeyler borçlu idi. Profesyonel olduktan sonra birlikte çalıştığı Macar şöhret Laszlo Papp, Kamacı'nın boks stilini ve vuruş tarzını değiştirdi ve Avrupa şampiyonu olmasını sağladı

CEMAL KAMACI

(Trabzon 1943)

Ali Sami Yen Stadı'nda yirmi beş binden fazla seyirci toplanmıştı. Takvimlerin 1 Ekim 1972'yi gösterdikleri günün gecesiydi. Tarihte ilk kez Türk seyircisi önünde bir Avrupa şampiyonluğu unvan maçı yapılacaktı. Ve 63.5 kilo Avrupa Boks Şampiyonu Fransız Roger Zami'nin karşısına bir Türk boksörü çıkacaktı: Cemal Kamacı.

Aslında bu maçın tarihi 29 Eylül olarak saptanmıştı. Ancak o akşam İstanbul'da yağan yağmur yüzünden maç iki gün ertelenmişti. Maçın orta hakemliğini İngiliz Roland Dakin, yan hakemliklerini de İsviçreli Rene Schaltenbrand ve Federal Almanya'dan Herbert Tomser yapacaklardı. 15 raundluk maçın ilk raundlarında Cemal Kamacı hiç de başarılı değildi. Ne var ki Zami de puan alacak yumruklar vuramıyordu. Dördüncü raunda kadar böyle süren boks, bu raundda Kamacı'nın kaşını kanatan bir yumrukla Zami'nin lehine dönmüştü. Bu kaş kanamasından faydalanmak isteyen Zami daha atak dövüşmeye başladı, beşinci raundu da devamlı hücumla geçirdi ve bir iki kez Kamacı'yı güç durumda bıraktı. Altıncı raundda Kamacı savunma sırasında çıkarttığı nefis bir sağ kroşe ile Zami'yi yere indirdi. Daha sonraki raundlarda Cemal gittikçe açılıyor ve daha isabetli yumruklar deniyordu. Cemal Kamacı'nın en büyük üstünlüğü 12. raundda idi. Önce sol bir direktle Zami'yi sarstı sonra sağlı-sollu yumruklarla sersemletti ve bu arada çıkardığı güzel bir sağ kroşe ile bir kez daha Zami'yi düşürdü. Son iki raundda her iki boksörün de yorgun, hatta bitkin oldukları gizlenemiyordu.

25 bin kişi hakemlerin kararını beklerken heyecan son dereceyi bulmuştu. Bir Türk'ün Avrupa Profesyonel boks şampiyonluğu için dövüşmesi bile çok büyük bir başarı iken şimdi o şampiyonluğa çok yaklaşmıştık. Ve karar çıktı: Cemal Kamacı galipti... Hakemlerden ikisi Kamacı'nın maçı kazandığı, birisi de berabere bittiği şeklinde oy kullanmışlardı.

Ve Cemal Kamacı Avrupa 63.5 kilo profesyonel boks şampiyonu oldu.

Aslında Cemal Kamacı bu tarihten çok önce Viyana'da gene bir Fransız olan o zamanki şampiyon Rene Rocque ile karşılaşmış ve çok üstün dövüştüğü halde Rocque'nun unvanını alıp Kamacı'ya vermemişlerdi. Şimdi ise, Kamacı, Rocque'dan alamadığını Zami'den alıyordu.

Bu zafer beş yıldır sürmekte olan kahredici çilelerin ve on beş yıldır gittikçe büyüyen boks aşkının sonucu idi...

Kamacı 1943 yılında Trabzon'un Maçka ilçesinin Kapıköyü'nde ana-babasının onuncu çocuğu olarak dünyaya gelmişti. Küçük yaşlarda ailesiyle birlikte İstanbul'a geldiler ve Cemal, spora burada başladı. Önce futbolla başladı işe... Fındıkzade'de arkadaşları ile futbol oynarken bacağını kırınca ve uzun süre bunun acısını çekince futbola çabucak veda etti. Ama spordan kopamıyordu. Fatih Güreş kulübüne devam etmeye karar verdi. Orada çalışmakta olan boksörleri gördü ve hemen boksa âşık oldu. O kulüpte ilk boks antrenörü Ali Hoca ile tanıştı ve boksa başladı. Kısa bir süre sonra Fenerbahçe'ye geçecek amatör boks yaşamının en güzel maçlarını Fenerbahçe forması ile yapacaktı. Bir süre Fenerbahçe boks takımının kaptanlığını da yaptı.

1962'de Milli Takım'a seçildi ve 1966 yılı sonuna kadar yapılan bütün milli karşılaşmalarda Milli Takımın 67 veya 71 kilo adamı olarak dövüştü. Bu süre içinde iki kez Balkan ikinciliği kazandı.

Ve 1967 yılında birgün koruyucu bir el Cemal Kamacı'ya uzandı, onu aldı ve profesyonel boks dünyasının içine attı. Evet Cemal'i o dünyanın içine attı, sonuna kadar hiçbir gün de yalnız bırakmadı. Koruyucusu Hasan Cansız ilk iş olarak Cemal'e onun profesyonel boks hayatında çok büyük bir yer tutacak olan bir menacer tuttu: Avusturyalı Robert Riepl.. Cemal Kamacı böylece profesyonel oluyor ve Türkiye'de profesyonel boks lisansı verecek bir merci olmadığı için lisansını Viyana'dan Avusturya hesabına çıkartıyordu. Ama onu boks dünyası hiçbir zaman Avusturyalı olarak tanımadı. Lisansı Avusturya Federasyonu'ndan alınmıştı ve o bokseverlerin önünde Türk Cemal Kamacı idi. Hatta profesyonel karşılaşmalar için Amerika'ya gittiğinde adındaki Cemal'i de kaldırmışlardı: Türk Kamacı olmuştu.

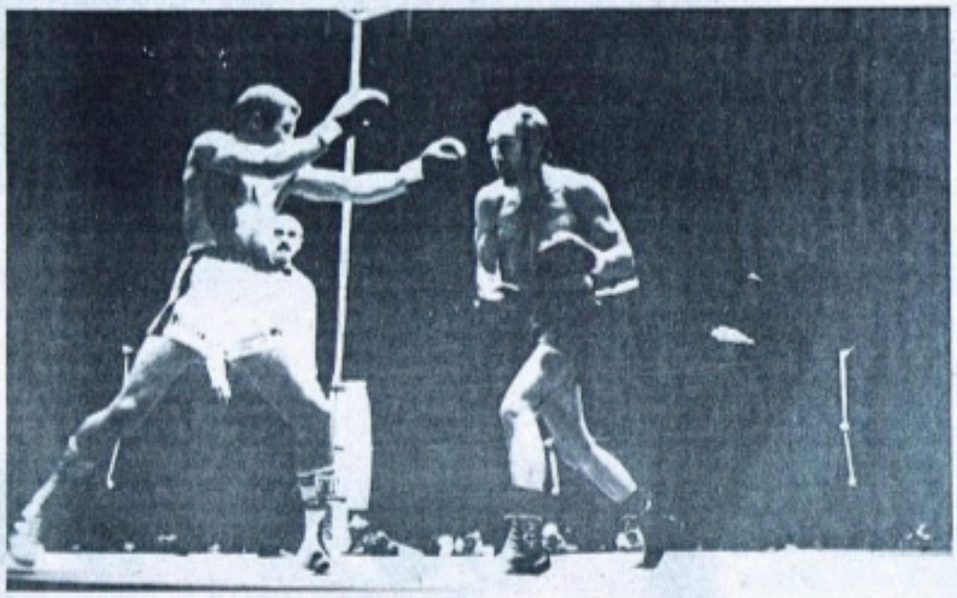

Cemal Kamacı, Ortiz ile yaptığı unvan maçında...

İlk profesyonel maçını Avusturyalı Kochina ile yapmış hiç de kötü dövüşmediği halde mağlûp ilân edilmişti. Aynı boksörü İstanbul'da yapılan revanşta rahat yendi. Artık Cemal İstanbul'la Viyana arasında mekik dokuyordu. İtalyan boksörleri Nordillo ve Roberto profesyonel olarak dövdüğü ilk rakipler oldular. Sonra Avusturyalı Maklewich ile berabere kaldı. Cemal profesyonel hayatında galibiyetlere çabuk alışmıştı ve bu beraberlik onun için bir şok oldu. Daha büyük bir hızla çalışmaya başladı. Bu hızla Alman Elvin Koch ve İtalyan Perrini'yi sayı hesabıyla yendikten sonra Amerikalı Constence'i nakavt etti.

Cemal, profesyonel boks dünyasında artık iyice tanınmaya başlamıştı. Hasan Cansız'ın kendisine uzattığı eli hiçbir zaman unutmuyordu. İlk menaceri Robert Riepl de onun Avrupalı bir boksör havasına girmesi için elinden geleni yapıyordu. Cemal boks hayatının sonuna kadar bu iki kişiye Hasan Cansız'a ve Robert Riepl'e çok şeyler borçlu olacak ve Avrupa şampiyonluğu unvanını herkesten çok onlara borçlu olduğunu da iyi bilecekti. Profesyonelliğe ilk başladığı sıralarda Garbis Zaharyan'ın da büyük yardımlarını görmüştü. Ve bir süre Budapeşte'de birlikte çalıştığı ünlü Macar boksörü ve antrenörü Laszlo Papp Cemal'in boks stilinde küçümsenmeyecek yenilikler yaptı. Eğer Cemal daha uzun süre Papp ile çalışabilseydi herhalde çıkacağı yere çok daha çabuk çıkacaktı.

Cemal Kamacı'nın galibiyetleri devam ediyordu. Alman Genate'yi nakautla, Avusturyalı Schendel ve Alman Rudolph'u sayı ile yendikten sonra İtalyan Budano nakavtla, gene İtalyan Smbustuti sayı ile, Fransız Homme Nakavtla, İtalyan boksörleri Durante, Patrini ve Mandora sayı ile Alman Quator nakavtla, Fransız Tiger'i sayı ile yendiği rakipler oldu.

Türk boksörü Cemal Kamacı için artık bir unvan maçı oynamak hayal olmaktan çıkmıştı. Ama daha yetişmesi gerekiyordu. Daha ileri gidebilmesi için Amerika'ya gitmesi, orada çalışması ve dövüşmesi şarttı. İşte Amerika'ya gidişi ve Sidney Martin ile birlikte çalışmaya başlaması bundan sonra oldu. Martin, Cemal'in yalnız boks tekniğini değil fiziğini de geliştirdi. Amerika'da ilk maçında Kübalı Corcia'yı yendi. Ama ikinci maçında İngiliz Don Lewis'ten yediği dayağı boksu bıraktıktan sonra bile unutmadı. O maçın hakemi Cemal'i dördüncü raundda maçı tatil ederek İngiliz'in elinden kurtardı. Cemal o güne kadar 67 kiloda dövüşüyordu. Ondan sonra antrenörü Sidney Martin'in de önerisine uyarak 63.5 kiloya indi. Kısa boyu ve kısa kolları için 67 kilonun fazla geldiğini neden sonra anlamıştı.

Bu sırada ciğerlerinden geçirdiği ağır bir rahatsızlığı da atlattıktan sonra Avrupa Şampiyonu Rene Rocque ile unvan maçı yapması kararlaştırıldı. Bu maça hazırlanırken İtalyan Caroso'yu da yendi. Viyana'da Rocque ile çok iyi dövüştü ama maçı berabere ilân ettiler ve unvan Rocque'da kaldı. Ama Cemal Avrupa Şampiyonluğu'na bir kere göz dikmişti! Alman Brickmayer, Fransız Serafino, gene Fransız Picane onun yumruklarına dayanamadılar. İsviçreli Blaser ile berabere kalıp Kübalı Garcia'yı sayı ile yendi. Bu maçlardan sonra Cemal Kamacı Avrupa Boks Birliği tarafından resmen çalenceriliğe getirildi. Ve Zami ile unvan maçına çağrıldı.

Kamacı unvanını 16 Haziran 1973'de İspanyol boksörü Ortiz'e kaptırdı. İki yıl sonra 31 Ekim 1975'de Köln'de bir başka İspanyolu Gomez Fouz'u yenerek bir kez daha unvanını aldı.

Artık boks tarihinde bir Cemal Kamacı vardı. Rastlantılarla Avrupa şampiyonluğuna yükselmiş bir adam olarak değil, Avrupa şampiyonluğunu alan, veren, yeniden alabilen güçlü bir boksör olarak.

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

11 Ağustos 1936'da Berlin'in muhteşem stadında İstiklâl Marşı çalınıyordu. 100 bin Alman şeref kürsüsündeki bir Türk'ü alkışlıyordu. Bu modern güreşin ilk olimpiyat şampiyonu Yaşar Erkan'dı. Başında defne dallarından bir taç dünyaya bir Türk şampiyonu olarak bakıyordu.

Okuma-yazma öğrenmeden dört yaşında güreşi öğrenen bu büyük şampiyonun ilk antrenörü güreş hastası babası idi. Reşit Paşa İlkokulu'ndaki öğrencilik yıllarında küçük Yaşar rahat durmaz teneffüslerde kendi akranları ile birer birer güreşerek, önüne geleni peşpeşe dakikada yenerdi.

YAŞAR ERKAN

(Erzincan 1912)

Olimpiyatlarda altın madalya alan ilk Türk... Yirminci yüzyılın modern güreşinde de Türkler'in büyük bir varlık olacaklarını müjdeleyen öncü... Türk pehlivanlarına çok ters gelen grekoromen stilde zirveye çıkan adam...

11 Ağustos 1936 günü Berlin Olimpiyat Stadı'nda 100 bin kişi stadın tören direğine çekilen Ay-Yıldızlı bayrağı ve şampiyonluk kürsüsünde boynunda asılı altın madalyası, başında defne dallarından yapılmış olimpiyat tacı ve elinde şampiyonlara verilen çınar ağacı fidanı ile dimdik duran Türk sporcusunu selamlıyor... 200 kişilik bando İstiklâl Marşı'nı çalıyordu... Ne bugünkü gibi televizyon yayını vardı, ne de naklen radyo yayını. Türkiye bu onur verici töreni sadece oradaki bir avuç temsilcisi ile izleyebiliyordu. Tribünlerdeki 40-50 Türk bando ile birlikte İstiklâl Marşı'nı söylüyorlardı.

Yaşar Erkan Berlin Olimpiyatları'nda önce serbest güreşe girmişti. 61 kiloda Finlandiyalı ünlü Pihlajamaki ve Macar Toth vardı. Bunları yenmek çok uzak bir hayaldi. Ne var ki Yaşar ilk güreşinde bu ünlülere değil Belçikalı Riske'ye düştü ve yenildi. Yaşar, ünlü rakiplerle karşılaşmaya fırsat bulamadan başkalarına yenilerek elendi.

Grekoromen'de 61 kiloda tam 28 güreşçi vardı. Yaşar Erkan ilk güreşini Danimarkalı Nielson ile yaptı. Yaptığı tuş hem kendisi için büyük bir moral kaynağı oluyor, hem de seyirciye Yaşar'ı sevdiriyordu. Sonra Japon rakibini, üçüncü olarak da İtalyan Becia'yı tuşa getiren Yaşar, dördüncü güreşte karşısına çıkan Letonyalı Krindsis ne'yi çok üstün güreştiği halde tuşla yenemedi. Sayı ile galip gelince bir fena puan almış oldu. O zaman yürürlükte olan kurallara göre finallere kalan güreşçiler fena puanlarını da beraber getiriyorlardı. Şimdi Yaşar, Finlandiyalı Reini ve İsveçli Carlsson'la madalyaları paylaşacaktı. Finalistler arasındaki ilk güreş Yaşar'la Reini arasında yapıldı. Yaşar rakibini yenemedi. Ve fena puanı dörde yükseldi. Bu sıkletin son güreşi için Finli Rein'i ile İsveçli Carlsson minderè çıkarken Yaşar'ın dört, Finlandiyalı'nın dört ve İsveçli'nin üç fena puanı vardı.

...Ve bu son güreşte Finlandiyalı Reini, İsveçli Carlsson'u sayı ile yeniverdi. Şimdi Reini'nin beş, Carlsson'un altı fena puanı olmuştu. Güreşi saha kenarında izleyen Türk kafilesi bir anda olimpiyat şampiyonunun çevresini sardılar ve onu omuzlar üzerine kaldırdılar.

Haberleşme olanaklarının şimdiki ile kıyaslanamayacak kadar zavallı olduğu o günlerde haber ancak birkaç saat sonra Türkiye'ye ulaşıyor ve o gece postacılar Berlin Olimpiyat köyünde Türklerin kaldığı bloka telgrafları yığıyordu.

Bunlardan içinde bir tanesi vardı ki, Yaşar Erkan bu telgrafı yıllarca saklayacaktı. Kısa, içten ve açık ifadeli bir telgraftı bu: "KENDİN KÜÇÜKSÜN AMA MEMLEKET İÇİN BÜYÜK BİR İŞ YAPTIN. ARTIK İSMİN TÜRK SPOR TARİHİNE

Yaşar Erkan bir güreşte rakibini yere vururken

Yaşar Erkan Berlin Olimpiyatlarında şampiyon olduktan sonra şeref kürsüsünde İstiklâl Marşı'nı dinlerken

GEÇTİ. ÇOK YAŞA YAŞAR." Bu telgrafın altındaki imza "K. ATATÜRK" idi.

Aradan yıllar geçecek ve olimpiyat şampiyonu Yaşar şöyle diyecekti: "Olimpiyat şampiyonluğu çok büyük şey, kuşkusuz. Ama benim en büyük zaferim o telgrafı almış olmaktır."

Olimpiyat şampiyonu olan ilk Türk, 1912 yılında Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı İspidi köyünde doğmuştu. Babası, o bölgenin ün salmış pahlivanlarından biri idi: Ali Pehlivan.

Yaşar köyünde büyümedi, daha dört yaşında iken ailesi ile birlikte İstanbul'a göçtüler. Sultanahmet semtinde bir ev tutup orada yerleştiler. İlkokul çağına geldiği zaman, güreşi enikonu öğrenmişti bile. İlk güreş ustası babası olmuştu da ondan. Okuma yazma öğrenmeden güreşi öğrenmiş olan bu ilkokul öğrencisi, okul bahçesini çok çabuk bir güreş meydanı haline getirdi. Her teneffüste bu küçük bazaksız karşısına arkadaşlarını alıyor ve onlara güreş öğretiyor, onlarla güreşiyordu. Kısa zamanda Reşitpaşa İlkokulu'nda en fazla ilgi gören oyun ne koşmaca ne birdirbir idi, bu okulda çocuklar hep güreşiyordu. Okula yeni başlamış bir ufaklık sokmuştu bu işi okula. Okulda geçen bu olayları çok yakından izleyen bir öğretmen, Mustafa Bey, Reşitpaşa İlkokuluna güreşi sokan bu çocukla ilgilenmeye başladı. Sonradan ilkokulu bitirip Vefa Lisesi'ne girecek olan bu küçük adamın Kumkapı Güreş Kulübü'ne girmesini de işte o öğretmen sağladı. Kumkapı kulübünde Yaşar'ı Arap İsmail yetiştiriyordu. Buradaki çalışmalar sırasında o güreşlerin Türkiye'deki en ünlü güreş otoritelerinden biri olan İsmail Hakkı Vefa Bey, Yaşar'ı gördü, dikkatle inceledi ve Arap İsmail'i çağırıp, bu çocuğun sinirli ve inatçı oluşunun güreşçiliğine zarar vereceğini anlattı. Yaşar Erkan için Kumkapı kulübü sadece bir idman yeri değil böylece bir karakter eğitimi yuvası oldu.

Ondan sonra da İ. Hakkı Vefa, Yaşar'ı millî takım antrenörü Raoul Peter'e tavsiye etti. Yaşar, 1931 yılında İstanbul şampiyonluğunu kazandı. Fakat 1932'de teknik yetersizliği yüzünden devrin güçlü adamı Abbas Sakarya'ya karşı ağır bir yenilgi aldı. Ve bir yıl sonra artık Türkiye'de kendi kilosunda kimseye yenilmeyen bir güreşçi haline geldi.

Ay -Yıldızlı mayoyu ilk kez 1933'de giydi ve Balkan Şampiyonası'nda bütün rakiplerini yenerek 61 kilo Balkan birincisi oldu. Balkan Şampiyonluğunu sonraki iki yılda da elinden bırakmadı.

Millî takımın Macar antrenörü Raoul Peter, Yaşar'ın Avrupalı bir güreşçi gibi yetişmesini sağladı ama, onun grekoromende usta bir pehlivan olmasını Peter'den sonraki antrenörü Finlandiyalı Onni Pellinen sağladı.

Berlin Olimpiyatları'nda İstiklâl Marşı'nı çaldıran ve Türkiye'nin ilk olimpiyat şampiyonu olarak tarihe geçen bu kıvrak, çabuk ve zeki güreşçi zaferini kuşkusuz iyi antrenörler elinde yetişmesine borçluydu. Ama onun daha ilkokula girdiği zaman okul bahçesini güreş meydanı haline getirmesini sağlayan güreş sevgisi nereden gelmişti? Güreşin tekniğini başkalarından öğrenmişti ama onu güreşçi yapan babası idi...

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Gül Çıray üstün yetenekli sporcuyu nadide bir bitki gibi el üstünde tutan bir ülkede doğsa ve yetişse idi, Roma olimpiyatlarındaki altın madalya hayal olmazdı. Çünkü dünyanın en büyük şeref kürsülerine çıkan sporcular yetenek açısından Gül Çıray'dan daha büyük değillerdi.

Türk spor tarihine en başarılı bayan atlet olarak adını altın harflerle yazdıran Gül Çıray, atletizmi 20 yıl önce bırakmasına rağmen vakit buldukça çocuğu ile pistlere koşup yeni Gül Çıray'lar yetiştirmek için zaman harcıyor, Türkiye'nin bir olimpiyat kızı çıkarması için çalışıyor...

GÜL ÇIRAY

(Vidin 1939)

Roma... 1960... Olimpiyat Stadı'nı dolduran 100 bin seyirci ayağa kalkmış, 120 kişilik bandonun çaldığı İstiklâl Marşı'nı selâmlıyor. Şeref kürsüsünde bir genç kız var... İnce, uzun, esmer ve gururlu... Öyle hafif, öyle rahat ki, ayakları yere değmiyormuş gibi... Uzansa yükselmekte olan Ay-Yıldızlı bayrakla birlikte Akdeniz'in mavi göklerine yükselecekmiş gibi. Kulaklarında "özgürlük" ve "bağımsızlık" haykıran bir marşın uğultusu var. Bu marşı bando mu çalıyor? Hayır onun incecik hançeresinden çıkıyor bu ses... Roma, 1960. Yüzbinlerce, milyonlarca insan Türk bayrağını, İstiklâl Marşı'nı ve onların bu zarif temsilcisini alkışlıyor. Yanaklarından süzülen ve yavaş yavaş yüreğine doğru sıcak sıcak inen şey nedir? Ter mi, gözyaşı mı?

Ve aynı anda, Ankara'da şehrin kenar semtlerinden birinde mütevazi bir yuvada Ömürlü Çıray adında, kocası Ali Çıray'ın ölümünden sonra altı çocuğuna hem analık, hem babalık etmiş çilekeş bir Türk anası sevinçten ağlıyor: "Gülüm... Gülüm..."

* *

Bu, bir rüya idi ve Gül Çıray'ın bu rüyası gerçekleşmedi. Roma olimpiyatlarında hiçbir derece alamadan yurda döndü. Oysa 19 Eylül 1958 günü Sofya'nın Vasilievski Stadı'nı dolduran 25 bin kişi ayağa kalkıp göğsünde Ay-Yıldız bulunan bir atleti görülmemiş bir coşkunlukla alkışlarken, o zaman henüz 19 yaşında olan bu genç kız aynı şeyleri hissetmişti. Avrupa'nın ünlü atletlerini ve bu arada Avrupa ikincisini peşine takmış, en az 30 metre önde finişe doğru gidiyordu. Koşmak değil, her santimi hakedilmiş bir yükseliş, Roma'daki şeref kürsüsüne doğru Ay-Yıldızlı bayrakla birlikte bir süzülüştü bu... O gün, Vasilievski Stadı'nda 800 metrede Balkan şampiyonluğunu kazanırken, 2.10.9/10 gibi bütün dünya pistlerinde geçerli olacak bir derece yapıyordu.

Gül Çıray'ın Roma rüyası gerçekleşmedi. Ama gene de 20 yıl geriye baktığımız zaman açıkça görüyoruz ki, bu rüya haksız ve dayanıksız bir masal değil, neredeyse yakalanabilecek bir umut, erişilmesi yakın bir amaçtı.

* *

Gül Çıray, 1939'da Bulgaristan'ın Vidin şehrinde doğdu ve altı aylık bir bebek iken ailesi ile Türkiye'ye göç etti. Çok küçük yaşlarda babasını kaybeden Gül'ü, annesi ve altı kardeşin en büyüğü olan ağabeyi Coşkun yetiştirdi. Atletizme 1955 yılında başladı. Ankara'da okullararası yarışmalarda Ulus Ortaokulu'nu temsilen 800 metre ve uzun atlama yarışmalarını kazanmıştı. Hemen sonra da birçok yetenekli sporcuyu keşfedip Türk atletizmine armağan eden Besim Aybars'ın dikkatini çekti ve "atlet" oldu. Esmer, kara-kuru bir kızdı Gül... İlk görüşte kimse onun bir sporcu olabileceğini tahmin edemezdi.

Oysa pistlere çıkışından sadece iki hafta sonra Millî Atletizm Takımı'na davet ediliyordu. İlk kez İstanbul'da Romen, Yugoslav, Bulgar ve Yunan atletleriyle yarışmak üzere Balkan Şampiyonası için piste çıktığında "çivili"yi henüz 15 gün önce ayağına giymişti.

Besim Aybars bu yetenekli çocuğa büyük önem verdi. Onun çabuk yükseleceğine inanıyordu. Çok değil aradan üç yıl geçip de 1958 yılı sonuna geldiğimizde Gül'ün elinde 300 metreden bir mile kadar bütün mesafelerde Türkiye rekorları vardı. Sahip olduğu dokuz rekoru üç yılda 40 kez yenilemişti. 800 metrede Balkan rekoru onu kırarak hemen hemen her yarışında bir rekor yeniledi.

Yalnız pist yarışlarında değil kır koşularında da yüzümüzü güldürdü: 1959, 1960 ve 1962 yıllarında Balkan kros şampiyonluğunu kazandı. Bir kez de 1961 Balkan ikinciliği aldı.

Gül Çıray sporu bir yarışçı olarak bırakalı 20 yıl olduğu halde bugün bile Türkiye'nin gelmiş geçmiş en büyük bayan atleti olarak yerini korumaktadır. Kırdığı rekorlar da, kazandığı şampiyonluklar da onu kesinlikle olumsuz yönde etkilemedi. Her zaferden sonra eskisinden daha sessiz, daha sakin ve daha azimli olarak çalışmasına devam etti. Ve Türk spor tarihine armağan ettiği en büyük başarı belki de bu "sportmen" kişiliği oldu.

Gül Çıray atletizm yaptığı sıralarda 1.68 boyunda ve 52 kilo ağırlığındaydı. Fuleleri ise ortalama 1.70 metreydi.

Kendisi gibi bir millî atlet olan Ahmet Akbaş ile evlendikten sonra da atletizmi bırakmadı. Bebeğini beklerken, bir Avrupalı hanım gibi, birkaç ay pistlerden uzak kaldı. Sonra gene pistlere döndü, sadece bu tutumu bile onu kendisinden sonraki kuşaklara örnek olarak gösterilecek bir büyük sporcu yapıyordu.

Türk spor tarihinde adı altın harflerle yazılı olan ve gelmiş geçmiş en başarılı bayan atleti olan Gül Çıray - Akbaş bugün de atletizm sporundan kendisini koparabilmiş değildir. Çok zaman yanında çocuğu da olduğu halde stadlarda her zaman görülmekte ve antrenör olarak yeni yetişen genç kızlara yardım etmektedir.

Gül Çıray'ın "1960-Roma" rüyası gerçekleşmemiştir ama o bugün de ona benzer rüyaların gerçekleşmesi için çalışmaktadır. Gül Çıray'ın elinde yeni Gül Çıray'lar yetişecek ve şeref kürsülerinde mavi göklere doğru yükselen Ay-Yıldızlı bayrakla birlikte yukarıya daha yukarıya doğru süzüleceklerdir.

Ama bu da, 1960'da Gül Çıray'ın kendisine ait rüya gibi gerçekleşmeden kaybolur giderse, tıpkı o zamanki gibi gene Gül Çıray'ın suçu olmayacaktır.

Gül Çıray, Yunanistan'da yapılan bir koşuda...

nundu. Üstelik bu derece ile bir mildeki derecesi dünya klasmanına girecek değerde idi.

Ve bu kız burada, bu topraklarda, bu yurdun sahalarında yetişmişti. Çalışacak pist bulabilmek için, malzeme sağlamak için, zaman bulmak için büyük sıkıntılar çekerek... Üstelik, antrenöründen başka hiç kimseden en ufak bir ilgi görmeden, kendi iddiasız köşesinde yaşam savaşı veren bir ailenin sıkıntılar içinde büyüyen bir çocuğu olarak...

Gül Çıray, üstün yetenekli bir sporcuyu nadide bir bitki gibi el üstünde tutan, spora saygı duyan bir ülkede yetişse, Roma hayali bir hayal değil gerçek olurdu... Çünkü dünyanın en büyük şeref kürsülerine gururla kurulan sporcular yetenek açısından Gül Çıray'dan daha büyük değildiler.

Gül Çıray altı yıl atletizm yaptı. Bu altı yıl içinde tam 47 kez rekor kırdı. Sadece 1958 yılı içinde beş kez 400 metre, dört kez de 800 metre rekoru-

Gül Çıray

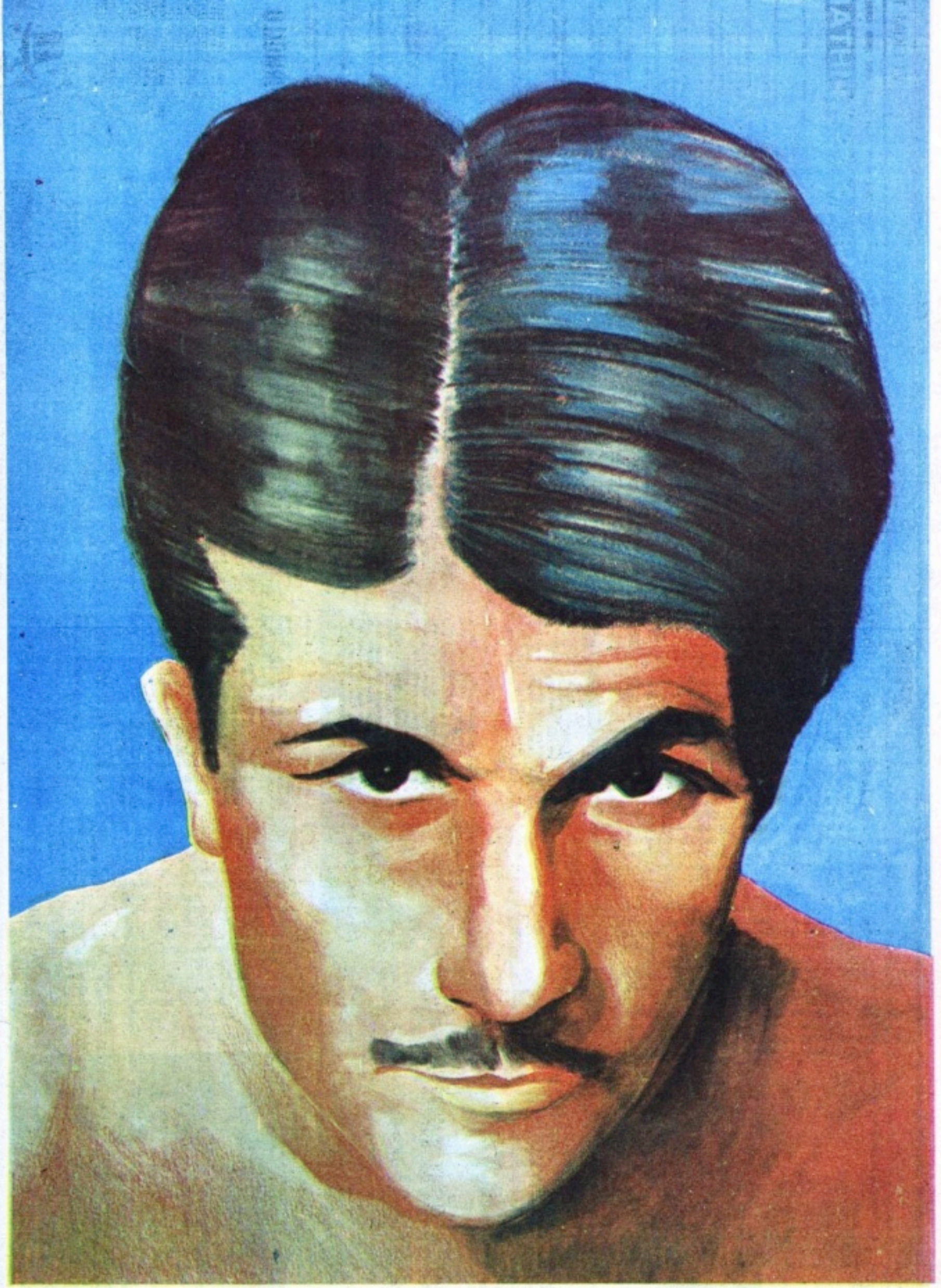

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MILLIYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Yıl 1947 ...Dublin'de Avrupa ikinciliğini kazanan Halit Ergönül, daha sonra Amerika karması ile karşılaşacak Avrupa boks takımına seçilen ilk Türk sporcusu oluyordu. Gerçi Chicago'da yaptığı maçta Gonzales'e yenilmişti ama, Avrupa'da erişilmez bir unvana sahip olacaktı: «Kıt'anın en teknik boksörü...»

Geçim sıkıntısı çekerek büyüyen, boks yaptığı yıllarda bile gerekli gıdayı alamayan Halit Ergönül, en verimli çağda ciğerlerinden rahatsızlanıp hastahaneye yatırıldı. Fakat hayatından bile ümit kesilen büyük şampiyon, hastalığını yenerek 10 yıl sonra çıktığı ringten İstanbul ve Türkiye şampiyonu olarak indi

HALİT ERGÖNÜL

(İstanbul 1928)

Uluslararası Amatör Boks Federasyonu, bir Avrupa karması ile Amerika Birleşik Devletleri boks takımını karşılaştırmayı düşünmüştü. Bu iş için en iyi tarih olarak da Dublin'de yapılacak Avrupa Boks Şampiyonası sonrası uygun görülmüştü. Çünkü bu şampiyonada Avrupa takımının seçilmesi kolaylaşacaktı.

Ve 1947 yılında Avrupa Amatör Boks Karması olarak ringe çıkan takımın 51 kilo adamı bir Türk boksörü oldu. Böylece Türk boksörü Halit Ergönül, Avrupa karmasına seçilen ve takımda yer alan ilk Türk sporcusu oluyordu.

Gerçi, Chicago'da yapılan Avrupa - Amerika maçında rakibi olan Gonzales'e yenildi ama yenilen tek Avrupalı da kendisi değildi.

Halit Ergönül, Dublin'de Avrupa Şampiyonu olmamıştı. Sikletinin Avrupa ikinciliğini kazanmıştı. Ama turnuvanın en teknik boksörü olduğu kabul edilmiş ve bu konuda armağan da almıştı. 51 kilonun şampiyonu, şampiyonadan sonra küçük bir rahatsızlık geçirince hiç üzerinde durulmamış ve üstelik bu hastalık biraz da fırsat bilenlere herkesin bütün otoritelerin hayranlığını kazanmış bu Türk boksörü Avrupa karmasına alınmıştı.

* * *

Ergönül, 1927 yılında İstanbul'da doğdu. Ailesi varlıklı bir aile değildi ve çocukluğu maddî sıkıntılar içinde geçti. Daha çok küçük yaşlarda boksa heveslenen Halit, 13 yaşında iken Alemdar kulübünde ciddî şekilde boksa başladı.

O yaşta büyük yeteneğini ispat eden Halit Ergönül, hemen bir yıl sonra 1942'de 54 kiloda İstanbul şampiyonluğunu kazandı.

1947 yılında ilk kez Millî Takıma seçildiği, Dublin'de Avrupa ikincisi olarak Avrupa karmasına çağırıldığı zaman 19 yaşında idi. Dublin'den önce İstanbul'da Galatasaray forması ile boks yapmakta iken, Amerika dönüşünde Galatasaray'dan ayrılarak Fenerbahçe'ye girdi. İki yıl Fenerbahçe forması ile döğüştü ve 1949'da bu kulübün boks şubesi kapatılınca İstanbul Boks İhtisas Kulübü'ne geçti. Aynı yıl İstanbul'da İspanyol Millî Takımı ile yapılan maçta bir kez daha millî oldu.

Halit Ergönül jübilesinde

1950'de birkaç boksör arkadaşı ile birlikte profesyonelliğe karar verdi. Profesyonel olarak beş kez eldiven giydi. Fransız, Cezayirli, Yunanlı, İspanyol ve Avusturyalı boksörlerle yaptığı beş profesyonel maçın beşini de kazandı. Fakat profesyonelliği o kadarla kaldı. Gördü ki, Türkiye'de profesyonel boksör için para kazanmak olanağı yoktur ve daha önemlisi Türkiye'de profesyonel boksöre sahip çıkacak bir federasyon ve örgüt yoktur...

Ve yeniden amatörlüğe döndü.

Halit Ergönül bir çalışmada

1955 yılında bir gazetenin, Türkiye'nin en teknik boksörüne verilmek üzere koyduğu **"Altın Kemer"**i kazandı. Aslında bu bir geçici başarı değildi. Halit Ergönül boks yaptığı süre içinde devamlı olarak ülkenin en teknik boksörü olarak dikkati çekiyor ve otoritelere kendini bu niteliği ile kabul ettiriyordu.

Ergönül, çocukluğunda olduğu gibi delikanlılığında da maddî açıdan rahat bir düzeye çıkamamıştı. İyi beslenemiyor boks gibi ağır, üstelik çok çalışmak isteyen bir spor dalında her gün biraz daha bu bakımsızlığın altında eziliyordu. Bunun doğal sonucu idi böyle bir boksörün yatağa düşmesi. Teknik yumruklar, zayıf düşmüş bünyeyi kurtaramıyor ve ciğerler iflâs ediyordu. Uzun bir bakım dönemine girdi Halit Ergönül. Bu hastalıktan sonra pek az kimse onun kalkıp yeniden boksa dönebileceğine inanırdı. Hastalığı atlatması bile oldukça güçtü. Halit, hastalığı yendi. Yenmekle kalmadı yatağa düşmesinden aşağı yukarı on yıl sonra inanılmaz bir çıkışla 52 kiloda İstanbul ve Türkiye şampiyonluklarını kazandı.

Türk boksunun yüzünü güldüren ama boks yüzünden sağlığını bile kaybetmiş olan genç boksör, ikinci boks hayatında da başarılı olmuştu. Ama artık yaşı ilerliyordu ve bu kez boks yaşamı uzun zaman sürüp gidemezdi. Nitekim bir süre sonra boksu bıraktı.

Altı kez Türkiye şampiyonluğunu kazanan bu büyük dövüşçü 1964 yılında eldivenlerini çıkartıyor ve ringlerden ayrılıyordu. Boksu bıraktıktan sonra Türk boksuna antrenör olarak hizmete başladı. Birçok genç boksör yetiştirdi. 1982 yılında hâlâ bu işine devam etmekte ve gençleri ringlerde başarıya götürmek için çaba sarfetmektedir.

Halit Ergönül (solda) Avrupa şampiyonu Cemal Kamacı ile

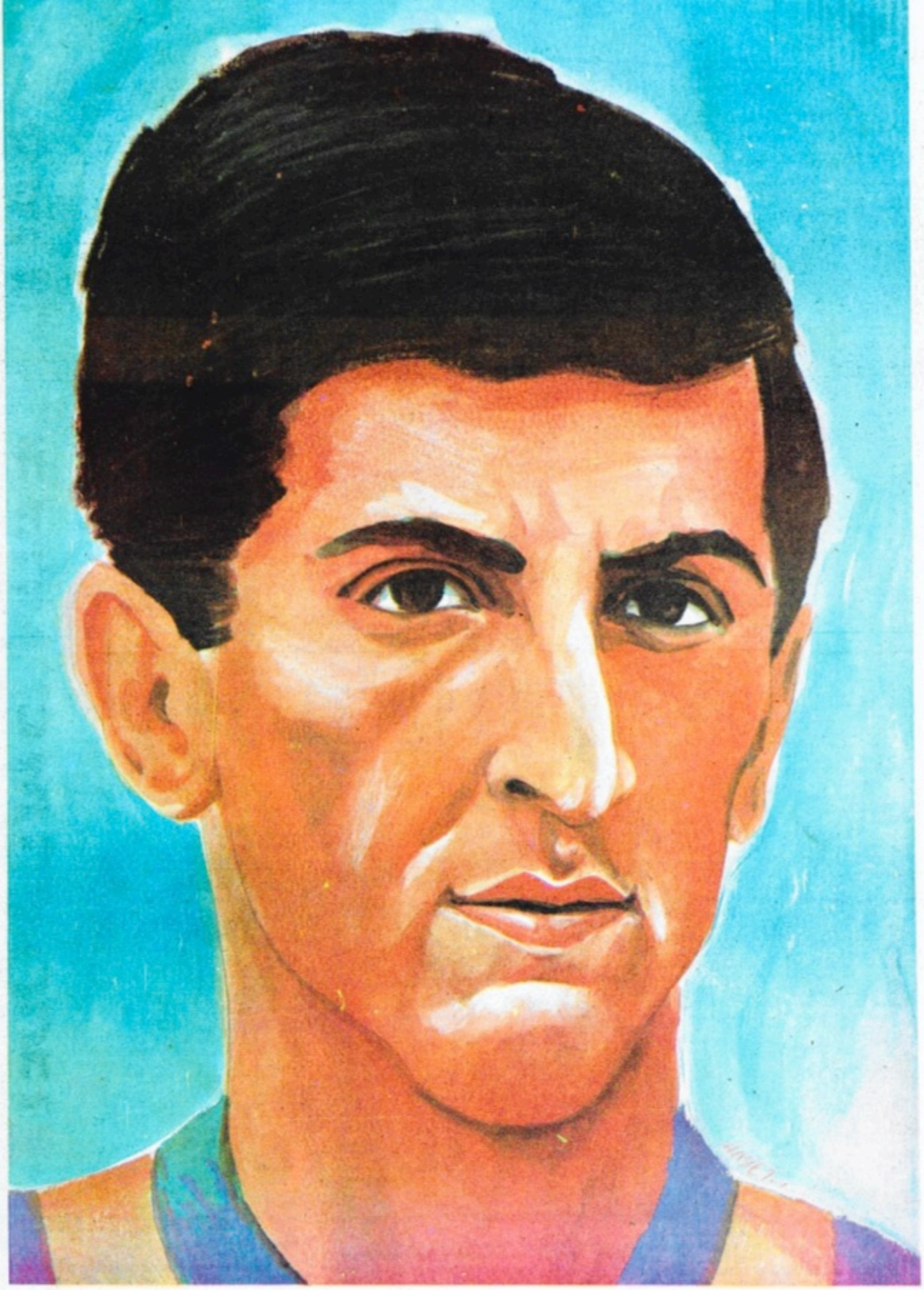

Her hakkı MILLIYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

22 Mayıs 1958'de F.Bahçe ile profesyonel mukavele imzalayan Can Bartu, Türkiye'nin yetiştirdiği çok büyük bir sporcuyu öldürüyor. Yeri doldurulmaz bir sporcuyu spor alanlarından kovuyordu. Cinayetin adı şu idi: «Futbolcu Can, Türkiye'nin bir numaralı basketçisi Can'ı yok etmişti»

Bir futbol ustası olarak inanılmaz derecede çabuk büyüyen, ve potalar altında sporu şiirleştirmekten vazgeçip, futbol sahalarında futbolu destanlaştıran Can Bartu, altı yıllık İtalya serüveninde hep ayakta kaldı, rakamını bilmediği paralar kazandı ve kendisine «Sinyor» dedirtti

CAN BARTU

(İstanbul 1936)

1960 yılında, Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük basketbolcu kimdir diye soranlara bir profesyonel futbolcunun adını veriyordu çok kimse: Can Bartu...

1982 yılında, Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük basketbolcu kimdir diye soranlara, emekli bir futbolcunun adını veriyor, hatırlayanlar: Can Bartu...

Ve 22 Mayıs 1958'de Can Bartu, Fenerbahçe Kulübü ile profesyonel futbolcu olarak sözleşme imzalarken Türkiye'nin yetiştirdiği çok büyük yetenekli bir sporcuyu öldürüyor, yeri doldurulmaz bir sporcuyu spor alanlarından kovuyordu: Futbolcu Can, basketbolcu Can'ı yok etmişti...

Oysa Can basketbolu çok seviyordu, aradan yıllar geçtikten sonra 1970'te futbolu da bırakarak spordan kesinlikle koparken gazeteci bir dostuna şöyle diyecekti: **"Basketbolu çok sevdim. Ruhuma uygun, benim için biçilmiş bir spordur. Ama futbol başkadır. Her şeyden önce büyük bir "Spettaçolo"dur, futbol... Orada ilgi daha çok, para çok..."**

Basketbolcu Can, o sözleşme ile Türk spor dünyasından bir gök taşı gibi kayıp gidiyordu ama, futbol denen büyük "spettacolo"nun en büyük yıldızlarından birine de yol açılıyordu. İnanılmaz derece hızla büyüyecek olan bir futbol ustası artık bütün dünya nimetlerini, parayı da, ünü de, sevinci de, gururu da futboldan bekler hale geliyordu. Basketbol potaları dibinde sporu şiirleştiren adam, şimdi futbol stadlarında futbolu destanlaştırabilirdi.

★ ★

31 Ocak 1936'da doğan Can 12-13 yaşlarına geldiği zaman doğup büyüdüğü Kadıköy ve Moda'yı bir salgın gibi saran basketbol hevesine kendini kaptırıverdi. Gerçi Moda'da Alman kampında futbola daha önce başlamıştı ya... Beykoz Kulübü'nden ayrılan birkaç basketbolcu, Modalı arkadaşları ile birlikte Modaspor Kulübü'nü kurdukları zaman, bir de minikler takımı yapmayı düşündüler. Çevrede bu işe hevesli o kadar çok bızdık vardı ki... Can adındaki çelimsiz bir oğlan da o minikler takımına girdi. Çok yakın bir geleceğin ulu bir ağacın tohumu işte bu Modaspor Kulübü'nde gelişecek ve bu nadide tohumu keşfedip büyütecek olan adam onu burada bulacaktı: Önder Dal minikler takımının antrenörü idi. Önder bu küçük yeteneği derhal farketti ve uzun uzun uğraştı onunla. Kısa bir zaman sonra Fenerbahçe bir yıldızlar basketbol takımı kurup başına da Önder Dal'yi geçirince Can adındaki çelimsiz çocuk da Fenerbahçeli oldu. Bu yıldız takım hemen o yıl İstanbul ve Türkiye Şampiyonluğu'nu kazandı.

Hangi yıldı acaba? 1952 mi, 53 mü? Arşivlerde bunun kaydı yoktur ki... Fenerbahçe yıldız basketbol takımı maç için Edirne'ye çağrılmıştı. Acaba genç futbol takımı da beraber miydi? Yoksa onlar ayrı mı çağrılmışlardı? İlk gün basketbolcular büyük farkla kazanmışlar, futbolcular ise 3-0 yenilmişlerdi. Futbol takımının antrenörü Reşat Erte, Önder Dal'den oyuncu yardımı istedi. Ve basketbolcu Can ilk kez ciddî bir futbol maçına böylece Edirne'de çıktı, üç gol attı... Ama hâkem bunlardan yalnız birini kabul etti. Böylece basketbol genç takımın yıldızı, futbol genç takımının da direkt adamı oldu.

1955 yılının Ekim ayının birinci günü Üsküp şehrinde Yugoslavya - Türkiye yıldızlar basketbol maçında Can Bartu Ay-Yıldızlı takımın kaptanı olarak çıktı: Ölçülere uygun bir basketbol topunu, ölçülere uygun bir potaya ilk kez atışından bu yana sadece üç yıl geçmişti ve o Millî Takım kaptanı idi...

Basketbolcu Can

Venezialı Can

Fenerbahçeli Can

Fiorentinalı Can

Laziolu Can

Bunun hemen arkasından 1955 - 56 sezonu başlarken basketbolda birinci takıma geçiyor, 11 Kasım 1955'te ilk kez yer aldığı takım, Galatasaray'ı 66 - 62 yeniyordu. 13 gün sonra 24 Kasım'da İstanbul'da oynanan Türkiye - Macaristan millî maçında Can millî kadroda idi ve 17'nci dakikada çıkan Yüksel'in yerine takıma giriyordu. Can Bartu Genç Millî Takım'da oynadıktan bir buçuk ay sonra A Millî Takımı'na giriyor ve daha önemlisi kulübünün birinci takımında ilk kez oynadığından 15 gün sonra Millî Takım'da yer alıyordu.

Böyle bir yükseliş spor tarihinde pek az görülmüştü. Ama buna benzer başka bir hızlı yükseliş de futbolcu Can'da oluyordu.

O sıralarda Fenerbahçe Yönetim Kurulu futbol şubesinden sorumlu olarak unutulmaz futbol yıldızı Büyük Fikret'i görevlendirmişti. Fikret, Reşat Erte'nin takımını yakından izliyordu. "Şu çelimsiz" çocuğu gözü tutmuştu. Kader onun karşısına basketbolda nasıl bir Önder Dal çıkartmışsa futbolda da bir Fikret Arıcan çıkartıyordu. Can Fenerbahçe birinci takımında ilk kez Ordu Takımı'nın bir hazırlık maçında oynadı. Turgay - Nedim, Rıdvan - Coşkun, Mustafa, Akgün'den kurulu Ordu Takımı defansının karışısında Can sahanın en iyisi olarak parladı. Sonra birkaç özel maçta daha oynadı.

... ve 5 Mayıs 1956 Cumartesi günü Fenerbahçe ile Emniyet arasındaki lig maçında oynadı. Bu Can Bartu'nun ilk resmî futbol maçıydı. Aradan tam beş ay ve on gün geçecek 15 Ekim 1956 günü Futbol Federasyonu 16 Kasım'da yapılacak Polonya maçı için Millî Takım kadrosunu ilân edecekti: Can Bartu Millî Takım'da idi...

Ciddî bir futbol maçına çıktığının üçüncü yılında Fenerbahçe birinci takımına giren Can, birinci takımda ilk resmî maçını yapışından beş ay on gün sonra Millî Takım'a çağrılmıştı:

Basketbolcu Can kadar hızlı giden biri daha vardı: Futbolcu Can...

Fenerbahçe futbol takımında başarıdan başarıya gidiş... Sonra profesyonel oluş... Ve aradan üç yıl geçtikten sonra Fenerbahçe antrenörü Szekelly'nin, ünlü Macar futbolcusu ve o sırada İtalya'da Fiorentina'da antrenör olan Hidegkuti'den aldığı mektup... **"Senin takımın iki yıl önce Peşte'de Csepel'i yenerken o takımda bir Can vardı ya.. Onu istiyorum."** Ve kulübün izin verişi...

Ve İtalya...

Ve Can Bartu 1961 yılı Kasım ayından 1967 yılı Mayıs ayı sonuna kadar İtalya'da - futbolun bir sanayi olduğu İtalya'da - bir futbolcu olarak yaşadı. Bu deyimin üzerinde durulmalıdır: FUTBOLCU OLARAK YAŞADI. Fiorentina'da, Lazio'da, Venezia'da... Form tutmadığı, hata yaptığı zaman kadrodan çıkartılarak, sakatlıklar geçirerek, fakat her zaman varlığını hissederek ve hissettirerek yaşadı. Ve İtalya gibi bir ülkede futboldan para kazanarak yaşadı: Gerçek rakamı Can'ın ağzından kimse öğrenememiştir, ama, kendi deyimi ile "çooook para kazandı."

Sonra tekrar Fenerbahçe'ye döndü. Üç yıl daha futbol oynadı Fenerbahçe'de. Basketbolda iki yıl içinde beş kez millî olan Can Bartu, 14 yıllık futbol yaşamında 28 kez millî oldu, beş kez de Millî Takım kaptanlığı yaptı.

Yaptığı her iki spor dalı için de müthiş bir yetenek olduğu herkes tarafından kabul edilen Can Bartu'nun çalışmadan çok kendi yeteneği ile spor yaptığı her zaman söylenmiştir. Eğer daha istekli, daha çalışkan, daha hırslı olsa kuşkusuz futbolda olduğundan çok daha yukarılara çıkabilir, ama basketbolda kesinlikle Avrupa'nın en büyük yıldızlarından biri olurdu.

1970'te halkın çok ilgi gösterdiği bir jübile ile futboldan ayrılan Can, kendisine yapılan birçok önerileri kabul etmeyerek futbolda yönetici veya çalıştırıcı olmadı. Sadece futbol eleştirmenliği ile yetindi. Ve bu işine devam ediyor...

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

1940 yılının haziranında F. Bahçe atletizm takımı F. Bahçe Stadı'nda futbol takımı Şeref Stadı'nda idi. O adam sabah piste çıktı 100 ve 400 metreyi ve Cirit'i kazandı. Motora atladığı sabahın öğleden sonrasında, Şeref'e futbolcu olarak çıktı. Vefa'ya dört golün üçünü attı. İşte Melih Kotanca buydu...

Balıkesir doğumlu,, atletizm ve futbolun bu süper adamı Balkan şampiyonluklarının yanında, 185 kez formasını giydiği F. Bahçe'de 204 gol atarak büyük bir rekorun sahibi oldu. Melih'in dönemi pür amatörluk dönemi idi. Hayatını kazanmak için 27 yaşında devleştiği alanları terketti

MELİH KOTANCA

(Balıkesir - 1915)

Kadıköy Fenerbahçe Stadı'nda İstanbul Atletizm Şampiyonası yapılıyordu, bu yarışmaların bittiği dakikalarda Beşiktaş'taki Şeref Stadı'nda da Fenerbahçe ile Vefa bir lig maçına başlayacaklardı.

Kadıköy'de de, Beşiktaş'ta da Fenerbahçe'ye puan gerekiyordu. Her iki yerde de kaybedilecek puanlar Fenerbahçe'nin şampiyonluğunu da birlikte götürecekti. Kadıköy'de bir Fenerbahçeli piste çıktı. Bir gün önce kazandığı 200 metre ve 400 metre engelli yarışlarından sonra o gün, yani 30 Haziran 1940 günü de 100 metre, 400 metre koşularını ve cirit atmayı kazandı. Son yarışmadan sonra ayağında çivilileri, sırtında eşofmanı olduğu halde hiçbir yerde duraklamadan fırtına gibi stadın çıkış kapısına koştu. Kurbağlıdere köprüsünün yanı başına yanaşmış olan, Moda Deniz Kulübü'nün **"Rüzgâr"** adlı motoruna atladı. Motor çalışır halde onu bekliyordu. Dere ağzından rüzgâr gibi çıktılar. Moda burnunu, Haydarpaşa'yı, Kızkulesi'ni denizi yırtarak geçtiler. Çırağan Sarayı'nın rıhtımına yanaştı **"Rüzgâr motoru"**. Atlet giyimi ile Kurbağlıdere'den binmiş olan adam, futbol giyimi ile fırladı rıhtıma. Hiçbir yerde durmadan sahaya koştu. Fenerbahçe takımı sahaya çıkmıştı o sıralarda, arkadaşlarının arasına katıldı ve Sarı - Lâcivertli takımın o gün, yani 30 Haziran 1940 günü Vefa'ya attığı dört golün üçüne imzasını attı.

MELİH KOTANCA idi o Fenerbahçelinin adı.

Atletizmde, 3 yıl içinde beş ayrı dalda 30 kezden fazla Türkiye rekoru kıran, üç yıl Balkan şampiyonalarında dereceye giren, bir Balkan şampiyonasında 3 birincilik, bir ikincilik kazanarak Türk takımını şampiyonluğa götüren adamdır Melih Kotanca.

Futbolda 185 kez Fenerbahçe formasını giyen ve sadece bu maçlarda 204 gol atan. Üç kez İstanbul gol krallığını kazanan, Fenerbahçe'den önce kısa bir süre oynadığı Güneş takımının unutulmaz kadrosunda süper santrfor olarak kendini kabul ettiren futbolcudur Melih Kotanca.

Tüm spor yaşamı boyunca 20'den fazla kupa 300'e yakın madalya kazanmış bir sporcudur Melih Kotnaca.

* * *

Melih Kotanca. 1915 yılında Balıkesir'de doğdu. Çok sevdiği futbola da, sonradan büyük başarılar kazanacağı atletizme de bu şehirde başladı. İlk kulübü Balıkesir İdman Yurdu idi. O sıralarda Balıkesir'deki Ordu Komutanı Ali Hikmet Paşa adındaki büyük bir sporsever askerdi. Balıkesir şehrine kazandırdığı stadla Türk sporuna en fazla hizmet etmiş kişilerden biri olan Ali Hikmet Paşa çevredeki tüm sporcuların da koruyucusu idi. Ve o günlerde Balıkesir'de her genç sporcuydu. Futbol oynuyor ve koşuyordu Melih. Birgün federasyon tarafından getirtilmiş olan atletizm antrenörü Abraham'ın cirit atma antrenmanı yaptırışını izledi ve cirit atmaya karar verdi. Hemen o yıl, 1934'de Ankara'da Türkiye Şampiyonası'nda cirit atma birinciliğini aldı.

Spora düşkünlüğü onun okul hayatını baltalamıştı. Bıraktı okulu. Birgün onu Uşak'tan çağırdılar. Eskişehir İdmanyurdu ile maç yapılacaktı ve Uşak takımında oynamasını istiyorlardı. Omründe ilk kez o yolculukta trene binmişti. O maçı 7-0 kazandı Balıkesirliler, gollerin beşi onundu. Onu bir süre Uşak'tan bırakmadılar. Yediriyorlardı, içiriyorlar üstelik harçlık da veriyorlardı. Futbol yüzünden okuldan olan delikanlı futboldan geçim yolu mu bulmuştu? O sıralarda

Melih Kotanca Fenerbahçe forması ile bir maçta...

Melih Kotanca (sağda) bir yarışın sonunda ipi göğüslerken...

...Ve Melih Kotanca Balkan Şampiyonası'nda aldığı bir birincilikten sonra şeref kürsüsünde...

Uşak Şeker Fabrikası'nda çalışan bir ağabey onu aldı, cebine biletini koydu ve İstanbul'a gönderdi. O zaman yeni kurulmuş olan Güneş kulübünde futbol oynamak için gidiyordu İstanbul'a. Melih'in İstanbul'da gidebileceği tek yer Balıkesir Oteli'ydi. Oradan Güneş kulübüne gitti ve antrenmana çıktı. Güneş kulübünün teknik yetkilisi Kemal Rıfat Bey galiba bu delikanlıyı pek tutmamıştı. **"Sen git, biz seni çağırırız"** dediler. Cebindeki beş-on kuruşla İstanbul'da iki gün gezdi. Sonra da veda etmemek ayıp olur diye kulübe uğradı. Hem azarladılar **"neden kayboldun"** diye, hem de elindeki bileti yırtıp attılar. O hafta Topkapı takımı ile bir maç yapıldı. Dokuz golün dört veya beş tanesi Melih'tendi. Kulüpte bir oda verdiler. Oldu Güneşli. Hatta bir bakıma profesyonel de oldu. İnanılmaz bir okul oldu Güneş kulübü Melih için. Kulüpte müthiş bir disiplin vardı. Futbolculara sahada yaptıkları en küçük huysuzluğun hesabı sorulurdu sonradan. Hakemden ihtar almak, maç sırasında rakibe sert bir giriş yapmak sonradan yöneticiler önünde terlemek demekti. İşte Melih Kotanca'nın spor tarihine, daha doğrusu spor mizahına geçmiş bir serüveni bu sıralarda yaşandı: Bir Beşiktaş - Güneş maçında kaleci Mehmet Ali'yle çarpışarak onun sakatlanmasına neden olunca Beşiktaş kaptanı Baba Hakkı hızla Melih'in üzerine gelmişti: Melih, zaten bu sakatlık yüzünden akşama sorguya çekileceğini düşünüp tasalanıyordu. Bir de Hakkı ile dalaşmak işi büyütecekti. Ve Melih olay yerinden hızla uzaklaştı. Hakkı'nın peşinden koştuğunu önce görmemişti bile. Ama sonradan gerçekten uzaklaştı Hakkı'dan. Dursa ne olurdu? Baba Hakkı, bu sağlam delikanlıyı öldürecek miydi? Karşılıklı döğüş ne kadar sürerdi? Ve olay spor tarihine Hakkı'nın Melih'i kovalayıp da yakalayamadığı maç diye geçti.

* * *

Melih Kotanca, 1937 Balkan Şampiyonası'nda 400 metrede ikinci oldu ve 4x400 bayrak yarışında üçüncü olan takımımızda yer aldı. 1939 Balkan Şampiyonasında üçüncü olan 4x100 ve Balkan bayrak yarışlarında gene takımımızda idi. 1940 yılında ise atletizm hayatının doruğuna çıktı: Balkan şampiyonasında 200, 400 metre yarışlarında altın madalya aldığı gibi 4x100 bayrak yarışında da son adam olarak bayrağı en arkada aldığı halde yarışı birinci bitirdi. Ayrıca 400 engellide de ikincilik kazandı. Böylece tek başına üç altın, bir gümüş madalya kazanıyor ve takım halinde şampiyonluğumuzun temeli oluyordu.

Hem atletizmde, hem de futbolda olağanüstü bir yeteneğe sahip olan Melih Kotanca devamlı ve sistemli bir çalışma olanağına sahip değildi. Çünkü Güneş kulübü kapandıktan sonra Deniz Yolları İşletmesi'nde gemi kâtipliği yapmağa başlamıştı. Özellikle dış hatlarda çalışmağa başladıktan sonra bu olanak daha da sınırlanmıştı. Gene de İstanbul'da olup da çıkabileceği maçlarda ve yarışlarda süper adam olarak dikkati çekiyordu. Spordan kesin olarak kopuşu da hiç de yaşlı olmadığı henüz 26-27 yaşında iken işi yüzünden oldu. Çocukluğunda spor için okulu bırakan delikanlı, şimdi hayatını kazanabilmek için doruklarda iken sporu bırakıyordu.

Sporda bir yerlere çıkmak için yarıştan yarışa, maçtan maça didinen Melih'in hayatının bir başka amacı daha vardı: Biricik kızı. Onu güçlükle yetiştirmiş, Amerikan Kız Koleji'nde okutmuş ve Amerika'ya yüksek öğrenim için göndermişti. Kısa bir süre sonra onun bir trafik kazasında öldüğünü öğrenmişti. Bu yıkılış onun için dünyaya küsüş oldu ve belki de aktif sporu bırakıvermesinde bu yıkılışın rolü vardı.

Türk sporunun kendine özel kişiliği ile renkli ve üstün bir yıldızı idi Melih Kotanca: Futbol sahasında ve atletizm pistinde seyirciye hiçbir zaman bir dev gibi gözükmeyen. Her hareketi, her şutu, her deparı ve finişi ile tribündeki adama, bu işi onun da yapabileceğini anlatan. **"Bizden biri. Sıradan bir çocuk"** dedirten.

Bir süperklas gösteri ustası olarak değil, insanca ve doğal bir mücadelenin üstünlüğü ispatlayarak büyüyen bir sporcuydu Melih Kotanca.

Spordan ayrıldıktan sonra mütevazi köşesinde sessiz, sedasız yaşamını sürdürdü. Unutulmayı ister gibi. Ama unutulmadı.

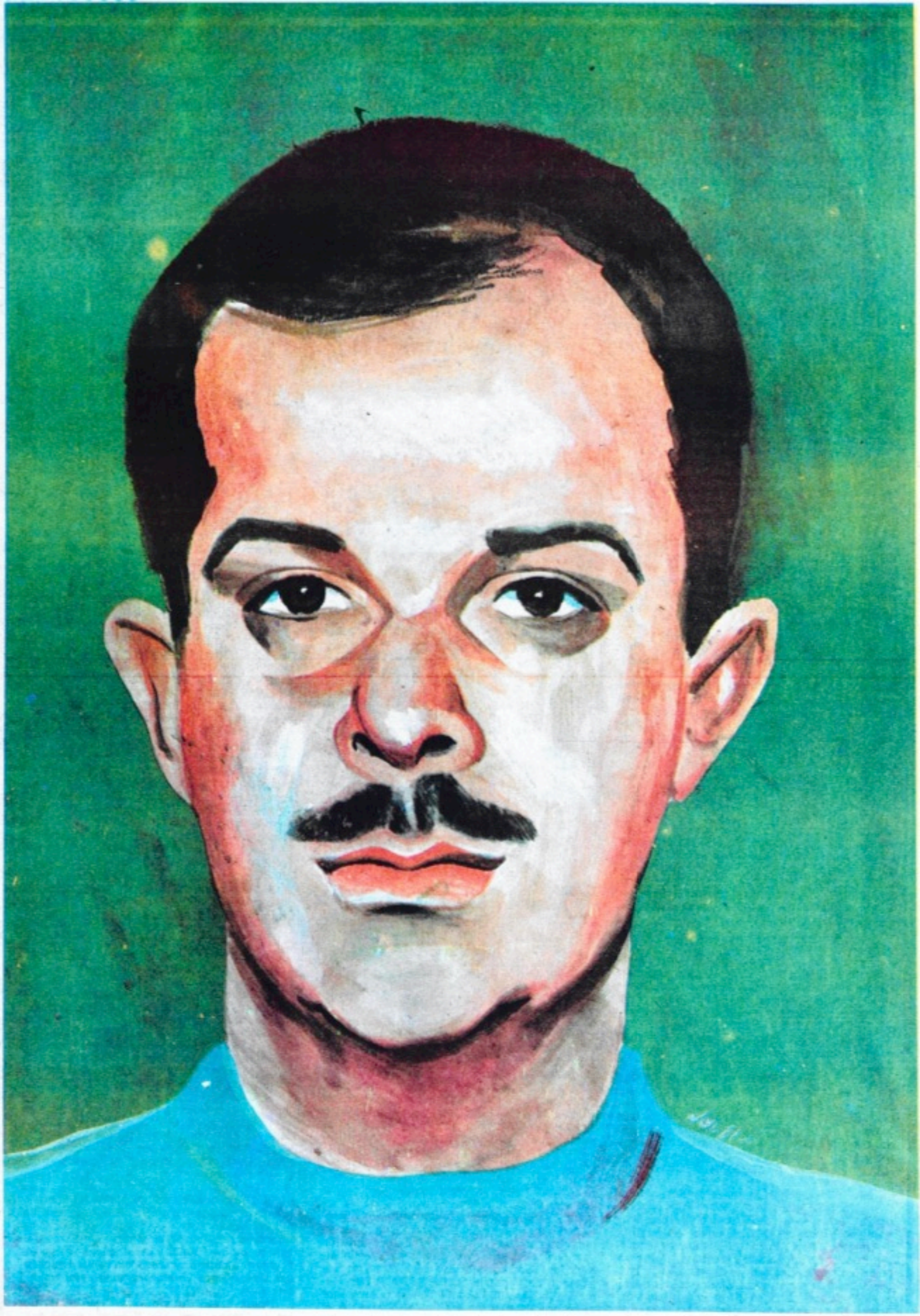

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Turgay Şeren, Türk futbolunda bir çağın adıdır. İlk maçını G.Saray'da 1947'de 15 yaşında oynayan, 17 yaşında G.Saray kaleciliğini devamlı devralan, kulübüne 20 yıl devamlı hizmet veren Turgay Şeren, G.Saray'da 15 yıl, Milli Takım'da 13 yıl kaptanlık yapmak gibi çok güç bir rekorun sahibi idi.

Berlin zaferinin altında imzası bulunan bu dev kaleci, futbol hayatı boyunca, Türk futbolunun Avrupa standartlarına en çok yaklaştığı yıllarda, eşsiz takım arkadaşları ile yarattığı destanlarda hep ilk adamdı Turgay, Türkiye yerine dünyanın hangi ülkesinde oynasa, adı yine büyük kaleciler arasında anılacaktı.

TURGAY ŞEREN

(Ankara 1932)

Türk futbolunun, Avrupa standartlarına en fazla yaklaştığı ve Avrupa piyasasında kendisinden bahsettirdiği dönemin sembolü ve bir numaralı temsilcisidir Turgay Şeren...

Turgay Şeren Türk futbolunda bir çağın adıdır.

Kalecilik için düşünülebilecek niteliklerin hepsine sahip olduğu gibi kendisini yenilemek için futbol yaşamı boyunca bıkıp usanmadan çalışan, her zaman yeni şeyler öğrenen ve ilerleyen bir sporcu olmuştur.

Galatasaray'ın birinci takımında ilk maçını 1947'de 15 yaşında iken oynayan, 17 yaşına gelince takıma yerleşen Turgay Şeren, yirmi yıl kulübüne hizmet ettikten sonra 1966-67 sezonu sonunda futboldan ayrılırken geride 51 millî maç bırakıyordu. Galatasaray'da 15 yıl, Millî Takım'da 13 yıl kaptanlık yapmıştı.

★ ★ ★

Atatürk'ün Özel Kalem Müdürlerinden Sabit Şeren'in ikinci oğlu Turgay 15 Mayıs 1932'de doğdu. İlkokulun dördüncü sınıfına kadar Çorlu'da okudu, 3000 öğrencinin girdiği devlet parasız yatılı sınavını ikincilikle kazanarak Galatasaray'a geldi... Burası sadece bir büyük okuldu Turgay için, Galatasaray adı ona hiçbir şey söylemiyordu. Ama Galatasaray'ın bir okul olmanın da ötesinde bir büyük spor yuvası olduğunu da çabucak öğrenecekti. Büyük sevgilisi **"top"**la Galatasaray'a girdiği yıl tanıştı ve haşır neşir oldu. Onceleri basketbol ve voleybol oynuyordu. Fakat okulun yanı başındaki Şeref Stadı'nda futbolcu ağabeylerinin antrenmanlarını seyrederken aradığı sporu bulduğunu anladı. 1945 yılında ortaokula ve Beyoğlu'ndaki Galatasaray Lisesi'ne geçerken hayatının geleceğini kuşkusuz bilmiyordu. İlk defa Sarı-Kırmızı formayı GS Lisesi orta kısım voleybol takımında giydiği zaman da... Ondaki futbol yeteneğini ve isteğini keşfeden Beden Eğitimi öğretmeni ve Galatasaray futbolcusu Mehmet Ali Gültekin oldu. Once okul takımında sonra da antrenör Molley'in isteği ile Galatasaray genç takımda santrfor olarak oynadı. Ama 15 yaşında iken ilk kez Galatasaray birinci takımında oynadığı gün yeri kale idi. Ve iki yıl sonra Erdoğan Atlıoğlu'ndan kaleyi 18 yıl bırakmamak üzere devraldığı zaman Türk futbolunda doğacak yeni bir çağa hazırlanıyordu.

Galatasaray birinci takımında devamlı oynamaya aşlamasından bir yıl sonra onu Millî Takıma çağırdılar. 28 Mayıs 1950'de İnönü Stadı'nda İranla yapılan maçta kalemizi korudu. Maçı Türkiye 6-1 kazandı. Sonra hem Galatasaray'da hem de Millî Takımda başarılar başarıları kovaladı. Türkiye'nin bir numaralı kalecisi olmuştu bile ve yavaş yavaş Türk futbol tarihinin en büyük adamlarından biri olarak şekillenmeye başlamıştı. Bir anıtın, mermerin yavaş yavaş yontularak meydana çıkması gibi, Turgay adındaki dev, şekilleniyordu yavaş yavaş... Ve henüz 19 yaşında iken 17 Haziran 1951 günü Berlin'in ünlü Olimpiyat Stadı'nda Turgay Şeren, Türk spor tarihine ilk destanını yazdı. Türk Millî Takımının Berlin'de Federal Almanya takımını 2-1 yendiği maçta genç kaleci Alman futbolunun dev temsilcileri önünde Türk kalesini kapatmış, futbolun bu en usta ayaklarına sadece bir kez başeğmişti. Onun başarısı takım arkadaşlarını coşturmuştu ve Ay-Yıldızlılar sahadan 2-1 galip ayrılmışlardı. Aradan 12 yıl geçecek ve o gün Federal Almanya takımının en büyük yıldızı olan Fritz Walter Frankfurt'ta oynanan bir başka Almanya - Türkiye maçını gazeteci olarak izlemek üzere tribünde otururken Türk Millî Takımının başında sahaya

17 Haziran 1951... Türk futbolunun ve Turgay Şeren'in altın günü... Milli Takımımız, 8 gün Berlin'de Turgay Şeren'in unutulmaz oyunu ile 2-1 galip gelmişti...

çıkan Turgay'ı görünce, yanındaki meslektaşlarına ve arkadaşlarına: **"Ben, şu kalecinin Berlin'de bizim karşımızda yaptıklarını futbol hayatım boyunca ve ondan sonra başka kalecide görmedim"** diyecekti.

O sadece **"Berlin Panteri"** olarak kalsa bile, gene de Türk spor tarihinde altın bir sayfanın sahibi olarak yer alacaktı. Ama Turgay'ın başarısı öyle bir ya da birkaç maçtaki parlamadan ibaret kalmadı, onun bütün futbol hayatı bir bütün olarak, tek bir olaymış gibi, bir **"Turgay olayı"** olarak tarihe geçti.

Çünkü Turgay, Türk futbolunun altın çağına imzasını atmak onurunu kazandı. Belki de bu başarıyı biraz da şansına borçluydu: Çünkü Türk futbolunun yetiştirdiği birçok büyük yıldızlar onun zamanında yetişmiş ve onun kaptanlık yaptığı takımlarda yer almışlardı. Metin'ler, Kadri'ler, Suat'lar, İsfendiyar'lar, Ahmet'ler Galatasaray'da, Recep'ler, Lefter'ler, M. Ali'ler, Hilmi'ler, Can'lar Millî Takımda Türk futboluna onur veren kahramanlar oldular... Ama Turgay 16 yıl sürdürdüğü bir numaralı adam ve her başarıda büyük payı olan kişi nitelikleriyle tüm arkadaşlarının önünde gerçek bir kaptan gibi yer aldı.

51 kez Ay-Yıldızlı formayı giydi ve futbolu bırakalı 15 yıl olduğu halde en fazla millî olan Türk futbolcusu sıfatını henüz kaybetmedi. 50 kez millî olarak altın madalya alan ikinci Türk futbolcusu oldu (Lefter'den sonra). Oynadığı 51 maçta 35 kez Millî Takım kaptanlığı yaptı ve en fazla kaptanlık yapan millî futbolcu oldu. Onun bu rekoru da henüz kırılmış değil.

★ ★ ★

Turgay Şeren, bütün sporculuk hayatında kulüp olarak Galatasaray'ı tanıdı ve Galatasaray'ın formasını taşıdı. Yurt dışındaki ünü sadece kulübü ile yaptığı yurt dışı maçlarında ve millî maçlarda gösterdiği başarıya bağlı kaldı. Oysa Turgay, bazı başka Türk futbolcuları gibi yurt dışına transfer etse ve oralarda futbol oynasa, hiç kuşku yok ki çok ünlü, çok daha büyük bir kaleci olurdu.

Üstelik Turgay'ın eline böyle bir fırsat geçmişti de... 1958 yılının ilk aylarında Turgay'a Arjantin'in ünlü takımı River Plate'den transfer önerisi geldi. Bir süre kaldı bu işin gelişmesi. Karşılıklı yazışmalardan sonra 1959'un ocak ayında Turgay, Buenos Aires'e gitti. River Plate ile prensip anlaşmasına vardı ve Galatasaray'dan bonservisini istedi. Galatasaray kulübü önce —o zaman için çok büyük bir rakam olan— 200 bin lira transfer ücreti istedi. Fakat bir süre sonra o zamanki kulüp başkanı **"Turgay'a bonservis vermek Galatasaray'a ihanettir"** dedi ve Galatasaray bonservis vermekten vazgeçti. Bu arada Turgay, River Plate formasıyla özel maçlara çıkıyor ve her maçında biraz daha beğeniliyordu. Ama profesyonel futbolun uluslararası kurallarına göre bonservis almamış bir futbolcu başka kulübe gidemezdi ve Turgay çaresiz İstanbul'a döndü.

Bütün yaşamını kulübüne vermiş bir genç adamın dünya futbol piyasasında kendini kabul ettirmesi şansı, böylece kulübü tarafından yok edilmiş oluyordu.

★ ★ ★

Turgay Şeren, yalnız Türkiye ölçülerine göre değil, dünya ölçülerine göre de büyük kaleci idi: Fizik gücünü sadece sağlam bünyesinden değil aynı zamanda hareket çabukluğundan alan; hareket çabukluğunu da sadece reflekslerinden değil kendi kendini kontrol yeteneğinden ve zekâsından alan.... Kaleci için gerekli niteliğe temelden sahip olan, üstelik bu temeli doğuştan getirdiği gibi kullanmayıp, bunu her yıl biraz daha geliştirmiş, kaderin kendisine hazırladığı kaleciliği iradesiyle büyütmüş olan adam... Futbolda kaleciliği sadece file bekçiliği olarak değil topu oyuna sokmak için araç olarak kabul eden ve uzun degajları ile gol hazırlayan adam... Defansta, başarının beklemekte değil saldırıp rakibi bastırmakta olduğunu bilen adam... Bu adam dünyanın her yerinde iyi kaleci olur ve Turgay işte o adamdır.

★ ★ ★

1967 sezonu sonunda çok parlak bir jübile ile futbolu bırakırken Turgay'ın arkasından eski kulüp başkanlarından —ki Turgay ilk kez Galatasaray birinci takımına girdiği zaman başkan bulunuyordu— Suphi Batur şöyle yazıyordu: **"Turgay'ı Galatasaray Lisesi'nin iftihar tablosundan aldık ve ona Galatasaray'ın kalesini emanet ettik."**

Turgay Şeren, futbolu bıraktıktan sonra birkaç kulüpte antrenör olarak çalıştı. Sonra spor yazarlığında karar kıldı. Başarılı gazeteciliğinde de, Avrupa'da çok iyi tanınmış bir ünlü sporcu olmanın avantajından haklı olarak faydalandı.

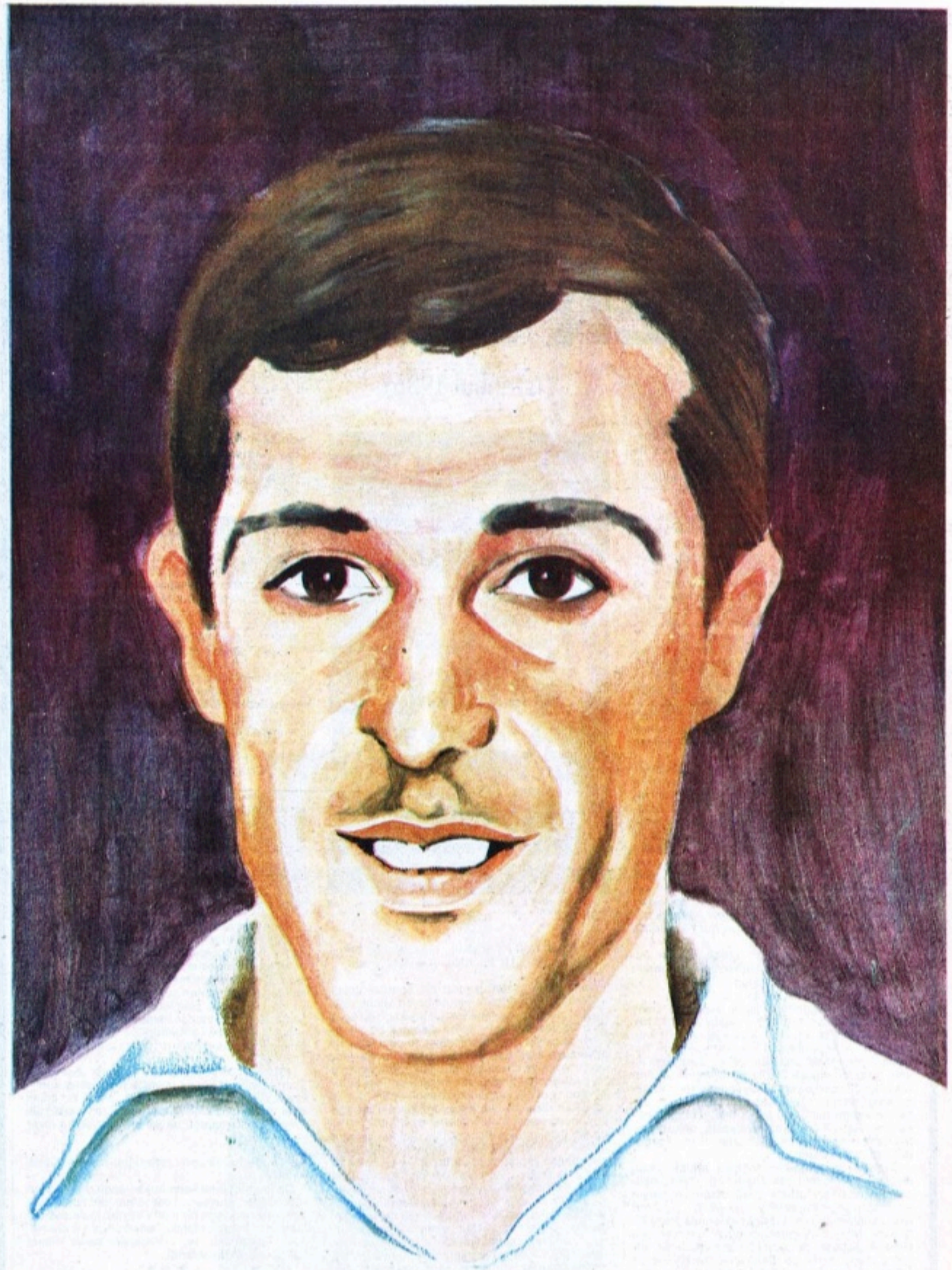

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntası yapılamaz...

Voleybolcu Değer Eraybar belki de Türk spor tarihinin en büyük «atlet komple»si idi. Küçükken futbolda ağır bir sakatlık geçirmiş, dokuz santim zayıflamış sol bacağı ile voleybole sıçramış. büyük bir irade yeteneği ile, Avrupa jürisi tarafından **1958** yılında Prag'da Avrupa'nın altı en büyük voleybolcusu arasına girmişti.

Dünyanın bir numaralı spor gazetesi L'Equipe, Değer Eraybar'ı şöyle tarif etti, «Yerçekimine karşı koyarcasına, havada durarak voleybol oynayan ve bu spora herkesten başka bir estetik ve güzellik katan voleybolcu», 101 kere millî formayı giyen Değer Eraybar, 80 maçta sahaya takım kaptanı olarak çıktı.

DEĞER ERAYBAR

(İstanbul 1936)

Oğlunun tanınmış kulüplerde futbol oynamasına izin vermeyen, **"Önce okul... Sonradan ne isterse yapar..."** diyen Emniyet Müdürü Üsküdarlı Hadi Kaptan bir gece geç saatlerde oğlunun odasındaki ışıktan kuşkulandı. Girdi. Kapının önünde donakaldı...

Millî Takıma seçilmiş olan delikanlı, yatağına sırtüstü yatmış, ellerini başının altına koymuş, ayak ucunda duvara asılı millî formasını seyrediyordu. Durgun ve dolgun bakışlarla süzdü babasını... Gözleri doldu Hadi Kaptan'ın, **"Oğlum"**, dedi, **"Bu forma 40 milyonda 12 kişiye nasip olmuş bir emanettir. Biz İstiklâl Savaşı'nda Ayyıldız'ın hakkını verdik. Çoğumuz öldük, azımız kaldık. Şimdi sen bunun hakkını vereceksin. Ayyıldız'a lâyık ol... Ve artık uyumağa çalış..."**

Yıl 1956 idi ve Voleybol Millî Takımı Dünya Şampiyonası'na katılmak üzere ertesi gün Paris'e uçacaktı.

Aradan iki yıl geçecek, 1958'de Prag'da yapılan Avrupa birinciliğinde Türk takımı 11. olacaktı. Demirperde ülkelerinin de katıldığı bir turnuvada ulaştığımız bu başarı, voleybolda o güne kadar ve ondan sonra alabildiğimiz en iyi derece idi.

Turnuva sonunda verilen bankette, basın mensupları ve otoriteler arasında yapılmış anketin sonucu da açıklanacaktı. Otoriteler, katılan takımlar içinden Avrupa'nın en iyi 12 voleybolcusunu seçecekler ve bu Avrupa karması olarak ilân edilecekti. Anons edilen adların altıncısı Türk takımı kaptanı Değer Eraybar'dı. Armağanını almaya giderken tribünler bu sempatik sporcunun, Avrupa'nın ilk altısı içinde oluşundan mutluluk duyuyorlar ve onu çılgınca alkışlıyorlardı. O ise, bıyık altından gülüyor ve dudakları arasından ses halinde çıkmamış bir fısıltıyla babasına avaz avaz haber gönderiyordu: **"Ayyıldız'a lâyık oldum..."**

Ve bu mutluluğu, genç bir futbolcunun iki buçuk yıl önce geçirdiği bir talihsiz kazaya borçlu olduğunu da çok iyi biliyordu.

* * *

Yağmurlu bir gündü... Şeref Stadı'nda Genç Millî Takım'ın son seçmeleri yapılıyordu. Antrenör Cihat Arman adayları ikiye ayırmış çift kale oynatıyor ve kadroda son elemeyi yapmaya hazırlanıyordu. İnce uzun bir genç, sonradan iki ünlü futbolcu olacak Can'la Kasapoğlu'nun arasında kaldı ve yere yıkıldı. Oyuna devam edemedi. Kasığındaki dayanılmaz sancılar bir süre daha kıvrandırdı onu. Sağ ayağı felç geçirmişçesine incelmişti ve sol ayağına kıyasla dokuz santim daha inceydi şimdi. Doktorlar tanımı koydular: Adalede atrophi...

Oysa bu genç yaşına rağmen atletik yapılı delikanlı için futbol çok önemliydi. Daha küçücük bir çocukken futbola gönül vermiş ve meşin yuvarlağın peşine ayaklarıyla takılmıştı. Önceleri okul bahçesinde sonra da yaz aylarında Pendik'te semt takımında çıkardığı güzel oyunlar onu şimdilik pek dar olan çevresinde başarılı bir futbolcu olarak tanıtmıştı. Daha sonraları da lisenin büyük sınıflarına gelince Galatasaray genç takımında oynamaya başlamıştı. Çok üstün bir atletik yeteneği ve bitmek tükenmek bilmeyen enerjisi ile ileri-geri çalışıyor ve gittikçe göze batıyordu. Genç Millî Takım kadrosuna çağrıldığı zaman çocukluğundan beri hayal ettiği tırmanışın ilk aşamasını elde etmiş olduğunu düşünüyordu. Çocukluk hayalleri tek bir noktada toplanırdı: Başarılı bir sporcu olmak ve millî formayı giymek...

Voleybolda estetik ve fizikin bir insanda doruklaşması... İşte Değer Eraybar...

Ve şimdi rezil bir sakatlık, onu belki de ömrünün sonuna kadar spordan uzaklaştırıyordu.

Ama onun üstün başarılı bir sporcu olması kaderde vardı. Çünkü inanılmaz bir vücut yeteneğine sahipti, bu yetenek inanılmaz bir başarı hırsı ile beslenince ve spora olan aşk bu birleşmeyi de pekiştirince hiçbir şey onu yolundan alıkoyamayacaktı. Bacağındaki sakatlık daha fazla ilerlememiş ve durmuştu. Bir gün antrenman yapan voleybolcu arkadaşlarını izlemek için kulüp binasına gitti. Sonradan adlarının Ayhan (Demir) ve Sinan (Erdem) olduğunu öğreneceği iki ağabey, genç voleybolcuları çalıştırıyorlardı. Yaptırdıkları hareket basketbol potası dibinde sıçrayıp çemberi iki elle tutmaktı. Değer'in arkadaşları çoğunlukla yapamıyorlardı bu işi. Doğuştan şakacı olan Değer tribünden bağırdı: **"Ayıp!.. Çok ayıp!.."** Çalışmanın ciddiyetinin bozulmasına sinirlenen Ayhan ve Sinan ağabeyler, bu çocuğu susturmak için, **"Oğlum kolaysa gel de sen yap"** dediler. Değer'in yerinden fırlaması, potanın dibine varması ve sıçraması bir an içinde oldu. Şu var ki, potaya iki eliyle değil ayağı ile vurmuştu. Yerine otururken de **"Bu işi yapacak adamınız var mı, bunların içinde?"** diye sormuştu. İki tecrübeli voleybolcu şaşırdılar. **"Gel"** dediler, **"Voleybolcu olacaksın"** kabul etmedi. **"Ben futbolcuyum ağabey!.. Böyle hanım oyunlarını pek sevmem."** Gene de o hafta yapılacak final maçına gelmesini istediler. Sınıf arkadaşı Ertan Pamir bir hafta onu razı etmek için konuştu durdu. O cumartesi günü Galatasaray voleybol genç takımı Türkiye Gençler birincisi olurken tribünler geleceğin büyük voleybolcusunu alkışlıyordu: Değer Eraybar...

Zaten sakatlığı geçmiş olsa bile onun yeniden futbola dönecek kadar sağlam bir çift bacağı yoktu.

Yıllar yılları kovaladı. Önce Galatasaray voleybol takımının as elemanı oldu Değer, sonra 1956'da Paris'te yapılan Dünya birinciliğine katılan Millî Takıma seçildi. 1967'de Ankara'da yapılan Avrupa Şampiyonası'na kadar tam 11 yıl Millî Takım'da en güçlü eleman olarak yer aldı.

Yıllarca spor sahalarında başarıdan başarıya koşarken, görenlerin bile inanamayacağı çevikliğini, süratini ve becerisini ortaya koyarken bir taraftan da bacağındaki ağrı için devamlı ağrı kesici ilaçlar kullanıyordu.

Neşeli, şakacı, sıcakkanlı, herkesle kolayca dost olabilen sokulgan karakterli adam, mermer üzerine düşmüş bir çelik bilya kadar çevik, olduğu yerde kayıp giden bir cıva damlası gibi çabuk hareketlerini, o bir buçuk bacağından aldığı güçle başarırken... Ve her zaman gülerken, her zaman çevresine neşe dağıtırken, çok az kimsenin bildiği bir iç dramını da aynı zamanda yaşıyordu: Sancılar onu 1969'da sporu bırakıncaya kadar terketmemişti.

Gün oluyor tek başına bir takım gibi oynuyor ve takımının bütün yükünü omuzlarına alıyordu. Gün oluyor doğa yasalarına isyan eder gibi, yapılmaz işleri başarıyordu. Fransa'da yayınlanan dünyanın en ünlü spor gazetesi L'Equipe bu büyük sporcu için, **"Yer çekimine karşı koyarcasına, havada durarak voleybol oynayan ve bu spora herkesten başka bir estetik ve güzellik veren voleybolcu"** diye yazmıştı.

Değer Eraybar, 101 kez millî formayı giydi, bu maçların 80'inde sahaya takım kaptanı olarak çıktı. Faal sporculuğu bıraktıktan sonra da voleybolun kopamadı. Çok başarılı bir antrenör oldu. Çalıştırdığı isimsiz takımları bile bir sezon içinde olduğu yerden çok yukarılara çıkartabildi ve böyle isimsiz takımları yönetirken bile anlı şanlı, takımlara zaman zaman kök söktürdü. Bu arada federasyon antrenörlüğü de yaptı. Kız ve Erkek Millî Takımlarımızı da çalıştırdı.

1970 yılında uluslararası antrenör diploması alan Eraybar, 1974'de İsveç'te Norkoping voleybol takımını çalıştırdı. Silik ve sönük bir takım olan Norkoping'i bir yılda şampiyon yapamadı ama, şampiyonluğu da kıl payı kaybedip İsveç ikincisi yaptı.

Daha sonra da spor yazarlığını meslek olarak seçti.

Doğa yasalarına karşı koyan sporcu diye tanınan Değer Eraybar, Türkiye'nin destanlaşmış spor rekabetine de bir nokta koydu: Galatasaraylı bir ünlü sporcu olarak, Fenerbahçe'nin unutulmaz futbolcusu ve başkanı Yavuz İsmet (Uluğ)un kızıyla evlendi.

* * *

Büyük bir sporcu olmak hayalini çocukluğunda benimseyen ve önceleri futbol oynayıp, sakatlandıktan sonra rastlantılar sonucu voleybolcu olan bu ünlü sporcunun gösterdiği irade gücü ve fizik yetenekleri dikkate alınırsa kendisinin bütün modern sporlarda başarı kazanacak kadar yetenekli bir adam olduğu vurgulanabilir. Belki Türk spor tarihinin en büyük **"atlet komple"**si Değer Eraybar olmuştur.

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Amerika'da «Altın Eldiven» kazanmış bu güçlü ve inatçı boksör, tüm boks hayatında yaptığı 359 müsabakanın 358'ini galip bitirmiş, sadece birisinde berabere kalmıştır. Melih Açba'nın boks hayatında yenemediği tek boksör İtalyan Capos olmuştur.
Türk boksunun bir efsane adamıdır.

1930'da birturnuvada iki rakibini 20'şer saniyede nakavt eden ve belki de dünyada eşi bulunmayan bir rekorun sihibi olan Melih Açba, sporu bıraktıktan sonra, boks federasyonu başkanlığı yapmış ve 1947'de aynı makamda iki yıl görev yaptıktan sonra, hem faal yöneticilikten, hem bokstan kopmuştu.

MELİH AÇBA

(İstanbul 1913)

İstanbul'da 1913 yılında Tıbbiye Nazırı Birinci Ferik Ahmet Rasim Paşa ile eşi Emine Vuslat Hanım'ın bir erkek çocukları dünyaya geldi. Bebeğe Melih adını verdiler. Sevimli bir oğlan olmanın ötesinde hiçbir özelliği yoktu. Üstelik yumuşak başlı bir çocuk olacağı da belliydi. Gel gör ki, bu bebeğin delikanlılığı hiç de öyle olmayacaktı.

1918 yılında St. Joseph'te okula başladı. Kısa bir süre sonra Galatasaray Lisesi'ne geçti. O uysal ve sevimli bebek 10-11 yaşında iken Galatasaray Lisesi'nde düzenlenen bir boks şampiyonasında yer almak istedi. Ne var ki, lisede bu işi organize eden Galatasaray kulübünün boks şubesi idi ve bu şubenin yetkilisi Selman Açba o yumurcağın ağabeysi idi. İstediğini, ağabey kabul etmedi. Ama çocuk kararlıydı, ağladı, sızladı, yalvardı ve şampiyonaya katıldı. Aynı günde üç maç üç galibiyet ve şampiyonluk. Yaşı da henüz 10-11.

Bu küçük küçücük yumruklar çok kısa bir süre sonra İstanbul şampiyonluğuna da sahip oldu. 15 yaşına geldiği zaman ringlerde yenmediği rakibi yoktu. İlk büyük hocası Eşref Şefik onu işte o yıllarda buldu. 1936 yılına kadar da elini bırakmadı ve birçok kez İstanbul ve Türkiye şampiyonu oluşunda Eşref Şefik'in payı da vardı.

1930'larda kendisi amatör olduğu halde Taksim Stadı'nda profesyonellerle maça çıktı. Fransız, İtalyan, Yugoslav, Yunan ve Romen profesyonelleriyle yaptığı bütün maçları kazandı. Bu arada ünü Avrupa'da yayılmış bir İngiliz boksörü olan Bailey ile yaptığı ve galip geldiği maçtan sonra ringden inerken bayılmıştı. Sonradan anlaşıldı ki, Melih bu maçı kırık bir kaburga ile yapmıştır.

Gene bu sıralarda Vefa - Kumkapı kulübünde yapılan bir boks turnuvasında üst üste yaptığı iki maçta iki rakibini de 20'şer saniyede nakavt ederek, iki maçı kırk saniyede bitirmek gibi belki de dünyada benzeri olmayacak bir başarı kazanmıştı.

1936'dan sonra kendine rakip bulamıyordu. Bu arada askere gitti, yedek subaylığını süvari subayı olarak yaparken bol bol antrenman yapmak olanağı buldu ve formunu korudu.

Askerlikten sonra yüksek öğrenim için Amerika'ya gitti.

★ ★ ★

Eğer o yıllarda Amerika'daki bir üniversite öğrencisine Melih'e olduğu gibi, ayda 90 dolar ve

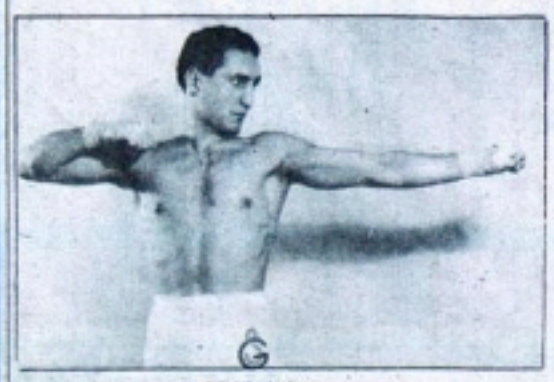

Melih Açba

Melih Açba Amerika'da altın eldiven kazandığı maçta rakibini döverken

25 sentten daha fazla para gönderebilseydi belki de Türk spor tarihinde Melih Açba adında çok büyük işler başarmış bir boksör olmayacak ve birkaç yıl Türkiye'de başarı ile boks yapmış bir boksör olarak geçip gidecekti. Parası yetmiyordu. California'da Berkeley Üniversitesi öğrencisi olan bu genç, para kazanabilmek için kendisine bir yol bulmuştu: Civardaki boks salonlarını dolaşıyor ve maç başına 100-150 dolar alarak maçlar yapıyordu. Ve hiç yenilmiyordu da... Amerika'da ringlerde kazandığı bu başarı ona bir umut kapısı açtı: Acaba **Altın Eldiven**'de şansını deneyemez miydi? Altın Eldiven, Amerika'nın en büyük amatör boks turnuvası idi ve işin güzeli yabancılara da açıktı. Ama bir boks kulübüne üye olmayan katılamazdı. Melih kendine kulüp bulamadı. Tuttu, ünlü boksör Jack Dempsey'e gitti. Tüm hayatını, boksu ne kadar sevdiğini anlattı, yardım istedi. Dempsey ilgilendi, ama boks işlerini bırakmıştı. Bu Türk'ün eline bir kart verdi, Arthur Donavan'a gönderdi. Donavan, o sıralarda New York Atletic Kulübü antrenörü ve Amerika'nın bir numaralı orta hakemiydi.

Donavan da genç Türk'e ilgi gösterdi. **"Ülkeme dönüyorum, önce büyük bir maç yapmam lâzım"** diyen bu gence **"Seni profesyonellerin arasına sokamam, dedi. Okumuş bir adamsın senin beynini akıtırlar"** Sonra onu Hıristiyan Gençlik Orgütü'nün kulübüne yolladı. Melih o kulüpte her hafta kiliseye gideceğine söz vermeye mecbur oldu, kulübe girebilmek için. Şimdi yeniden Altın Eldiven hayaline kapılabilirdi. Ama bu turnuva için listeye girmek bile sorundu. Bir günde dört boksörü üst üste yenerek bu hakkı da kazandı.

...Ve Altın Eldiven. Beş, haftada dokuz maç... Altı nakavt, üç sayı ile galibiyet. Bobby Claus ile yapılan bir final maçı... Sakatlanıp, dondurulmuş bir sol el... Ve bir çift, pırlantalı Altın Eldiven...

İlk anonslarda adı geçerken **"Türk"** sözünü duyunc seyircinin gösterdiği alaylı, yuhalı gürültüler... Ve final maçından sonra 18-20 bin kişilik Madison Square Garden'de kopan büyük fırtına... **"Yaşşşa Türk..."** Ve maçtan sonra postaneye koşuş: Ağabeye çekilen telgraf: **"NEW YORK ŞAMPİYONU OLDUM. MELİH"**

Oysa Golden Gloves ona New York şampiyonluğunu değil Amerika şampiyonluğunu vermişti... Şampiyonluktan sonra New York'ta çok lüks bir otelde bir ay ağırlanış... Ve Türk ordusuna katır ve kükürt getiren bir gemi ile 28 günde Türkiye'ye dönüş...

Melih Açba 1942 yılında, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nce ilk bağımsız Boks Federasyonunu kurmakla görevlendirildi. Dört yıl federasyon başkanlığı yaptı. Bir anlaşmazlık yüzünden bu görevi bıraktı. 1947'de Avrupa Şampiyonası'na katılmak üzere Dublin'e giden kafilemize başkanlık yaptı. Bir süre antrenörlük de yaptı ve son kez 1947'de yeniden getirildiği federasyon başkanlığını iki yıl daha yaptı ve bokstan koptu...

Türkiye'yi, Amerika gibi bir boks dünyasında boks ringlerinde başarı ile temsil etmiş olan bu güçlü ve inatçı boksör tüm boks hayatında 359 maç yaptı. Bu maçların 358'ini kazandı birinde berabere kaldı. Melih Açba'nın yenemediği tek boksör İtalyan Capos olmuştu.

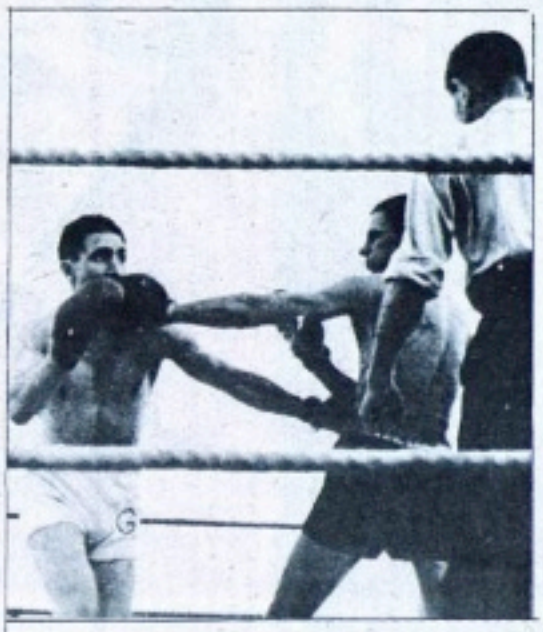

Melih Açba (solda) bir maçta

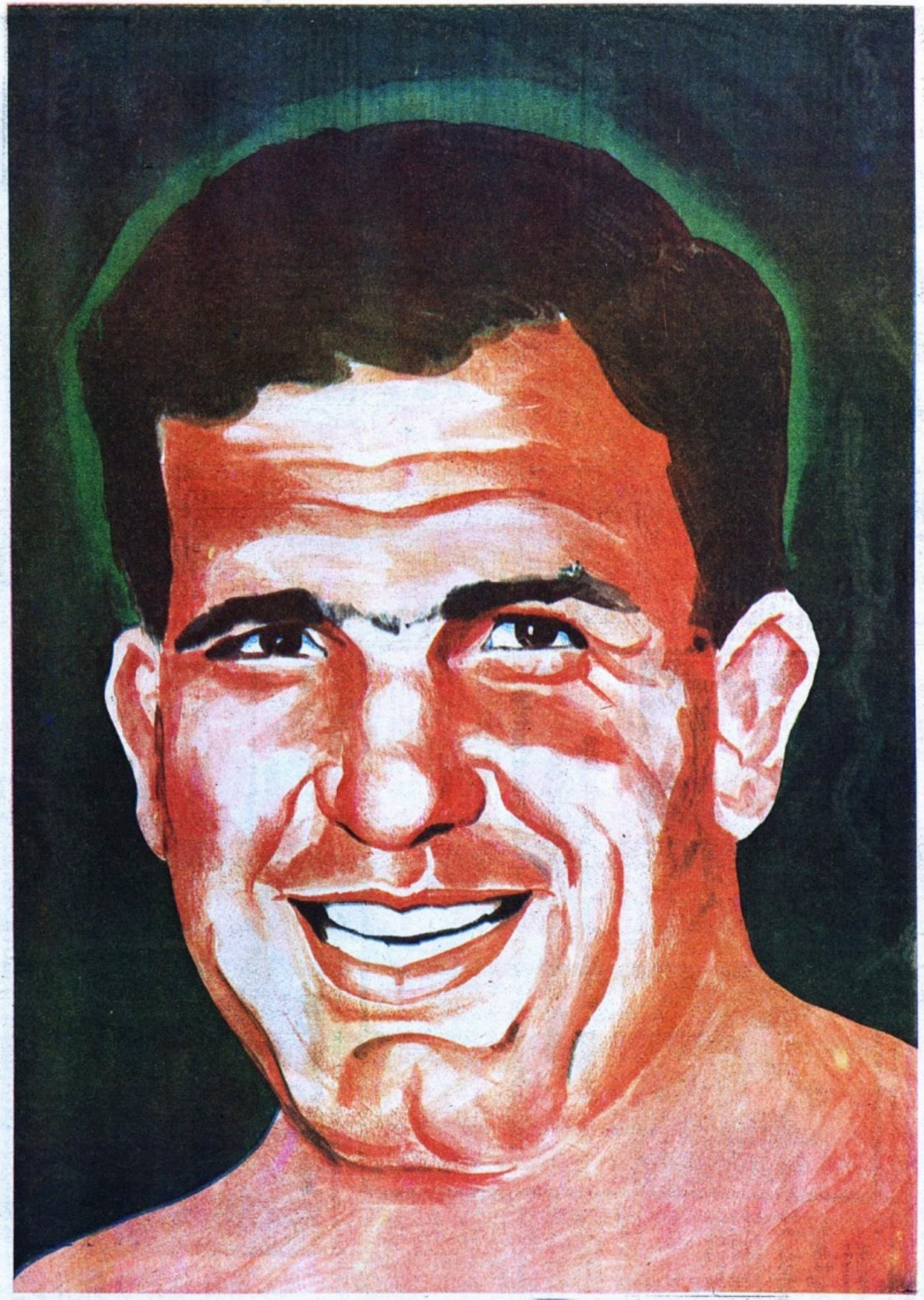

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

10 yıl güreş minderlerinde fırtına gibi esen Hamit Kaplan bu süre içinde 3 olimpiyada katıldı. 1956'da Melbourn'da serbestte şampiyon, grekoromende ikinci oldu. 1960'da Roma'da ikinci, 1964'te Tokyo'da üçüncülük aldı. 1956-1957'de iki kez serbest stilde dünya şampiyonluğunu kazanan Kaplan gerçek bir devdi.

Hamit Kaplan Türk güreşinde göbekli, beli ve ensesi kalın, butları geniş, temposu yavaş, ağır sıklet kavramını değiştirip 1.88 boyunda mütenasip vücutla iki ayağının üzerinde dengeli duran bir çatı ve atletik bir yapı kazandıran tek güreş devidir. Kaplan'la ağır sıkletlik tam bir Batı inceliğine kavuşmuştur.

HAMİT KAPLAN

(1933 Amasya- 1975)

On yıl içinde üç olimpiyata katıldı: 1956'da Melbourne'de serbestte şampiyon, grekoromen de ikinci, 1960'da Roma'da ikinci, 1964'de Tokya'da üçüncü oldu. 1956 ve 1957 yıllarında iki kez serbest stilde dünya şampiyonu oldu... 1956'da da dünya kupası şampiyonluğunu aldı, bir defa da Dünya Kupası ikincisi oldu (1958)... Dört kez dünya ikincisi, üç kez dünya üçüncüsü oldu. 1955 ve 1959'da iki kez Akdeniz Oyunları şampiyonluğu, 1959'da Balkan şampiyonluğu kazandı. 1960, 1961 ve 1964'te üç kez de Balkan ikincisi oldu.

1952'den 1964'e kadar Türkiye şampiyonluğunu kaybetmedi.

On yıl dünya güreş minderlerinde İsveçli Antonsson, Alman Dietrich, Sovyetler Birliği'nden Megogoşvili ve Kotkas gibi güreş dünyasınınen büyük ve güçlü ağır sıkletleriyle bazen yenip bazen yenilerek ama hep onlarla aynı düzeyde kalarak çarpıştı durdu. Bunların en ünlüleri olan Antonsson'la ancak üç kez karşılaşmak nasip oldu Kaplan'a... Ve ancak bir kez yenebildi. Onun için en sürekli rakip Alman Dietrich oldu ve genellikle karşılaştıkları maçlarda serdikten sonra Megogaşvili ile de karşılaşmış ve onu da yenerek şampiyon olunca İnönü Stadı'ndan Taksim'e kadar omuzlarda taşınmıştı.

Dünya şampiyonu olarak altın madalya aldığı 1956 Dünya Serbest Güreş Şampiyonasında Sovyetler'in ünlü güreşçisi Megogoşvili güreşten önce Kaplan için "O daha çocuk" demişti.

Hamit Bulgar, İranlı, İsviçreli güreşçileri yendikten sonra Megoşvili ile de karşılaşmış ve onu da yenerek şampiyon olunca İnönü Stadı'ndan Taksim'e kadar omuzlarda taşınmıştı.

Hamit Kaplan, 175 kez millî mayoyu giydi. O zamana kadar bu sayıda millî olmuş güreşçi yoktu ve bu bir rekordu.

Millî Takım'da geçiriği on yıl içinde takımımıza toplam 189 puan kazandırdı ve bu rekora da hiçbir güreşçimiz yaklaşamadı.

Dizkapağında hiçbir zaman kurtulamadığı bir menisküs ve serçe parmağından geçirdiği bir sakatlık nedeniyle üst üste geçirdiği ameliyatlar güreş takımının önemli bir bölümünde onun için bir handikap oldu. Bu talihsiz sakatlıklar yüzünden daha güreşebileceği bir yaşta minderlerden ayrılmaya mecbur oldu.

Güreş hayatını kapattıktan sonra iş hayatına atıldı ve Düzce'de, İstanbul-Ankara yolu üzerinde açtığı bir restorantı yıllarca işletti.

1975 yılında bir trafik kazası sonucu hayata gözlerini yumdu.

Ağır sıklette güreştiği halde hafif bir adam gibi hızlı ve çevik bir güreşçi, görüntüsü ve stili ile Avrupalı bir sporcu, terbiyesi ve efendiliği ile ideal bir Türk genci idi.

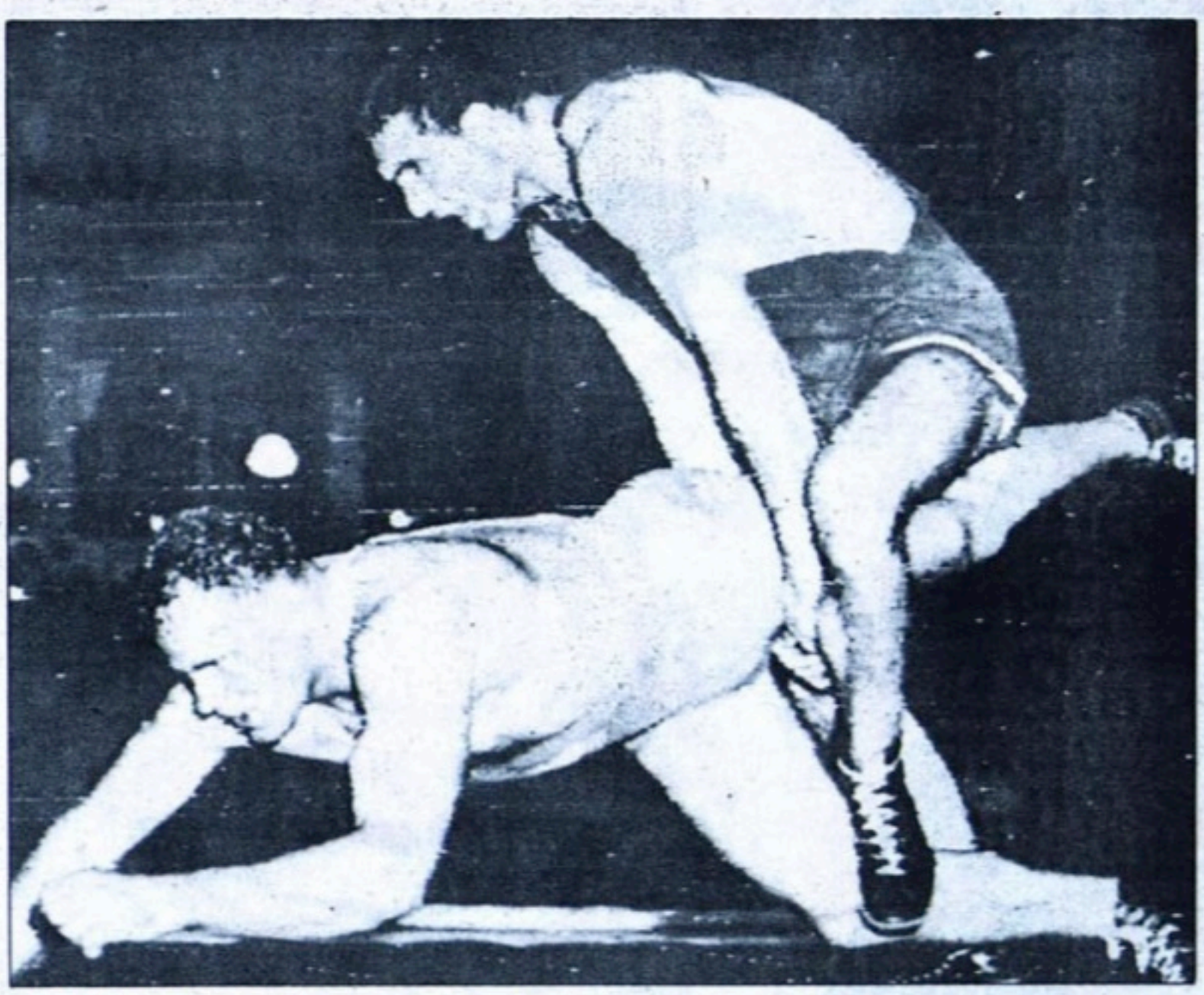

Hamit Kaplan Melburn olimpiyatlarında finalde Fin'li rakibi ile mücadele ederken... kaplan, bu güreşi kazanıp şampiyon oldu

Minderlere alışılmadık tipte bir ağır sıklet güreşçisi olarak çıktı. Türk güreşseverlerinin o güne kadar görmeye alıştıkları ağır sıkletlerin hepsi bel, kalça ve göbek açısından genellikle kalın, göbekli ve okkalı adamlardı. Ağır sıklet demek hareket yeteneği az, ne kadar kuvvetli olursa olsun yavaş adam demekti.

İşte bu 110 kilo ağırlığında, 1.88 metre boyunda mütenasip vücutlu, iki ayağı üzerinde dengeli ve dik durabilen, atletik adam o güne kadar güreş minderlerinde görülen ağır sıklet tipinin saltanatını yıkıyordu. Türkiye'de ilk kez Avrupalı tipinde bir ağır sıklet güreşçisi çıkmıştı. Ve yalnız görüntüsü ile değil güreş stili açısından da töresel Türk güreşinin dışında, pehlivanlıktan çok güreşçiliğe yatkın bir ağır sıkletti

Birçok ünlü güreşçiler gibi Hamit Kaplan çocukluğunda köy çayırlarında güreşerek büyümedi. Delikanlılık yıllarında hem de kendi istek ve hevesi ile değil dayısının isteği ile güreşe başladı. Dayısı ünlü güreşçilerden 1948 Londra Olimpiyatlarında 79 kilo ikincisi olan Adil Candemir idi.

20 Eylül 1933 günü Amasya'nın Hamamözü bucağında doğmuş olan Hamit, Ankara'da Hayvanat Bahçesi'nde bekçilik yaparken güreşe başlamış ve ilk antrenörü de tabii dayısı olmuştu.

Kısa bir süre sonra asker olarak İstanbul'a geldi. Deniz askeri idi ve Denizgücü takımında güreşmeye başladı. O sırada Denizgücü takımının başında bir deniz astsubayı olan millî güreşçi Halil Yüceses vardı. Eline gelen bu genç ve yetenekli güreşçi üzerine büyük bir dikkatle eğildi. Çünkü böylesine hareketli ve atletik bir ağır siklet güreşçisini o da uzun süredir görmemişti.

1952 yılında yapılan Türkiye karakucak şampiyonasında zamanın güreş federasyonu başkanı Vehbi Emre, Hamit Kaplan'ı görmüş ve ilgi göstermişti: 1953 yılında Denizgücü adına Türkiye şampiyonasına katılan Hamit 87 kilo Türkiye şampiyonu oldu.

Aynı yıl İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir takımları arasında düzenlenen bir turnuvada onu güreşirken gören Yaşar Doğu da onun millî takıma alınmasına ön ayak oldu.

İlk kez 1954'de millî oldu. Yugoslavya'nın Split şehrinde yapılan Balkan Şampiyonası'nda şampiyon oldu. Ondan sonra 10 yıl hem serbest hem de grekoromen takımlarımızın değişmez adamı idi.

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Futbolculuğunun doruğunda İtalya'nın Fiorentina takımından Fransa'nın Nice'ine transfer olurken, 1952'de 2.5 milyon Türk lirası aldı. O zamanlar bu para ile Ada'nın tümü alınırdı. Nice'de iken, dünyanın 5 büyük kalecisinden Yugoslav Beara'ya 35 pastan attığı gol için, rakibi tarafından alnından öpüldü.

Türk futbolunda kendisine «ordinaryüs» lâkabı takılmış tüm zamanların en büyüğü. Lefter 19 yıl Fenerbahçe'de, 15 yıl aralıksız Millî Takım'da oynadı. Millî Takım'daki 22 gollük krallığı aradan 19 yıl geçmesine rağmen hâlâ kırılamadı. Futbolu şiir güzellik estetik bir masal gibi nesilden nesile anlatılacak.

LEFTER

(İstanbul 1925)

1952... Nice şehrindeyiz... Fransa'nın F.C. Nice takımı ile Yugoslavya'nın Kızılyıldız takımları Avrupa Kupası maçında karşı karşıyadır... Futbol dünyasının büyük devi Bonifaci sağdan ileri kaçmış. Atıyor çalımını önündeki solbeke... Yatıyor topun üstüne ve ortayı yapıyor. Nice'in soliçi ceza alanının beş metre kadar dışındadır. O da topun geldiği tarafa yatıp solunu patlatıyor. Korkunç bir vole... Vınnnn... Üç tahta direğin arasından geçip ağları tutan demir direğe çarpan top, aynı hızla geriye dönüyor. Acaba orta çizgiye kadar mı gitmişti? Ve Kızılyıldız'ın kalesindeki futbol dünyasının bir başka devi, 1950'ler Avrupa'sının en büyük kalecisi Beara, golü atan kısa boylu futbolcuya doğru koşuyor... Çıldırmış olmalı Beara. Gol yedim diye rakibine saldıracak kadar küçük müdür Beara? Gol atan şaşkın, biraz da korkarak bekliyor...

Beara'nın bu müthiş rakibi kucaklayıp alnından öpmesi var ki, o sol için futbolcu olmak uğruna ağabeyinden ve babasından çocukluğunda yediği "çuvalla dayağın" tümüne bedel...

★ ★ ★

1951... İtalya'nın Torino şehri... Ev sahibi Juventus ile Fiorentina bir lig maçı yapıyorlar... Juventus defansında dinamik, çabuk, sert, heybetli bir adam var: Parola... İtalyan futbolunun gelmiş geçmiş en büyük defans adamlarından biri bu Parola... Fiorentina soliçi, Parola'yı kepaze ediyor sahada... Her topu alışında Parola'nın sağından solundan geçeceği yerde üstüne üstüne gidiyor. Yatırıyor efsane adam Parola'yı, öyle geçiyor. Tribünlerde Firenze'den takımları için gelmiş taraftarlar bağırıyor: Turco... Turco... Maçı izleyen bir yurttaşı, eski kulübünün yöneticilerinden Rüştü Dağlaroğlu, maçtan sonra bu soliçin boynuna sarılıp hüngür hüngür ağlarken, futbolcu çocukluğunu düşünüyor: Büyükada'daki evinde futbol oynadığı için babasından ve ağabeyinden yediği çuvalla dayak, sadece şu sahneye değmez mi?

★ ★ ★

Aynı yıl... İtalya'da Firenze şehri... Son üç maça kadar yenilmeden gelmiş İnter'le Fiorentina karşı karşıya. Toto Calcio'da Firenzeliler bile banko İnter oynamış. Maç bitiyor: 5-0. Fiorentina galip... Soliçin iki golü var İnter kalesinde, Pandolfini'nin attığı üç golden ikisini de gene o hazırlamış. Üç gün sonra oynanacak millî maç için seçilmiş İtalyan Millî Takımı değişiyor, hemen o akşam... İnterli Lorenzi çıkıyor ve Fiorentinalı Pandolfini giriyor takıma... Ertesi sabah tek seçici Pozzo, dünya futbolunun gelmiş geçmiş en büyük otoritesi basına şöyle diyor: "Pandolfini ile birlikte şu Turco'yu, avuç içinde bile rakibini çalımlayan sihirbazı da alabilsem!.."

Ve Lefter çocukluğunu düşünüyor... On dört yaşında iken ağabeyinin takımı Pera'ya karşı Şişli takımında oynayıp dört golle ağabeyinin takımını çökerttiği günün gecesinde eve gidemeyişini... Babasından ayakkabıları eskiyor diye "çuvalla yediği" dayağı anımsıyor. Hepsi, ama hepsi Sinyor Pezzo'nun dünya kamuoyuna açıkladığı şu sözlere değmez mi?

★ ★ ★

5 Nisan 1957... Kahire. Türkiye Mısır'la millî maç yapıyor. Kapalı tribünün damı üzerinde bir fellah var... Elinde Mısır bayrağı, sallayıp duruyor. Yallah... Yallah... Lefter'den bir gol geliyor... Bozuluyor adam, belli. Ama bağırmaya devam ediyor. Lefter'den ikinci gol geliyor.

Lefter Fenerbahçe forması ile bir maçta gol atıyor...

Adam şaşkın, ama gene bağırıyor. Şimdi top ne zaman Lefter'e gelse döğünmeye başlıyor. Ve Lefter'den üçüncü gol geliyor... Hayır, bu zavallı adam Hilmi'den gelecek olan dördüncü golü göremeyecektir. Çünkü Lefter'in üçüncü golünden sonra tribünün üzerinden düşüp ölecektir. Ertesi gün söylentiler çıkıyor: Adam intihar etti, diye... Üzülüyor Lefter, acıyor adama. Ama çocukluğunu düşünüyor... Futbol oynadığı için yediği çuval dolusu dayakları. Değmez mi?

★ ★ ★

Atina... 23 Nisan 1948... Panathinaikos Stadı... 11 yıllık bir aradan sonra Ay-Yıldızlı forma ilk kez sahaya çıkıyor, Yunanistan millî maçı için... Türk takımı muhteşem bir futbol sergiliyor. Ama sahanın yıldızı Lefter... Yunanistan'ın en büyük futbolcusu Muratis oynuyor karşısında. Çalımı bir yuttu, iki yuttu, üç yuttu. Sonra saldırıyor Lefter'e, sallıyor tekmeleri... Tekme bile yemiyor Lefter... Muratis'in çevresinde dönüyor bir seferinde üç kez. Sonra kaleci Delevinias'ın üstüne gidiyor, onu da çalımlıyor ve topla kaleye giriyor. Türkiye maçı 3-1 kazanıyor... Ertesi gün gazetelerde ilgi çekici bir haber okuyor Lefter ve arkadaşlarına tercüme ediyor: Yenilgiye üzülen bir Yunanlı, Akropolis'ten aşağı atlayarak intihar etti... Acıyor adama Lefter... Ama düşünüyor: Çocukluğunda yediği çuval dolusu dayağa değmez mi?

★ ★ ★

Büyükada'da balıkçılıkla çoluk çocuğunun nafakasını sağlayan balıkçı bir babanın sekiz çocuğundan dördüncüsüydü Lefter ve 1925'te Büyükada'da doğdu. Ağabeyi Panani, Beyoğluspor Kulübü'nde futbol oynuyordu ve takım kaptanıydı. Ama o da, baba da, küçük Lefter'in top oynamasına izin vermiyorlardı. Çünkü ayakkabı dayanmıyordu kerataya... Çok, korkunç, feci dayaklar yedi Lefter. Çuval dolusu dayak yedi...İlk çareyi çıplak ayakla oynamakta buldu. Belki de ayaklarındaki büyük ustalığı ve kontrol yeteneğimi bu çıplaklıktan almışımdır diye düşündü yıllar sonra...

Ama Ada'da bir ağabey vardı ki, bütün engellere karşı onun futbol oynamasını istiyordu. Bir taraftan bu küçük şeytanın ilerde iyi bir futbolcu olacağını anladığından bir yandan da adalar arası maçlarda yanında oynamasını istediğinden... Adı Gündüz Kılıç'tı bu ağabeyin ve Lefter'in kendi takımında sağaçık oynamasını istiyordu. Çünkü Lefter, her aldığı topu milimetrik bir hesapla ölçmüş gibi Gündüz'ün istediği biçimde önüne atıyordu.

İstanbullu Rumlar Pera, Ermeniler Şişli takımında futbol oynarlardı. Ağabeyi Panani, Pera'nın kaptanı idi. Lefter 14 yaşında iken Şişli Kulübü onun yaşını büyüterek takıma aldı. İlk maçta Lefter Pera'ya dört gol attı. Ve... Akşam eve gidemedi...

Diyarbakır'da dört yıldan bir hafta fazla süren bir askerlik hayatı var Lefter'in... Diyarbakır karması ile Mersin'e maç yapmaya giderken, ona potur, yelek ve kasket giydirdiler. Tanınmasın, diye. Ama maçta 25 metreden attığı golden sonra bu adam Diyarbakırlı olamaz diye, nüfus cüzdanını istediler. Sonra da Diyarbakır'ı hükmen yenik saydılar.

Askerlikten sonra onu bir gün Ada'dan getirip Fenerbahçe ile idmana çıkardılar. O günlerin ünlü defans adamı Murat'ı üç kez piste çıkarttı Lefter ve antrenman bitmeden lisansı için işleme başlandı. Üç gün sonra Fenerbahçe formasıyla maça çıktı. Fenerbahçe'ye girmesi için verilen para 300 lira idi. Aradan birkaç yıl geçecek, İtalya'nın Fiorentina takımından Fransa'nın Nice'ine transferi için iki buçuk milyon Türk lirasına yakın bir transfer ücreti alacaktı. O tarihte bu para ile Büyükada'nın tümü alınırdı, diyecekti Lefter, otuz yıl sonra...

Oldukça geç, ancak 21 yaşında giydiği Fenerbahçe formasını 40 yaşında sırtından çıkarttı. Millî formayı ilk kez 1948'de giydi. 1963'te 50. kez millî olup altın madalyasını alırken, bu onura erişmiş ilk Türk futbolcusu oluyordu. 50 maçta 22 gol attı ve onun son maçından bu yana 19 yıl geçtiği halde, Millî Takım'ın gol krallığı hâlâ onun elinde...

Lefter, Fenerbahçe'de 605 maç oynadı, 407 gol attı. Ayrıca, İstanbul Karması'nda 7 maçta 4 gol, kulüplerarasındaki karmalarda sekiz maçta üç gol, Millî Takım adayları kadrosunda 60 maçta 54 gol attı.

Futbolu bıraktıktan sonra Güney Afrika'da, Yunanistan'da antrenörlük yapan ve Türk futbol tarihine **"Ordinaryüs"** takma adıyla geçen Lefter, Türkiye'de de bir süre antrenörlük yaptı. Çalıştırdığı takımların bazı maçlarında 45 yaşında olduğu halde yer aldığı da oldu.

Aradan yıllar geçtikten sonra şöyle diyecekti: **"Ben Fenerbahçe'de oynamaya başladığım zaman doğmamış olan Nedim ve Selim'le aynı takımda oynadım. Bıraktığım yıl Fenerbahçe Şenol, Birol, Ogün, Aydın gibi gençleri transfer etmişti, kalsam onlardan birini yiyecektim. Oysa hepsini beğeniyordum, gönlüm razı olmadı."**

Profesyonelliğin başladığı 1952 yılından öldüğü güne kadar Fenerbahçe Kulübü'nde veznedarlık yapan rahmetli Suat Belgin (Miço), **"Fenerbahçe'nin borçlu olduğu bir tek futbolcu Lefter'dir"** demişti.

Ve tüm futbol yaşantısını Türk gençliğine bir futbol efsanesi olarak bıraktı Lefter. 14 yaşından 40 yaşına kadar aralıksız 26 yıl sürmüş bir çabanın şiir, güzellik, ter ve zafer dolu öyküsüdür bu efsane...

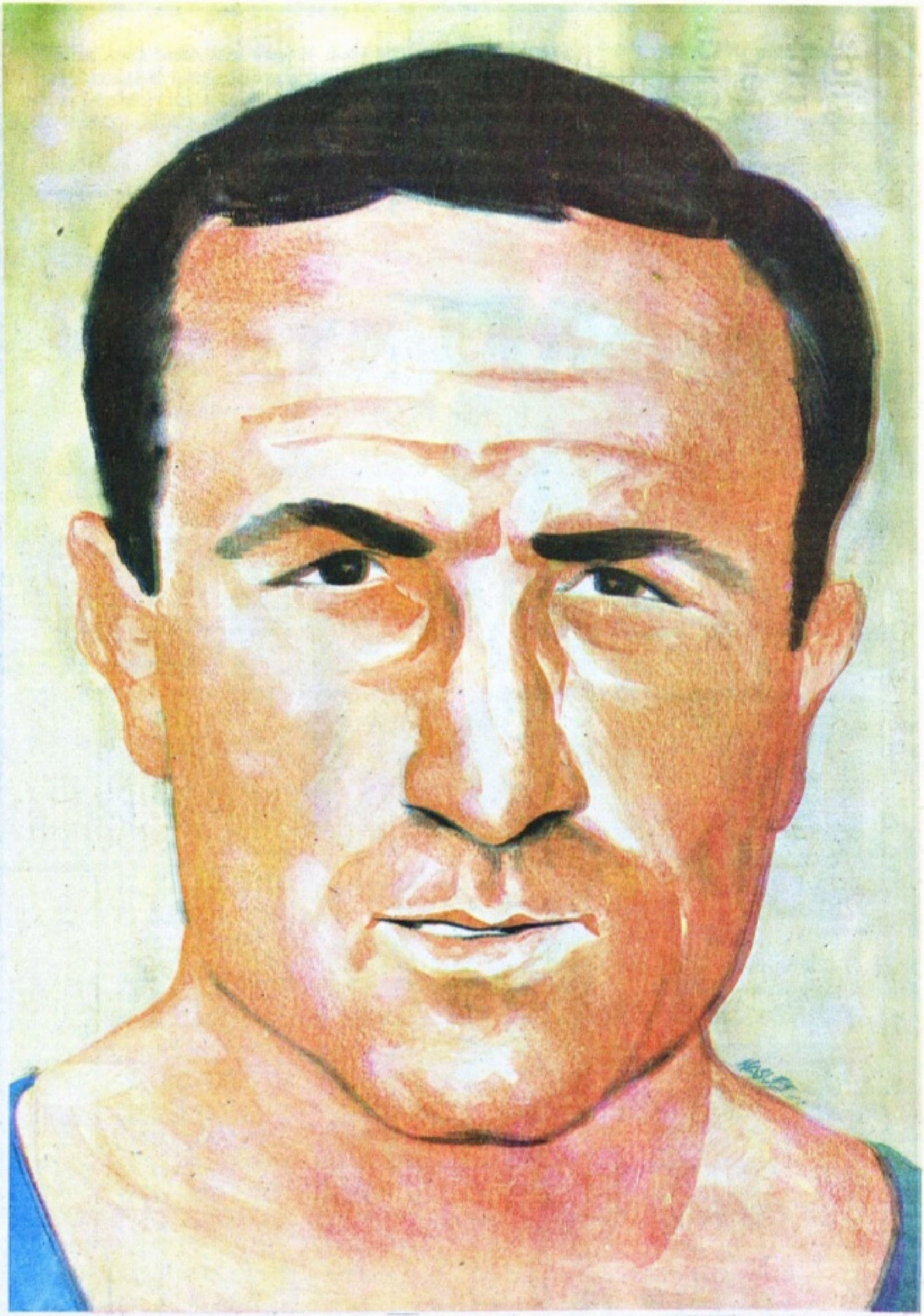

Yazısı arka sayfada...

Resimli MİLLİYET'e aittir. Yazılı ve resim alıntısı yapılamaz.

Mahmut Atalay 1966'da dünya şampiyonu olarak Toledo'da şeref kürsüsünden inerken gazetecilere şunları söylüyordu: «Ben yenile yenile şampiyon olmuş bir adamım». Gerçekten Mahmut Atalay süper klas doğmamış, ama her yenilgiden sonra daha fazla çalışmış, her kaybettiği şampiyonluktan sonra yenisini düşünüp doruğa çıkmıştı.

1968 yılında 34 yaşına basan Mahmut Atalay, olimpiyat şampiyonu olurken yaptığı beş güreşi de kazanmıştı. Bu, başarı kazanmaya kararlı, ancak eski yenilgilerden çok ders almış bir insanın harcı idi. Kısaca Atalay, Türk güreş tarihinde şampiyon olarak doğmamış, fakat doruklara, çalışa çalışa gelinebileceğini ispatlamış inançlı bir devdi....

MAHMUT ATALAY

(Çorum 1934)

1966'da yeni dünyanın Toledo şehrinde şeref kürsüsüne çıkıp altın madalyasını alarak dünya şampiyonu olduğu zaman, basın toplantısında gazetecilere, **"Ben yenile yenile, yenmesini öğrendim"** derken, dünya güreş tarihinde adının yanına sporculuğundaki ana karakteri yazıyordu.

Dünyanın birçok ünlü güreşçileri gibi —ki bunların arasında pek çok Türk pehlivanı da vardır— bir süperklas adam olarak doğmamıştı. Sporculuğundaki her aşamayı tırnaklarını granit kayalara geçirerek yükselir gibi sağlamıştı. Güreş hayatında acı yenilgiler aldı. Yenildikçe daha çok çalıştı. Millî Takım'a girebilmek için başta İsmail Ogan gibi çok güçlü rakiplerle çekişmek zorunda kaldı. Zorlandıkça daha çok çalıştı. Tanrı vergisi yeteneklerini bol keseden harcayarak doruklara çıkmış pek çok sporcunun aksine azminin ve mücadele gücünün büyüklüğü ile yükseldi. Kaybettiği her şampiyonadan sonra bir yenisini düşünerek yaşadı.

Ve güçlükleri, talihsizlikleri, eksiklikleri yenmek için, rakiplerini yenerken sarfettiğinden daha fazlasını sarfederek adım adım ilerledi. "Ben, yenile yenile yenmesini öğrendim" dediği zaman 32 yaşında dünya şampiyonluğuna ulaşmış bir sporcu idi. Aradan iki yıl daha geçecek ve olimpiyat şampiyonluğunu da 34 yaşında olduğu halde kazanacaktı.

Mahmut Atalay, Çorum'un Cemilbey'ine bağlı Çorak Köyü'nde 1934'de doğdu. Çocukluğu ve delikanlılığı o köy senin, bu köy benim düğünleri, dernekleri kovalamakla geçti. İnatçı ve dayanıklı bir pehlivandı ama bu meydanlarda yetişip de sonradan dünya şampiyonluğu kürsülerine çıkan birçok Türk gibi daha o yaşlarda tuttuğunu yıkan, yakaladığını deviren bir pehlivan değildi. Zorlu bir güreşçiydi, ne var ki meydanlarda yenile yenile pişiyordu. Yendiği zaman dünyayı fethetmiş sanmıyordu kendini, yenildiği zaman da bir felâket olmuyordu. Yenildim, demek ki, daha çok çalışmam gerekir diyebiliyordu.

Köy meydanlarının bu zorlu ve yenilmekten korkmayan pehlivanı Millî Takım'a yükselebilmek için 25 yaşına kadar çabaladı durdu. Minder güreşine başladığı zaman büyük bir kusurunu da beraber getirmişti mindere: Hırsını...

Hırs, kazanmak azmi genellikle sporcunun, kendisini zafere götürecek olan itici gücüdür. Ama bu, Mahmut'ta öyle olmuyordu. Güreşe fırtına gibi giriyor, bu ani parlayış onu kendinden geçiriyor ve spordaki başarının en büyük temeli olan kendi kendini kontrol gücünü sıfıra indiriyordu. Yaptığı güreş artık onun kontrolundan çıkıyordu. Oysa akıllı ve dikkatli rakipler için bu büyük bir kozdu.

Celâl Atik ve Nasuh Akar, bu dişli pehlivanı çalıştırmaya başladıkları zaman onun hastalığının tanımını hemen koymuşlardı. Daha sâkin ve ne yaptığını bilerek güreşmeyi öğrettiler.

İlk kez Ay-Yıldızlı mayoyu 1959'da Beyrut'ta Akdeniz Oyunları'nda giydi ve şampiyon oldu. Ama bir kez şampiyonluk kürsüsüne çıktıktan sonra oradan inmeyen "şampiyon doğmuş" adamlardan değildi. O yenile yenile büyüyecekti, kaderi buydu...

1961'de Yokohama'da Dünya Şampiyonası'na da katıldı Ay-Yıldızlı mayo ile ve kaybetti...

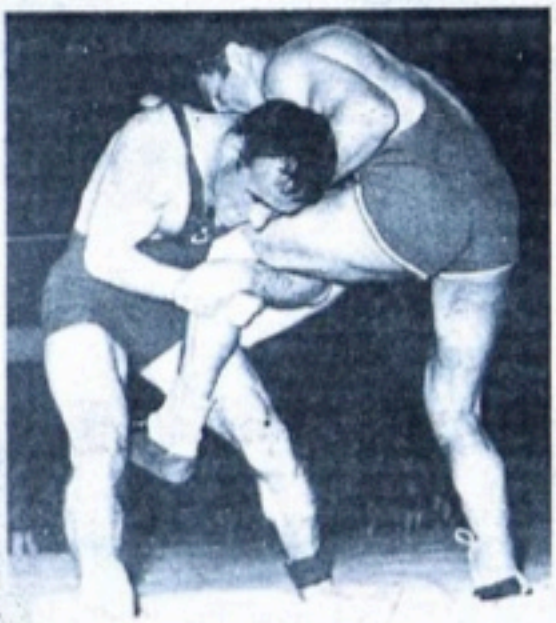

Mahmut Atalay bir güreşte

Mahmut Atalay Toledo'da şampiyon olduktan sonra Şeref Kürsüsü'nde rakiplerinin elini havaya kaldırırken

1963'te İstanbul'da yapılan Balkan Şampiyonası'nda birinciliği kazandı. Aynı yıl Napoli'de Akdeniz Oyunları şampiyonluğunu ikinci kez kazandı. Artık kilosunda Türkiye'nin rakipsiz serbest güreşçisiydi. Yurt dışında da adı duyulmaya başlamıştı ama yaşı da otuza gelmişti. 1964'te Tokyo Olimpiyatları'nda çok güzel güreşler çıkardı, fakat Japon rakibine yenildi ve dördüncü olarak madalyadan yoksun kaldı.

1965'te artık Mahmut Atalay yenile yenile yeteri kadar ders almış bulunuyordu ve altın madalyalara yaklaşan bir güreşçiydi. Bu yıl Manchester'de yapılan Dünya Şampiyonası'nda bütün güreşlerini kazanıp Sovyet güreşçisi, Sagaradze'ye yenildi ve dünya ikincisi oldu. Aynı yıl Yanbolu'da yapılan Balkan Şampiyonası'nda da birinciliği kazandı.

Tırnaklarını kayalara geçirerek yükselen adam doruklara yaklaşıyordu. Nitekim ertesi yıl Toledo'da önce Arjantinli, sonra Bulgar, daha sonra Moğol rakiplerini yenerek finale kaldı. Ve Manchester'de kendisini yenen Sovyet güreşçisi ile karşı karşıya geldi. Eğer evire çevire kazanmak diye bir şey varsa, o işte buydu... Final güreşini Mahmut Atalay 8-1 gibi çok farklı bir şekilde kazandı. "Ben yenile yenile yenmeyi öğrendim" sözünü de o zaman söyledi.

Aynı yıl yani 1966'da Almanya'nın Karlsruhe şehrinde yapılan Avrupa Şampiyonası'nda da Atalay ikinci olmuştu.

Artık en yükseklerde idi. Ama her zaman şampiyon olarak değil... 1967'de İstanbul'daki Avrupa Şampiyonası'nda gene ikincilikle yetindi.

Ve 1968'de dağarcığına bir de olimpiyat şampiyonluğu attı. Yaşı 34 olmuştu. Bu yaşta ve olimpiyat düzeyinde beş maçı kaybetmeden çıkartmak için insanın ancak Mahmut Atalay gibi kazanmaya kararlı fakat yenilmeyi de bilen bir adam olması gerekirdi. İlk turda Amerikalı Stevens'i, ikinci turda İtalyan'ı, üçüncü turda İranlı Momeni'yi yendi.

Dördüncü turdaki rakibi ise Sovyetler'in, sonradan çok ünlü bir antrenör olarak kendisini tanıyacağımız güreşçisi Şahmuradov idi. Mahmut bu güreşi de kazandı. Finali, Fransa'nın sempatik güreşçisi ve Türkiye'de çok iyi tanınan Robin ile yaptı.. Robin bu olimpiyatta altın madalya almaya kararlı olduğunu çok önceden açıklamıştı. Oysa Mahmut'un karşısında dayanamadı. Maçı 4-1 kazanan Mahmut altın madalyanın da sahibi oldu.

Güreş yaptığı sürece hem arkadaşları arasında en çok sevilen ve özel bir saygı gören güreşçiydi, hem de antrenörleri ve yöneticileri ile olan ilişkilerinde bir "örnek adam" niteliği gösterirdi.

Dünya ve olimpiyat şampiyonluklarına yalnız şampiyon doğmuş üstün yetenekli insanların değil, çalışa çalışa oralara yükselmiş kişilerin de ulaşabileceğine örnek olarak Türk sporunun büyükleri arasında yer aldı.

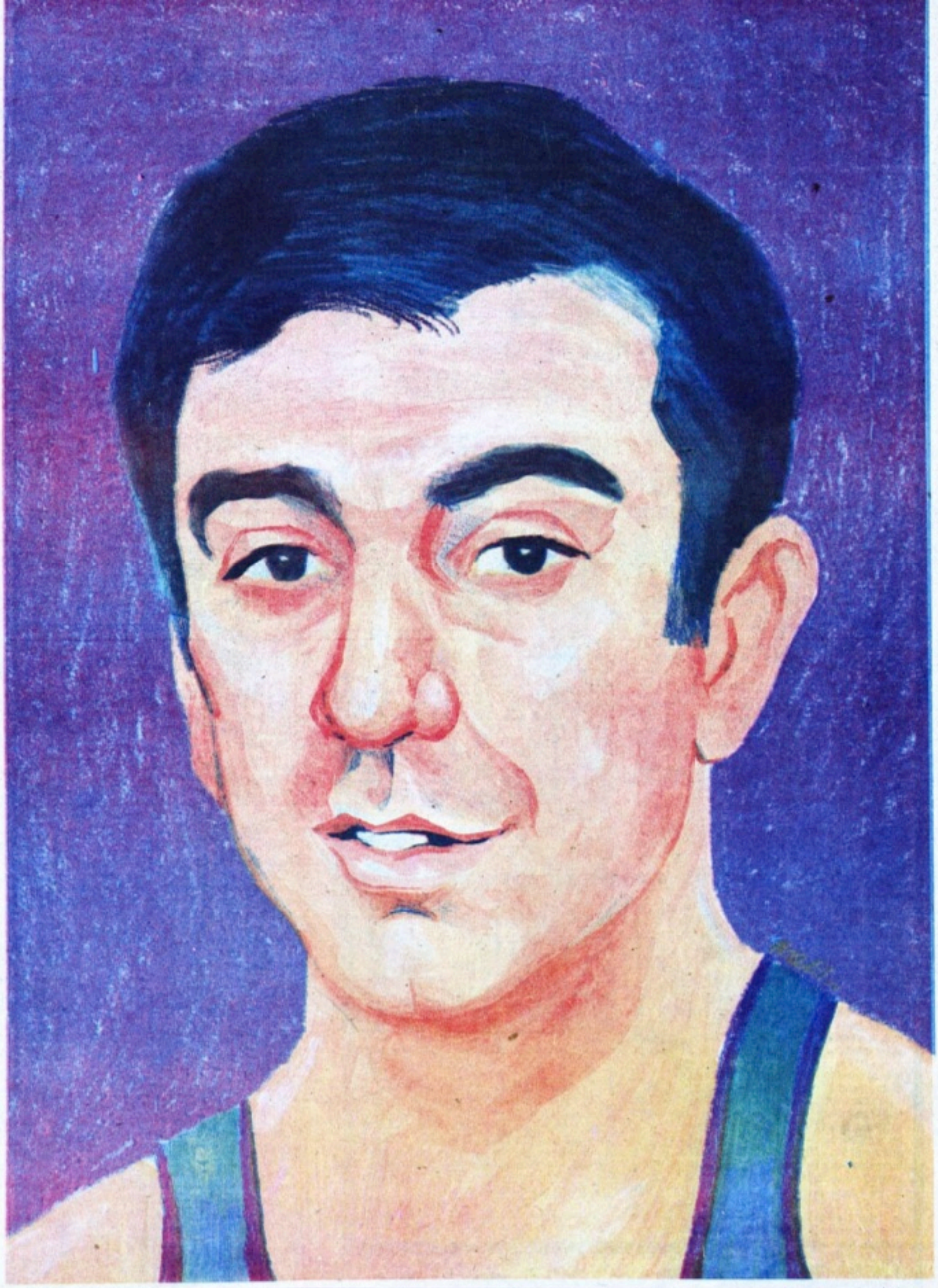

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

1949 yılında B takımda oynarken, İtalya karşısında kendisine A Millî Takım forması teslim edilmiş ve o maçta ancak tek sayı atabilmişti. Yalçın Granit bu olayın intikamı için altı yıl beklemiş bu kere İstanbul'da İtalya karşısında yine soyunmuş ve maçta 36 sayı yaparak rakibine, «Bizi Granit yendi» dedirtmişti

Basketbolu bıraktıktan sonra Türkiye'nin gelmiş geçmiş en büyük coachı olan Yalçın Granit önce Darüşşafaka, arkasından Teknik Üniversite ve sonradan uzun yıllar oynadığı Galatasaray takımı ile şampiyonluklara ulaştı. Granit Eczacıbaşı'nın da yaratıcısı oldu. Takımı üçüncü kümeden alıp, birinci ligde şampiyon yaptı

YALÇIN GRANİT

(İstanbul 1931)

Samim Göreç'in basketbolculuğu çok kısa sürmüştü. Belki çok iyi bir basketbolcu olamamıştı ama, basketbolu "en iyi bilen adam" durumuna gelmişti. Bu sporu seviyordu ve o yıllarda hayatında basketbol dışında hiçbir şey yoktu. Arnavutköy'de oturuyordu ve her yerde olduğu gibi mahaliesinde de basketbola yetenekli gençleri arayıp bulmayı boynunun borcu sayıyordu. İşte Samim Göreç'le Yalçın Granit ilk kez "aynı semtin çocukları" olarak karşılaştılar. İlk anda Samim kararını vermişti. Bu cılız çocuk çok büyük bir basketbolcu olabilirdi... Onunla meşgûl olmaya başladı. İşte Darüşşafaka Lisesi'nin bu gencecik, ince uzun öğrencisi okulunun basketbol takımına ondan sonra girdi.

Hiçbir ölçüye gelmeyecek kadar çok sevmişti basketbolu... Darüşşafaka'nın daha önce de başarılı olan basketbol takımı, Yalçın takıma girdikten sonra en yüksek düzeyini buldu.

Galatasaraylı Göreç bulduğu ve iyi bir basketbolcu yaptığı bu genci, doğaldır ki bırakmayacaktı. Bu çocuktan Turgut Atakol'a sözetti. Atakol, maçlarını izledi Yalçın'ın ve onun Galatasaraylı olmasını sağladı. Gerçi Darüşşafaka'da, spora saygı duyan ve önem veren bir çevre içindeydi, ama şimdi bambaşka bir hava içine girmişti. Galatasaray'da bulduğu olanaklar ona sporu ve özellikle basketbolu daha da sevdirdi.

1948 - 49 yılında Galatasaray'ın (B) takımında oynuyordu. Daha kendi kulübünde birinci takımda oynamadan millî takıma çağrılmak gibi Türkiye'de görülmemiş olduğu şöyle dursun, dünyada bile görüldüğü şüpheli bir başarının kahramanı oldu. Turgut Atakol o sırada federasyon başkanı idi. Napoli'de, İtalyan Millî Takımı'nın karşısına çıkan Türk Millî Takımı'nın pivotu Galatasaray (B) takımının bir oyuncusu olmuştu. İtalya o yıllarda Avrupa'nın en güçlü takımlarından biriydi, bu maçı kazanmamız düşünülmezdi. Kaybettik... Ama yazık ki, ünlü basketbol adamımız Atakol'un bir kulübün (B) takımından alıp millî formayı giydirdiği genç pivot bu maçta sadece bir tek sayı yapabilmişti. Atakol gene de mutluydu. Çünkü bu çocuğun Türk basketbolunun en büyük yıldızı olacağına gene inanıyordu.

O günün heyecandan titreyen genç pivotu bu maçı unutmayacaktı.

Aradan altı yıl geçecek ve İstanbul'da Türk Millî Takımı bir kez daha İtalya ile karşılaşacaktı. Yalçın'ın yedi yıl önce kendi kendine verilmiş bir sözü vardı: İlk millî maçında sadece tek sayı atabildiği İtalya'dan intikamını alacaktı. Yıllarca, bir maçta tek sayı atmış olmanın sıkıntısını hatta ıstırabını çekmişti. Şimdi intikam günü gelmişti. Ve Yalçın yeminini tuttu. İtalyanlardan intikam aldı... Tek başına 36 sayı... Türk Millî Takımı o gün tarihinde ilk kez bir İtalya galibiyeti görüyordu ve ondan sonra da bugüne kadar görmeyecekti. Maçın yıldızı Yalçın'dı... Ve İtalyanlar bu maçı Türk Millî Takımı'nın değil Yalçın'ın kazandığını söyleyeceklerdi.

Artık Yalçın Granit, adını Türkiye'nin dışına ulaştırmış Avrupa basketbolunda sık sık hatırlanır bir düzeye getirmişti. Fransa Basketbol Federasyonu Başkanlığı'na sonradan getirilecek olan ve Avrupa'nın bir numaralı basketbol adamı olan Busnell o sıralarda Fransa Millî Takımı'nın ve Paris'teki Racing Kulübü'nün antrenörüydü. Artık Fransa için de ünlü olan bu Türk basketbolcusunun transfer etmek için kararlıydı. Yalçın'ı ısrarla Fransa'ya çağırdı, sonunda bu transferi başardı.

Yalçın Granit, Galatasaray formasıyle bir maçta

Darüşşafaka'nın o çelimsiz çocuğu, şimdi ünlü Busnell'in "coach"luğunu yaptığı Racing'de basketbol oynuyordu. Bu, Türkiye için çok önemli bir olay olduğu kadar Fransa için de ilgi çekiciydi. Şaka değil Doğu'dan gelen bir basketbolcu Fransa liginde kendini kabul ettirmişti.

Yalçın Granit bu transferden çok faydalandı. Hem basketbolu açısından hem de öğrenimi açısından... Üniversitede jeoloji bölümünü bitirmiş olan Yalçın üstelik jeoloji doktoruydu. Bu transfer nedeniyle gittiği Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde laboratuvar çalışmaları yapmak olanağını buldu.

Fakat Galatasaraylı Yalçın, Paris'te tedirgindi. Çünkü Galatasaray'ın basketbol yöneticisi olan şimdiki federasyon başkanı Osman Solakoğlu onu rahat bırakmıyordu. Gazete kupürlerini zarfa koyuyor ve Galatasaray basketbol takımının başarısızlıklarını belgelerle anlatmaya çalışıyordu. Yalçın'a... **"Her şeyi Fenerbahçe'ye kaptırıyoruz,** diyordu. **Sana ihtiyacımız var"** Ve gelen bir telgraf bardağı taşıran son damla oldu: **"Fenerbahçe'ye yeniliyoruz, çabuk gel."**

Ve Yalçın, Türkiye'ye ve Galatasaray'a döndü.

1949 - 57 yılları arasında Galatasaray'ın da Millî Takımın da değişmez elemanı olan Yalçın Granit bu süre içinde 68 kez millî oldu. Bu millî maçların 16'sında takım kaptanlığı yaptı. 68 maçta Millî Takımımıza kazandırdığı 896 sayı ile uzun yıllar millî takımın sayı kralığını elinde tuttu. Üç kez Avrupa karmasına çağrıldı. 1957'de basketbolu bıraktığı zaman Avrupa sayı kralığını elinde tutuyordu.

Yalçın Granit için basketbol gelip geçici bir heves, gençlikte yapılan bir spor değildi. Basketbol onun hayatının önemli bölümünü dolduran bir olaydı. Tıpkı ilk antrenörü Samim Göreç gibi onun için de basketbol bir yaşam biçimiydi. Ve aktif sporculuğu bıraktıktan sonra da basketboldan kopamadı.

Profesyonel olarak hiç ihtiyacı olmadığı halde, başarılı bir işadamı olarak antrenörlükler yaptı. Önce kendisini yetiştiren İrfan yuvasının kulübünde Darüşşafaka'da antrenörlüğe başladı. Takımı şampiyon yaptı. Sonra Teknik Üniversite'de çalıştı. Onun da şampiyonluğunu sağladı. Daha sonra Galatasaray'a geçti, o takımla da bir kez daha şampiyonluğun huzuruna erişti. Millî Takım antrenörlüğüne de getirildi. Ay Yıldızlı takımın çok başarılı bir dönemi onun coach'luğu altında geçti. Ve Eczacıbaşı takımını, üçüncü kümeden alıp, Birinci Küme'ye getirdi ve orada da şampiyon yaptı.

Bütün basketbol yaşamı başarılarla geçen Yalçın Granit, coach olarak da Türk basketbol tarihinin en başarılı adamlarından biri oldu ve haklı yerini aldı.

Basketbolun bugünkünden çok farklı oynandığı bir dönemde adını altın harflerle yazdırmış olan Yalçın Granit yetenekleri, basketbol bilgisi, zekâsı ile bugünün basketboluna uyum sağlayabilecek müstesna bir sporcuydu. Basketbol dünyamızdan kuyruklu yıldız gibi gelip geçmiş olan Can Bartu ile birlikte basketbol tarihimizin en büyük basketbolcusuydu Yalçın Granit.

Basketbolu öylesine sevmişti ki, tüm giderlerini kendisi ödeyerek, "Basketbol Tekniği" adında bir dergi yayınladı ve bu derginin her sayısını basketbol dünyamızın oyuncu, antrenör, hakem ve yöneticilerine ücretsiz olarak dağıttı. Dünya basketbolundaki yenilikleri Türk basketbolcularına ulaştırabilmeyi kendisine görev bildi.

Şimdi iş hayatının olanak verdiği ölçüde gene basketbol ile birlikte yaşıyor ve basketbol yazarı olarak hizmete devam ediyor...

Celal Atik

Yazısı arka sayfada...

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Celâl'in soyadı aslında Atik değil, Doğan'dı... Büyük şampiyon bir Silahlı Kuvvetler Güreş Şampiyonası'nda Atatürk tarafından hayranlıkla izlenmiş ve müsabakadan sonra büyük önder kendisini yanına çağırmış soyadını sormuş ve sonra, «Yok yok... Bundan sonra senin soyadın Atik olsun» demişti. Celâl'ın Atik'leşmesi böyle olmuştu...

Celâl Atik son dünya şampiyonluğunu 1951 yılında Helsinki'de aldı. Fin Kaisela ile yaptığı final güreşini basın, Kuvvetle estetikle, gücün zekâ ile kaynaşarak yarattığı bir sanat eseri de olarak yorumlar. Artık yaşlanmıştır büyük usta... Bu son şampiyonluktan sonra mayosunu çıkardı ve kendisini yenilerin yetişmesine adadı.

CELAL ATİK

(Yozgat 1918 - Ankara 1980)

"Güneyden gelen siyah saçlı güreş ilâhları" sözü İsveç'te doğdu ve oradan dalga dalga dünyaya yayıldı. Büyük bir olasılıkla bu deyimi ilk söyleyen kişi de İsveç'te bir gazete sahibinin yaşlı başlı bir hanım olan eşiydi. Stockholm'da 1946 Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası yapılıyordu. 67 kilo güreşleri başladığı zaman Celal Atik mindere çıkmış ve o sırada gazeteciler arasında eşiyle birlikte oturmakta olan yaşlı İsveçli hanım **"Bu siyah saçlı gence bakın, ne kadar yakışıklı"** demişti. Celal'in güreşi bitip de rakibini pestil gibi bırakıp minderden inerken , çevresinde oturan dostları sayın bayana sordular, **"Sizin yakışıklıya ne dersiniz?"** O, coşku ile alkışlarken şöyle bağırdı: "Güreşe başlarken yakışıklı bir adamdı, şimdi ise bir ilâh kadar güzel..." Celal Atik'in tüm kasları şişmiş göğsü genişlemiş, omuzları büyümüş, kara saçları dağılmış ve alın teri esmer yüzünü olduğundan daha da güzelleştirmişti. Ustelik şimdi yüzünde zafer kazanmış bir Türk pehlivanının inançlı ışıltısı vardı.

Bir ilâh kadar güzel!...

Ertesi gün İsveç gazetelerinde ilk kez "Siyah saçlı güreş ilâhları" sözü görüldü.

★ ★ ★

Bir köy çocuğu idi Celal, ama ünlü bir güreşçi olduktan sonra kesinlikle köylü gibi davranmıyordu. Oturup kalkmasını , yiyip içmesini, konuşup gülmesini kırk yıllık şehirli gibi değiştirivermişti.

Fakir bir ailenin ancak çalışarak yaşayabilen bir çocuğu idi Celal, ama köy düğünlerinde, karakucak kapışmalarında kazandığı ödülleri, kendisine armağan olarak verilen mandaları ve inekleri sağa sola dağıtır, hattâ çok zaman yendiği rakiplerine verirdi.

Bir ilâh gibi güzeldi ama, bir çocuk gibi de temizdi...

★ ★ ★

1918 yılında Yozgat'ın Boğazlıyan ilçesine bağlı Günden köyünde doğdu. Birçok köy çocukları gibi güreşe küçücükten başladı. Köy düğünlerinde, karakucak güreşerek pişti, gelişti.

Ağabeyi Mustafa'nın rahatsızlığı üzerine onunla birlikte Ankara'ya geldi. En az bir ay Ankarada kalması gerekiyordu. Ziraat Okulu'nda bir iş buldu. Bir gün Hacıbayram'da Kulübe giderek idmana katıldı. Karşısına Balkan Şampiyonu Ankaralı Hüseyin çıktı. Celal ömründe ilk kez minderde güreş tutuyordu. Hüseyin onu aldı, ezdi, dağıttı, yerden yere vurdu. Vazgeçti Celal oraya bir kez daha gitmekten. Ama onu görüp beğenen yöneticilerin ısrarına dayanamadı. Çalıştığı yerde kuyular kazılıyor ve çıkan topraklar çıkrıkla yukarı çekiliyordu. Celal oraya geldiği zaman çıkrığı iki kişinin çevirdiğini görmüştü. Kısa bir süre sonra bu çıkrık işi tek başına Celale kaldı, üstelik bu işi tek kolla yapıyordu. Boğazlıyan'ın Günden köyünden Celal, ağırlık çalışması denen modern antrenmanı keşfetmişti. Köyüne dönmeden önce Ankaralı Hüseyinle yeniden kapışıp, onu yenmesi belki de bu çalışmanın sonucu idi.

1937'de Ankara'ya bir kez daha geldi Celal. Bu sefer uzun kalacaktı, çünkü askerlik görevi başlıyordu. Minderdeki gerçek güreşçiliğe de askerliği sırasında başladı. Kıvrak ve zeki idi, mindere çok kolay uyum sağladı. Hemen bir yıl sonra 1938'de sikletinde Türkiye Şampiyonu oldu. Millî Takıma da ilk kez o yıl çağrıldı. Mindere ciddî biçimde çıkalı henüz bir yıl olmuştu. O yıl Finlandiya ve Macaristan'la yapılan özel millî

Celal Atik Helsinki'de yaptığı güreşlerden birinde galip ilan edilirken

karşılaşmalarda Ay Yıldızlı mayoyu giydi. 1939'da da Avrupa Grekoromen Güreş Şampiyonası'na katılan millî Takımda yer aldı. Türk güreşine büyük yardımları olan ve sonraki yılların birçok dünya şampiyonunun yetişmesinde rol oynayan iki kuzeyli antrenör Raoul Peter ve Onni Pellinen Celal'in de dev adımlarıyla yükselmesinde büyük etken oldular.

1940'da Celal ilk uluslararası başarısını kazandı: Balkan Şampiyonası'nda ikinci oldu. İkinci Dünya Savaşı'nın kan ve barut kokan yılları içinde bütün Türk sporcuları gibi yurt sınırları içinde kalan Celal de ancak yurt içindeki güreşlerde kendini gösterebildi. Tâ 1946 yılına kadar...

1946'da önce Mısırlılarla Kahire ve İskenderiye'de yapılan iki millî karşılaşmada daha sonra da Stockholm'da Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda Ay Yıldızlı mayoyu giydi. Öteki siyah saçlı güreş ilâhları ile birlikte ilk altın madalyasını da orada aldı.

Takvimlerde yıllar değiştikçe Celal'in başarıları da büyüyor ve o dünyanın sayılı güreşçilerinden biri olmak yolunda ilerliyordu.

1947: Prag'da Avrupa Grekoromen Şampiyonası'nda üçüncülük...

1948: Londra Olimpiyatlarında destanlar yazan birkaç kahramanın arasındaki Celal... Altı güreşin beşini tuşla kazanıp, birini sayı ile galip bitirerek kazanılan 67 kilo Olimpiyat Serbest Güreş Şampiyonluğu... 67 kiloya düşebilmesi için Nuri Hoca'nın (Boytorun) çektiği çileler. Tartıdan yarım saat önce Celal'deki kilo fazlasını görünce soyunup Celal'le yarım saat boğuşması... Finalde İsveç'in büyük şampiyonu Franfors'u, ünlü ayak bravlesi ile mindere yapıştırması... Yaşar ve Gazanfer'le aynı anda ellerinin havaya kaldırılması...

1949: İstanbul'daki Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda minderde fırtına gibi esen ve bin tonluk bir granit dağı gibi rakiplerini ezen 73 kiloluk adam... Bir kez daha Avrupa Şampiyonluğu...

1950: Dünya Grekoromen Şampiyonası'nda Finlandiyalı Simonelnen'e yenilip ikinciliği kazanmış...

1951: Helsinki'de kazanılan 73 kilo Dünya Serbest Güreş Şampiyonluğu... Ama o şampiyonluktan önceki öldürücü, kahredici, insanı bitirici bir "Millî Takım'a girme" mücadelesi... Dünya Şampiyonluğunu kazanmaktan çok daha güç olan Milli Takım'daki yerini Necati Morgül adındaki genç bir dev'e kaptırmamak için döktüğü ter ve heyecan... Hele bu heyecan... Hele bu heyecan...

Dünya Şampiyonası'na gidecek takım için yapılan seçmelerde Olimpiyat ve Avrupa Şampiyonlukları kazanmış, dünyanın en ünlü adamları arasına girmiş olan Celal'in karşısına Necati Morgül adında tanınmamış bir genç çıktı. 73 kilonun üçüncü adayı çok iyi bir grekoromenci olan Ahmet Şenol'du. Celal Morgül ile Spor ve Sergi Sarayı'nda yaptığı maçta iyice zorlanmıştı... Ama güreşi yöneten hakem, hiç ilgisi olmadığı halde Celal'i tuşla galip ilan etmişti. Tribünleri dolduran 3000 seyirci, hâlâ Türk sporseverleri için bir yarı ilâh olan Celal Atik için yapılmış olsa bile haksızlığa dayanamadılar. Kıyamet koptu... Atik'le Morgül'ün ikisinin birden Millî Takım'a alınacağı ilân edildi. Kamuoyunun baskısı büyüktü ve Federasyon gene aynı yerde ve gene halk önünde ikisini bir kez daha karşılaştırmaya karar verdi. Morgül bu maçı da 2-1 kazandı... Sonunda her ikisi de Helsinki'ye götürüldüler. Güreşlerin başlamasına üç gün kala Celal ve Necati - bu kez kapalı kapılar ardında - bir kez daha karşılaştılar. (Bu karşılaşmada Nuri Boytorun'dan başka kimlerin hazır bulunduğu kesinlikle saptanamamıştır) Nuri Hoca bu işi az farkla Necati'nin kazandığını bildirecektir .Ama takıma Celal girer... Sonradan Necati Morgül "Ben o gün en az on kez tuş yaptım" diyecektir. Bu sözde abartma olduğu kesindir ama... Morgül'ün Celal'i bu seçmelerde üç kez yendiği de tarihsel bir gerçektir.

İşte Necati Morgül engelinden sadece büyük ünü ve tecrübeli bir (dünya minderleri güreşçisi) oluşu ile böyle sıyrılan Celal 1951'de Dünya Şampiyonluğunu aldı. Son maçta Finlandiyalı Kaisela ile yaptığı maç kuvvetin estetikle, gücün zeka ile kaynaşarak yarattığı bir sanat eseri olmuştu. Ve dünya, böylesine üstün bir güreşçinin, bu ringe çıkabilmek için genç bir yurttaşı ile nasıl çekiştiğini bilse dünya güreş tarihini yazanlar özel bir sahife ayırırlardı.

Bu büyük serüvenden sonra Celal artık yaşlanmaya başladığına kendi kenisine inandırdı. Ve çağdaş Türk güreşinin en büyük ustalarından biri 1951'den sonra güreş minderlerinde bir daha güreşçi olarak gözükmedi.

Dünyanın Atik adıyla tanıdığı bu şampiyonun adı Atik filan değildi. Ankara'da askerliğe başladığı zaman adı Celal Doğan'dı onun. Ama Ankara'da yapılan bir Silahlı Kuvvetler Güreş Şampiyonası'nı Atatürk de izlemişti. Güreş stiline hayran olduğu bu genç askeri sonradan yanına çağırıp adını sormuş ve **"Senin adın ATİK olmalı"** demişti. Celal Doğan ondan sonra Celal Atik olmuştu.

Celal minderlerden ayrıldıktan sonra antrenör olarak da uzun süre çalıştı.

Ama aşırı derecede sigara ve içki içmeye başlaması son yollarda. O, **"bir ilâh kadar güzel"** vücudun da bir dayanma gücü vardı. Siroz yıktı Celal'i ve 1980 yılında [illegible] götürdü.

Yazası arka sayfada...

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Yıl 1938, ay 1 Mayıs, yer Roma... Mustafa Kemal'in süvarileri Yüzbaşı Cevat Kula, Yüzbaşı Cevat Gürkan, Yüzbaşı Eyüp Öncü ve Üsteğmen Saim Polatkan, İtalyan ve Alman binicilik ekibini geride bırakarak Mussolini Kupası'nı kazanıyordu. Sivil giyimli Mussolini tribünden indi. Kupayı Türk takımına verirken put kesilmiş İstiklâl Marşı'nı dinliyordu.

Bu başarıdan sonra Avrupa'nın bir numaralı spor dergisi Sankt Georg şöyle yazacaktı: «Türk süvarileri at binerken, sanki büyük liderleri Atatürk yanlarındaymış, onlara moral verirmiş gibi büyük bir güven içinde idiler. Yarışın en güç anlarında bile yüzlerindeki inançlı tebessüm kaybolmadı. Kısaca zafere inanarak ve gülerek gittiler.»

ATATÜRK'ÜN SÜVARİLERİ

CEVAT GÜRKAN
(1904)

CEVAT KULA
(1902-1978)

EYÜP ÖNCÜ
(1906)

SAİM POLATKAN
(1907)

Avrupa semalarını kara bulutlar kaplamıştı. İhtiyar kıta kanlı bir geleceğe gebe idi. Bütün tarihleri boyunca kültürde, sanatta, bilimde, sporda büyük adamlar yetiştirmiş ve büyük işler başarmış iki ülkenin başına iki diktatör gelmişler ve Avrupa'yı ve dünyayı tehdit ediyorlardı. Almanya'nın Führer'i ve İtalya'nın Duçe'si, ülkeleri, rejimleri ve kendileri adına propaganda için akla gelen her çeşit olanaktan faydalanıyorlar ve savaşmaya kararlı oldukları ülkelerde kendi lehlerine bir kamuoyu hazırlamak için her şeyi yapıyorlardı.

İşte 1 Mayıs 1938 günü Roma'da düzenlenen konkurhipiklerde de İtalyan ve Alman süvarileri Führer ve Duçe adına bir propaganda aracı olarak kullanılacaklardı. Her şey buna göre hazırlanmıştı ve sahneye konulacak oyunda figüranlık etsinler diye Avrupa'nın birçok ülkesinden biniciler çağrılmıştı. Ama bu yarışlar Avrupa binicilik dünyası için de en önemli yarışmalardan biriydi. O sırada bu sporun en başarılı ekiplerinden biri İtalyanlardı. Elbette bu üstünlüklerinden faydalanacaklardı. Ekip yarışması için konulmuş olan kupa da Duçe'nin adını taşıyordu: Mussolini Kupası...

Fakat evdeki hesap çarşıya uymayacaktı. Hitler'in ve Mussolini'nin süvarileri birdenbire Atatürk'ün süvarileri ile karşılaştılar. Ne var ki, Türk süvarilerinin Roma'daki çıkışından önce rakipler bir ihtar almışlardı: Roma'daki yarışlardan önce Türk ekibi Fransa'nın Nice şehrinde düzenlenen konkurhipiklere katılmış ve orada "Polonya Ordusu Armağanı" adı altındaki ekip yarışmasını kazanmıştı. Türk ekibi Roma'daki yarışlara Nice'teki kadrosu ile katılıyordu: Yüzbaşı Cevat Gürkan, Yıldız adlı atıyla, Yüzbaşı Cevat Kula, Güçlü adlı atıyla, Yüzbaşı Eyüp Oncü, Unal adlı atıyla, Teğmen Saim Polatkan, Çakal adlı atıyla...

Roma'daki bu konkurhipikler 1927 yılından beri yapılmaktaydı. İtalya'nın en büyük binicilik şampiyonası idi ve başlangıcından bu yana Avrupa'da en fazla önemsenen binicilik turnuvasıydı. 1938 yılında ortaya konulmuş olan kupa 75 santim boyunda altın bir armağandı ve bir faşist baltası üzerine oturtulmuş bir çanak figürünü taşıyordu.

Bu yarışlarda evsahibi İtalyanlar kadar Almanlar da favori idi. Hitler'in iddialı süvarileri arasında 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları'nda şampiyon olmuş bulunan Yüzbaşı Hasse ile şampiyon atı Tora da vardı.

İlk turda parkuru hatasız olarak tamamlayan yalnız bir tek binici çıkmıştı. Alman takımından Mom... Cevat Kula, Güçlü ile yalnız son engelde yaptığı bir hata ile parkuru bitirdi.

İkinci turda Eyüp Öncü ve Cevat Gürkan çok güzel yarıştılar, fakat asıl başarıyı Yıldız adlı atıyla Yüzbaşı Cevat Gürkan kazandı. Böylece daha önce alınmış olan tüm fena puanların açığı kapatılıyor ve Türkiye, Almanya'yı bir puan geçerek Mussolini Kupası'nı kazanıyordu.

İtalyan diktatörü o gün dillere destan üniformasını giymemişti. Tribünlerde sivil giyimle oturuyordu. Siena adındaki yarış alanının tribünlerini dolduran büyük kalabalık Duçe'nin tribünden inişini ve adını taşıyan altın kupayı Türk ekibi başkanı Albay Cevdet Bilgişin'e verişini izlediler. İtalya diktatörü yerde ve sivil giyimi içinde esas duruşa geçmiş olarak İstiklâl Marşı'nı onbinlerce izleyici ile birlikte dinlerken, Türk süvarileri, atlarının üzerinde İstiklâl Marşı'nı selâmlıyorlardı. O güne kadar Türk ekibi, Türk süvarileri diye tanınan bu üstün yetenekli biniciler için ertesi gün bir İtalyan gazetesi en doğru deyimi kullanacaktı: MUSSOLİNİ KUPASI'NI ATATÜRK'ÜN SUVARİLERİ KAZANDI.

Mussolini Türk ekibine "MUSSOLİNİ KUPASI"nı verirken

Sonra büyük dünya savaşı patlayıp da Avrupa'nın talihsiz insanları sporu ve sporcuları hiç düşünemeyecek hale gelinceye kadar Avrupa'da "Atatürk'ün süvarileri" gündemden düşmeyecekler ve sık sık adlarından bahsedilecekti.

Almanya'nın ve Avrupa'nın en büyük spor dergilerinden biri olan "Sankt Georg" da o sıralarda Türk süvarilerinin gösterdikleri büyük başarılar üzerine yayınladığı uzun bir yazıda şöyle diyordu:

"Türk süvarileri at binerken sanki büyük liderleri Atatürk yanlarındaymış ve onlara moral verirmiş gibi büyük bir güven hissi içindedirler. Yarışın en güç anlarında bile yüzlerindeki inançlı tebessüm kaybolmamakta ve zafere gülerek gitmektedirler."

Türk binicilik tarihine yazılan bu altın sayfada o günün teknik sonuçları şöyle geçmiştir: Birinci: Türkiye 35 3/4 fena puan, İkinci: Almanya 36 3/4 fena puan. Üçüncü: İrlanda 37 fena puan. Dördüncü: İtalya 39 1/2 fena puan, Beşinci: Romanya 61 1/2 fena puan.

★ ★ ★

Bu altın sayfanın kahramanı olan Atatürk'ün süvarileri, Atatürk ordusunun dört parlak subayı idi. O tarihten sonra da spor dünyamızdaki eşsiz yerlerini korudular ve Türk ordusunda görevlerine devam ettiler.

YUZBAŞI CEVAT GÜRKAN - Binicilik tarihimizin ünlü "Kara Cevat"ı... 1904 yılında doğdu. Süvari teğmeni olarak katıldığı orduda generalliğe kadar yükseldi. 1934'te ilk kez binicilik millî takımına girdi ve 1939 yılı sonuna kadar bu yerini korudu. Mussolini Kupası'ndaki zaferin en büyük payı onundu. Ondan sonra da birçok konkurhipiklerde üstün başarılar kazandı. Şimdi emekli general olarak Ankara'da yaşamaktadır.

YUZBAŞI CEVAT KULA - Binicilik tarihimizin ünlü "Sarı Cevat"ı... 1902 yılında doğdu. Binicilik Millî Takımı'nda 1934-1939 yılları arasında yer aldı. Bu dönemde arkadaşlarıyla birlikte yurt dışında birçok başarılar daha kazandı. Generalliğe yükseldi ve 1978'de emekli general olarak vefat etti.

YUZBAŞI EYUP ONCU - 1906'da Van'da doğdu. Spora Harp Okulu'nda futbol oynayarak başladı. 1927'de Harp Okulu Türkiye şampiyonu olurken takımda sağaçık oynadı. Atletizmde sayısız başarılar elde etti. Harp Okulu'nda kaptanlık yaptı, sonra Muhafızgücü'nde oynadı. 1925'de Harp Okulu'nda süvari sınıfına ayrıldıktan sonra biniciliğe başladı. 1931'den 1951'e kadar Millî Binicilik Takımımızda yer aldı. Oğlu Kemal Oncü'yü de Türkiye şampiyonu olacak kadar iyi bir binici yetiştirdi. Albaylığa kadar yükseldi ve emekli oldu.

ÜSTEGMEN SAIM POLATKAN - 1907 yılında Malatya'nın Arga kasabasında doğdu. 1932 yılından 1949 yılına kadar 17 yıl Binicilik Millî Takımızda yer aldı. Atatürk kendi özel tavlasında yetişmiş olan Çankaya adlı atı ve atın iki yıllık bakım bedelini Polatkan'a armağan etti. Albaylığa kadar yükseldi ve emekli oldu. Bir süre Türkiye Binicilik Federasyon Başkanlığı da yaparak binicilik sporuna hizmete devam etti.

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Sadece 11 yıl içinde ve sadece Beşiktaş hesabına attığı bu gollerin tam 32 tanesi korner atışından hiç kimseye değmeden kaleye girmiş olacaktı. Daha Beşiktaş takımında ilk yılda futbol tarihindeki altın sayfada yerini alabilecek iken 20 yıl Beşiktaş'ta, Palermo'da, Lazio'da şahane futbol oynayarak daha da büyüyecek ve İtalya'da «unutulmayan yabancılar» arasında en öndeki yerini alacaktı.

Futbol dünyasından çıkıp basın dünyasına girdikten sonra da ince zekası, kıvrak kalemi, eşsiz hiciv yeteneği ile okunan ve aranan bir yazar oldu. 11 kez millî formayı giymiş, Türkiye ve İtalya'da unutulmaz futbol olaylarının unutulmaz kahramanı olmuş bir adam olarak 10 Temmuz 1977'de geçirdiği bir kalp krizi ile arkadaşlarının kolları arasında öldü.

ŞÜKRÜ GÜLESİN

(İstanbul 1922-İstanbul 1977)

Beşiktaş takımında oynadığı ilk yılın sonunda Türk futbol tarihindeki yerini almıştı bile... Üstelik adı bile verilmişti, tarih içinde yerini alması için: "DORT ADIMDA KALEYE İNEN ADAM".

1940 yılında Siyah-Beyazlı formayı giydiği zaman, Beşiktaş takımı büyük çapta gençleştirilmiş ve takımın büyük isimlerle dolu hücum hattında sadece Baba Hakkı ile voleci Şeref (Görkey) kalmıştı. Sağaçıkta Sabri, ortada Kemal ve solda Şükrü adında üç gencecik adam vardı. Beşiktaş'ın Karakartal adı, günümüze işte o yıllardan kaldı. Uzun paslı, diyagonal açılan toplarla yıldırım gibi hücum yönü değiştiren, inanılmaz biçimde hızlı bir futbol oynuyorlar ve o günden otuz yıl sonra dünyanın oynayacağı futboldan örnekler veriyorlardı. Şükrü bu müthiş kadronun içinde uzun fuleleri, gürbüz ve sağlam bünyesi, duran toplara vuruşundaki korkutucu güç kadar, koşarken hareket halindeki topa vuruşundaki ustalıkla da devleşiyordu.

Ama o şeytan kadar zeki, füze kadar çabuk, Herkül kadar güçlü genç, bununla kalmayacaktı. Onbir yıl hiç ara vermeden Beşiktaş takımında futbol oynayacak, bu süre içinde takımın formasını tam 281 kez giyecek ve bu maçlarda rakip kalelerde 226 golü birikecekti.

Sadece onbir yıl içinde ve sadece Beşiktaş hesabına attığı bu gollerin, tam 32 tanesi korner atışında hiç kimseye değmeden kaleye girmiş olacaktı.

O bununla da kalmayacak, futbolun bir endüstri olduğu İtalya'da üç yıl başarı ile futbol oynayacak ve o zamanki İtalyan futbol dünyasında "Bombardieri" (Bombardımancı) olarak unutulmaz bir isim bırakacaktı...

Daha Beşiktaş takımında oynadığı ilk yılda futbol tarihimizdeki altın sayfada yerini alabilecek iken yirmi yıl Beşiktaş'ta, Palermo'da, Lazio'da şahane bir futbol oynayarak daha da büyüyecek ve İtalya'da "Unutulmayan yabancılar" arasında en öndeki yerini alacaktı.

★ ★ ★

Fakat bu hikâye çok garip bir biçimde başlamıştı. Çünkü Şükrü 15 yaşına gelinceye kadar ne futbolu seviyor ne de futbolcu olmayı düşünüyordu. Kınalıada'da doğmuştu, ama devamlı olarak Kınalıada'ya on yaşında iken yerleşmişti. Emekli Başkomiser Ahmet Şükrü Bey'in tek çocuğu idi. Deniz ve yüzme, hayatının yarısından fazlasını kapsıyordu. Atletizme daha o yaşlarda kendini kaptırmıştı.

Adadaki evin önü yemyeşil çayırdı. Bütün Adalı çocuklarla birlikte burada koşuyor, atlıyor, oynuyor ve dövüşüyordu. Ve gelişiyordu Şükrü... Sağlam, dayanıklı, güçlü ve çabuk bir adam olarak gelişiyordu. Bu arada futbola da başladı. Küçücük bir tenis topunun peşinden mehtap çıkana kadar koştukları ve top görünmez olduktan sonra evlerine dağıldıkları çok olmuştu. Bu arada ortaokula da başlamıştı. O tarihlerde Adalar, yaz aylarında baştan aşağıya bir spor fiestası içinde yaşardı. Kınalıada takımının üçüncü takımına çağırıldığı zaman Şükrü'nün aklında gene de futbolcu olmak yoktu. Ama sevinmişti.

Bu sırım gibi, çok süratli, her iki ayağı ile topa güzel vurabilen, üstelik topa çok sert vurabilen çocuk hemen herkesin ilgisini çekmişti ama

Şükrü Gülesin. İtalya'da oynadığı yıllarda rakip kalede gol arıyor.

daha adanın birinci takımına giremeden, kendisini Beyoğluspor kulübünün birinci takımında buluverdi. Kurt yönetici Niko Zervudakis onu adadan alıp kulübe getirmiş birkaç ay sonra da birinci takımın formasını giydirmişti. Şükrü, bu takımda Buduri, Bambino, Etiyen gibi o günlerin çok büyük futbolcuları ile birlikte oynadı ve bu ağabeylerinin onu iyi bir futbolcu yapmak için ne kadar yardımcı olduklarını hiçbir zaman unutmadı.

Günlerden bir gün Kınalıada ile Beyoğluspor karşılaştı. Şükrü, ada takımında kulübüne karşı oynadı. 5-1'lik maçın üç golünü Şükrü atmıştı. Maçtan sonra terli, terli denizegiderken karşısına iki bey çıktı. Nereden bilecikti Beyoğluspor'un gencecik oyuncusu bunlardan birinin Beşiktaşlı Baba Hakkı, öteki nin de yönetici Fehmi Erol olduğunu...

Salı, perşembe antrenman var geleceksin demişlerdi. Oysa Şükrü henüz Beşiktaş semtini bile doğru-dürüst bilmiyordu. İlk antrenmana gittiğinde, heyecandan titreyen çocuğu Baba Hakkı yanına çağırdı ve "Önüne yuvarladığım bütün toplara vuracaksın" dedi. Ve Şükrü başladı çakmağa... Anasının hayır duaları onu yalnız bırakmamıştı. Her vurduğu top kaleci Mehmet Ali'nin kalesinde bomba gibi patlıyor, görenler hayran hayran baka kalıyordu.

Şahmerdan gibi vuruyordu Şükrü...

11 yıl şahmerdan gibi vurdu Şükrü. Tozunu attı Beşiktaş'ın karşısına çıkan tüm kalecilerin. Kendisiyle birlikte takıma giren yeni arkadaşlarla, eskiden kalmış ustalar tek bir ruh, tek bir vücut halinde şampiyonluklara koştular 11 yıl...

Ama günün birinde bir el, tanrısal bir rastlantıya araç olan bir el tutup çıkardı Şükrü'yü, o devleri öğüten çarkın içinden: Şükrü'ye İtalya'nın Lazio kulübünden davet geldi. Beşiktaş'tan bonservisini alırken güçlük çekti ama başardı bu işi...

Lazio'da sözleşme imzalamaya gidiyordu. Ama ona "Seni deneyeceğiz, bize kendini kabul ettirmelisin" dediler. Bir hafta izin istedi. Bir hafta içinde günde sekiz saat çalıştı. Dönmemeye karar vermişti. Kendini kabul ettirecekti öyle mi? Görürdü bu makarnacılar... Üçüncü kümeden bir takımla ilk deneme maçını oynadı. Sonuç 6-2. Dört gol Şükrü'den. İkinci maça çıkardılar: Bir 3 gol daha... Ama heyhat!... Bunlar yetmiyordu ki, kendini kabul ettirmeye. Şükrü'nün yerine Uruguaylı bir futbolcuyu aldılar ve Şükrü'yü geri göndermeyip Palermo'ya kiraya verdiler. Sicilya'nın sıcakkanlı insanları ile çabuk kaynaştı Şükrü. Birkaç hafta sonra da Palermo kendi sahasında Lazio ile lig maçına çıktı. Lazio kalesinde İtalya Millî Takımı'nın gözbebeği ünlü Sentimenti ve Palermo solaçığında da Lazio'nun beğenmediği Turco vardı. Turco iyi marke ediliyordu. 25. dakikada yüklendi Turco, kaptığı topla ceza alanına girdi. Bir kaçtı ki topa... 45 bin seyirci de, kendisi de, Sentimenti de topu ancak ağlarda gördüler. Maçın bitmesine 15 dakika kala Lazio beraberlik golünü attı. Ama maç biterken gerilerden bir top geldi Şükrü'ye. Çalımladı ortahafı, yıktı. Sentimenti üzerine geldi, daldı ayaklarına... Çekti topu Şükrü sağ ayağı ile ve solu ile yandan yuvarladı...

Lazio, o sezon sonunda Şükrü'yü geri almak için daha o günden harekete geçti tabii... Palermo'da başarılı bir sezon geçirdikten sonra Lazio'ya döndü. O sezonu zayıf Palermo takımında 15 golle kapatmıştı.

Ertesi yıl Lazio'daki ilk lig maçında Torino'ya karşı oynadığı muhteşem futbol ve attığı iki gol Şükrü'yü bir anda Roma halkının sevgilisi yaptı. Lazio lig dördüncüsü olurken Şükrü'nün de 17 golü vardı.

Ondan sonraki yıl Palermo iyice zayıflamıştı ve düşmesi söz konusu idi. Lazio'dan gene Şükrü'yü istediler. Palermo kurtuldu ve Şükrü o sezonda da 14 gol attı... Sezon sonunda yazı İstanbul'da geçirmek üzere geldi. Beşiktaşlı yöneticiler kancayı taktılar Şükrü'ye. O ise daha İtalya'da oynamak istiyordu. Razı ettiler. Ne var ki bonservisi vaktinde gelmeyince kızdılar. Şükrü de onlara kızdı ve 1954-55 sezonunda kriz içine bulunan Galatasaray'a girdi. Ama Beşiktaşlı Şükrü, Galatasaray'da bir yıldan fazla kalamadı ve futbola veda etti.

1957'de Roma'da iken başladığı spor yazarlığını öldüğü güne kadar sürdürdü. Engin futbol bilgisi ve tecrübesi ile Türkiye'ye döndükten sonra bir süre Millî Takım teknik direktörlüğünü ve Beşiktaş'ta teknik yöneticilik de yaptı.

Futbol dünyasından çıkıp, basın dünyasına girdikten sonra da ince zekâsı, kıvrak kalemi, eşsiz hiciv yeteneği ile okunan ve aranan bir yazar oldu.

11 kez millî formayı giymiş, Türkiye'de ve İtalya'da unutulmaz futbol olaylarının unutulmaz kahramanı olmuş bir adam olarak 10 Temmuz 1977'de geçirdiği bir kalp krizi ile arkadaşlarının kolları arasında öldü.

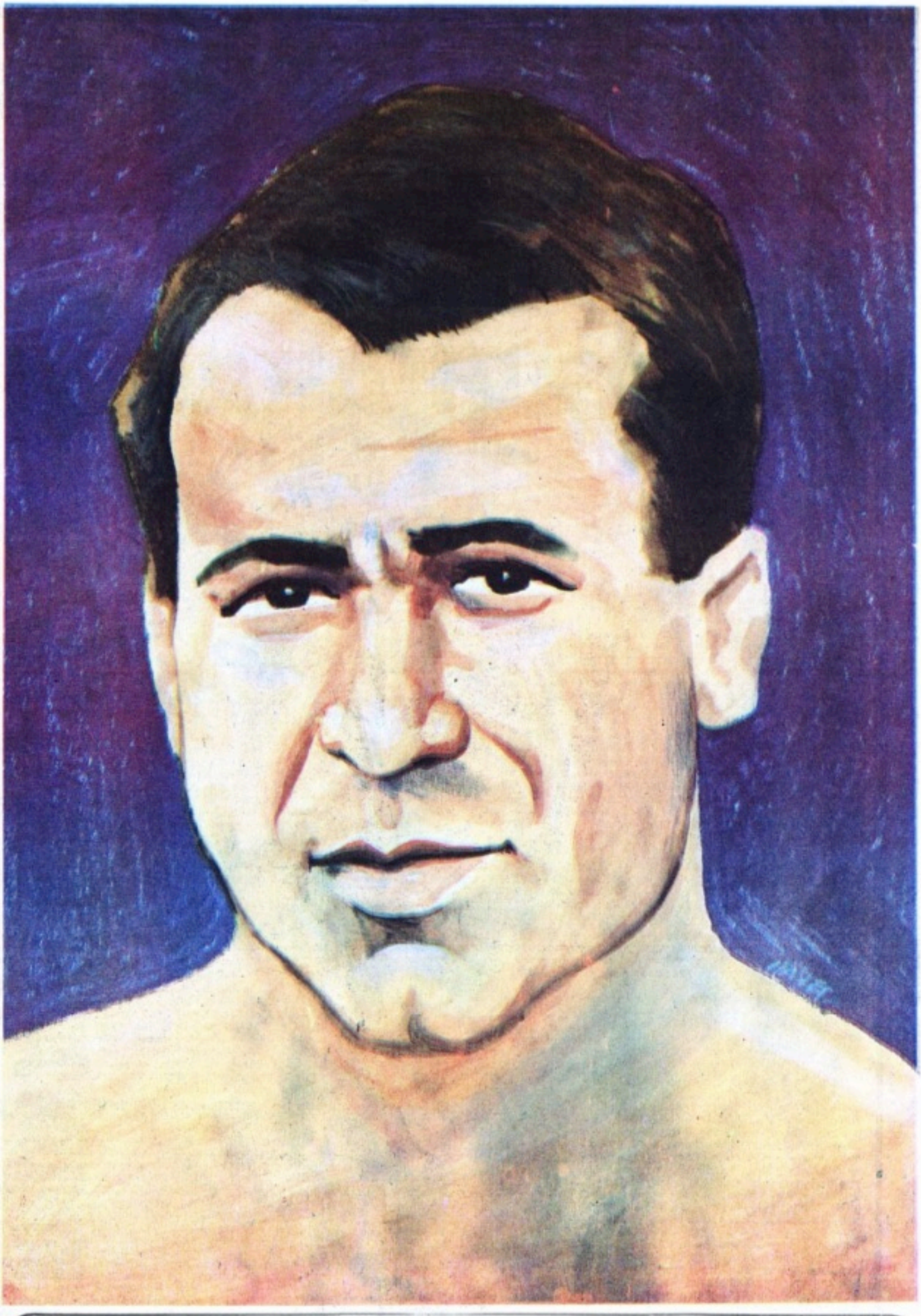

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

1946'da Stockholm'de yapılan Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda 4 altın madalyalı adam arasında Nasuh Akar da vardı. Nasuh, Gazanfer, Celal, Yaşar dörtlüsü iki yıl sonra 1948'de Londra'da yapılan olimpiyat oyunlarında ortalığı kasıp kavuracaklar, yine şeref kürsüsünün ortasına çıkan «Altın Dörtlü» olarak tüm dünya güreşini şaşırtacaklardı.

Nasuh Akar, serbest güreşin minderlerdeki en çabuk ustalarından birisi idi. FİLA daha sonraları minder güreşini çabuklaştırmak için yeni kurallar getirirken, Türkiye Nasuh Akar gibi çabuk ustayı çok arayacak ve bir daha yerine koyamayacaktı. Kündesi ile dünya minderlerinde tüm rakiplerine baş belâsı olan Nasuh böylesine bir usta idi.

NASUH AKAR

(Yozgat 1925)

Cebinde ne parası, ne de izin kâğıdı vardı genç askerin... Ama ne pahasına olursa olsun Ankara'ya gidecekti. Yakalansa da, hapis yatsa da gidecekti. Kararlıydı. Nereden bulduysa bulmuş ayağına bir pantalon, sırtına bir sivil ceket geçirmişti. Şimdi yapabileceği şey istasyona gitmek, bir trene kaçak olarak binmek ve yarı yolda indirilmeden Ankara'ya kadar ulaşmaktı. En iyisi bir yük trenine binmekti. Ve öyle yaptı. Bir yük treninin vagonlarından birine büzülüp ulaştı Ankara'ya...

1945 yılında Ankara'da yapılacak olan Türkiye birinciliğine Nasuh Akar böyle gitti. Başarılı güreşler çıkardı bu turnuvada. Son maçta karşısına ünlü güreşçi Mehmet Oktav çıktı. O dönemin en güçlü güreşçilerinden biriydi Oktav. Kesin favori idi. Şimdi bu genç askeri de yenecek ve Türkiye şampiyonluğunu bir kez daha alacaktı. Ama evdeki hesap çarşıya uymadı. Nasuh Akar inanılmaz derecede güzel bir güreş çıkardı. Oyundan oyuna geçiyor ve zorlu rakibini güç durumlarda bırakıyordu. Tuşla kazandı güreşi... Kaçak er Nasuh Akar, Türkiye birincisi oldu. Birincilik haberi birliğine gidince de affedildi.

Bir yıl sonra Mısır'a gidecek Millî Takım'ın seçmelerinde de bir başka ünlü güreşçi çıkacaktı karşısına. Ankara'da Orduevi'nde yapılan bu seçme müsabakalarında Nasuh Akar, Küçük Hüseyin'i (Hüseyin Erkmen) yenince bütün gözler bir kez daha ona çevrildi. Orada, Nasuh bununla kalmayacak ve Balkan şampiyonu Mustafa Beton'u da güreşi yarıda bıraktırarak yenecekti.

İlk millî mayoyu da işte o Mısır turnesinde giydi.

* * *

1925 yılında Yozgat'ın Boğazlıyan kasabasında doğdu. Küçük yaşta köyünde güreşmeye başladı. 1943 yılında Eskişehir'de Devlet Demir Yolları Genel Müdürlüğü'nün Sanat Okulu'na girinciye kadar da minderde güreşmeyi hiç düşünmedi. Fakat okulda arkadaşlarıyla birlikte boş zamanlarını spor salonunda geçirmeye başlayınca, ister istemez minder üzerinde arkadaşlarıyla güreşmeye başladı. Çünkü orada oynanan oyunlar ve yapılan sporlar içinde Nasuh'a uygun gelen yalnız bu iş vardı. Onun arkadaşları arasında çok farklı bir güreşme tarzı olduğunu gören okul müdürü ona özel izin verdi: Her zaman buraya gelebilecek ve istediği gibi çalışacaktı. Böylece geleceğin dünya ve olimpiyat şampiyonu gerçek bir güreşçi oluyordu. İlk kez ertesi yıl 1944'de müsabakalara girmeye başladı. İlk sınavları başarısızdı. Fakat aradan bir yıl geçecek 1945'de Türkiye birincisi olacaktı.

1946'da Mısır'a gidip Kahire ve İskenderiye'de iki maç yapan Güreş Millî Takımımızın 57 kilosunda güreşen Nasuh Akar,aynı yıl Stockholm'da yapılan Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'na da katıldı. O şampiyonada altın madalya alan dört altın adam arasında Nasuh da vardı: Nasuh, Gazanfer, Celal, Yaşar dörtlüsü idi bu altın adamlar. İki yıl sonra gene aynı dörtlü Londra'da Olimpiyat Güreş Turnuvası'nda ortalığı kasıp kavuracaklar, tüm dünya güreş çevrelerinde kendilerinden söz ettireceklerdi.

Nasuh Akar Londra Olimpiyatları'nda şeref kürsüsünde.

Nasuh Akar İsveçli rakibinin sırtını minder yapıştırırken.

Nasuh Akar, Londra'da 57 kiloda güreşti. Altı güreş yaptı şampiyon olurken. Bunlardan ikisini sayı ile ve oybirliği ile geri kalan dördünü de tuşla kazandı. İsveçli Persson ve İsviçreli Wagner elinden tuş olmadan kurtulan iki güreşçi oldular. Fakat Kanadalı May 2 dakika 56 saniyede, Belçikalı Trimpout 11 dakika 6 saniyede, Fransız Gouyas 13 dakikada, Amerikalı Leeman 8 dakika 52 saniyede Nasuh Akar'ın karşısında sırtlarını yere yapıştırdılar.

1949'da Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası İstanbul'da yapıldı. Altın adamlar gene fırtına gibiydiler ve bunların içinde Nasuh Akar da karşısına çıkan bütün rakipleri yenerek bir kez daha Avrupa şampiyonluğunu kazandı.

Artık Türkiye'nin de dünyanın da sayılı güreşçileri arasındaydı. Çabuk, hareketli, dinamik güreşi ile minderlerdeki ağır tempolu güreşçilere örnek oluyor ve sanki çağdaş güreşin öncüsü oluyordu. Sonradan, Uluslararası Güreş Federasyonu (FİLA) güreş kurallarını değiştirip de güreşin çok süratlenmesi için çarelер aradığı zaman Türkiye, Nasuh Akar gibi güreşçileri çok arayacaktı. Kündesi ile güreş minderlerinin baş belâsı olan bu kısa boylu güreşçi, tek ve çift dalışları ile de rakiplerinin kâbusu idi.

1951'de Finlandiya'da yapılan ilk Dünya Güreş Şampiyonası'nda unutulmaz güreşler çıkartan Nasuh Akar, orada da şeref kürsüsüne çıkarak altın madalyasını aldı.

İlk Türkiye şampiyonasına askerden kaçarak ve bir yük treninde gizli yolcu olarak gidebilen güreşçi artık dünya güreşinin altın adamları arasındaydı ve henüz 26 yaşında olduğuna göre en az 5 yıl daha oralarda kalabilirdi.

Ne var ki, kader onun ve arkadaşlarının minderlerde daha uzun süre fırtına gibi esmelerine izin vermedi.

1952 Helsinki Olimpiyatları'na katılmak üzere seçilmişken, 1948 Olimpiyat Oyunları sonrasında başarılı sporculara verilen devlet armağanlarını —o zamanki kurallara göre— profesyonellik nedeni sayan yetkililer Nasuh Akar'la arkadaşlarını olimpiyat kafilesinden çıkardılar. Böylece güreş yaşamı bitmiş oluyordu.

Böyle bir bitiş onu biraz da küstürmüştü. Eskişehirde yerleşti ve Köprübaşı Caddesi'nde açtığı "Olimpiyat Pastahanesi"nde ticaret yapmak istedi. Ancak, güreşten böylesine kolayca kopabilecek bir adam değildi. Antrenörlüğe başladı. Önce Eskişehir'de bölge antrenörü olarak çalıştı. Sonra yurt dışından çok parlak bir öneri alarak Atina'ya gitti ve Yunan Millî Takımı'nı yetiştirdi. Anayurda döndükten sonra bir süre Konya'da sonra da birçok bölgede güreş antrenörü olarak çalıştı.

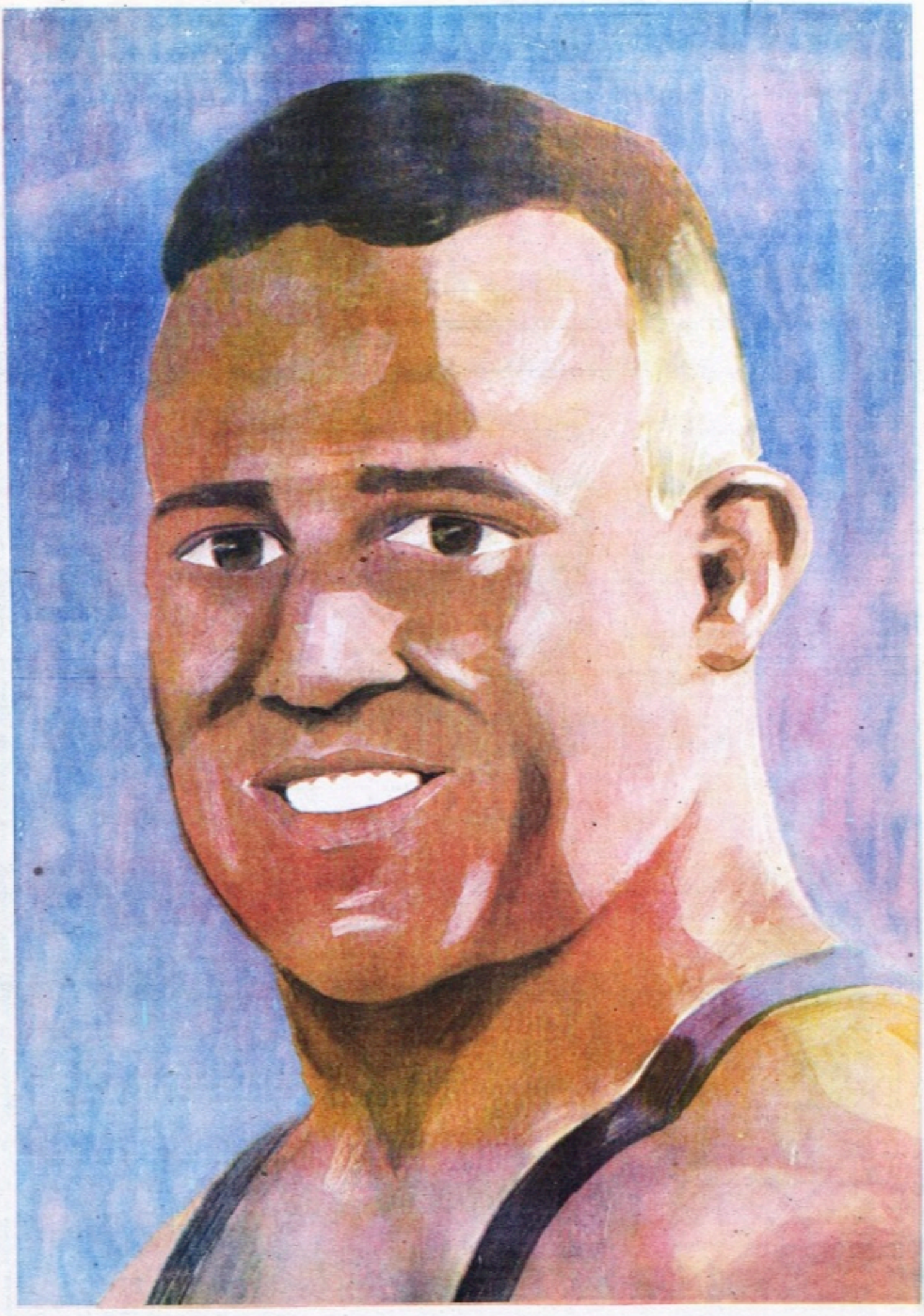

MERSİNLİ AHMET

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Mersinli Ahmet, Londra olimpiyatlarında şampiyon olduktan sonra bir daha mindere çıkmadı. Güreştiği yıllarda ağır vücuduna rağmen, salto ve suplekste bu oyunların en büyük ustası olarak kabul edildi. Acı kuvveti ve büyük refleks yeteneğinin yanında Mersinli Ahmet'in köprüsü de inanılmazdı. Güreştiği sürede o köprüyü hiçbir rakibi kıramadı.

1933 yılında İzmir'de yapılan Balkan Güreş Şampiyonası öncesinde, takımı tesbit için düzenlenen seçmelerde Mersinli Ahmet Nuri Boytorun ve Adnan Yurdaer gibi büyük güreş ustalarını yenerek, millî mayoyu giydi. Daha sonra rakiplerini teker teker yenerek Balkan şampiyonu oldu. Artık Mersin'deki fırıncı çırağı yok, genç bir şampiyon güreşçi vardı.

MERSİNLİ AHMET

(Mersin 1914-Mersin 1979)

Bu, Mersin'de fırın çıraklığı ile başlayan Londra'da olimpiyat oyunları için dünyanın her yerinden gelmiş sporcuların görülmemiş sevgi gösterileriyle şampiyonluk tacına ulaşan, yıllar sonra gene Mersin'de şeker hastalığından gözleri görmez olmuşken bir trafik kazası sonucunda noktalanan çok renkli ve inişli çıkışlı bir ömrün hikayesidir.

Mersin İtfaiye Komutanı Memduh Bey, o 14 yaşındaki fırıncı çırağını 100 kiloluk un çuvallarını inanılmaz bir rahatlık içinde sırtına vururken gördüğü gün hayatı değişivermişti Ahmet'in. Ahmet 1914 yılında Mersin'de fakir bir ailenin 12. çocuğu olarak doğmuştu. Küçücükken hayatını kazanmaya başlaması gerekiyordu ve bir fırına çırak olarak girmişti.

Memduh Bey, fırının sahibi ile konuştu: **"Bu çocuktaki kuvvet boşu boşuna harcanıp gitmesin, ona spor yaptır"**. Bununla da kalmadı ve çırak Ahmet'e boks yapmasını önerdi. Kısa süren bir çalışmadan sonra Ahmet'i ringe çıkardılar. Karşısında 95 kiloluk bir adam vardı. Bu azmanın ring üzerine boylu boyunca serilmesi için Ahmet'in bir tek yumruğu yetmişti. Ne var ki, bir korku,, bir üzüntü gelip oturmuştu Ahmet'in göğsünün ortasına. Hüngür hüngür ağlıyor **"Öldürdüm herifi!"** diye dövünüyordu. O günden sonra Ahmet'e ne eldiven giydirebildiler ne de ringe çıkarabildiler. Memduh Bey, Ahmet'i bir de atletizmde denemek istedi. Katıldığı bir mukavemet koşusunda Ahmet üçüncü olurken öylesine zorlanmıştı ki, ertesi gün yatağa düştü. Memduh Bey, Ahmet'in yakasını bikacak değildi. Tuttu, Ahmet'i Tarsus'ta yapılacak karakucak güreşlerine götürdü. **"Vallahül azim, ben güreş bilmem"** diye direten Ahmet, Adana bölgesinin pehlivanlarıyla kapışınca hepsini tutup tutup devirdi. Eline armağanını verdiler: 50 lira... O sıralarda Ahmet çalıştığı yerde bu parayı üç ayda alamazdı. Mersin'e gelip aldı bavulunu yollara düştü. Eski zaman pehlivanları gibi bir süre Adana köylerinde güreş tutup para kazandı. Aklı yetenler onun buralarda harcanmasına razı olmadılar kısa bir süre Ankara'da kaldıktan sonra İstanbul'a geldi. Bir iş bulundu kendisine ve Kumkapı Güreş Kulübü'nde minder güreşine başladı. Ciddi ve sıkı çalışma ile çok çabuk ilerledi ve parladı.

1933 yılında İzmir'deki Balkan Şampiyonası'na katılacak Millî Takımın seçmelerinde bu genç güreşçinin karşısına Nuri Boytorun ve Adnan Yurdaer gibi tanınmış şampiyonlar çıktı ama Mersinli Ahmet Millî Takıma girmeyi başardı. 1933'de Balkan Şampiyonu olarak, ilk kez giydiği Ay-Yıldızlı mayonun hakkını verdi.

Artık Mersin'deki fırıncı çırağı - hamal Ahmet yoktu. Şampiyon bir güreşçi olarak şehirler padişahı İstanbul'da herkesin tanıdığı ünlü bir adam olmuştu. Güreş minderlerinde de ilerlemeye devam ediyordu.

1936 Berlin Olimpiyatları'na gidecek Serbest Güreş Takımımızın 79 kilosu olarak seçildi ve ilk yurt dışına çıktı. Alman, İtalyan ve İsveçli rakiplerini yenerek finale kaldı ve finalde Amerikalı Volina'ya sayı ile 2-1 yenilerek üçüncü oldu. Mersinli Ahmet bu güreşi kaybettiğini kabul etmiyordu. Çünkü görmüştü ki, her köprü kuruşunda halk onu çılgınlar gibi alkışlamaktadır. Güreşten sonra yöneticilerin yanına geldi ve **"Ben kazanmadım mı? Dedi. Halk sadece beni alkışlamadı mı?"** Ona anlattılar ki, halk onu köprüsü için değil, köprüden kurtulduğu için alkışlamıştır. Bu söz Ahmet'in kafasına bir balyoz gibi indi. **"Eyvah!"** dedi, **"Alkışlıyorlar diye köprüye geliyordum. Bilsem gelmezdim ki."**

Çoban Mehmet rakibini "Tuş"lamış hakeme bakıyor

Bu üçüncülükle Mersinli Ahmet olimpiyatlar tarihnde Türk bayrağını şeref direğine çektiren ilk sporcu oluyordu. Yaşar Erkan'ın grekoromendeki şampiyonluğu bu olaydan birkaç gün sonra gerçekleşecekti.

Mersinli Ahmet 1937 ve 1940'da iki kez daha Balkan Şampiyonu oldu. Sonra da İkinci Dünya Savaşı'nın karanlık günlerinde yurt sınırları içinde kaldı.

1948 Londra Olimpiyatları'na giderken Mersinli Ahmet 34 yaşına gelmiş, ağır siklete çıkmış ve yapılan seçmelerde bütün rakiplerini yenerek takıma girmişti. Fakat grekoromende güreşmek istemiyordu. Serbestçi olduğunu ve grekoromen de hiçbir şey yapamayacağını söylüyordu. Ama gene de ilk rakibi İsveçli İnderbitşin'i 13 dakika 51 saniyede tuşla, ikinci rakibi İsveçli Nilsson'u da gene tuşla yenince madalya umudu belirdi. Daha sonra Finlandiyalı Kanzmeaki'i de sayı ile yendi. Finalde karşısına çıkan İtalyan Fantoni ile yaptığı güreş ise olimpiyatlar tarihinde kolay unutulmayacak bir tablo oluşturuyordu.

Türk ağır sıkleti Ahmet olimpiyat köyünde ilk günden herkesin sempatisini kazanmıştı. Güleç yüzlü, ustura ile kazınmış kafası, kilo aldıkça yuvarlaklaşmış vücudu ile ilk bakışta dikkati çeken bu adam kendisine her bakanı "Hello" diye selamlıyor ve daha olimpiyat köyündeki ikinci günde "Mr. Hello" diye herkesçe tanınıyordu. Hemen hemen onu tanımayan yoktu. ve galibiyet haberleri herkesi ilgilendiriyordu. Onun final güreşi yapacağını duyan sporcular o akşam Londra'nın ünlü Empress Hall'ünü doldurmuşlardı. Tribünlerdeki büyük kalabalığın belki yarısı sporcu idi. Her ülkeden, her spor dalının sporcuları... Bunlar Mr. Hello'nun şampiyonluğunu alkışlamaya gelmişlerdi. Kızlar, erkekler, ünlüler, şampiyonlar... Kendisinden 20 kilo daha ağır olan rakibi ile güreşirken, ringin kenarına kadar sokulup "Come on Mr. Hello! - Haydi Mr. Hello" diye bağıran Amerikalı bir zenci boksöre dönüp göz kırpması tribünlerdeki sporcuları daha da coşturuyordu. Ahmet finalde bu rakibi evire çevire yendi ama tuş yapamadı.

Mersinli artık olimpiyat şampiyonu idi. Her milletten sporcular çılgınlar gibi alkışlıyor, birkaç gün önce serbest güreşte şampiyonluk kürsüsüne çıkmış 57 kiloluk bir adam (Nasuh Akar) mindere fırlayıp bu 100 kiloluk şampiyonu kucakladığı gibi sırtına alıyor, salonda bulunan Türk sporcuları hep bir ağızdan eski bir İsveç türküsünden alınmış olan "Dağ başını duman almış" marşını söylerken, İsveçliler kendi dillerinden sözleriyle marşa katılıyorlardı.

Her ulustan her spor dalından sporcuların bir olimpiyat şampiyonunu böyle coşku ile alkışlaması olimpiyat idealine inanmış insanlar için görkemli ve göz yaşartıcı, kutsal bir tören haline geliyordu.

Mersinli Ahmet, Londra Olimpiyatları'ndan sonra mindere güreşçi olarak çıkmadı. Acı kuvveti ve refleksleriyle üstünlükle Türk güreş tarihinin en fazla dikkat çeken adamlarından biri olan Ahmet, bütün güreş hayatında köprüsünü kimsenin kıramadığı adam olarak ün kazandı. Öte yandan özellikle güreştiği son yıllarda ağır vücuduna rağmen saltoda, suplekste ve kündede bu oyunların en büyük ustası olarak kabul edilmişti.

Doğduğu şehirde bir fırıncı çırağı olarak çocuk yaşta hayata atılan Ahmet, 1948'den sonra bir süre İstanbul'da kaldı ve yeniden doğduğu şehre döndü. Orada bir kahve işletmeye başlayarak hayatını sürdürdü.

Daha güreşirken kilo alıp ağır siklete soyunmaya başlayınca yemeye fazla düşmüştü. Son yıllarında kanındaki şeker oranı çok yükseldi. Şeker hastalığı onu iyice hırpaladı ve iki gözü de görmemeye başladı. Doktorlar artık fazla ömrü kalmadığını açıkça söylüyorlardı. Kader, bu koca pehlivanı, bu arkadaş canlısı, bu sempatik bu saf şampiyonu yatakta ölmeye bırakmadı. Oğlunun kullandığı bir otomobilde kötü bir trafik kazası soncu Mersin'de öldü.

Çok renkli, çok başarlı çok da inişli çıkışlı bir ömür 1979'da ve 65. yılında noktalanıyordu.

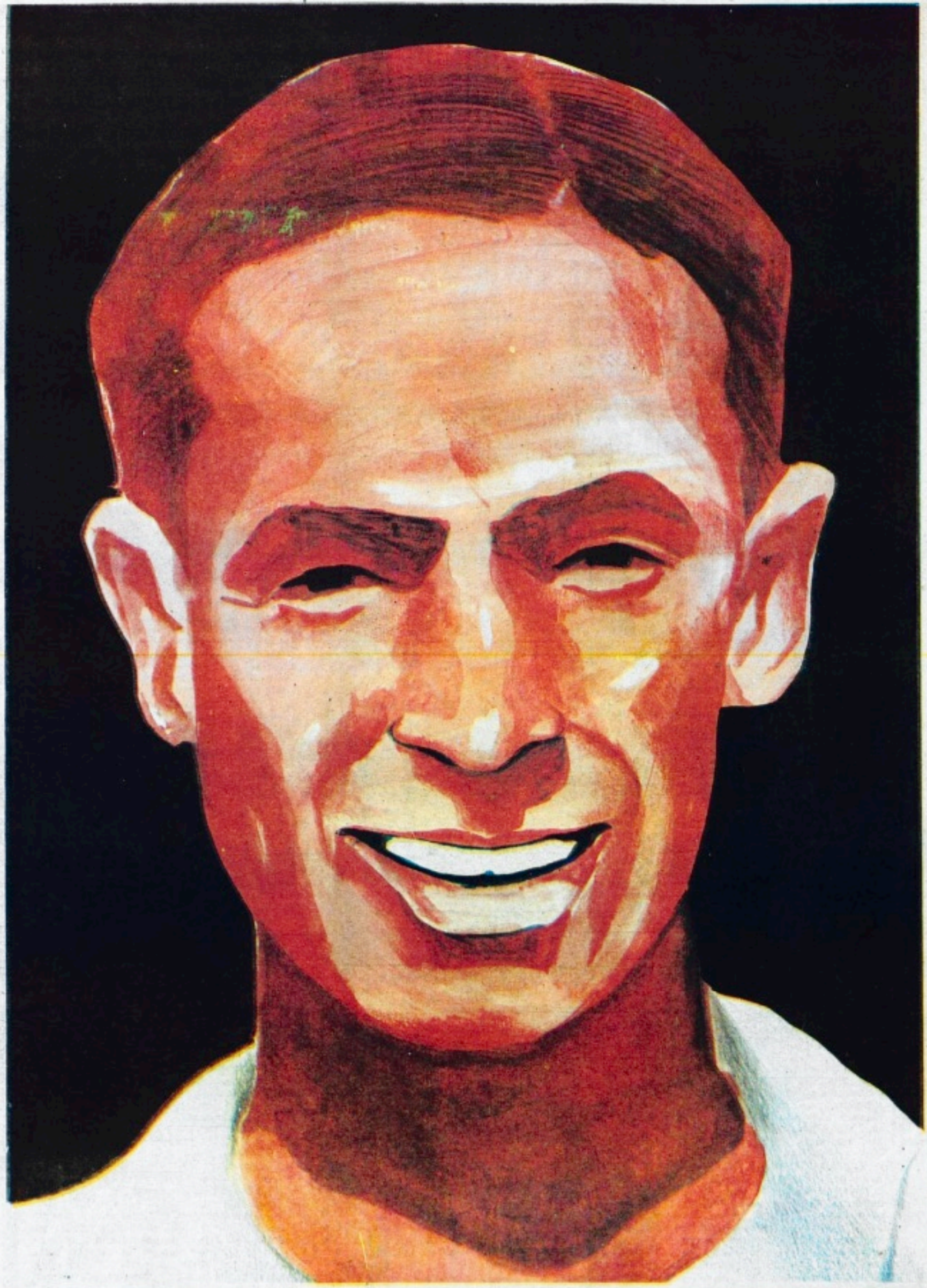

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

1926 yılında onaltı yaşında iken giydiği Altınordu formasını 1953 yılında 43 yaşında iken sırtından çıkaran Sait Altınordu, çok az kimsede görülebilen bir kulüp sadakatı ve sporcu dayanıklılığı göstermiştir. Büyük futbolcu Sait, uluslararası alanda kendisini gösteremedi. Çünkü en olgun ve formda çağında, Avrupa büyük savaşın içinde yanıyordu.

Çok daha ünlü çok daha başarılı olabilecekken, kendi elinde olmayan nedenlerle kuytu köşesinde yaşayıp giden büyük yetenek, çıkabileceği yere kadar çıkamadan kaybolup giden bir çok değerlerimiz gibi, sadece Altınordu'lu Sait olarak kendisini anımsayanların gönüllerinde taht kurabildi. Sait Altınordu 1979 yılında gözlerini hayata yumdu.

SAİT ALTINORDU

(İstanbul 1910-İzmir 1979)

27 yıl bir insan ömrü içinde çok uzun bir süredir. Bir insanın yirmi yedi yıl aynı yerde oturması, aynı işte çalışması görülmemiş bir şey değildir. Ama spor yapmak gibi zaten doğal olarak yaşla sınırlı bir çabayı 27 yıl sürdürmek hele bunu hiç ara vermeksizin hep aynı kulübün çatısı altında, hep aynı formayı giyerek yapmak az görülmüş bir iştir. İşte İzmir'in yetiştirdiği büyük sporculardan biri olan, Sait Altınordu bu işi başarmıştır.

1926'da on altı yaşında iken giydiği Altınordu formasını 1953'de 43 yaşında iken sırtından çıkartan Sait Altınordu çok az kimsede görülebilen bir kulüp sadakati ve sporcu dayanıklılığı göstermişti.

Sporda geçen 27 yıl bir sporcu için bütün bir ömür demekti? Sait de kulübüne böyle bir ömür vermişti. Bununla da yetinmemiş ve kendisine soyadı olarak kulübünün adını almıştır.

Kulübünün adını benimsemek 1930'lu yılların İzmir'inde üç büyük sporcunun birlikte yaptıkları bir davranış olmuştu. O yıllarda, her biri ayrı kulüpte oynayan üç büyük futbolcu vardı. Bir araya gelip de İzmir karmasının üç ileri adamı oldular mı, onların durdurulması hemen hemen olanaksız olurdu: Altınordulu Sait, Göztepeli Fuat ve Altaylı Vahap'tı bunlar. Günü gelip de herkesin bir soyadı alması için özel bir yasa çıkınca, üçü de kulüplerinin adını kendilerine soyadı olarak seçmişlerdi. Sadece Vahap, kulübünün adının başına bir Öz eki takmak zorunda kalmıştı. Çünkü Kurtuluş Savaşımızın ünlü komutanlarından ve İzmir'in kurtuluşunda rol oynayan Fahrettin Paşa da Altay soyadını almıştı.

* * *

Talihsiz bir dönemin, kader vurgunu sporcularından biri idi Sait Altınordu. Çünkü spordaki en olgun ve verimli yılları İkinci Dünya Savaşı'nın kan ve ölüm kokan dönemine rastlıyordu. Bu savaşın korkunç felaketlerini yaşamamış olmakla tümüyle talihli olan bir ulusun, görkemli spor yaşamını yurt dışına götürememiş talihsiz bir sporcusu idi. 1937'den 1948'e kadar, tam on bin yıl hiçbir yabancı ilişki kuramamıştı Türk futbolu... Ve 1937'ye kadar ancak dört kez millî forma giymiş olan Sait de on bir yıl millî formadan uzak kalmıştı. 1948'de yeniden millî maçlara başladığımız zaman da artık yaşı 38 olmuştu ve takımında başarılı maçlar yapsa bile Millî Takım'da ter dökmek için çok yaşlanmıştı.

* * *

27 yıl İzmir futbolunun simgesi olduğu halde Sait, İzmirli değildi. İstanbul'da Kadıköy'de doğmuştu. Kızıltoprak semtinde 1910 yılında doğduktan birkaç yıl sonra, önceleri Kızıltoprak çevresindeki çayırlarda: İstasyon çayırında, o zamanlar Altınordu sahası olarak bilinen Kalamış'taki düzlükte, Papazın çayırında top koşturmaya başlamış ve yavaş yavaş Kuşdili çayırının o bereketli futbolcu tarlasının afacanları arasına karışmıştı. On altı yaşına kadar Sait'in futbol hayatı "çayırlarda" geçti. Hiçbir kulübe girmedi. Ama 1926'da ailesi İzmir'e göçünce hemen ilişki kurduğu semt arkadaşlarının

Sait Altınordu

yol göstericiliği ile Altınordu kulübüne girdi ve çok beğenilerek derhal kulübünün formasını giydi. Tam 27 yıl bu formayı sırtından çıkartmadı.

Oysa, uzun süren futbol yaşamı içinde kalburüstü İstanbul kulüplerinin hepsi Sait'e İstanbul'a gelmeyi ve kendi kulüplerinde futbol oynamayı önermişlerdi. Ama, o, adını kendisine soyadı yaptığı kulübünden ayrılmayı bir an bile düşünmedi. O futbol dünyasına Altınordulu Sait olarak girmişti. Altınordulu Sait olarak ölecekti.

1935-1936 yıllarında Sait'in en güç karşı koyduğu öneriler, Galatasaray'dan ayrılan ve başlarında Yusuf Ziya Öniş'in bulunduğu kimi yöneticilerin kurmuş olduğu Güneş kulübünün önerileri idi. Türkiye'nin gerçekten en güçlü ekibini kurmuş olan Güneş kulübü ülkenin bu en acar hücum oyuncusuna fena halde kancayı takmıştı. Üstelik o zamana kadar görüldüğünden çok daha açık bir şekilde gizli profesyonelliği benimsemişti bu kulüp... Ve Sait'e çok şeyler vâdediyorlardı. Sait Altınordu, daha güzel deyimle Altınordulu Sait direndi ve Güneş'li olmadı. Oysa mütevazi Altınordu kulübü Lâcivert-Kırmızı formasını giyen futbolcularına da, Sait'e de hiçbir maddî olanak sağlamış değildi.

* * *

Sait Altınordu'nun futbol hayatında en unutulmaz günlerden biri Avusturya'nın ünlü takımı First Wien takımına karşı İzmir karması formasıyla oynadığı gündür. First Wien daha önce İstanbul ve Ankara'da bu iki ilimizin karmaları ile karşılaşmış ve her iki maçını da kazanmıştı. İzmir karmasının karşısında ise, darmadağın olmuş ve sahadan 4-1 yenik ayrılmıştı. O gün First Wien'i şaşkına çeviren eşsiz ve kesin sonuçlu futbolun kahramanları İzmir karması hücumcularının üç ortası idi: Sait, Fuat, Vahap...

Kulübünü ve futbolu, hayatının en önemli bölümü olarak benimseyen Sait Altınordu, 1953 yılında sessiz sedasız futbol sahalarından çekiliverdi. Ne bir tören ne de gürültülü bir veda...

16 yaşında Lâcivert-Kırmızı formayı giydiği gün kadar sessiz, 43 yaşında çıkartıyordu formasını... Aradan uzun bir zaman geçecek bütün bu uzun sürmüş futbol hayatında hiçbir maddi istekle kulübüne başvurmayan büyük amatör, iyi bakım isteyen bir hastalığa yakalanıp da maddî sıkıntı içine düştüğünde gene de kimseden hiçbir istekte bulunmayı düşünmeyecekti.

Futbolu bıraktıktan çeyrek yüzyıl sonra Altınordu kulübü bu en büyük evlâdını hatırlayıp onun için bir jübile düzenleyecek ve hastalığında kendisine maddî bir olanak sağlamayı düşünecekti. Aslında bu bir jübile filan değil, bir çeşit "Sait Altınordu'yu anma" günüydü.

Çok daha ünlü, çok daha fazla başarılı olabilecekken kendi elinde olmayan nedenlerle kuytu köşesinde yaşayıp giden büyük yetenek, çıkabileceği yere kadar çıkamadan kaybolup giden birçok değerlerimiz gibi sadece Altınordu'lu Sait olarak kendisini anımsayanların gönlünde taht kurabildi. Yazık ki, kulübünün düzenlediği o anma gününden sonra uzun süre yaşamadı ve 1979 yılında hayata gözlerini yumdu.

Futbolu bıraktıktan sonra da bu spordan kopamamıştı. Ömrünün 27 yılını verdiği futbola bu kez de antrenör olarak hizmet etmeye başladı. Futbolu bıraktığı 1953 yılından, ömrünün son yıllarına kadar İzmir'de genç takımın antrenörlüğünü yaptı ve mahalle aralarından bulup çıkardığı nice futbolcuların kısa zamanda büyük yıldızlar haline geldiğini gözleriyle görmek mutluluğuna da erdi

Sait Altınordu 27 yıl futbol oynadı ama, futbola yarım yüzyıl hizmet etti.

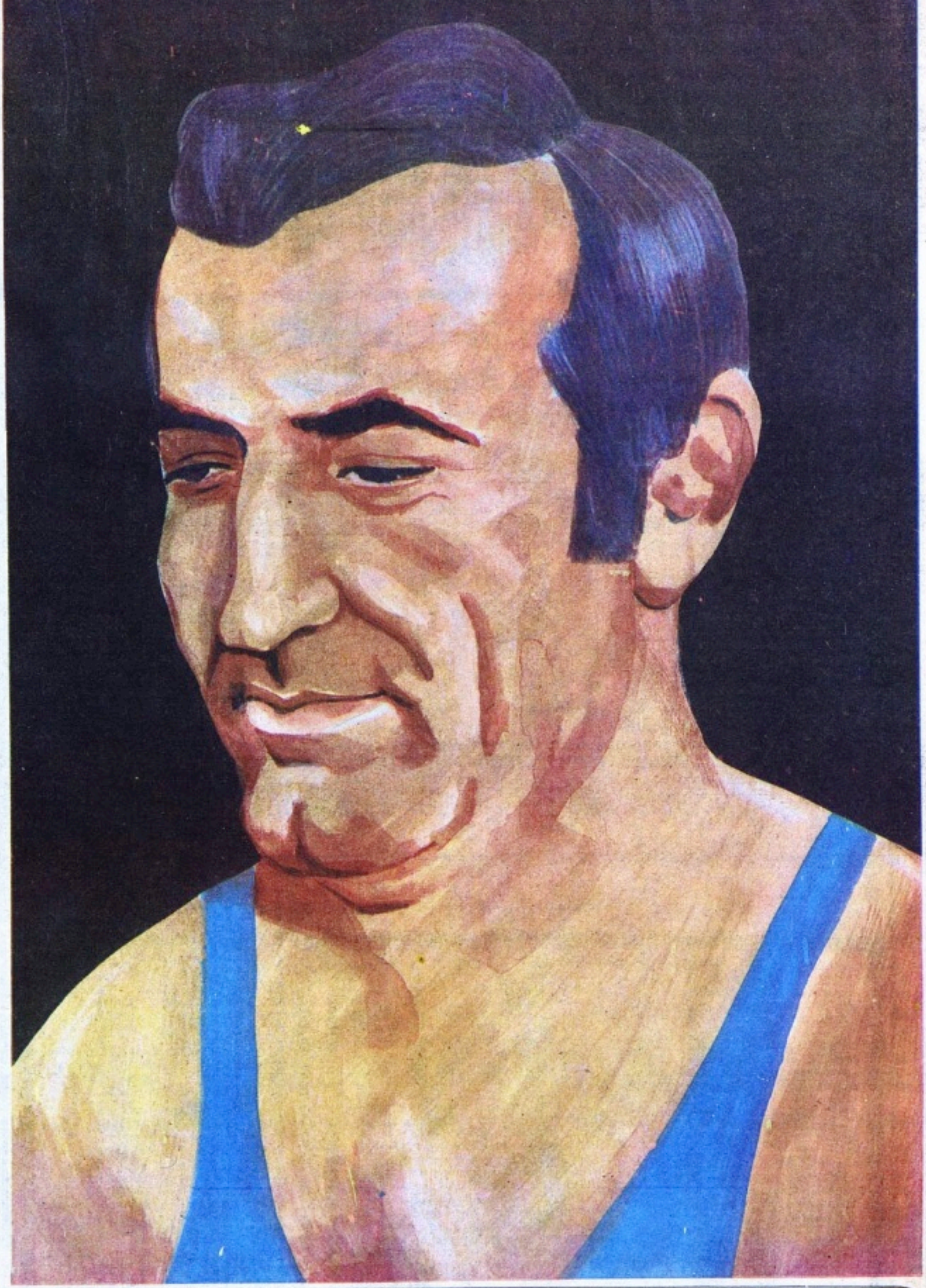

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Güreştiği 10 yıl içinde üç kez dünya, iki kez olimpiyat şampiyonluğunu kazanan Mustafa Dağıstanlı, serbest güreşin dünyadaki en büyük ustalarından birisi idi. Güreş tarihi, yine dünyanın sayılı serbestçilerinden biri olan Japon Sasahara ile Dağıstanlı'nın kapışmasına tanık olamadı. Çünkü bu iki dev ayrı ayrı sikletlerde güreşip minderden ayrıldılar.

Minder güreşine başlayıp bitirdiği güne kadar Mustafa Dağıstanlı sadece Tanrı vergisi yeteneklerini kullanmış ve yüksek güreş tekniği ile maçlar kazanmış değildi. Tartışmasız bir biçimde üstün olan bu niteliklerinden başka, Dağıstanlı'da dünyada hiçbir sporcuda görülmeyen bir çalışma disiplini vardı. Dünya şampiyonu olur ertesi gün çalışırdı.

MUSTAFA DAĞISTANLI

(Samsun 1932)

Bir deniz eri çıkardılar ünlü şampiyonun karşısına. Geçmişinde bir olimpiyat, bir dünya ve iki Avrupa şampiyonluğu olan koca şampiyon zorlanıyordu. Oysa Denizgücü takımının 57 kilosunda güreşen şu gencecik adamın bütün güreş hayatında o yıl kazandığı İstanbul birinciliği vardı, sadece... Ustelik mindere de askere geldikten sonra yani o yıl çıkmıştı...

Bu genç sporcu için Nasuh Akar gibi bir güreşçinin karşısında iyi direnmek ve ezilmemek bile bir başarı olurdu. Ama o güreşi kazanıyordu. Kazandı da... Dünya ve Olimpiyat şampiyonu Nasuh Akar, bu genç ve yetenekli rakibinin kolunu tutup havaya kaldırdı. Hakemlerin kararı önemli değildi. Dünya Şampiyonu Nasuh, kendi kilosunun yakın gelecekteki dünya şampiyonunu tanıtıyordu.. Türk sporseverlerine: **"Benim yerimi alacak bir şampiyon yetiştirdi. Artık güreş minderlerinden ayrılıyorum."**

Ve Mustafa Dağıstanlı bu güreşten sonra ilk kez Millî Takım'a seçilecek, 1954 yılında çıktığı dünya şampiyonluğu tahtından 1960 yılına kadar inmeyecekti.

* * *

1932 yılında Samsun'un Çarşamba ilçesine bağlı Balafır Köyü'nde doğan Mustafa , soyca Dağıstan (Kafkasya) Türklerindendir. Her köy çocuğu gibi küçükken karakucakla güreşe başladı. Askerlik görevini yaparken Denizgücü'nde minder güreşine başladığı zaman ilk hocaları bir deniz astsubayı olan Halil Yüceses ve eski güreşçilerden Hilmi Erbaş oldu. Mindere çıkışından kısa bir süre sonra tecrübesizler arasında İstanbul Birinciliği'ne katıldı. Tüm rakiplerini yenerek İstanbul tecrübesizler şampiyonu oldu. Aynı yıl büyükler arasındaki turnuvada İstanbul birinciliğini aldı.

Onu şampiyonluk kürsülerine çıkartacak olan yolda bundan sonraki aşama Türkiye Birinciliği idi. Nasuh gibi bir ustayı yenerek o işi de başardı.

Millî formayı ilk kez 1953'de Japonlarla yapılan bir özel karşılaşmada giydi. 1960 yılında güreşi bıraktığı güne kadar da serbest güreş takımımızın kadrosundan hiç çıkmadı.

1954 yılında Tokyo'da yapılan Dünya Serbest Şampiyonası'nda 57 kilo birinciliğini kazandı.

1955 yılında Barselona'da Akdeniz Oyunları serbest güreş 57 kilo birinciliğini aldı.

1956'da İstanbul'da yapılan Dünya Kupası adındaki özel organizasyonda da şampiyon oldu.

Gene 1956'da Melbourne Olimpiyat Oyunları'nda 57 kiloda şampiyon oldu.

1957'de İstanbul'da dünya şampiyonluğunu aldı.

1958'de yapılan Dünya Kupası karşılaşmalarında yenilmediği halde birinciliği Bulgar güreşçisine kaptırarak ikinci oldu.

1959'da Tahran'da dünya şampiyonluğunu bir kez daha kazandı.

1960'da Roma'da olimpiyat kürsüsüne bir kez daha çıkarak gene altın madalyasını aldı.

1960'da Burgaz'da Balkan Şampiyonası'nda bir altın madalya daha aldı.

Böylece Mustafa Dağıstanlı, on yıl içinde üç kez dunya şampiyonluğunu, iki kez olimpiyat şampiyonluğunu , bir kez Dünya Kupası adı altında yapılan turnuvayı, bir kez Akdeniz Oyunları şampiyonluğunu, bir kez de Balkan şampiyonluğunu kazanmış oluyordu.

Serbest güreşte dünyada rakip tanımayan Mustafa Dağıstanlı Roma Olimpiyatlar'nda yaptığı güreşlerden birinde rakibini tuşlarken...

* * *

1953 ve 1960 yılları arasında Türkiye'de, 1954 - 1960 yılları arasında dünyada yenilmezliğini ilân etmişti. Bu süre içinde sadece iki kez yenik indi güreş minderlerinden. Bunlardan biri Türk güreşçisi Yaşar Yılmaz'la yaptığı güreşte, diğeri 1958'de Peşte'de yapılan bir özel turnuvada ünlü Macar güreşçi İmre Polyak'a karşı yaptığı güreşte oldu. Ne var ki bu yenilgileri aldığı güreşlerin ikisi de grekoromen stilinde yapılmıştı. Serbest güreşte hiç yenilgisi olmadı.

Yurt içinde yaptığı 320 güreşin 319'unu kazanmak, millî ve temsilî müsabakalarda yaptığı 73 uluslararası güreşin birini yenik, birini berabere, 71'ini galip bitirmek gibi dünyada pek az kişinin elde edebileceği bir zafer bilançosuna sahip olarak ayrıldı minderlerden.

Serbest güreşin dünyada gelmiş geçmiş en büyük ustalarından biri Mustafa Dağıstanlı idi. Ve dünya güreş tarihi aynı dönemde güreştikleri halde nasılsa karşılaşmamış olan, serbest güreşin iki büyük devini karşı karşıya getirememekle altın bir sahifeden ve büyük bir olaydan yoksun kaldı: Japonların yetiştirdiği dünyadaki serbest güreşçilerin gelmiş geçmiş en büyüklerinden biri olan Sasahara ile Türkiye'nin yetiştirdiği yenilmez adam Dağıstanlı karşı karşıya gelemediler.

Çünkü Dağıstanlı 57 kiloya soyunurken, Sasahara 62'ye çıkmıştı ve Dağıstanlı 62'ye çıkınca Sasahara güreşi bıraktı.

Minder güreşine başladığı günden güreşi bıraktığı zamana kadar Mustafa Dağıstanlı sadece Tanrı vergisi yeteneklerini kullanmış ve yüksek güreş tekniği ile maçlar kazanmış değildi. Tartışmasız bir biçimde üstün olan bu niteliklerinden başka dünyada hiçbir sporcuda görülmemiş bir çalışma disiplini vardı Dağıstanlı'nın.

Güreş yaptığı yıllarda bir kez çalışmasını aksatmamış örnek bir sporcu oldu. Dünya şampiyonluğunu kazandığı gecenin sabahında onu antrenman yaparken görenler, hayretler içinde kalırlardı.

Hiçbir zaman kendi kilosundaki arkadaşlarıile çalışmayı yeterli görmemişti. Her zaman antrenmanda güreş tuttuğu adamların kendisinden daha ağır kişiler olmasını isterdi.

Belki de başarısının büyüklüğünü alnında dünya ve olimpiyat şampiyonluklarının — pek çok kafaların taşıyamayacağı kadar ağır — taçları olduğu halde her güreşe acemi bir çocuk gibi hazırlanarak çıkışına borçluydu.

Yenilmezliğin getireceği gururu değil, yaptığı işe kendini vermiş olmanın çilekeşliğini sevdi Dağıstanlı... Ve asıl onun için BÜYÜK oldu.

"Ben doğduğum köyün tepelerinde tam yirmi yıl yalınayak gezdim" diyen Dağıstanlı hiç şımarmamış bir şampiyon olarak tarihe "gurursuz adam" diye geçti ama yalınayak dolaştığı, bayırlar sonsuza kadar onunla gurur duyacak...

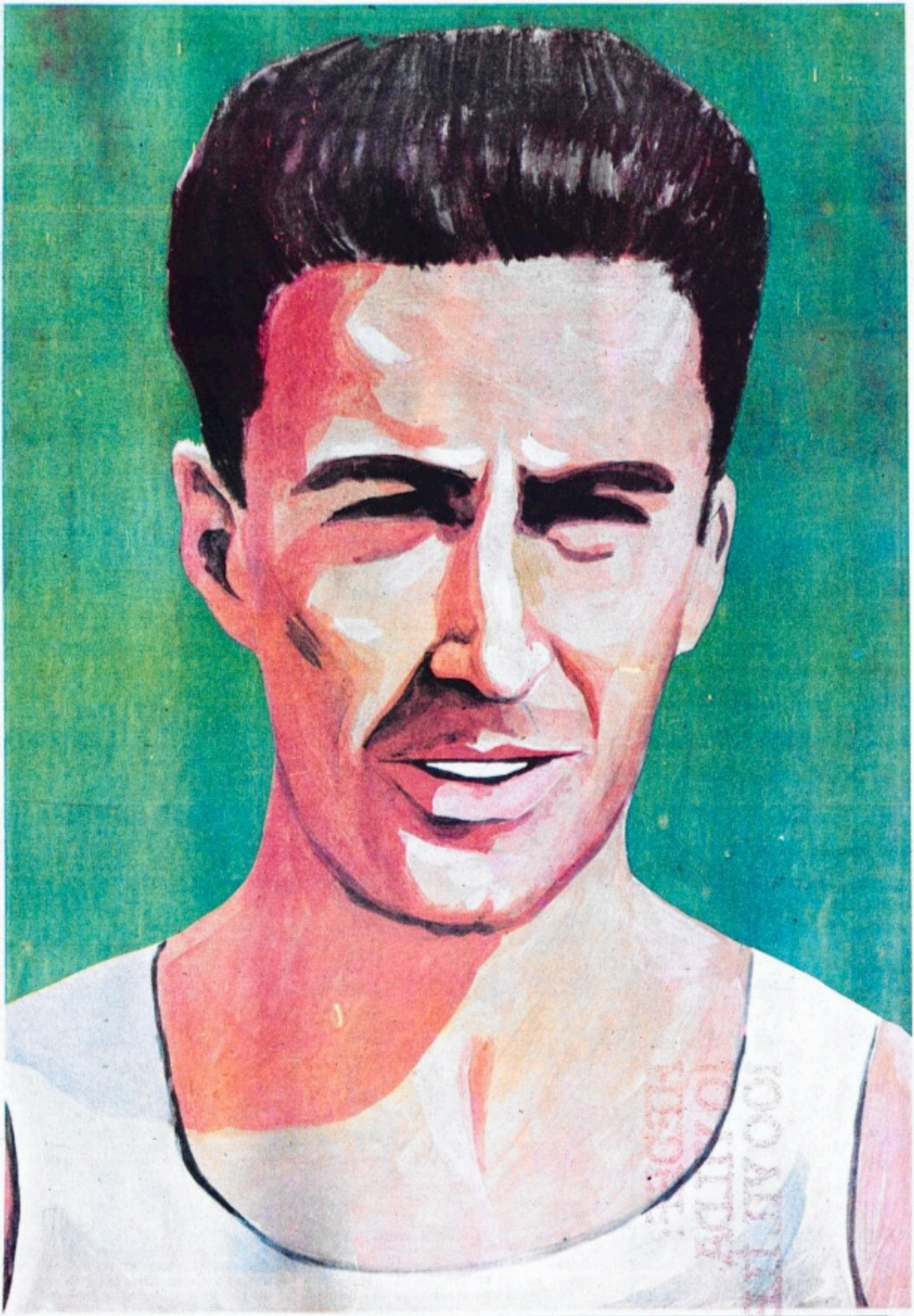

SEMİH TÜRKDOĞAN

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

O yıl Bulgaristan'la yapılan millî atletizm karşılaşmasında 100 metreyi birinci olarak bitirirken genç Türkiye'nin, «millî müsabaka kazanmış ilk sporcusu» oluyordu. O günden önce millî karşılaşmalarda galibiyet kazanmış başka bir sporcumuz yoktu. 1927 yılında 15 yaşında bir çocukken sürat koşularında Türkiye'nin en başarılı adamlarından biriydi.

Semih Türkdoğan 1938'de atletizm pistlerinden ayrıldı. Bundan sonra Galatasaray Kulübü'nün yönetim kurullarında ve Atletizm Federasyonu'nun çeşitli kademelerinde görevler alarak spora ve atletizme hizmetini sürdürdü. 1948'de Londra Olimpiyatları'na giden Türk atletizm takımının da antrenörü idi.

SEMİH TÜRKDOĞAN

(İstanbul 1912)

Yüz metrede Türkiye rekorunu kırdığı zaman on altı yaşında bir çocuktu. Yedi yıl süre ile bu rekoru yenileyecek ama başkasına vermeyecekti. Son kez elde ettiği derece daha 25 yıl elde edilemeyecek ve 16 yaşında Türkiye rekortmeni olan genç atlet 32 yıl bu rekorun sahibi olarak arşivlerde kalacaktı.

Semih Türkdoğan, sadece bu 32 yıllık rekoru ile Türk spor tarihine adını yazdırabilirdi.

Onun elinde, asla elinden alınamayacak bir başka rekor daha vardır: Cumhuriyet Türkiye'sinin millî bir müsabaka kazanan ilk sporcusu...

1927 yılında 15 yaşında bir çocukken sürat koşularında Türkiye'nin en başarılı adamlarından biriydi. O yıl Bulgaristan'la yapılan millî atletizm karşılaşmalarında 100 metreyi birinci olarak bitirirken, genç Türkiye'nin "Millî müsabaka kazanmış ilk sporcusu'' oluyordu. O günden önce millî karşılaşmalarda galibiyet kazanmış başka bir sporcumuz yoktu.

1928'de on altı yaşında olduğu halde Amsterdam Olimpiyat Oyunları'na katıldı. Amsterdam'da kafile başkanı Burhan Felek'ti. Yarışlar başlamadan önce antrenör Abraham, yönetici Adil Giray ve tecrübeli atletlerden Ömer Besim Türkiye'nin sprinterleri ile birlikte iken, antrenör sprinterlerin hemen oracıkta bir seçme yarışı yapmalarını istemişti. Atletler şaşırmışlardı. Türk takımında üç sprinter vardı ve o zamanki kurallara göre her üçünün de seçmelere katılması kabul ediliyordu. Bu kritik günde böyle bir seçme yarışına hiç gerek yoktu. Ama bu konuda itiraz etmek hiçbirinin işine gelmedi, çünkü itiraz edene korktu diyeceklerdir..

Yarışmaktan başka çareleri yoktu. O sırada çevrede Finlandiya'nın ünlü atleti Paavo Nurmi, Amerikalı müthiş sprinter Charles Paddock ve daha bir sürü ünlü atlet çalışmakta idiler.

Türk sprinterleri yerlerini aldılar. Amsterdam Olimpiyat Oyunları'nda atletizm yarışmalarının başlamasından iki gün önce antrenman sırasında Türk sprinterleri yarışıyordu. Yarıştılar. Semih Türkdoğan ipi göğüslediği zaman bir anda çevresini müthiş bir kalabalık sardı. Antrenör Herr Abraham Semih'in boynuna sarıldı. Bir şeyler olmuştu. Herkes oraya toplanıyordu. Semih'in derecesi dünya rekoru idi. Amerikalı Charles Paddock'un 10/40'lık derecesinden daha iyi idi kronometrelerin gösterdiği. Oysa, Semih'in o güne kadar sahip olduğu derece bundan o kadar uzaktı ki... Sevinç ve şaşkınlık fazla sürmedi. Gereksiz acele yüzünden Türk atletleri kendi aralarındaki bu yarışta 100 metre değil, yüz yarda yani (91.42 metre) koşmuşlardı.

Semih Türkdoğan (solda) bir yarışta...

Olimpiyatlarda Türk atletleri —bu arada tabii Semih de— dereceye giremediler.

Semih Türkdoğan uluslararası turnuvalarda Türkiye'ye ilk madalya kazandıran sporcu olmak şerefini de kazandı. 1930'da Atina'da yapılan Balkan Oyunları'nda 100 metrede ikinci olurken Ay-Yıldızlı sporcular içinde'madalya sahibi ilk adam" oldu. Bu gümüş madalyadan sonra aynı şampiyonada, 200 metrede de bronz madalya aldı. Bununla da yetinmedi, arkadaşları ile birlikte iki bayrak yarışında da dereceye girdi: 4X100 metrede ikincilik, Balkan Bayrak (800X400X200X100) yarışında da üçüncülük aldılar.

Ertesi yıl gene Atina'da yapılan Balkan Şampiyonası'nda Semih sadece 4X100 bayrak yarışında koştu ve takımımız birinci olarak altın madalyayı kazandı. 1931 yılı —kendisi çok formda olduğu halde— Semih için talihsiz bir yıl olmuştu. Bir yıl önce 1930'da 100 metre yarışı koşulurken Yunanlı çıkış hakemi, fodepar (hatalı çıkış) yapan Yunanlı atletin bu hatasına göz yummuş ve onun birinci olmasına Semih'in altın madalyayı kaybetmesine neden olmuştu. 1931'-de 100 metre çıkış yerine geldiklerinde Semih gene aynı hakemi görevli olarak görünce itiraz etmiş ve bu starter değiştirilmezse koşmayacağını söylemişti. O sırada şeref tribününde Balkan Antantı görüşmeleri için Atina'ya gelmiş olan Başbakan İsmet Paşa ve Yunanistan Başbakanı Venizelos da bulunuyorlardı. Türk kafilesi başkanı Burhan Feles (aynı zamanda Atletizm Federasyonu Başkanı idi) bütün ısrarlarına rağmen Semih'i bu kararından vazgeçiremedi. Yunanlılar da starterin değiştirilmeyeceğini kesinlikle bildirmişlerdi. Ve Semih depar yerinden ayrılarak yarışa katılmadı.

Sonradan bayrak takımında koşarak altın madalyayı arkadaşlarıyla birlikte aldı. Yurda döndükten sonra bu olayın yankıları büyük oldu. Semih davranışının haklılığını sonuna kadar savundu. Ona göre, "Olay bir Semih sorunu değildi. Starterin yaptığı iş Semih'in değil, Türk atletizminin mağdur edilmesi idi. Bu iş protesto edilmezse, dünyada protesto edilmeye değer ne vardı?.."

Önce cezalandırılması düşünüldü genç atletin,sonradan sadece bir ihtarlauyarılması uygun görüldü ve olay kapandı. Ne var ki, ünlü spor adamı Burhan Felek, uzun zaman bu genç ve yetenekli sporcuya karşı kırgın kaldı. 47 yıl sonra 1977'de kutlanan bir olimpiyat gününde bu buzlar da çözüldü ve Türkiye'de en uzun ömürlü rekorun sahibi olan atletle, Türk sporuna çok emeği geçmiş bu değerli yönetici,iki yaşlı başlı emekli olarak kucaklaştılar.

1932'de Semih Türkdoğan'ın başarıları devam etti. Ve Balkan oyunlarında 100 metrede, 200 metrede ve 4X100 bayrak yarışında olmak üzere üç bronz madalya aldı.

1933'de Balkan oyunlarında 100 metrede gümüş, 1935'de 4X100 bayrak yarışında gene gümüş madalya sahibi oldu.

Böylece altı yıl üst üste katıldığı Balkan atletizm şampiyonalarında toplam bir altın, beş gümüş, beş bronz madalya kazanmış oluyordu.

Semih Türkdoğan 1938'de atletizm pistlerinden ayrıldı. Bundan sonra Galatasaray Kulübü'nün yönetim kurullarında ve Atletizm Federasyonu'nun çeşitli kademelerinde görevler alarak spora ve atletizme hizmetini sürdürdü. 1948'de Londra Olimpiyatları'na giden Türk atletizm takımının da antrenörü idi.

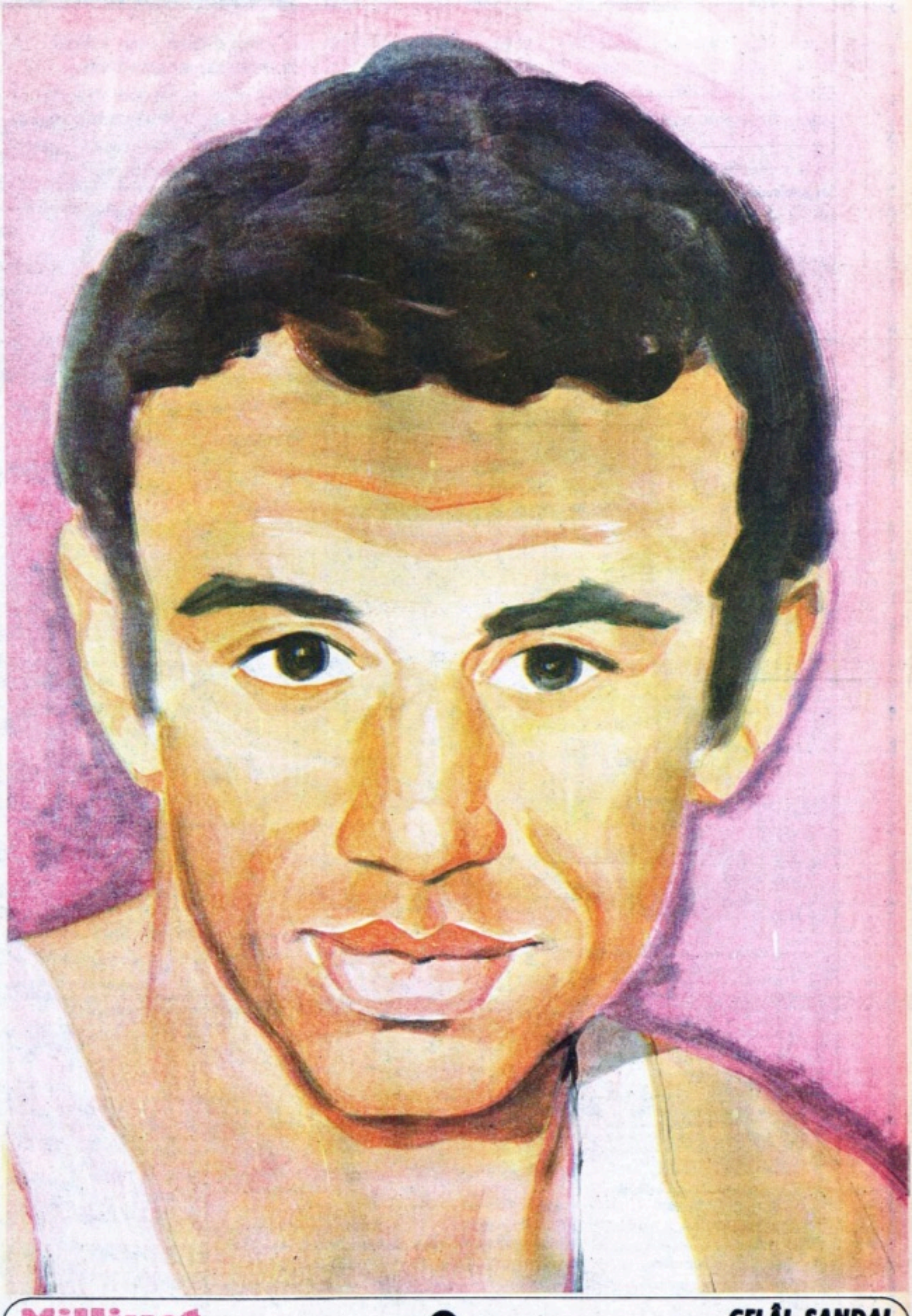

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Boksa başladığı 1954'ten boksu bıraktığı 1972 yılına kadar, 18 yıl aralıksız süren boks yaşamında 300 maç yapan Celâl Sandal, bunların 260'ını kazandı. 54 kez milli forma ile dövüştü, 38'inde eli havaya galip olarak kalktı. Avrupa şampiyonalarında kürsüye bir kere çıkabilen Celâl Sandal, Balkan şampiyonalarının en öldürücü yumruğu oldu.

Celâl Sandal, Türk boksunda az bulunur vurucu ve devirici bir adamdı. Solaktı ve uzun süre düz gardla dövüştü. Sistemli bir çalışması ve düzenli bir özel yaşamı vardı. Bir Avrupa Şampiyonası'nda kendisini seyreden Macar boksunun en büyük ustası Laszlo Papp, Celâl Sandal'a şunları söyleyecektir: «Keşke senin yeteneklerine sahip bir öğrencim olsa»

CELÂL SANDAL

(Kayseri 1942)

1971'de Madrid'de Avrupa Boks Şampiyonası yapılıyor ve 67 kiloda İspanyolların gözbebeği Fernandez nakautlarla ilerliyordu. Kendisine, yarı final maçının kapısını açabilmek için karşısına çıkacak olan Türk boksörünü yenmesi gerekiyordu. Yenecekti. Kendi ülkesinde, kendi seyircisi önünde yapacağı bu maçta her şey ondan yana idi.

Öte yandan Türk boksörü de yabana atılır bir adam olmadığını ispatlamış ve ilk maçında Danimarkalı Streen'i 55 saniyede nakaut etmişti. İki nakautçu çıkacaktı ringe, kazanan yarı finale gidecekti.

Tribünlerde 13 bin kişi vardı. Seçkin bir seyirciydi bu. Şık giyinmiş hanımlar hemen hemen salondaki seyircinin yarısını oluşturuyordu. Fernandez salonun kapısında göründüğünde tribünlerdeki temiz pak seyirciden kopan gürültü bir gök gürültüsü gibiydi. Şaka değil İspanyolların en büyük boksörü geliyordu. Oleeee!.. Ve Celâl Sandal ringe doğru yürürken bembeyazdı. Hayır beyaz değil, esmer yüzünde alabildiğine soluk bir sarı renk vardı. Dudaklarını ısırıyor, tribünlerdeki fırtınayı hem gözüyle hem kulağı ile dinliyordu, hatta gürültüyü derisinden hissediyordu.

Gong vurdu. Hakem aradan çekildi. Boksörler yaklaşarak gardlarını aldılar. Sağa sola bir iki skiv. Sağa sola birkaç dans adımı. Her ikisinin eldivenler üzerinde kalan etkisiz bir iki çıkışı. Ve Celâl, bir anda Fernandez'in karaciğerinin boşaldığını farketti. Vurdu. Düştü Fernandez. Celâl köşesine çekildi. Bekliyor. Salonda şimdi ölüm kadar korkunç, ölüm kadar kesin, ölüm kadar rahatsız edici bir sessizlik var.

... Sonra Celâl Sandal, orta hakeme kolunu veriyor. Kaldırsın, diye. İspanya'nın nakaut kralı Fernandez salona girerken kopan gök gürültüsü, Celâl ringden inerken çıkan gürültünün yanında sinek vızıltısı kalır. 76 saniye içinde Celâl İspanya'nın sevgilisi oluyor ve Fernandez'i yıkan yumruk hakettiği saygıyı görüyordu.

Celâl, yarı finalde Macar şampiyonu Kajdi ile karşılaştı. Bu maçı kazanamadı ve sayı ile kaybetti ama Kajdi'nin antrenörü, üç kez olimpiyat şampiyonluğu kazanmış olan ve Avrupa'nın gelmiş geçmiş en büyük boks adamı olan Laszla Papp bu maçtan sonra Celal'e şöyle diyecekti: **"Senin gibi bir öğrencim olsun isterdim".**

Aslında bu maçı iki köşedeki iki antrenör Papp ve Bülent Kiter kendi aralarında yapmışlardı. Çünkü bu bir taktik maçıydı. Papp biliyordu Celal'in vurunca devireceğini. Ve Kajdi maçın sekiz dakikasını bir kaplumbağa, bir kirpi gibi kendi kabuğunun içinde bekledi. Açılsa inecekti. Son bir dakikada, Celâl'in da hızının kesilmesinden faydalanarak açıldı iki yumruk vurdu kapandı. Tekrar açıldı bir iki direk çaktı kapandı. Ve maçtan sonra galip ilân edildiğini görünce inanamadı. Oysa teknik açıdan maçı kazandığı tartışılmazdı.

Celal Sandal o turnuvada Avrupa üçüncüsü oldu. Fakat Macarı yenseydi ki, bu olabilirdi, öteki kanaldan finale gelen 1968 olimpiyat şampiyonu olan ve iyice yaşlanmış olan Woelke'yi yenmesi güç olmazdı.

Kajdi'nin birincisi olduğu Woelke'nin ikinci olduğu şampiyonada Celal üçüncü oldu.

1971 yılı Celal Sandal için altın bir yıl olmuştu. Bu Avrupa üçüncülüğünün yanı sıra İzmir'de Akdeniz Oyunları Şampiyonluğu'nu ve Titograd'da Balkan Şampiyonluğu'nu da kazanmıştı. Üstelik bu yıl içinde 7 kez millî maç yapmış bunlardan yalnız birini Kajdi ile yaptığı maçı kaybetmişti. Yedi maç toplam 63 dakika sürmesi gerekirken, Celal kazandığı nakautlar sayesinde bu yedi maçı sadece 34 dakikada bitirmişti.

Altın yumruk Celal Sandal Madrid'deki Avrupa Şampiyonası'nda nakavtla yendiği İspanyol Gonzales karşısında...

* * *

Celâl Sandal Türkiye'ye en fazla madalya kazandırmış sporcudan biridir. Avrupa şampiyonalarında sadece bir defa kürsüye çıkabilmiş fakat Balkan şampiyonalarının yenilmez eldiveni olmuştur. İlk kez millî olduğu 1966'da Belgrad'da Balkan ikincisi olup gümüş madalya aldıktan sonraki altı yıl Balkan şampiyonluğunu kimseye vermedi. 1967'de İstanbul'da, 1968'de Atina'da, 1969'da Glaşi'de, 1970'de Varna'da, 1971'de Titograd'da, 1972'de Ankara'da Balkan şampiyonu olarak kırılması güç bir rekora ulaştı.

Celal Sandal'ın Akdeniz Oyunları'nda da bir gümüş (1967 - Tunus) bir de altın (1971 - İzmir) madalyası vardır.

Boksa başladığı 1954'den, boksu bıraktığı 1972 yılına kadar 18 yıl aralıksız geçen boks yaşantısında 300 maç yapan Celal Sandal bunların 260'ını kazandı. 54 kez millî forma ile döğüştü ve bunların da 38'ini kazandı.

* * *

1942'de Kayseri'de doğmuştu. Boksa spor yapmak için değil mahallede yediği dayakların acısını çıkartmak için 12 yaşında iken başladı. Döğüşken bir küçük çocuktu. Bir gün iyice dayak yiyince Kayseri'deki Altın Eldiven Boks Kulübü'nde buldu kendini. İlk antrenörü Ahmet Naz oldu. Küçük Celal kısa zamanda anladı ki, boks denen şeyin kavga ile filan ilgisi yoktur. Ama bu iş onun yeteneklerine de karakterine de uyuyordu. Çabuk sevdi boksu. Dört aylık boksörken 2-3 yıllık rakiplerini yenebiliyordu. 1962'ye kadar büyük bir ciddiyet ve inatla çalıştı. 1962'de Türkiye ikinciliğini kazandığı zaman kendisini gerçekten boksör olmuş hissediyordu. Buraya kadar yene yenile gelmişti. Zaten boksu bıraktığı zaman geride bıraktığı toplam kırk kadar yenilginin çoğu da bu ilk sekiz yıllık boks yaşamında gelmişti başına.

1964 yılında Ankara'ya geldi. Polislik mesleğine girerken yeni kulübünü de buluyordu. Emniyet Kulübü'nün boks takımında parladı ve boks dünyamızın doruklarında iken de aynı takımın forması altında boksa veda etti. Sadece askerliği sırasında Havagücü adına da ringe çıkmıştı.

Celal Sandal 18 yıl boks yaptı ve 63.5'dan 71'e kadar bütün sikletlerde dokuz kez Türkiye şampiyonluğunu kazandı.

* * *

Türk boksunda az bulunan vurucu ve devirici bir adamdı. Sistemli çalışması ve düzenli yaşayışı ile spordaki başarısını, tanrı vergisi yeteneklerinin sınırında bırakmamayı beceriyordu. Solaktı ve uzun zaman düz gardla döğüştü. Fakat sonraları sol yumruğundaki tanrı vergisi güçten daha iyi faydalanmak için gardını ters almağa başladı.

1972'de Ankara'da yapılan Balkan Şampiyonası'nın finalinde ringe çıkınca döğüşeceği Yunanlı rakibini ringde değil de tribünde görünce şaşırmıştı. Rakip ringe çıkmamıştı. Rakiplerini yıkmakla ün salmış bu büyük Türk boksörü, son maçını rakibini yumruklayamadan kazanıyordu.

O gece şampiyon ilân edildi. Eldivenlerini öptü ve boksu bıraktığını açıkladı. Kendisini doruklara çıkartan kulübünde bir süre antrenör olarak da çalıştı. Şimdi Emniyet örgütünde komiser yardımcısı olarak görevini sürdürüyor.

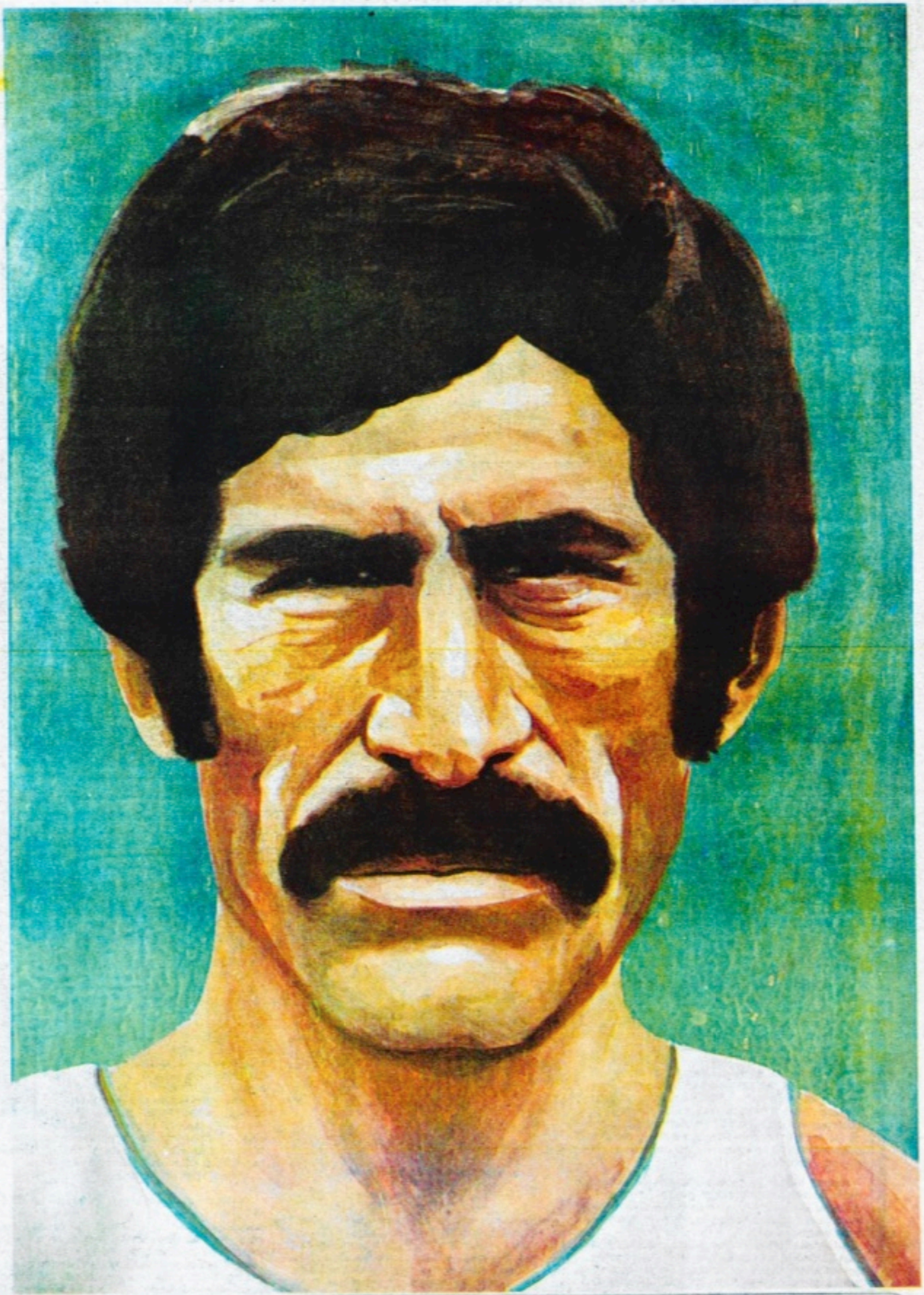

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Veli Ballı'nın bir maratoncu olarak en büyük özelliği inatçı ve sabırlı oluşu idi. Altı kez Amerika'da, ayrıca Japonya, Pakistan, Hollanda, Porto-Rico, Kanada, iki kez de Atina'da koştuğu maratonları yarıda bırakmadı. Montreal olimpiyatlarında maraton koşarken, ishâldi, halsizdi, 38. oldu. Ama bitirdi. Çünkü onun için büyük ayıp maraton bitirememekti.

Aradan yıllar geçecek, bu yarışı seyreden Atinalılar aynı şeyi söyleyecekti: «Ballı'nın Rus'ları ezdiği yarış» 1979 yılında Atina'da olimpiyat parkurunda Ruslar'la girdiği maraton mücadelesi unutulmazdı. Stada Rus Arikov'la birlikte girmişlerdi. Cehennemi finiş son metrelere kadar sürmüş ve Veli Ballı kıl payı ipi Rus'tan önce göğüslemişti.

VELİ BALLI

(Erzincan-1949)

Maraton köyünde başlayıp Atina'nın göbeğinde Averof Stadı'nda sona eren parkur belki de dünyanın en güç maraton parkurudur. İnişi az, çıkışı bol.

Oysa ne yapalım ki, maraton yarışına neden olan bu büyük koşu işte bu parkurda koşulmuştur. Atina'nın kuzeyinde küçük maraton köyünde demirlemiş olan Pers donanmasından karaya çıkan büyük Darius ordusu, Atina'yı korumakla görevli olan General Milthiades'in çok daha küçük bir kuvvetle yaptığı baskın sonucu yenilmişti. Darius'un ordusu kılıç artığı askerlerini donanmaya yüklemeye çalışırken, Milthiades'in bir gönüllüsü büyük zafer haberini Atina'ya ulaştırmak için koşarak yola çıkmıştı.

Adı tarihe geçmemiş olan bu asker 42 kilometrelik yolu koşmuş, kendisini şehrin kapısında bekleyen Atinalılara "Niki!..." (Kazandık) diye müjdeyi verdikten sonra oracıkta düşüp ölmüştü.

Milattan önce 490 yılındaki bu olay, çok uzun yıllar sonra Fransız tarih profesörü Michel Bréal tarafından günışığına çıkartıldı ve atletizmdeki uzun mukavemet koşularına maraton yarışı denmesi önerildi. Olimpiyatların kurucusu Baron Pierre de Coubertin öneriyi benimsedi ve 1896'da Atina'da yapılan ilk modern olimpiyat oyunlarında maraton yarışı işte bu parkurda koşuldu. Yani haberci askerin sonunda düşüp öldüğü yolda.

İşte 1979 yılında bu yolda yapılan yarışta en önde giden üç kişilik gruptaki kısa boylu, esmer tenli, kara saçlı atlet tüm yarış boyunca parkurun bu güçlüğüne kızıp söylenirken, maraton efsaneseni düşünüyor "O adam koşmuş ya, biz neden koşmayalım" diye kendi kendine kuvvet vermeye çalışıyordu.

Üç atlet uzun süre birbirlerine değerek yarıştılar. İkisi sarışın beyaz tenli idi, kırmızı formaları vardı. Biri esmer ve kara saçlıydı, beyaz forması vardı. Zaman zaman iki kırmızılının arasına giriyor ve tezatlar göze hoş geliyordu. Yarışın sonlarına doğru kırmızı formalı sarışınlardan biri geride kaldı. Şimdi yarış iki kişi arasında idi. Averof Stadı'na birlikte girdiler. Yarışın bitimine 50 metre kalmıştı. Elli metreyi her ikisi de bir yarış bitirir gibi değil, ölüm kalım savaşı verir gibi koştular. Beyaz formalı, kara saçlı atlet ipi göğüslerken sevinçten kırmızı formalı sarışın sporcu ise üzüntüden ağlıyorlardı. Beyaz formalının göğsündekırmızıbir yuvarlak içine oturtulmuş bir ay-yıldız vardı.

Aradan birkaç yıl geçecek ve Atinalı sporseverler bu cehennemi maraton finişini unutmayacaklardı. Bu yarış kimi Atinalılar için "Veli Ballı'nın Sovyet maratoncuları ezdiği gün" diye yıllarca anılmsanacaktı.

Bu yarışta Türk atleti Veli Ballı'nın derecesi iki saat 28 dakika dört saniye ve 4/10; ikinci gelen Sovyet atleti Arikov'un derecesi ise iki saat 28 dakika dört saniye ve 6/10 idi. Yani iki atlet 42 kilometre 195 metrelik yarışı sadece saniyenin onda ikisi kadar farkla bitirmişlerdi.

1979'daki Atina Maratonu Veli Ballı'nın en zorlu yarışıydı, ama bu daldaki en büyük başarısı değildi. Çünkü daha önceki yıllarda daha büyük

Veli Ballı bir yarışta mutlu sona doğru koşarken

ve daha kalıcı nitelikte başka başarıları da vardı.

1976'da Pakistan'da yapılan Uluslararası Lahor Maratonu'na katılmış ve bu yarışta birinciliği kazanırken elde ettiği iki saat 11 dakika 30 saniyelik derece o tarihte dünya maraton klasmanında altıncı sırayı almıştı. O yarıştan sonra Veli Ballı tüm dünyada atletizmle ilgili herkesin dikkatini çekiyor ve adı arşivlere birinci derecede önemli atletler arasına geçiyordu.

1977 yılında ise Amerika'da yerleşmiş bir Türk doktorunun çabası ve ilgisi ile olimpiyatlar dışında dünyanın en ünlü maraton yarışı olan Boston Maratonu'na katıldı. Boston Maratonu 1897 yılından bu yana her yıl yapılır ve bu yarışta derece alanlar o yılın en büyük maratoncuları olarak kabul edilirdi. 1977'de bu yarışın ikinciliği Veli Ballı'nın oldu.

Aynı yıl, 1977'de, Veli bir de Balkan Şampiyonluğu kazandı.

Aralıksız bir yükselişi vardı Veli Ballı'nın. Ertesi yıl da Hollanda'da bir maraton daha koştu. Parkurun iki tarafına tüm yol boyunca dizilmiş olan izleyiciler arasında en çok Türk işçilerinin sesi çıkıyordu. Çünkü yarışı Ay-Yıldızlı atlet Veli Ballı çekiyordu. Sonradan Veli bu yarışı "Bütün parkuru hep aynı arkadaşlarla berabermişim gibi koştum"" diye anlatacaktı. Bu yarışta Hollandalıların olimpiyat ikincisi ve kısa bir süre önce Atina'da yapılan Avrupa Şampiyonası birincisi olan ünlü atletlerini geçerek birinci oldu.

Veli, 1949'da Varto'da Çayönü köyünde doğmuş ve 1967'de Varto depreminden sonra ailesi ile birlikte Aydın'a gönderilmişti. Aydın Vakıflar Yurdu'nda kalıyor ve devlet tarafından okutuluyordu. Beden eğitimi öğretmeni Sabri Günaydın'ın yaptırdığı üç kilometrelik bir yarışta üçüncü oldu ve dikkati çekti. Daha sonra birkaç kez daha okullararası yarışlara girdi. Sonra Sivas'a nakledildi ve Sivas Sanat Okulu'nda atletizme kendini kaptırdı. Sivas'taki öğretmni Sabri Oztürk de onunla yakından ilgileniyordu. Ve bir koşudan sonra onu atletizmde çok daha ileriye götürecek antrenörü ile tanıştı: Himmet Kirzuk... Bu atletizm adamı Veli'nin yeteneğine kesinlikle inandı ve onun her çeşit sorunu ile ilgilenmeye başladı. Veli o yıllarda 1500, 3000 ve 5000 metrelerde koşuyordu. Sivas Demirspor Kulübü'nün formasıyla yıldızlar ve gençlerarası birincilikleri kazandı.

İlk maratonu 1972'de koştu. Ertesi yıl iki saat 23 dakikalık bir dereceye ulaştı. Ancak araya giren askerlik görevi ve Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılış onu atletizmden bir süre uzaklaştırdı. Terhisten sonra 1976'da atletizme dönerken, bunun bir yeniden başlayış olduğunu düşünüyordu. Hemen o yıl Pakistan'daki dünyanın sayılı derecelerinden birini yaparak kazandığı başarı Veli'ye büyük umutlar verdi.

Daha uzun zaman koşabilirdi belki. Ama atletizmde kendini ancak 26-27 yaşında iken bulmuştu. Ve sadece koşmakla yaşayamayacağını anladı. Bu doğaldı. Bir spor malzemesi dükkânı açmayı ve sporla işi birlikte götürmeyi denedi, başaramadı. Spordan ayrılmak kaçınılmaz olmuştu ve atletizmi bıraktı.

Veli Ballı'nın bir maratoncu olarak en büyük özelliği inatçı ve sabırlı oluşu idi. Yurt dışında birçok yarışlara katıldı, fakat hiçbirini yarıda bırakmadı. Altı kez Amerika'da, ayrıca Japonya'da, Pakistan'da, Hollanda'da, Porto Riko'da, Kaşada'da iki kez de Atina'da koştu ve hepsini bitirdi. Maraton bitirmemek onun için büyük bir utanç sebediydi. Montreal'deı Olimpiyat Maratonu'nu koşarken dayanılmaz şekilde ishâl olmuştu. Yarışı 38. olarak bitirdi ama. Bitirdi. 55 kez millî formayla yarışan ve maratonu bir tek kez yarıda bırakmayan adamdı Veli Ballı.

YAZISI ARKA SAYFADA
Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Çoban Mehmet, Florya'da Atatürk'ün huzuruna çıkarılmıştı. Atatürk ona gönül alıcı bir kaç laf söylemiş ve «Benimle güreşir misin Mehmet? » diye sormuştu. Mehmet utanmıştı, kekeleyerek «Haddim mi Paşam?» Atatürk gülüyordu, «Yenemeyeceğinden mi korkuyorsun?» Mehmet: «Seni, dünya yenememiş Paşam, ben mi yeneceğim?» deyince Atatürk onu alnından öpmüştü.

1946 yılında yeniden düzenlenen Avrupa şampiyonalarına Türk takımının ağır sıkleti olarak katılan ve doktorların «hastasın güreşemezsin» demelerine rağmen, 41 yaşındaki Çoban Mehmet peşpeşe mindere çıkıyor, güreşiyor ve Türkiye'ye güreşteki son bronz madalyayı kazandırıyordu. 20 yıl güreş tutan Ç. Mehmet, 18 yıl Türkiye şampiyonluğunu kimseye vermemişti...

ÇOBAN MEHMET

(Balıkesir 1905-İstanbul 1969)

Beyköyü'nün iri çocuğu, sabahın erken saatlerinde köyün bütün sığırtmaçlarıyla birlikte hayvanları alıp otlaklara çıkar ve ;jün batarken hayvanları önüne katıp onlarla birlikte köye dönerdi. Bütün gün hayvanlar otlarken sığırtmaçlar kendi aralarında güreşirler ve vakit geçirirlerdi. İçlerinde en iri kıyım olan Mehmet'ti. Çocukların çoğunu rahat yeniyordu. İriliği ona ister istemez kendisinden büyük çocuklarla güreş tutmaya zorluyordu. On beş- on altı yaşlarına geldiği zaman artık ünü Beyköyü'nün dışına çıkmış, tüm Balıkesir dolaylarında Beyköylü Çoban olarak tanınmaya başlamıştı. Yavaş yavaş bölgedeki köylerde her düğüne çağrılır olmuştu.

Askerlik çağına gelip de şubesine başvurunca bir sürprizle karşılaştı: Onun pehlivan olduğunu biliyorlardı... Sonradan anladı ki, Balıkesir'de 2. Kolordu Komutanı olan ve tüm sporcuları korumakla ün salmış bulunan Ali Hikmet Paşa (Ayerdem), bölgedeki yetenekli gençleri önceden öğrenir ve askerlik çağına geldikleri zaman kendi garnizonuna alırmış. Çoban Mehmet böylece askerliğini Paşa'nın karargâhında yapmaya başladı.

Asker ocağındaki iyi bakımla Mehmet bir yandan daha da kuvvetleniyor, öte yandan Paşa'nın ilgisi ile güreşi ilerletiyordu. İstanbul'un ünlü Galatasaray Kulübü'nün futbol ve atletizm takımları garnizon sporcularıyla karşılaşmak üzere Ali Hikmet Paşa tarafından Balıkesir'e çağrılmışlardı. Geldiler ve büyük farklarla yendiler Balıkesir Garnizonu'nun takımlarını. Akşam yemekte Kolordu Komutanı: **"Bizim futbolcuları ve atletleri yendiniz, ama bir pehlivanım var ki yenemezsiniz"** dedi. Galatasaray yöneticileri Mehmet'i gördükten sonra komutana, **"Yakında yapılacak olan 1928 Amsterdam Olimpiyatları için kendisinden faydalanılabilir. İstanbul'a gönderirseniz olimpiyat seçmelerine hazırlarız"** dediler. Mehmet İstanbul'a geldi. Çok geçmeden Güreş Federasyonu, İkinci Kolordu Komutanlığı'na bir yazı ile Mehmet'in Millî Güreş Takımı'na seçildiğini bildiriyor ve çalışmaların İstanbul'da sürdürüleceğini haber veriyordu. Komutan derhal işlemleri tamamlattı ve Çoban Mehmet'in askerlik görevi İstanbul'a nakledildi.

Balıkesir'in Beyköyü'nün küçük çobanı Mehmet şimdi millî bir sporcu idi. 1928 Olimpiyatları'na güreş takımımızı hazırlamak üzere Macaristan'dan getirtilen antrenör Raoul Peter'in Çoban Mehmet'in teknik gelişmesinde ve iyi bir güreşçi olmasında büyük emeği ve hissesi vardı.

İlk kez millî mayoyu o yıl Budapeşte'de yapılan Avrupa Şampiyonası'nda giydi. Dereceye giremedi, ama yaptığı güreşlerle hem antrenörü Raoul Peter'in, hem de Güreş Federasyonu'nun güvenini kazandı.

Aynı yıl Amsterdam Olimpiyatları'na da Millî Takımımızın ağır sıklet güreşçisi olarak götürüldü. Budapeşte'dekinden daha tecrübeli idi, güzel güreşler çıkardı ve sıkletinin altıncılığını kazandı.

Artık Ay-Yıldızlı mayonun değişmez adamlarından olmuştu. O günden sonra tam on sekiz yıl süre ile Millî Takım'ın ağır sıkletini kimseye bırakmadı. Bu süre içinde İstanbul ve Türkiye şampiyonluklarını da vermedi.

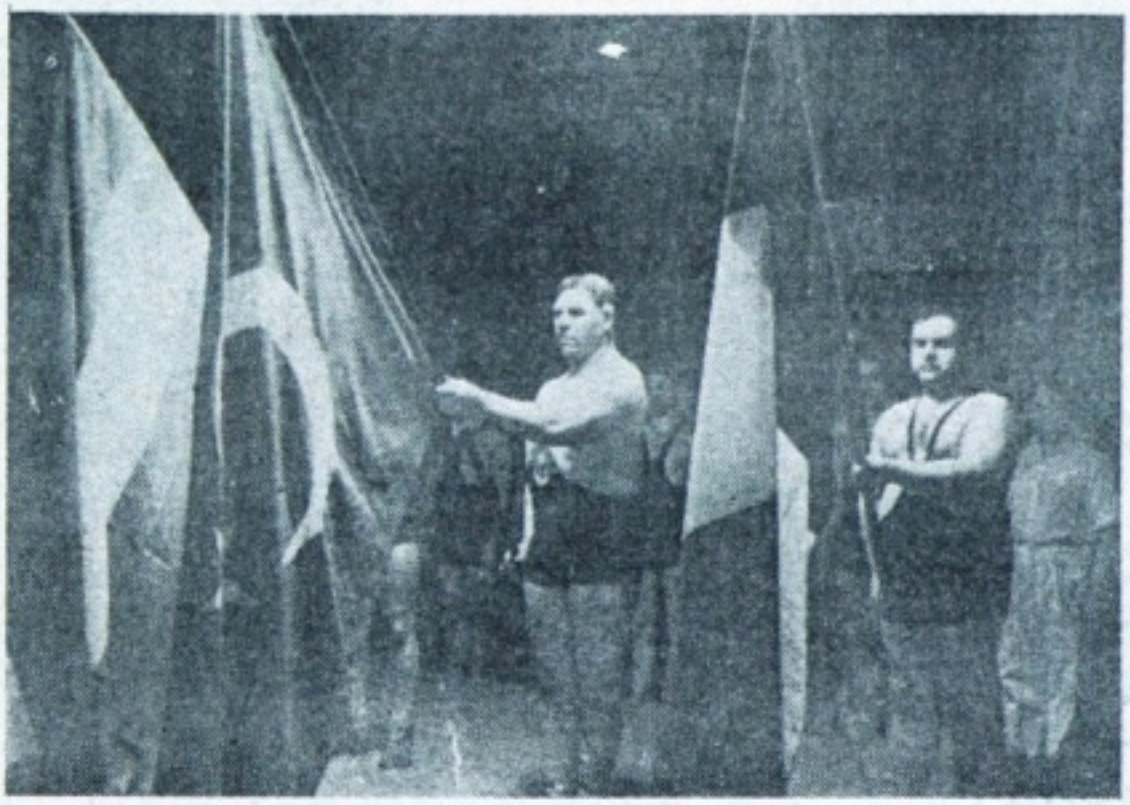

1928'den sonra ilk millî güreş karşılaşmamız ancak 1932'de oldu. Balkan Şampiyonası'nda Çoban Mehmet bir aksiliğe kurban gitti. Romen rakibi Kondoros'a kendi oyunu ile yenilivердi ve Balkan ikincisi oldu. Ama sonraki yıllarda bunun acısını bol bol çıkartacaktı. 1933'de Tepebaşı'nda Asri Sinema'da (sonradan Şehir Tiyatrosu komedi kısmı olan ve daha sonra da yıkılmış olan binada) yapılan ikinci Balkan Şampiyonası'nda bütün rakiplerini yenerek Balkan şampiyonu oluyor ve gene 1933'de Sovyetler Birliği'ne yapılan bir turnede yaptığı beş güreşin beşini de kazanarak, hem başarılarını, hem tecrübesini artırıyordu.

1934'de gene İstanbul'da Fransız Tiyatrosu'nda (sonradan Dormen Tiyatrosu) yapılan Balkan Şampiyonası'nda bir kez daha Balkan birinciliğini kazandı. Ertesi yıl gene İstanbul'da yapılan Balkan Şampiyonası. Ağır sıklette üçüncü kez Balkan şampiyonu oldu.

1936'da Berlin Olimpiyatları'na katılan takımımızın gene rakipsiz elemanı olarak ağır sıklete girdi. Bu kez hem grekoromende, hem de serbest stilde güreşecekti. Gerekoromende olimpiyat dördüncülüğünü kazandı ve madalyayı kılpayı kaybetti.

1937'de takımın Avrupa'da yaptığı turnede de üst üste galibiyetler alan Çoban Mehmet, 1938 ve 1939 yıllarında Finlandiya ile yaptığımız maçlarda millî mayoyu giyiyor ve 1940'da İstanbul'da yapılan Balkan Şampiyonası'nda Yunanlı Pukamizos'u yedi dakika 57 saniyede, Yugoslav Otto'yu yedi dakika 30 saniye içinde tuşla yenerek dördüncü kez Balkanlar'ın bileği bükülmez ağır sıkleti oluyordu.

İkinci Dünya Savaşı, dış temasları kesinkes kapatınca Çoban Mehmet en fazla millî olan güreşçi olmak şansını kaybediyordu. Ancak, altı yıl sonra, 1946'da yeniden düzenlenen Avrupa Şampiyonası'na gidecek Millî Takım'ın ağır sıkleti olarak yeniden seçildi. Stockholm'da yapılan şampiyonada hastalığına ve 41 yaşına, üstelik doktorların "güreşme" demesine rağmen er meydanını terketmiyor ve takımımıza bir bronz madalya kazandırarak güreş hayatının son başarısını da elde ediyordu. Yirmi yıl sürmüş güreş hayatında on sekiz yıl Türkiye şampiyonluğunu vermemişti Çoban Mehmet...

Fatih'in kenar bir köşesindeki, bütün ömrünce kazandığını biriktirerek aldığı minik apartmanında 42 yıllık eşi ve iki yetişkin evlâdı ile iddiasız hayatını sürdürürken 8 Mayıs 1969'da geçirdiği bir enfarktüs sonucunda göçüp gitti.

Son yıllarında kendisinden güreş hayatına ait hatıralar anlatmasını isteyenlere, güreşminderlerinde kazandığı bunca güreşten hiç söz etmez, sadece Atatürk'ün son günlerinde kendisini alnından öptüğünü anlatırdı: Florya'ya çağrılmıştı. Atatürk ona gönül alıcı birkaç söz söylemiş ve **"Benimle güreşir misin Mehmet?"** diye sormuştu. Mehmet şaşırmış ve utanmıştı. Kekeleyerek: **"Haddim mi, Paşam?"** Atatürk gülmüştü: "Yenemeyeceğinden **mi korkuyorsun?"** Bu kez Çoban gülmüştü: **"Seni dünya yenememiş Paşam. Ben mi yeneceğim?"** Ve Atatürk alnından öpmüştü... Mehmet... Şu Balıkesir'in Beyköyü'nün sığırtmacı Mehmet... Türk spor tarihine bir paşanın elinden tutmasıyla giren Mehmet, daha büyük bir paşanın alnından öpmesiyle gururlanarak yerleşti o tarihin içine...

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

İstanbul'da doğan, İzmir'de futbolcu olan, Paris'te Doğu'ya karşı her zaman kapalı , her zaman güç beğenir Fransız toplumunun içinde doruklara çıkan , yurda döndükten sonra futbol için bir şeyler yapmaya çalışan bu büyük yetenek Türk sporuna verebileceğinin tümünü veremeden göçüp giden yıldızlardan biri oldu

Bir Türk sporcusunun yurt dışında hiç bir dayanağı olmaksızın kendini kabul ettirip, böyle ünlü bir takımda yer alabilmesi kolay şey değildi. Vahap Özaltay, bu güç işi başarma şöyle dursun, sadece Racing'de oynamakla yetinmemiş Paris karmasına da seçilmişti

VAHAP ÖZALTAY

(İstanbul 1909-İzmir 1965)

Kimdi bu çikolata renkli santrafor? Acaba Cezayir'den mi gelmişti? Cezayir'den gelip de Paris Karmasına mı girmişti? Kimdi bu, bütün zamanların en ünlü kalecisi, dünya futbol tarihinin en çok adı geçmiş, en çok efsaneleşmiş adamı İspanyol Zamora'yı zorlayan, yerden yere vuran genç adam?.

Tanımayanlar ilk cevabı şöyle aldılar: **"Racing santrforu"**. Sonra da açıklama geldi **"Cezayirli falan değil, Türk'tür."**

İkinci Dünya Savaşı öncesinde Paris karması ile bir İspanyol karması Colombes Stadı'nda karşılaşıyorlardı. O gün Zamora, bu çikolata renkli Türk'ten gol yemedi ama çok zor durumlara düştü. Üstelik direklere çarpan birkaç topa da ancak seyirci kalmıştı.

Gene aynı yıllarda Racing formasıyla birbirinden güzel goller atan bu santrfor, yarım yüzyıla yakın bir süredir her yıl tekrarlanan Racing-Arsenal maçlarında da yer almış ve Arsenal kalesini de çok zorlamış ve goller atmıştı.

O günlerde bir Türk sporcusunun yurt dışında, hiçbir dayanağı olmaksızın kendini kabul ettirip, böyle ünlü bir takımda yer alabilmesi kolay şey değildi. Vahap Özaltay, bu güç işi başarmak şöyle dursun, sadece Racing'de oynamakla yetinmemiş Paris karmasına da seçilmişti.

Vahap dört yıl "Racing Club de Paris"de futbol oynadı.

Bir Türk takımına karşı yabancı bir takımda yer alan ilk Türk futbolcusu da o oldu: Racing İstanbul'a gelip Fenerbahçe'ye karşı oynadığı zaman Vahap da takımdaki yerini almıştı...

* * *

1965 yılının sıcak bir Haziran günü, canından çok sevdiği kulübü Altay'ın yıllık kongresinde heyecanlıbir konuşmadan sonra kürsüden inerken geçirdiği kalp krizi sonucu, oracıkta her kuşaktan yüzlerce Altaylı'nın gözleri önünde ve arkadaşlarının kucağında son nefesini verirken Türk futbolunun KARA İNCİ'si geride 56 yıllık bir ömre sığmışsayılamayacak çok başarılar bırakıyordu.

Türk futbolunun İzmirli Vahap'ı sanıldığı gibi İzmir'de değil, 1909 yılında İstanbul'da doğmuştu. Birinci Dünya Savaşı'nın karanlık günlerinde 8 yaşında iken ailesiyle birlikte Aydın'a göçmüş, orada okul bahçesinde topu tanımıştı. Aydın'ı düşman işgal edince, Anadolu yollarına düştü ailesiyle birlikte ve Kastamonu'ya yerleştiler. Zaferden sonra Ege'ye dönüş ve İzmir'e yerleşme, Vahap'ın hayatında en önemli olay oldu. Çünkü Altay kulübü ile tanıştı Vahap... O sıralarda Altay kulübünde Hamit(Arslan)futbol takımı kaptanı ve sorumlusu idi. İkinci takımda kısa bir süre oynadıktan sonra 17 yaşında olduğu halde ilk kez 1926'da Altay birinci takımında yer aldı. Futbolu bıraktığı günden çok sonra da hatırlanacak olan adını İzmir seyircisi daha ilk yılında takıverdi Vahap'a: KARA İNCİ... Birinci takımda oynadığı ilk yıl İzmir karmasına da seçilen genç futbolcu, Altay'ın o yıllarda üç kez üst üste İzmir şampiyonu olmasında en büyük pay sahibi idi.

Vahap, Racing forması ile Fenerbahçe kalesinde gol arıyor.

1928'de Beşiktaş'ın ünlü yöneticisi Şeref Bey, İzmir'in Siyah-Beyazlı takımının bu acar futbolcusunu İstanbul'daki Siyah-Beyazlı takıma getirmek için çaba gösterdi. Başardı da... Ancak o sırada sezon bitmek üzereydi ve Vahap sadece bir maç oynayabildi Beşiktaş takımında. O maçtan sonra Vahap'ı Millî Takıma çağırdılar. 1928 Amsterdam Olimpiyatları'na hazırlanmak için Çekoslovakya'da yapılacak olan hazırlık maçına çıktı... Ondokuz yaşında idi ve futboldaki yeri o çağların büyük golcüsü Zeki Rıza'nın yeri idi. Olimpiyada gidecek takıma giremedi ve İstanbul'a döndü. İstanbul'da barınamayacağını düşündü ve yeniden İzmir'e gitti.

O günden sonra Vahap'ın başarı grafiği hep yukarı doğru çıktı. Altay'ın ve İzmir futbolunun her başarısında onun imzası vardı. Fakat Zeki Bey'le aynı yerde oynamak onun için bir talihsizlikti.

Futbol sahasındaki sürati ve çevikliği öylesine dikkati çekiyordu ki, 1931 yılında arkadaşları onun ayağına çiviliyi giydirip pistlere çıkardılar. 200 ve 400 metrelerde İzmir şampiyonu oldu.

1932 yılında ise Ay-Yıldızlı formayı ilk kez giydi. Ama çok sevdiği futbolda değil atletizmde... Atina'da yapılan Balkan Oyunları'nda 4X400 bayrak takımında koştu. Türk sporunda pek az görünen siyah renkli sporculardan en büyük ikisi bu takımda birleşmişlerdi: Vahap ve Ömer Besim aynı takımda idiler. Balkan Oyunları 15 Ekim 1932 günü sona erdi. Aradan tam yirmi gün geçecek ve Vahap 5 Kasım 1932'de Taksim Stadı'nda yapılan Bulgaristan maçında Futbol Millî Takımı'nın formasını da giyecekti. Yazık ki bu maç, bu üstün yetenekli ve büyük futbolcunun Futbol Millî Takımı'ndaki tek maçı oldu.

Ertesi yıl, o zamanlarda Avrupa'nın en ünlü kulüplerinden biri olan Racing'den güzel bir öneri alacak, yüksek bir transfer ücreti ve dolgun bir aylıkla profesyonel olarak Fransa'ya gidecekti.

Fransa'dan dönüşü de dört yıl sonraya, 1938 yılına rastlayacaktı. Ertesi yıl da Avrupa'da büyük ateş parlayacak ve ihtiyar kıta kana boyanacaktı. Türk Millî Takımı da 11 yıl maçsız kalacaktı. Bu yüzden birçok büyük yıldızlarla birlikte Vahap da en iyi yıllarını millî maçlardan yoksun geçirdi.

Paris'ten döndükten sonra gene eski kulübü Altay'a girdi. Sonra İstanbul'a geldi ve bir süre o sıralarda federe bir kulüp olmayan Şişli takımında oynadı. Daha sonra da Ankaragücü'nün formasını giydi.

Vahap 1946'da Türkiye'de profesyonel bir futbol takımı kurmak için de atılıma geçti. İPFK (İstanbul Profesyonel Futbol Kulübü) adı ile bir kulüpkurmayı düşündü ve bunu hazırlamak için Fransa'dan Angouleme adında bir takım getirtti. İstanbul'un tanınmış futbolcularından kurulu İPFK takımı bu maçı 2-1 kazandı. Fakat bu iş tutmadı ve Vahap atılımından vazgeçti.

Futbolcu olarak sahalardan ayrıldıktan sonra adını kendisine soyadı olarak aldığı Altay'da antrenörlük yaptı. Ordu futbol takımını çalıştırdı ve bu takım 1954'de onun teknik yönetimi altın da dünya şampiyonu oldu.

İstanbul'da doğan, Anadolu şehirlerinde göçler içinde büyüyen, İzmir'de futbolcu olan, Paris'te doğuya karşı her zaman kapalı her zaman güç beğenir Fransız toplumunun içinde doruklara çıkan, yurda döndükten sonra da futbol için bir şeyler yapmaya çalışan bu büyük yetenek, Türk sporuna verebileceğinin tümünü veremeden göçüp giden yıldızlardan biri oldu.

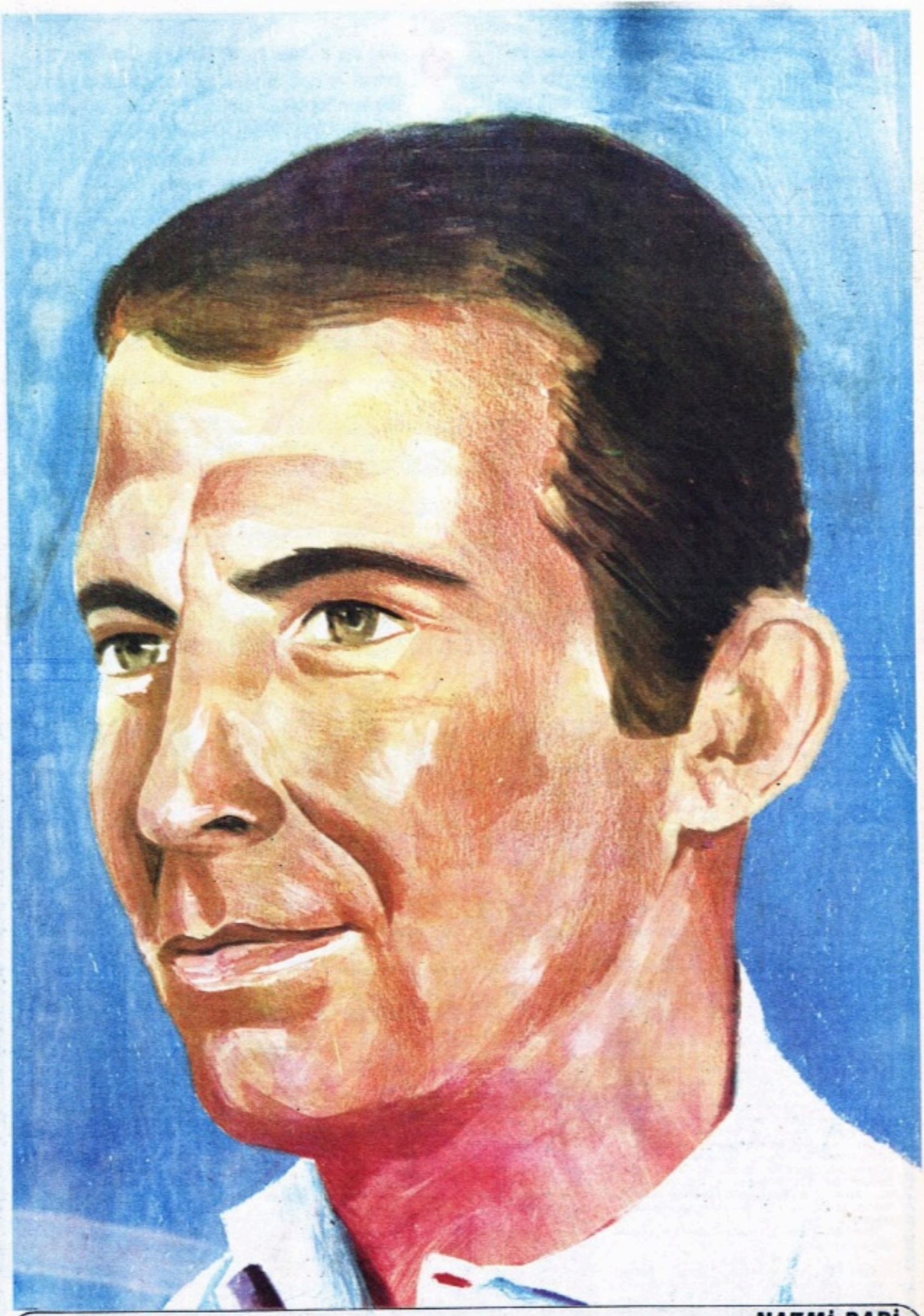

NAZMİ BARİ

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Türkiye'nin gelmiş geçmiş en büyük raketi Nazmi Bari 1951-1965 yıllarında kurduğu tenis imparatorluğu döneminde sadece üç kez maç kaybetti. Bunların ikisi büyük rakibi Behbut Cevanşir, öteki ise Toni Çipurolpulos'a karşı idi. Sporda «çekirdekten yetişme» diye bir deyim varsa, o deyim büyük tenisçi Nazmi Bari için söylenmiş olmalıdır.

Kirlof diye bir Beyaz Rus'un, Cihangir'de işlettiği tenis kortunda bir çocuk iki yıl ball-boy (top toplayıcı)'lık yapıyor, tenis kortu boş kaldıkça, inanılmaz bir dikkatle iki-üç saatini raket ve tenis topu ile yapışık olarak geçiriyordu. İşte o çocuk bu eziyetli talimler sonucunda geleceğin en büyük tenis yıldızı Nazmi Bari olacaktı.

NAZMİ BARİ

(İstanbul - 1929)

Çocuk, kulübe yeni yeni gelip gitmeye başlamıştı. Şimdilik adını sanını pek az kişi biliyordu ve bunların başında onu kulübe çağıran ve ilk antrenörlüğünü yapan kişi vardı.

Çocuk, Türkiye ile Yugoslavya arasında yapılacak Davis Kupası maçını izlemek istiyordu. Ama ne davetiyesi, ne de parası vardı. Ben de bu kulüpte tenis oynuyorum, diye düşünerek ve içeri girebileceğini hayal ederek gelmişti. İçeri almadılar. Bozuldu. Üzüldü. Arka tarafı dolaşarak ve çamurlar içinde sürünerek girebildi içeriye, izleyiciler arasında hocasını gördü. Ona sığınabilirdi. Kendisini bu kulübe getiren oydu. Koşarak gitti yanına ve oturdu. Galatalı Şevket adıyla tanınan bu gün görmüş "İstanbul efendisi" çocuğu iyice bir süzdü. Üstünün başının neden bu halde olduğunu sordu. Topluma, kulübe, parasızlığa, haksızlığa meydan okur gibi rahat konuştu çocuk: **"Param yoktu içeri almadılar. Arka taraftan sürünerek girdim içeri... Ama bir gün beni kapıda karşılayacaklar. Çünkü Milli Takım'a gireceğim. Kimse beni kapıda durduramayacak."**

Şevket Bey güldü ve hiçbir şey söylemedi.

Aradan iki yıl geçecek, çocuk Millî Takım'a girecekti. Galatalı Şevket bunu biliyordu o zamandan...

* * *

Eğer Taksim'de şimdi yıkılmış olan bir yerdeki tornacı dükkânında çalışan çırak, ustasının verdiği işi o gün dalgaya düşüp yanlış yapmasa ve ustası da o kadar sert ve korkutucu bir adam olmasa Türkiye'nin büyük tenis yıldızı belki sonradan usta ve çok kazanan bir tornacı olurdu ama, kesinlikle tenis şampiyonu olamazdı. Kaçtı dükkândan bir daha gelmemek üzere ve Cihangir'de Kirlof adındaki bir beyaz Rusun işlettiği tenis kortunda ball-boy olarak işe başladı. Kirlof ilgi çekici bir adamdı. Çarlık döneminin bu asılzade yüzbaşısı, Sovyet ihtilâli üzerine ülkesinden kaçmış ve İstanbul'a gelmişti. Cihangir'de açtığı kortta pek çok tenisçi yetiştirmiş ve Türk tenisine çok hizmeti geçmişti. Küçük Nazmi, Kirlof'un kortlarında iki yıl top topladı. Fakat kortlar boş kaldığı zaman eline raketi alır tenise başlardı. Geç saatlere kadar oynadığı olurdu.

Bir gün korta gelip giden kişilerden öğrendi TED Kulübü'nde turnuvalar yapıldığını. Hiç vakit kaybetmeden gitti ve katıldı. Tenis hayatındaki ilk rakibi sonradan doktor ve profesör olacak bir genç adamdı: Behbut Cevanşir... O gün Behbut bu kim olduğu bilinmeyen çocuğu üç sette yenmişti. Ama çocuk da iyi oynamıştı yani...

Bu maçtan sonra, eski bir asker olan Şevket Galatalı Nazmi'yi yanına çağırdı. Birkaç soru sordu kendisi hakkında... Sonra da bu kulübe, çalışmalara gelmesini istedi. Böyle bir öneri beklemiyordu Nazmi. Şaşırdı, ama hemen kabul etti. Artık o da Türkiye'nin tanınmış tenisçilerinin gelip oynadığı bu kulübün tenisçisi olacaktı...

İşte içeri giremediği Davis Kupası maçı da o günlerde yapılmıştı.

* * *

Eğer, "Çekirdekten yetişme" diye bir deyim varsa o deyim Nazmi Bari'ni tenisçiliği için söylenmiş olmalıdır. İstanbul'da Tenis Eskrim ve Dağcılık Kulübü'nde ciddî bir eğitimle tenis denen sporu iyice tanıdıktan sonra bir aşkla sevmeye başlamıştı tenisi. Her şey bir yana, tenis öteki yana idi...

Nazmi Bari parlak spor hayatında kazandığı kupalar ile

"Millî Takım'a gireceğim" dediği günden iki yıl sonra ilk kez Ay-Yıldız temsilcisi olarak tenis kortlarına çıktı. İsviçre millî maçında millî marşlar çalınırken, heyecandan yerinde ayakta duramadığını, yıkılmamak için yanındaki arkadaşına tutunduğunu sonradan yıllarca unutmayacaktı. Hiçbir maçı kaçırmıyordu. Devamlı çalışıyor, bütün günlerini tenisle dolduruyor ve Türkiye'nin neresinde olursa olsun bütün karşılaşmalara katılıyordu.

1952 yılından sonra Türkiye'nin en iyi tenisçileri arasına giriverdi. Bir numaralı raket unvanını 1965 yılına kadar da kaybetmedi.

Onun bu başarısında herkesten önce ilk antrenörü Şevket Galatalı'nın rolü vardı, ama başarısının devamlılığını da askerlik görevini yaparken, komutanlarının gösterdiği anlayış sağladı. Böylece Nazmi "Bir numara" olduğu günlere rastlayan askerlik yaşamında tahtından inmeden, çalışmalarına devam etmek olanağını buldu.

Yurt dışında ilk kez Türkiye'yi temsil edişi de arkadaşı Suzan Gürel ile birlikte gittiği Beyrut Uluslararası Turnuvası'nda oldu. Bu turnuvada tek erkeklerde çok büyük bir kalabalık önünde finali oynamak hakkını kazanmış ve final maçını kaybederek ikinci olmuştu. Çift erkek ve karışık maçlarını da kazanarak büyük bir başarı elde etmişti.

Türkiye'nin bir numaralı raketi 1951-1965 yılları arasında sadece üç kez yenilgi gördü. Bunların ikisi Behbut Cevanşir'e, biri de Toni Çipurolpulos'a karşı başına gelmişti.

Bu arada, birçok uluslararası turnuvalara katıldı. Bunların en önemlisi Amerika'da Forest Hill Turnuvası idi.

Daha sonra, Viyana'da, ikinci kez Beyrut'ta, İsrail'de, Yugoslavya'da, yunanistan'da birçok turnuvalara katıldı hemen hepsinde büyük başarılar kazandı. Yazık ki, Nazmi Bari'nin teniste yıldız olduğu yıllarda dış ilişkilerimiz sınırlı karşılaşmalardan ibaret kalıyordu. Daha sık dış maçlar yapılsa Nazmi de, onun kuşağından olan başka tenisçiler de hem daha yukarı düzeylere çıkabilirler, hem de daha çok başarılar kazanabilirlerdi.

İstanbul'da her yıl yapılan uluslararası turnuvalardan birinde o günlerin en ünlü raketlerinden biri olan Newcomb ile karşılaşıyordu. Newcomb geçmişinde dünya şampiyonluğu da bulunan sayılı tenisçilerden biriydi. Maçın en kritik bir anında rakibinin vurduğu top dışarı gidince hakem puanı Nazmi Bari'ye vermişti. Oysa Nazmi hakeme işaret ederek avuta giden topun kendi başına değdiğini söyledi ve puanı rakibine verdirdi. Kritik bir andı bu, o puanı Nazmi alsa maçı kazanacak değildi ama, maç Newcomb için zora girecekti.

Nazmi Bari tenisi bırakıktan sonra 15 yıl da antrenör olarak tenise hizmet etti. Yetiştiği Tenis Eskrim ve Dağcılık Kulübü'nde pek çok tenisçi yetiştirdi.

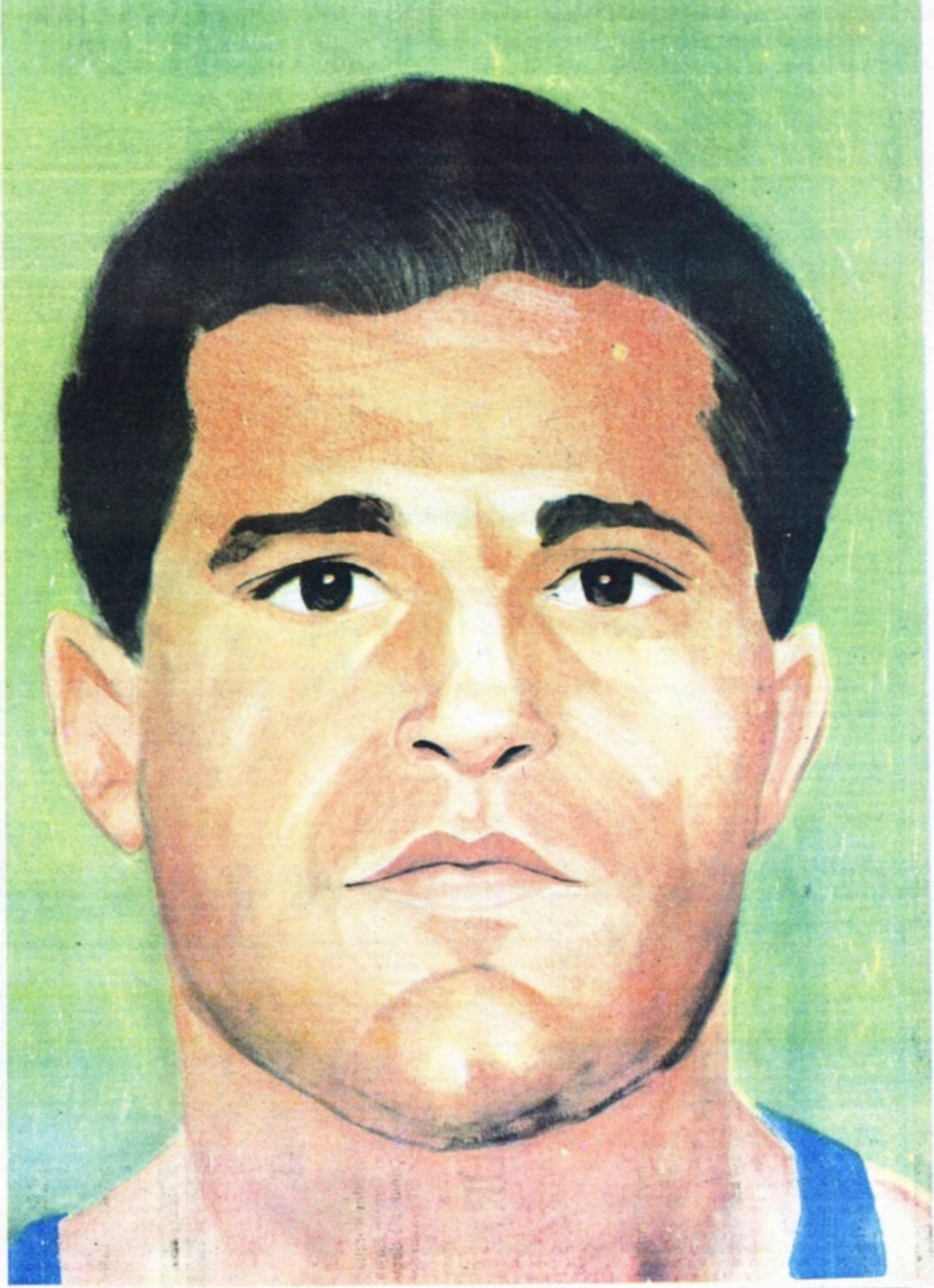

AHMET AYIK

YAZISI ARKA SAYFADA

1960 sonrası döneminde Sovyetler Birliği'nin yetiştirdiği en büyük güreşçi kimdir diye sorulsa, alınacak cevap tektir: Medved... İşte bu Medved 1972'de Münih'te üçüncü kez olimpiyat şampiyonu olduğu zaman ona «Dünyanın en büyük güreşçisi sensin» diyenlere şöyle cevap vermişfir: «Evet, ama Ahmet Ayık' dabenden büyüktür»

İkisi birbirini tanıdıkları günden, güreşi bırakacakları güne kadar her zaman, her yerde birbirlerini kollayan, birbirlerini izleyen bu iki güreşçi sık sık karşı karşıya gelemediler. Ama ne zaman hangi şampiyona yada turnuvada karşı karşıya gelseler güreş dünyasında her şey durur ve onları izlerdi

AHMET AYIK

(Sivas 1938)

Bu bir sporcunun yaşam öyküsü değil, tüm güreş dünyasının heyecanla ve hayranlıkla izlediği bir rekabetin efsanesidir. İki güreşçi ulusun, iki dev güreşçisi arasında sadece birkaç yıl süren rekabetin efsaneleşmiş öyküsüdür bu...

1960 sonrası döneminde Sovyetler Birliği'nin yetiştirdiği en büyük güreşçi kimdir diye sorulsa alınacak cevap tektir: Medved... İşte bu Medved 1972'de Münich'te üçüncü kez olimpiyat şampiyonu olduğu zaman ona "Dünyanın en büyük güreşçisi sensin" diyenlere şöyle cevap vermiştir: "Evet. Ama Ahmet Ayık da benden büyüktür."

İkisi birbirini tanıdıkları günden, güreşi bırakacakları güne kadar her zaman her yerde birbirlerini kollayan, birbirlerini izleyen bu iki güreşçi yazık ki sık sık karşı karşıya gelmediler. Ama ne zaman, hangi şampiyonada ya da turnuvada karşı karşıya gelseler güreş dünyasında herşey durur ve onları izlerdi.

Zamanın sonsuzluğu içinde aynı yıllara rastlamış iki devdiler. İlk karşılaştıkları günden önce ikisi de bilmeden birbirlerine karşı hazırlanıyorlardı.

İlk karşılaşma 1964'te Tokyo Olimpiyatlarında serbest güreş şampiyonasında oldu. Ayık 97 kiloda Avusturyalı, Bulgar, Japon rakiplerini yendikten sonra İran'ın ünlü güreşçisi Tahti'yi de yenmiş ve finale öyle gelmişti. Şampiyonluğun öteki adayının Medved olacağı belliydi. Ayık güreşe çıkarken antrenörü Celâl Atik, **"Kaçma ve erkekçe güreş Ahmet"** demişti, **"Bir beraberlik alırsan başarılıdır".** Oysa Ahmet, Medved'i bir yıldır kovalıyordu. Ve şimdi büyük bir kozu vardı: O Medved'i tanıyordu ama, Medved onu tanımıyordu. Güreşin ilk devresinde Medved 1-0 öndeydi. İkinci devrede yoruldu ve Ayık 2-1 öne geçti. Son dakika içinde Ayık bir ters paça ile ünlü rakibini devirmeye hazırlanırken, minder kenarından seslendiler "Ahmet idare et! Galipsin" ve Ahmet vazgeçti. Güreşten sonra orta hakemi Ahmet Ayık'ı galip ilân etti. Oysa bir süre sonra Medved'i yenmenin sevinci ile duşta yıkanırken, arkadaşı Giyasettin Yılmaz geldi ve sonucun jüri tarafından değiştirildiğini 2-2 berabere kaldığını söyledi. Eğer Medved son maçında Bulgar güreşçisini sayı ile yense Ayık gene de şampiyon olacaktı. Ama Medved tuşla kazandı ve Ayık ikinci oldu...

İkinci randevu bir yıl sonra Manchester'de gerçekleşti. Ama bundan önce Sovyetler Birliği'nin Tiflis şehrinde Medved'i yakalamak şansı doğmuştu Ahmet'e. Türk güreşçileri uluslararası bir turnuva için davet edilmişlerdi. Moskova hava alanında basın mensupları sardılar Ahmet Ayık'ı ve soru yağmuruna tuttular. O hiç duraklamadan dünyaya ilân etti: "İyi hazırlandım. Bu kez Medved'i de hakemleri de yeneceğim." Ama Tiflis'te bir de baktı ki Medved ağırda güreşiyor. Üç Sovyet güreşçisini, Bulgar Seyit Mustafaof'u ve Polonyalıyı yenerek kilosunda şampiyon oldu. Ayrıca onu turnuvanın en teknik güreşçisi seçtiler. Tiflis'ten sonra Manchester'deki dünya şampiyonasına hazırlanmaya başladı. Medved'in yeniden 97'ye ineceğini öğrenmişti.

Dere, tepe, dağ, taş demeden arazi çalışması yapıyor, 240 kiloyu on kez kaldırarak halter çalışıyordu. Her yerde Medved'i görüyordu artık... Konya'da üç ay kampta kaldı. İngiltere'ye yola çıkmadan önce Ankara'ya evine bile uğramadı. Konsantrasyonu bozulmasın istiyordu.

Ahmet ilk maçını Japonla yaptı ve dokuz saniyede tuşla kazandı. Arkadan Kanadalıyı, Bulgar Mustafaof'u, İsviçreliyi yendi. Medved'le final güreşini yapmak üzere ringe çıktıkları zaman, öteki minderlerdeki güreşler durmuştu. Organizasyonun bütün yetkilileri de hakemler de seyirciler gibi ringin çevresine dizilmişlerdi. Güreş dünyasının iki devi Ayık ve Medved güreşiyordu. 52 kiloluk iki adam gibi başladılar güreşe... Cıva gibiydiler ikisi de. Her an birinden biri dalıyor, ama ikisi de diğerine oyun fırsatı vermiyordu. Ayık güreşi 1-0 kazandı ve şampiyon oldu. Kendisini kucaklamak isteyenlerin arasında boğulmaktan güç kurtulduğu zaman Medved'in bitkin bir halde sedyeye gittiğini gördü.

Ahmet Ayık güreş hayatının son yerel kürsüsünde.

Bir yıl sonra 1966'da gene Dünya Şampiyonası için Toledo'da bir kez daha karşılaştılar. Ayık gene Tahti dahil tüm rakiplerini yenmişti. Final grubunda Medved'le gene dünyanın hayranlıkla izlediği bir mücadeleye girmiş ve son derece güzel güreşmişti. Ne var ki, hakemler gene beraberlik kararı verdiler. Medved son güreşinde İsviçreliyi tuşla yenince Ayık gene hiç yenilmeden ikinci oldu.

Bütün zamanların en büyüklerinden olan iki dev güreşçi, güreş yaşamları boyunca üç kez karşılaştılar ama aradan yıllar geçtikten sonra bile güreş minderlerinin efsaneleşmiş rakipleri olarak anılıyorlar. Daha sonra da Medved ağır siklette kalmayı uygun gördüğü için karşılaşamadılar.

* * *

Ahmet Ayık 1938'de Sivas'ta Eskiköy'de doğdu. Harmanlarda çayırlarda, meydanlarda güreşerek büyüdü. Köy çocukları için güreşmemek söz konusu olmazdı. 14 yaşında iken İstanbul'a ağabeysinin yanına geldi ve Şişli Gençlik Kulübü'nde ilk kez minderde çalıştı. Daha sonra Beşiktaş Kulübü'ne geçti ve tecrübesizler arasında güreşlere çıktı. 1956'da köyüne döndü. 18 yaşında karakucakta o bölgenin başpehlivanı oldu. Askerliğe kadar yaşamı böyle sürdü. Askerde, dikkati çekti ve Ankara'ya Jandarmagücü'ne gönderildi. Katıldığı ilk müsabakalarda Ankara üçüncüsü oldu. Antrenörleri Balamir ve Yaşar Doğu idi. Yaşar Doğu, Ahmet ile yakından ilgilieniyordu. Ona iş de bulmuştu. Ama Ahmet, askerliği sırasında yapılan Lübnan ve İran milli karşılaşmalarında yer aldıktan sonra, askerliği bitince köyüne dönmüştü.

Güreş kurdu Yaşar Doğu onu bırakmaya niyetli değildi. Kendisinden yetenekli gençler isteyen Havagücü yöneticilerine Ahmet Ayık'ın adını vermiş **"Bu çocuk yakında dünya şampiyonu olacak, gidip bulun"** demişti. Yazık ki, yenilmezliğin sembolü olmuş Koca Yaşar "Bu çocuğun" dünya şampiyonu olduğunu göremedi.

Artık Ahmet Ayık güreş minderlerinde hızla büyüyordu. 1962'de Yugoslavya'da özel bir turnuvada ikinci olduktan sonra 1963'de Napoli'de 97 kilo şampiyonluğunu kazanıyor, aynı yıl Sofya'da ilk üç güreşi kazandığı halde sarılığa yakalanıp Japon Sasaki'ye yeniliyor ve dünya beşincisi oluyordu.

1964'de Balkan Şampiyonu oldu. Sonra Tokyo Olimpiyatlarında yenilmeden ikincilik aldı. 1965'de Tiflis turnuvası... Manchester'de şampiyonluk 1966'da Sovyet güreşçisi Lomitze'yi küçümseyerek yaptığı güreş, köprüye gelişi, sonra da yakalayıp oyun yapamadığı için yenilişi... Milli forma ile ilk ve son yenilgi... Ve Avrupa ikinciliği. Gene 1966'da Medved'le berabere kalarak dünya ikincisi oluşu.

1967'de Lomnitze de dahil tüm rakiplerini yenerek İstanbul'da kazandığı Avrupa şampiyonluğu. Aynı yıl Yeni Delhi'de Lomnitze'yi bir kez daha yeniş ve bir kez daha Dünya Şampiyonluğu...

1968'de Meksiko'da finalde sakatlanan kolunu idare ederek Lomnitze'ye yenilmeden güreşi bitirişi ve Olimpiyat Şampiyonluğu.

Sonra güreşten kopuş... İki yıl bir sporcu gibi değil, 32 yaşında serbest ve ünlü bir insan gibi keyfince yaşayış. 1970'de yeniden güreşe dönüş 20 gün kamptan sonra kazandığı Türkiye Şampiyonluğu... Sonra da 25 günlük kampla Doğu Berlin'de aldığı Avrupa Şampiyonluğu. Ve bu şampiyonluğun unutulmaz anıları: Sovyetler'in Ivan Yarigin adındaki genç ve güçlü güreşçisi ile 100 kiloda yaptığı güreşte iki yıllık hızlı yaşamın burnundan gelişi... Formsuz, yaşlanmaya başlamış, eski hızı olmadığı için genellikle tuş yapamıyor. Yarigin'in de kulağını bükmüşler,almıyor Ahmet'in bacağını. İkişer ihtarla 2-2 berabere durumdalar. Beraberlik Yarigin'i şampiyon yapacak. Seke seke üstüne gidiyor Ahmet. Kaptı Yarigin sol bacağını, kaldırıyor Ahmet'i. Yapıştıracak yere... Son anda basıyor Ahmet kündeyi ve iki puan alıyor. Maçın sonucu 7-2, Ahmet'in son şampiyonluğu bu.

Bu güreş, gider ayak bir ders oluyor Ahmet'e: Şampiyonlar, sporcu gibi, şampiyon gibi yaşamadıkça orada kalamazlar.

Ve güreşi bırakırken jübilesine Medved'i çağırıyor. Üzgünüm, diye cevap geliyor Medved'den "Ayık'la güreşecek kadar hazır değilim". Bu işin bir tören olduğunu öğrenince de koşa koşa geliyor, ünlü Fransız güreşçisi Robin'le beraber...

Evet.... Bu bir sporcunun yaşam öyküsü değil. Tanrı vergisi yeteneğini çalışa çalışa yalınlatan ve yıllarca doruklarda kalan, orada kalamayacak olduğunu hissedince de. doruklardan düşmeden tarihe geçen bir şampiyonun efsanesi bu...

Kısa sürmüş federasyon başkanlığı da bu efsaneye biraz saygınlıktan başka ne ekleyebilirdi ki?

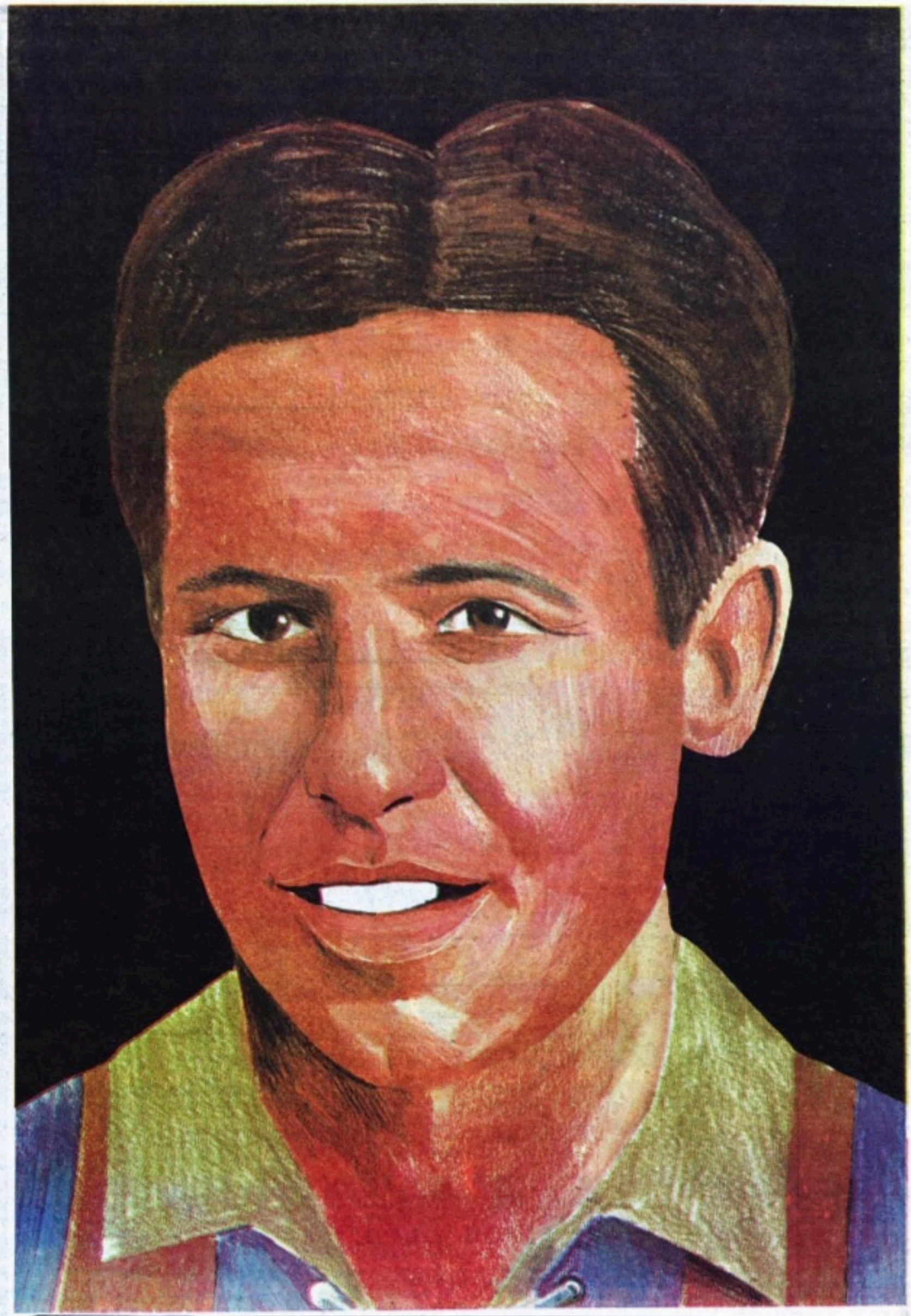

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Türkiye'de futbolun 75 yıldan fazla sürmüş bir geçmişi vardır. Bu süre içinde yetişmiş tüm futbolcular içinde top kontrolü en yüksek adam, Fenerbahçe'nin büyük yıldızı Fikret Arıcan'dır. B. Fikret F. Bahçe'nin oyununu gözle görerek değil, hisleriyle anlayarak okuyan benzersiz bir futbolcu idi. Denilebilir ki bir taktik ustası idi.

Genç adaşından diye kendisine verilen büyük adını ömrünün sonuna kadar taşıyacak olan B. Fikret, futbolunun büyüklüğü ile de, bu isme gerçekten lâyık oldu. Ama kendisine Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük futbolcu kimdir diye soranlara da büyük usta kendi kuşağının dışında bir isim fısıldayacaktı: Lefter K. Andonyadis...

FİKRET ARICAN

(İstanbul 1909)

Türkiye'de futbolun 75 yıldan fazla sürmüş bir geçmişi vardır. Bu süre içinde yetişmiş tüm futbolcular içinde top kontrolü en yüksek olan adam, Fenerbahçe'nin **"Büyük"** yıldızı Fikret Arıcan'dır. Top kullanışındaki ustalık, bu konuda onu rakipsiz yapmıştır. Ama bunun da ötesinde, Türkiye'nin futbolda dünyaya çok kapalı olduğuyıllarda, kendi kendine yetişmiş en büyük **"taktisyen"** de gene o olmuştur. Kaptanı olduğu takımın darda kaldığı her maçta hiç kimseden talimat almaksızın, hatta belki takım arkadaşlarına da talimat vermeksizin, sadece kendi oyun biçimini değiştirerek, kimi zaman saha içindeki yerini boşaltıp başka yerlere deplase olarak Fenerbahçe takımının taktiğini değişirmiş ve bu yolla maçlar kazandırmıştır.

Beyni ile vücudunu en iyi bağdaştıran, takımının oyununu gözle görerek değil, hisleriyle anlayarak okuyan benzersiz bir futbol adamıdır **"Büyük"** fikret.

Ona **"Büyük"** adı, takıma kendisinden daha genç bir adaşı geldiği zaman verilmişti. Fenerbahçe'nin Fikret Arıcan'ı ile Fikret Kırcan'ını ayırt edebilmek için birine Küçük, ötekine Büyük demekten daha kestirme yol var mıydı? Ama bu rastlantı Büyük Fikret açısından, halkın eşine rastlanmayacak güzel bir buluşu olmuştu. Türk futbolunda **"Büyük"** adı Fikret Arıcan'dan başka pek az kimseye yakışırdı.

Futbolcu doğmuş adamdı, futbolu yalnız aklı ve tecrübesi ile değil, aynı zamanda vücudunun bütün hücreleriyle duyarak oynardı. **"Bir top oyunu", "bir takım sporu"** olan futbol onun şahsında bir güzel sanat olmuştu. **"Estetik"** ve **"sonuç"** onun futbolunda en güzel şekilde kaynaşırdı.

Bu süperklas sporcu, içinde yetiştiği ve yaşadığı çevrenin dışına çıkacak kadar üstün nitelikleri olan adamın uluslararası piyasada da çok değerli bir yeri olması doğaldır. Ama Fikret Arıcan ne Avrupa futbol sahalarında seyircileri ayaklandırmış ne de Ay-Yıldızlı takımın en uzun süreli elemanlarından olmuştur. Çünkü ilk kez 1931 'de 20 yaşında iken girdiği Millî Takım'da 1937'de 26 yaşında iken son kez oynamıştır. Onun Millî Takım'da devleşeceği yıllarda Ay Yıldızlı takım futbol sahalarında yoktu. O çağın tüm sporcularının talihsizliği idi bu. Yeniden millî maçlara başladığımız 1948 yılında ise Fikret 36 yaşında idi ve futbolu bir yıl önce bırakmıştı.

Fikret Arıcan, 1911'de Kızıltoprak'ta doğdu. Bir süre Rumelihisarı'nda oturduktan sonra 12 yaşında iken Kadıköy'e Cevizli'ye taşındılar. Futbol hayatına o zaman, orada başladı. Cevizli'deki eğri-büğrü çayırda semtin bütün çocuklarıyla birlikte top peşinde koşmaya başladı. Onu burada bulup Fenerbahçe kulübüne götüren Mocuk Hikmet oldu. Fenerbahçe dördüncü takımında futbol oynarken 1927 yılında İstanbul'da bir süre için dönmüş olan Bekir onu gördü ve birinci takıma alınmasını önerdi. 16 yaşındaki dördüncü takım oyuncusunu bir gün birinci takımın maçı için soyunma odasına çağırdılar. Kendisinden on yaş büyük ağabeylerin yanında soyunma odasına girdi ve böylece koskoca Fenerbahçe ile bir yedek futbolcu olarak tanışmış oldu. Ama aradan iki-üç hafta geçecek yine soyunma odasında yedeklerin giydiği formalardan birini sırtına geçirmişken, kaptan Zeki Bey formasını değiştirmesini söyleyecekti. 5 Ağustos 1927

B. Fikret bir Fenerbahçe maçında topu ortalarken...

Fikret 16 yaşında ilk kez o gün Avusturya'nın B.A.C. takımına karşı Fenerbahçe forması ile birinci takımda yer alıyor. Bu mutluluk tam yirmi yıl sürecek ve Fikret 1947'de 36 yaşında olduğu halde bir Demirspor maçında son kez Fenerbahçe formasını giyecektir.

Heyecanlarla, başarılarla, tatlı-acı anılarla dolacak yirmi yıl o gün başlıyordu. Ama o gün bir de büyük tohum atılıyordu: Fenerbahçe'nin 15 yıl kaptanlığını yapacak olan adamın yüreğine ve beynine kaptanlık tohumu düşüyordu. Bir taraftan kaptan Zeki Bey'in çevresinde müthiş bir saygı ve sevgi uyandıran kişiliği, öte yandan takımda önünde oynadığı sol bek Cafer Ağabey'in (Çağalay) ona verdiği unutulmaz ders... Fikret takıma yeni girmiş bir gence nasıl davranılacağının en güzel örneklerini görüyordu, o gün... Cafer Ağabey yanına yaklaşmış, **"Heyecanlanma küçük, demişti. Dördüncü takımdakinden daha rahat oynayacaksın. Karşındaki adam seni geçerse, peşine takılma, ben orada olacağım. Sen hemen benim boşaltacağım yeri doldur. Rakiple beraber yetiştiğin topu sakın kaptırma. Başının üzerinde geçen topları da bakma, ben yine oradayım. Çabuk boşa kaç ve benim vereceğim topu bekle."**

Türk futbolunun gelmiş geçmiş en büyük teknisyeni ve taktisyeni o ilk maçta aldığı dersle büyüyecekti. Bu ders onun yirmi yıllık futbol yaşamında unutamadığı en önemli olay olacaktı.

O günden sonra 1941 yılına kadar bir tek gün takımda yedek olmadı. Fenerbahçe'nin de katıldığı bir tek karmada yer almadığı olmadı.

1926 'de Amsterdam'a gidecek takım Çekoslovakya'da hazırlık maçları yaparken dikkati çeken Fikret'e Prag'da öğrenimine devam ederek futbol oynaması önerildi. 17 yaşındaydı Fikret, ve Kadıköy'de onun yeni bir bisikleti, yelkenli kayığı vardı... Böyle bir şeyi kabul edemezdi.

O yıl Fenerbahçe takımı gençleştirilmişti. Bir Bir iki yıl sonra Fikret 20 yaşında bir Beykoz maçında sahaya çıkarken Zeki Bey, Fikret'i yanına çağırmış ve **"Hakemin yanına git kaleyi seç"** demişti. Acaba Zeki Bey hangi kaleyi seçmesini istiyordu? Asık suratı ile baktı Zeki Bey: **"Kaptan adam hangi kaleyi seçeceğini başkasına sorar mı?"**

Ve Fikret 20 yaşında, takımda kendisinden yaşlı futbolcular varken, üstelik Zeki Bey kulübün başkaptanı olarak takımda oynarken kaptan oldu. Ve Zeki Bey'in kaptanlıkta Fikret'e bir tek gün karıştığı olmadı.

Fikret Fenerbahçe birinci takımında 406 maç yaptı. Rakip kalelere Fenerbahçe hesabına tam 231 gol attı. Millî Takım'daki 8 maçından üçünde soliç, ikisinde sol haf, ikisinde solaçık, birinde santrfor olarak oynadı ve 2 de gol attı.

Türk futbolunun yetiştirdiği en teknik adam, futbolu bıraktıktan sonra antrenörlük yapmayı düşünmedi. Kulübü tarafından kurs için İngiltere'ye gönderilmek önerisini de kabul etmedi. Sadece kulüpte yöneticilik yapmayı görev bildi. Aslında bu görevi kabul edişi de eski kaptanı Zeki Bey'in 1955'te ısrarlı isteği üzerine olmuştu.

Genç adaşından ayırt edilmek için kendisine verilen **Büyük** adını ömrünün sonuna kadar taşıyacak olan Fikret, futbolunun büyüklüğü ile de bu ada gerçekten lâyık oldu. Ama kendisine Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük futbolcu kimdir diye soranlara da şöyle cevap verdi: Lefter...

Öte yandan Çekoslovakya'dan, İngiltere'den, İtalya'dan aldığı transfer tekliflerinin de hepsini hiç düşünmeden geri çevirdiği için Avrupa Kulüp takımlarında da kendisini göstermek şansını kullanmadı.

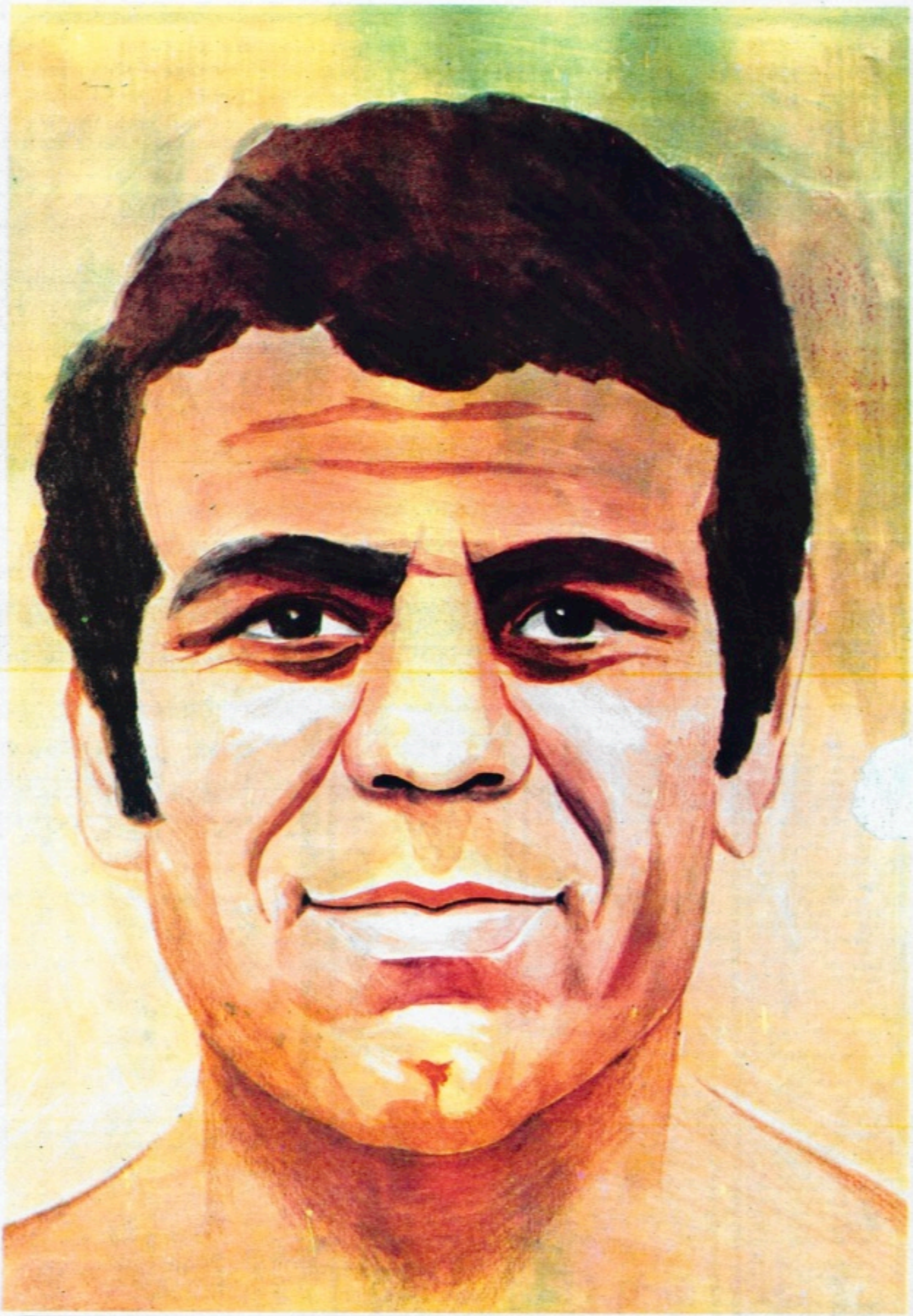

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

Başarılı bir boks hayatı olan Seyfi Tatar'ın 203 resmî maçı vardır. Bunların 190 tanesini kazanmıştır. Millî formayı giydiği 8 yıl içinde 38 maç yapmıştır. Münih ve Meksiko Olimpiyatları'nda dövüşmüş fakat dereceye girememiştir. Fakat boks yaptığı süre içinde gerek Avrupa ve gerekse Balkanlar'da şöyle anılmıştır: «Tekniği en büyük Türk»

Boks yaşamı boyunca Balkan şampiyonlarında altı birincilik ve iki ikincilik, Avrupa şampiyonalarında ikincilik, Akdeniz Oyunları'nda iki ikincilik kazanan Seyfi Tatar, Türk boksunun gururu olurken, katıldığı her turnuvada turnuvanın en teknik boksörlerinden birisi olarak adından söz ettirmiştir.
Seyfi Tatar 1973 yılında boksu bıraktı

SEYFİ TATAR

(Sivas 1946)

Yıl 1967... Roma... Avrupa Boks Şampiyonası 57 kilo ikincisi ve gümüş madalya sahibi bir Türk... Adı Seyfi Tatar.

Yıl 1969...Bükreş...Avrupa Boks Şampiyonası 57 kilo ikincisi ve gümüş madalya sahibi bir Türk... Adı Seyfi Tatar.

Yıl 1967...Tunus...Akdeniz Oyunları Boks Turnuvası 54 kilo ikincisi ve gümüş madalya sahibi bir Türk... Adı Seyfi Tatar.

Yıl 1971...İzmir...Akdeniz Oyunları Boks Turnuvası 60 kilo ikincisi ve gümüş madalya sahibi bir Türk... Adı Seyfi Tatar.

Yıl 1967...İstanbul...Balkan Boks Şampiyonası 57 kilo birincisi ve altın madalya sahibi bir Türk...Adı Seyfi Tatar.

Yıl 1968...Atina...Balkan Boks Şampiyonası ikincisi ve gümüş madalya sahibi bir ...Adı Seyfi Tatar.

1969...Galati (Romanya)...Balkan Boks ...iyonası 57 kilo birincisi ve altın madalya ... bir Türk... Adı Seyfi Tatar.

1970...Varna...Balkan Boks Şampiyonası ...kilo birincisi ve altın madalya sahibi bir Türk... Adı Seyfi Tatar.

Yıl 1971...Titograt...Balkan Boks Şampiyonası 60 kilo birincisi ve altın madalya sahibi bir Türk...Adı Seyfi Tatar.

Yıl 1973...Atina...Balkan Boks Şampiyonası 60 kilo birincisi ve altın madalya sahibi bir Türk...Adı Seyfi Tatar.

İyi ama, kimdir Seyfi Tatar?

Seyfi Tatar 12 yıllık boks hayatında elde ettiği başarılarla Türk spor tarihinin en başarılı boksörlerinden biri olurken katıldığı her turnuvada turnuvanın en teknik boksörü olarak kendini kabul ettirmiş adamdır.

Seyfi Tatar, Bükreş'te yapılan Avrupa Boks Şampiyonası'nda 57 kilo finali yapılırken rakibinden daha iyi dövüşen ve daha fazla puan alıcı yumruk atan boksör olduğu halde hakemler tarafından (bunların üçü kendisinin aleyhine, ikisi de lehine karar verdikleri için) 3-2 yenik ayrılan ve Romanyalı izleyicilerin görülmemiş protestolarına sebep olan adamdır. O turnuvanın sonunda 57 kiloda için tören yapılırken Romanyalı seyirci şampiyon ilân edilen boksör için çalınan millî marşı dinlememiş ve "Ta-tar" diye dakikalarca tempo tutmuştur.

Seyfi Tatar gene 1969 yılı içinde bir başka Romanya şehri olan Galati'de Balkan Boks Şampiyonası yapılırken Romanyalı boksörle dövüşmek için ringe çıkınca, Romanyalı seyirciler tarafından "şampiyon" diye alkışlanan adamdır.

Seyfi Tatar yedi yıl üst üste sıkletinin Türkiye Şampiyonluğu'nu kazanan boksördür.

Seyfi Tatar 1967 yılında Roma'da yapılan Avrupa Şampiyonası'nın 57 kilo finalinde, gene rakibinden üstün dövüştüğü halde yenik ilân edilince, kararı saygı ile karşılayan ve sonradan gazetecilere **"Bu böyle bir boks maçıydı ki ikimiz de kazanmış olmalıydık. Ama boksta bir taraf kazanıyor. Onu da hakemlerin kararı tayin eder"** diyen adamdır.

7 yıl üst üste Türkiye Şampiyonu olan Seyfi Tatar, Münih Olimpiyatları'nda yaptığı bir maç sırasında...

Seyfi Tatar katıldığı iki Avrupa Boks Şampiyonası'nda finallerde haksız yenildiği halde her ikisinde de organizatörlerin **"En centilmen boksör"** armağanını alan adamdır.

1946 yılında Sivas'ta doğmuş ve boksa 18 yaşında iken Ankara'da başlamıştır. Daha sonra sırasıyla Konya Yolspor, İzmit SEKA ve Galatasaray takımları adına eldiven takmıştır. En sonra da Ankara'da Emniyet takımının formasını giymiş ve 1973'te bu takımda boks yaşamını kapatmıştır.

Boksu bıraktıktan sonra bir süre Emniyet kulübünde antrenörlük de yapmıştır.

Başarılı bir boks hayatı olan Seyfi Tatar'ın 203 resmî maçı vardır. Bunların 190 tanesini kazanmıştır. Millî formayı giydiği sekiz yıl içinde de 38 maç yapmıştır. Münih ve Meksiko olimpiyatlarına da katılmış çok iyi maçlar çıkarmasına karşın dereceye girmeyi başaramamıştır.

YAZISI ARKA SAYFADA

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

O gün Fen Bilgisi sınavı vardı. Topaç gibi, beyaz tenli bir çocuk sınav başladıktan 15 dakika sonra öğretmeninin önüne boş kâğıdı uzattı. Hoca şaşkın, «Oğlum ne yapıyorsun, biraz düşün» diye çocuğa çıkışınca, ondan şu cevabı aldı: «Okulu bıraktım. Sarıyer'e futbolcu olmaya gidiyorum hocam». Türk futbolundaki son forvet Cemil Turan böyle doğdu

Futbol yaşantısı boyunca çocukluğundan getirdiği güçlü bir silahı vardı Cemil'in... Kısa mesafelerdeki inanılmaz çabukluğu idi bu silah... Topu alır, yakınındaki bir arkadaşına verir, sonra tekrar aldığı topla fişek gibi fırlardı. Bu kadar basit ve bu kadar gösterişsiz, bu kadar sade bir silahı futbol yaşamı boyunca kullandı ve hiçbir rakip onu susturamadı.

CEMİL

(İstanbul 1947)

Bu, bir çocuğun öyküsüdür. Taptaze bir filizken, hayatının en ağır seçimini yapmak zorunda kalan, ama tanrı vergisi yetenekleri ile sınırsız bir başarma hırsı bir araya gelince yaptığı seçim yüzünden sonradan pişman olmayan çocuğun öyküsüdür.

Aslında bu çocuğun şahsında binlerce, milyonlarca çocuğun da öyküsüdür. Çünkü her gün, böyle milyonlarca çocuk onun gibi bir seçim yapmak zorunda kalmakta ve aralarından pek azı onun yeteneklerine ve onun çalışma azmine sahip oldukları için yaptıkları seçimin yanlış sonuçları önünde ezilip gitmektedirler.

Oykümüz 1962 yılında ve Sarıyer Ortaokulu'nda başlar. Cemil adındaki 15 yaşında bir öğrenci o gün ortaokul bitirme sınavlarından birine, fen bilgisi sınavına girmektedir. Bu topaç gibi, beyaz tenli, yaşından çok daha güçlü çocuk Rumelikavağı'nda doğmuştur: 26 Şubat 1947... Ve o yıl, yani ortaokulun son sınıfındayken babasını kaybetmiştir. Meşin topa, küçücük bir çocukken âşık olmuş ve mahalle aralarında herkesin dikkatini çekecek kadar parlamıştır. Sınav günü, arkadaşlarıyla birlikte okula gelmiştir Cemil... Ama kararsızdır. Ne yapacağını bilemeyen insanların üzüntüsü ve heyecanı içindedir. - Çünkü sınavın yapılacağı saatlerde...

Cemil o gün sınav salonuna girdi. Sorular yazdırıldı. Cemil o ana kadar nasıl hareket edeceğini kesinlikle bilmiyordu. Sonra, arkadaşları sınav kâğıtlarını doldurmağa başlarken o yavaş yavaş yerinden kalktı. Boş kâğıdı kürsüdeki öğretmene uzattı. **"Nereye gidiyorsun Cemil? Otur, düşün, Yazabildiğin kadar yaz."** Cemil artık karar vermiş insanların huzuru içinde fakat öğretmene karşı mahçuptu. **"Gidiyorum hocam, dedi. Şu sırada Sarıyer kulübü, genç takım için oyuncu seçimi yapıyormuş. Oraya gidiyorum..."**

Ve Cemil, çıktı....

Bir değil, binlerce, milyonlarca çocuğun öyküsüydü başlayan... Her gün, her yaşta milyonlarca çocuk buna benzer kararlar vermeye zorunlu olacaklar ve bunların pek azı bu yetenekli çocuk gibi sonradan pişman olmayacak güçte olacaktı. Çünkü sporu, sanatı, başka zevkli uğraşları okul ve sınavla aynı zamanda yürütebilecek çocukların yaşadığı bir ülkede yaşamıyordu Cemil'ler...

Cemil o gün gencecik adaylar arasında Sarıyer Sahası'nda yapılan çift kalede oynadı. Onun bulunduğu takım sekiz gol attı ve bunun beşi Cemil'in ayağından çıktı. Hemen o gün antrenör Sami Canel, Cemil'i yanına çağırdı ve **"Yarın Sarıyer kulübüne gel. Gelirken nüfus cüzdanını ve sekiz fotoğraf getirmeyi de unutma"** dedi.

Cemil yol ayırımını bulmuştu. Artık ne okul ne fen bilgisi sınavı olacaktı. **"Sarıyerli Cemil"**, **"Futbolcu Cemil"** vardı bu dönemecin ötesinde. Ne var ki, o günün akşamında evde kıyamet kopacaktı. Futbol da neydi? Okul bitecekti... Oysa Cemil inançlıydı ve kararını vermişti.

Sarıyer genç takımında oynamağa başladığı zaman 15 yaşındaydı. Ertesi yıl Yeşildirek genç takımı ile yapılan maçta, Sarıyer Kulübü Başkanı Selahattin Yarar, Cemil'i seyretti ve antrenöre talimatını verdi: **"Bu çocuğu derhal birinci takıma alın."**

16 yaşındaki Cemil şimdi birinci takım oyuncusuydu. Ve takıma girer girmez kendisine bir koruyucu buldu: Ruli... Sarıyer takımının usta fakat iddiasız adamı olan Ruli bir Yugoslav göçmeniydi.

Fenerbahçeli Cemil ve meşin top

Cemil Sarıyer takımında birkaç yıl futbol oynadı. Gelişiyor ve futbolu öğreniyordu. 1967-68 sezonu öncesinde birçok kulüp Cemil'in peşine düştü. Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş, Trabzonspor ve İstanbulspor... Cemil'in gönlünde Fenerbahçe yatıyordu ama, bir gün kendisini çok beğendiği Metin Oktay onu karşısına aldı. Futbolu bırakacaktı Metin, Cemil de Galatasaray'a gelmeliydi. Bir yıl birlikte oynamalıydılar. Sonra da Metin 10 numaralı formasını Cemil'e teslim etmeli ve rahatlıkla tribüne geçmeliydi. Cemil, Metin'in kendisiyle böyle ilgilenmesinden mutluluk duyacaktı, kuşkusuz... Ve onu bir hamlede kıramadı. Üstelik yaptığı daveti de kabul etti ve onunla birlikte İzmir'e gitti. Çeşme'de tatil köyünde bir süre birlikte kaldılar. Metin, Cemil'i Galatasaraylılık düşüncesine ısındırıyordu. Cemil Metin'i seviyor ve sayıyordu. Bu on günde Metin ve eşi Cemil'e öylesine ilgi ve sevgi gösterdiler ki, Cemil çok saygı duyduğu bu insanlara daha fazla umut vermeyi doğru bulmadı. Çünkü kararı kendisinin veremeyeceğini kulüp başkanının sözünden çıkamayacağını biliyordu.

İstanbul'a döndü ve İstanbulspor'a verildiğini öğrendi. Cemil İstanbulspor'da üç sezon oynadı. Daha sözleşmesi bitmeden Türkiye futbol piyasasında adı çalkantılar yapmağa başlamıştı. 1971 de Cemil konusu yeniden gündemde idi. Yeniden büyük kulüpler sıraya girmişti Cemil için... Olaylar olayları izledi. Kulüp başkanları, tanınmış işadamları, hiç ilgisi olmayan kimseler olayların içine giriyor ve Cemil sorunu büyüdükçe büyüyordu.

Cemil'in çok saygı beslediği, Kasımpaşa Kulübü Başkanı Sultan Demircan da bu olayların içindeydi ve genç futbolcuyu korumak işini bir görev sayıyordu. Olayların böylesine hızla gelişmekte olduğu günlerde birçok şey üst üste geldi. Cemil, 1972 yılı başında eşi Gülsüm'le evleniyor, aynı yılın 10 Nisan günü askerlik görevini yapmak üzere silah altına alınıyordu. 1972 Kasım ayında da kiralanmış olarak Fenerbahçe'ye transfer oluyordu.

Fenerbahçeli Cemil artık tarih sahnesine çıkmıştı. Pek az Fenerbahçe'liye nasip olmuş bir rastlantı ile "Fenerbahçeli" oluşunun üçüncü gününde Galatasaray'a karşı Sarı-Lâcivertli formayı giydi. Bundan sonra sekiz yıl Fenerbahçe formasını giyecek, 56 kez millî formayı taşıyacak ve oynadığı maçlardan 20'sinde sahaya Ay-Yıldızlı takımın kaptanı olarak çıkacaktı.

Futbol yaşantısı boyunca çocukluğundan getirdiği güçlü bir silahı devamlı olarak kullandı: Kısa mesafelerde inanılmaz bir sürat... Bütün rakipleri onun bu silahını çok iyi biliyorlardı. Ama o gene de hep aynı silahla vuruyordu rakip defansları... Topu alır, yakınına gelen bir arkadaşına verdiği kısa pası, bir duvardan alır gibi birkaç metre önüne ister ve fişek gibi fırlardı. Bu kadar gösterişsiz, bu kadar basit bir silahı hiçkimse susturamıyordu.

Golcülüğü yanında, kısa sürede elde ettiği takım kaptanlığını da büyük bir ustalıkla kullandı. Cemil... Futbol yaşantısı boyunca hakemlerin her zaman sevgilisi ve güvencesi oldu.

Bu bir çocuğun değil, binlerce, milyonlarca çocuğun öyküsüdür. Çünkü o milyonlarca çocuktan yalnız biri, ya da birkaçı incecik bir fidanken yapmak zorunda oldukları seçim için sonradan pişman olmamışlardır. Cemil de verdiği kararın aksine kapılabilir ve okulu bırakmak yerine futbolu bırakabilirdi. Kuşkusuz o zaman da Cemil yanlış karar vermiş olacaktı. O yaşlardaki çocuklara böyle zorunlu kararlar aldırmayacak bir düzen geldiği zaman da pek çok Cemil'ler - okullarını da futbollarını da birlikte yürütecekler-dir. Cemil kadar büyüyecek olanlar futbolu, böylesine büyüyemeyecek olanlar da okullarını seçmek durumuna geldikleri zaman hiç olmazsa kendilerini iyice tanımış olacaklardır.

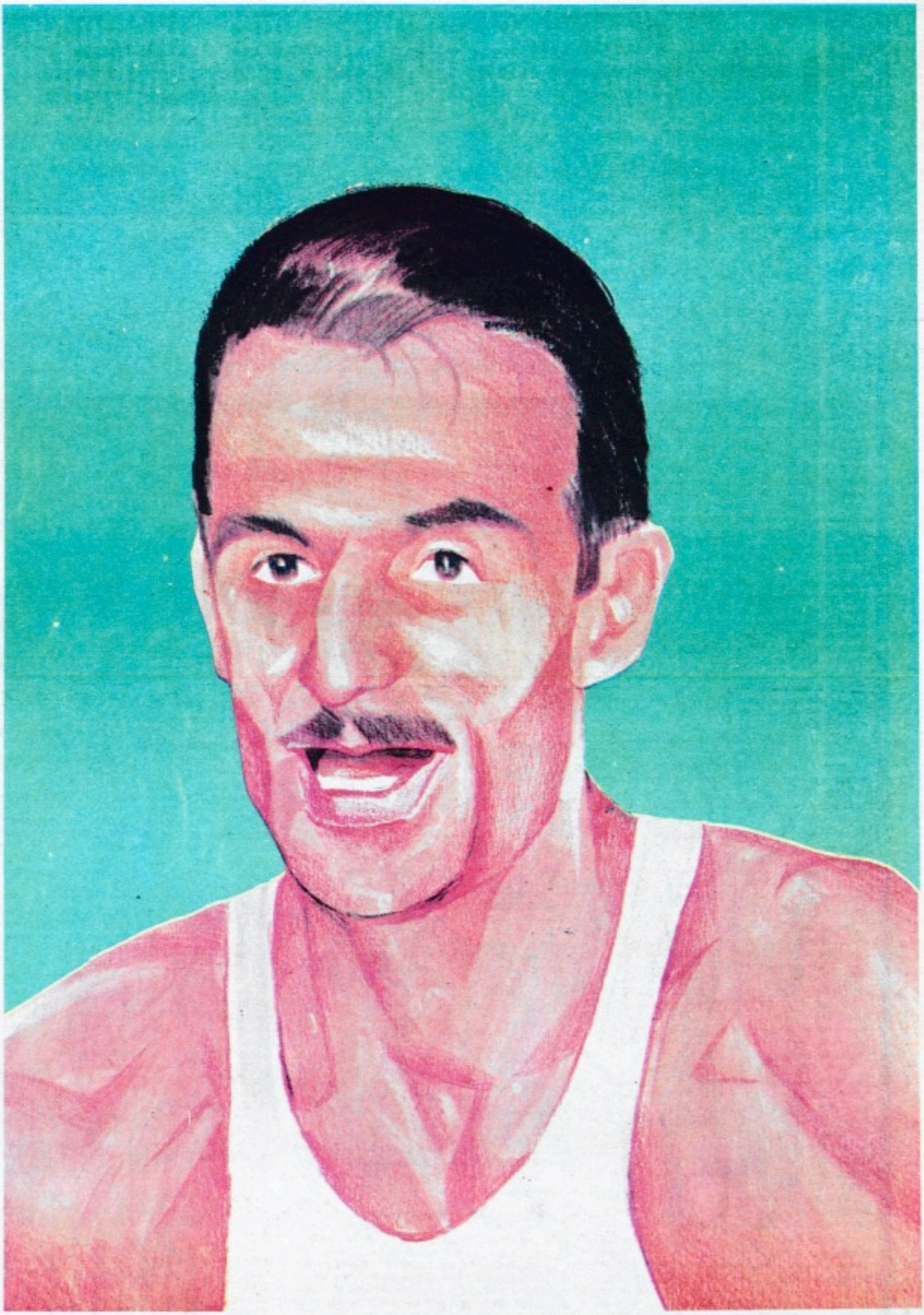

Her hakkı MİLLİYET'e aittir... Yazı ve resim alıntısı yapılamaz...

1951 yılında Paris'te yapılan Avrupa Basketbol Şampiyonası'nda 19 ülke takımı içinde en iyi savunma oyuncusu olarak seçildi. Yalım 25 yıl aralıksız basketbol oynayarak kırılması güç bir rekorun sahibi oldu. 50 yaşına basmışken ODTÜ'nün basketbol takımı ile sahaya çıkarak yaş barajını altüst etti. 100'den fazla millî formayı giymeyi başardı

Harp Okulu'nun bu uzun, bu güçlü, bu dayanıklı delikanlısı bir günde takımının kazandığı dört kupanın içine M. Ali Yalım adını yazdırıyordu. Önce şampiyon olan futbol ekibinin kalecisi olarak kupayı alıyordu. Arkasından hentbolde 20 golünden fazlasını atarak takımını mutlu sona ulaştırıyordu. Bunlara bir de voleybol ve basketbolda şampiyonluk ekliyordu.

YALIM

(Kars 1922)

Türk sporunun mutlu dönemlerinden biriydi. Çünkü sporun her dalında üniversite ve yüksek okul öğrencileri söz sahibi idi. Birçok spor dallarında fakülte ve yüksekokul takımları arasındaki maçlar en büyük olaylar olurdu. Ve Ankara'da Harp Okulu ile Mülkiye (Siyasal Bilgiler) arasındaki rekâbet basketbolun dev maçlarını ortaya çıkartırdı. İşte 1948 yılında gene böyle bir maç vardı. İki takımın taraftarları salonu doldurmuşlardı. Kıyamet kopuyordu. Oysa asıl kıyamet biraz sonra, önce seyirciler arasında başlayan sonra basketbol alanına yayılan bir kavga ile kopacaktı. Türkiye'nin gözbebeği iki dev irfan yuvasının gençleri birbirlerine girivirdiler. Maç dışında çok yakın dost olan Harp Okulu ve Mülkiye sporcuları da katıldılar, bu hengameye... Kavga yatıştırıldı, olaylar bitti. İki tarafın sporcuları birkaç gün sonra gene kol kola gezeceklerdi. Ne var ki, bu olay yüzünden Harp Okulu kaptanı daher iki tarafın sporcuları ile birlikte ceza alacaktı ve spor hayatının en büyük onurundan yoksun kalacaktı. Çünkü Yalım, olimpiyatlara gidecek Millî Futbol Takımı'na Cihat Arman'ın yedeği olarak seçilmişti olaydan sadece bir hafta önce... Ve doğal olarak kadrodan çıkarıldı.

Ankara'da, hâttâ tüm Türk spor dünyasında bir "Yalım olayı" yaşanıyordu... Çünkü, bu uzun, bu güçlü, bu dinamik ve dayanıklı Harbiyeli sporla ilgili her taşın altından çıkıyor, her yerde varlığını hissettiriyordu. Ve bir gün, dünya spor tarihinde eşine rastlanmamış bir olayın da kahramanı oldu:

19 Mayıs Stadı'nda "Maarif Kupası" maçı oynanıyordu. O zamanlar bu kupa şimdiki Millî Lig yerine geçerdi. Harp Okulu ile İstanbul'un Vefa'sı karşı karşıya idi. Maçı Harp Okulu 2-0 kazandı... Takım kaptanı olarak kupayı alan Yalım, tribünlerdeki coşku sürüp giderken, koşarak soyunma odasına gitti.

Kaleci giyimini hemen çıkarttı. Hentbol formasını giydi. Çünkü kısa bir süre sonra aynı sahada Harp Okulu takımı, Ankara şampiyonluğu için final oynayacaktı. (O zaman Türkiye'de hentbol salonda değil futbol sahasında oynanırdı) Yalım hentbol takımında sanfor olarak çıktı sahaya, yirmiden fazla gol attı... Kupayı da aldılar. Yalım bu kupanın da keyfini çıkartamadı. Soyunma odasına koştu. Soyundu, giyindi ve arkadaşlarıyla birlikte bir arabaya atlayıp Mülkiye'nin salonuna gitti.

Harp Okulu ile Mülkiye arasında Ankara Şampiyonluğu için voleybol finali oynanacaktı. Yalım orada da bir kupa aldı. Soyunma odasına gitti, soyundu, bir soğuk duş aldı. Ama giyinmedi. Çünkü biraz sonra aynı salonda Harp Okulu ile Mülkiye"nin bir maçı daha yapılacaktı: Gene Ankara Şampiyonluğu ve Basketbol... Harp Okulu bu maçı da kazandı. Harbiyeliler büyük bir coşku içinde bu son şampiyonluğu alkışlarken, Yalım o gün ilk kez derin bir nefes alıyordu.

Aynı gün içinde dört ayrı spor dalında, dört şampiyonluk kupası almıştı Harp Okulu ve bunların hepsinde Yalım'ın imzası vardı.

Ve günlerden bir gün, o güne kadar Türk basketbolunun yetiştirdiği en büyük "guard", Cihat Arman'a yedek seçilecek kadar tanınmış bir futbol kalecisi, Türkiye'nin hentboldaki sayı kralı, şampiyonluklar kazanan bir voleybol takımının ası olan Yalım, komutanlarından emir alınca atletizm pistine de çıktı. Fransa'da Bordeaux şehrinde Dünya Ordulararası Atletizm Şampiyonası yapılıyordu. 110 engellide Türk takımında koşacak kimse yoktu. Oysa bir puan, bir tek puan Türkiye'yi takım halinde üçüncü yapacaktı. Seçmeye girdi Yalım ve final hakkını kazandı. Ama yarışacağı rakiplerin hepsi en azından kendi ülkelerinin şampiyonları idi. Yalım ise seçmelerdeki koşudan sonra ömründe ikinci kez 110 engelli koşacaktı. İlk engellerde kendini herkesin önünde gördü. Şaşırdı. **"Acaba fodepar yaptım da, yarışı durdurdular mı? Kendi kendime mi koşuyorum?"** diye düşündü. Sağdan soldan birkaç rakip yıldırım hızıyla geçtiler Yalım'ı... O beşinci oldu ama Ay-Yıldızlı takımın beklediği tek puanı da aldı...

Basketbolda Avrupa'nın en iyi savunma adamı Ay Yıldızlı formasıyla omuzlar üzerinde.

Aradan uzun yıllar geçecek ve Yalım bu olayı anlatırken kahkahalarla gülecekti. "Ben atlet filan değilim arkadaş. Ama ben sporcuydum. Spor sahasına çıktım mı tüm hücrelerimle, bütün hayal gücümle, büyük bir ihtirasla sporu duyar, hisseder, yaşardım. Sahaya çıktım mı artık benim için orada başarı kazanmaktan başka hiçbir dünya sorunu yoktu."

Sporu ve sporculuğu beyninden önce damarlarındaki kanda ve tüm hücrelerinde bilinçlendiren bu müthiş adam 1922'de bir subay çocuğu olarak Kars'ta doğmuştu. 9-10 yıl kadar Anadolu'nun birçok şehirlerinde babası ile birlikte dolaştı. Sonra dördüncü sınıftan ortaokulun sonuna kadar Düzce'de kaldı. Her ortaokul öğrencisi gibi bol bol top peşinde koştu, atladı, oynadı... Kuleli Askerî Lisesi'ne girdiği zaman spor konusunda ne bir fikri, ne de hayali vardı. Orada beden eğitimi öğretmeni Hüsamettin Güreli'nin elinde kısa zamanda yoğrularak Harp Okulu'na geçerken kalburüstü bir sporcu olacaktı.

Kuleli'de sadece basketbol oynuyordu. Harp Okulu'nda yaşı büyümeğe, boyu uzamaya, vücudu gelişmeye başlemıştı. 1.90 'ın üstündeki bu güçlü birinci sınıf öğrencisi, Harp Okulu'nun sporcuları için cennet olan dünyasında voleybola, hentbola, futbola aynı zamanda başladı. Başlamasıyla yıldızlaşması bir oldu.

Basketbol Millî Takımına Harp okulu öğrencisi olarak seçildi ilk kez... Sonra da 61 kez millî oldu. 24 kez millî takım kaptanlığı yaptı. Millî forma ile 208 sayı yaptı fakat asıl önemlisi her maçta rakibin en skorer adamını her zaman körletti. 1951'de Paris'te yapılan Avrupa Şampiyonası'nda 19 ülkenin takımları içinde turnuvanın en iyi savunma oyuncusu olarak seçildi. Ünlü "Miroir Sprint" gazetesi bu seçim üzerine yayınladığı bir yazıda şöyle diyordu: "Basketbolda savunma adamının temel nitelikleri kuvvet, kararlılık, direnme gücü ve dinamizmdir. Yalım'da bütün bunlar en iyi derecede var". Yalım 25 yıl basketbol oynadı ve 50 yaşında iken ODTÜ'nün basketbol takımı ile sahaya çıktı. A Millî takımının dışında Ordu Takımı ve temsilî takımlarla yüzden fazla Ay-Yıldızlı formayı giydi. 1958'de ordulararası dünya basketbol şampiyonasında oynarken Yalım 36 yaşında idi. Ve gene turnuvanın en iyi savunma oyuncusu idi.

Basketbolda başarıdan başarıya koşup dururken bir yandan da Harp Okulu kalesinde gittikçe büyüyen bir kaleci oluyordu. 1941-1947 yılları arasında kazanılan Ankara şampiyonluklarında ve iki Türkiye şampiyonluğunda hep Yalım'ın payı vardı. Millî kadroya da seçildiği halde olimpiyatlara gidememişti. Harp Okulu kalesini sanki tapulu sahibiydi. Her maçta yerini aldığı için Harbiye'de başka kaleciye hiç şans yoktu. Ama bu durum bir gün Harp Okulu'nda kötü bir sürpriz yarattı: Beşiktaş'la oynanan ve unutulmayan maçta ilk devreyi 3-0 galip bitirmişken ikinci devrede altı gol yedi Harp Okulu. Çünkü Yalım sakattı. Ve takımın da başka kalecisi yoktu. Hentbol takımının kalecisini kaleye koymuşlardı...

Yalım'ın voleybolculuğu da takımın şampiyonluk kürsüsünden inmemesini sağlayacak kadar büyüktü. O dönemde voleybol kuralları topu elle kısa süre taşımaya izin verdiği için, uzun boyundan en iyi biçimde faydalanıyordu. Yalım, voleybolda "çekme" döneminin eniyi smaçörüydü...

Sporu bir adale kuvveti, bir zekâ üstünlüğü olarak çok iyi tanıyan Yalım, onu tüm hücreleriyle hissettiği için spor sahalarında pek az yenilgi tattı.

Sporu bıraktıktan sonra,23 yıl Harp Okulu'nda spor öğretmenliği yaptı. Albay rütbesiyle emekli olduktan sonra da Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Spor Faaliyetleri Genel Müdürü olarak sporcu yetiştirmeye devam ediyor. Bütün yaşamı boyunca çevresine neşe ve sevinç kaynağı olmuş ince zekâsını, mizah üslûbu içinde korkunç bir hicivci olarak spor yazarlığında devam ettiriyor.